

Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+

Schváleno usnesením Zastupitelstva Libereckého kraje číslo 513/21/ZK dne 30. 11. 2021

ZÁKLADNÍ INFORMACE O STRATEGII

Název strategie	Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+ (zkráceně Sociální začleňování LK 2021+ – dále jen „Strategie“)
Kategorie strategie	krajská, střednědobá, s celospolečenským dopadem
Zadavatel strategie	Rada Libereckého kraje
Gestor tvorby strategie	člen Rady LK, resort sociálních věcí
Koordinátor tvorby strategie	odbor sociálních věcí KÚ LK, koordinátor pro záležitosti národnostních menšin a cizinců
Rok zpracování strategie	2021
Schvalovatel strategie	Rada a Zastupitelstvo Libereckého kraje
Datum schválení	30. 11. 2021 č. usnesení 513/21/ZK
Forma schválení	projednání Radou a Zastupitelstvem LK
Předcházející dokument	Na území Libereckého kraje doposud nebyla zpracována žádná strategie pro oblast sociálního začleňování

Související legislativa	<ul style="list-style-type: none"> • Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích v platném znění • Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v platném znění • Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin • Zákon č. 435/2004, o zaměstnanosti v platném znění • Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění • Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění • Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění
Doba realizace strategie	2021-2025
Odpovědnost za implementaci	Jednotlivé odbory Krajského úřadu Libereckého kraje, kterým jsou v rámci „Strategie“ uloženy úkoly.
Kontext vzniku strategie	<p>Tato strategie ukazuje směr, kterým by se řešení sociálního vyloučení mělo ubírat, prosazuje společensky odpovědné hodnoty vztahující se k boji se sociálním vyloučením, upozorňuje na nedostatky při hledání řešení sociálního vyloučení a zasazuje se o šíření principu mainstreamingu sociálního začleňování na všech správních úrovních v rámci kraje. V době, kdy se v určitých místech ČR projevuje společenské napětí, jež je mimo jiné i přímým důsledkem sociálního vyloučení, je zásadní ukázat politickou i morální vůli se nastalou situací zabývat nejen zaváděním konkrétních národních opatření, ale i budováním takového společenského diskurzu, který povede k posílení společenské soudržnosti na krajské a místní úrovni. Dalším z cílů dokumentu je tedy přispět ke vzniku takového společenského klimatu, ve kterém bude fungovat politika, jejímž cílem je oslabování či zpomalování procesů sociálního vyloučení. Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+ reaguje na vládní dokumenty: Strategii sociálního začleňování 2021-2030, Strategii romské rovnosti, začlenění a participace</p>

	(Strategie romské integrace) 2021-2030, a další související dokumenty.
Stručný popis řešeného problému	<p>Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR vytvořil pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení nástroj indexu sociálního vyloučení (dále jen index SV), který je založen na každoročně zpracovávaných administrativních datech. Díky tomu je možné sledovat a popsat situaci, vývoj a trendy v této oblasti. Index sociálního vyloučení je nástroj sloužící především k základnímu pohledu na rozsah sociálního vyloučení v území, a to do úrovně jednotlivých obcí. Na jeho základě je možné určit územní zaměření a míru potřebnosti podpory a intervencí s cílem snižování sociálního vyloučení. Při pohledu na jednotlivé dimenze indexu SV je také možné vytvořit základní přehled o prioritních tematických oblastech intervencí. V roce 2019 dosahoval index SV významnějších hodnot v polovině obcí Libereckého kraje. V 11 obcích dosáhla nebo přesáhla hodnota indexu SV 12 bodů, rozsah sociálního vyloučení je vysoký, tj. sociální vyloučení je v těchto obcích zásadním problémem, který má dopad na celkový rozvoj regionu. V těchto obcích je zaměření se na problémy spojené se sociálním vyloučením prioritou, neboť lze očekávat nutnost zavádění plošných intervencí a také zvýšenou podporu ze strany kraje i státu.</p> <p>V Libereckém kraji je rozsah sociálního vyloučení v porovnání s celou Českou republikou spíše vyšší, ale oproti kraji Ústeckému, Moravskoslezskému a Karlovarskému se nejedná o strukturální problém celého kraje. Dále se ve všech ORP Libereckého kraje index SV mezi lety 2016 a 2019 mírně snížil (tj. došlo k mírnému zlepšení situace). Při pohledu na úroveň obcí vidíme podobný trend, jako na vyšších úrovních. S celkovým snižováním rozsahu sociálního vyloučení sledujeme trend výraznějších pozitivních změn (klesající hodnoty indexu SV) u obcí s největším rozsahem sociálního vyloučení a naopak zhoršování situace u těch s menším rozsahem sociálního vyloučení (stoupající hodnoty indexu SV).</p> <p>Z obcí Libereckého kraje, u kterých je určitý měřitelný rozsah sociálního vyloučení (index SV je u nich vyšší než 1), převažují ty, ve kterých není žádná z dimenzí indexu SV</p>

	<p>dominantní. Z obcí, u kterých jedna z dimenzí převažuje, se nejvýznamněji projevuje dimenze předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání. Sociální vyloučení je charakterizované svou vícedimenzionalitou a multifaktorovostí příčin, úspěšné intervence tedy musí být ze své podstaty komplexní a zaměřené na celou řadu prioritních oblastí. To platí bezezbytku pro obce s vysokým rozsahem sociálního vyloučení. U obcí s nízkým a středním rozsahem sociálního vyloučení však mohou včasné a obsahově zaměřené intervence zabránit nárůstu problémů i v dalších oblastech.</p>
<p>Stručný popis strategie</p>	<p>Strategie vychází z vize solidárního Libereckého kraje a pro její naplňování formuluje konkrétní cíle ve čtyřech vzájemně provázaných oblastech: Bezpečnost a zdraví, Dostupné bydlení, Eliminace předluženosti, Inkluzivní vzdělávání a Zaměstnanost. Úspěšné začlenění sociálně vyloučených osob na trh práce je podmíněno vytvořením zdravého a bezpečného prostředí, stabilním bydlením, existencí ekonomické motivace k práci (bez nesplacitelných dluhů) a získáním kvalitního vzdělání. Pro dosažení cílů je formulováno 13 klastrů opatření, které jsou založené na kombinaci koordinačních a metodických rolí kraje (včetně jejich posílení v doposud okrajově řešených oblastech bydlení a zadluženosti) a dalších aktivitách příslušných aktérů (zejména obcí a neziskového sektoru).</p>

Úvodní slovo

Vážení přátelé,

dostává se Vám do rukou dokument, který je výsledkem práce, diskusí a přemýšlení celé řady osob a subjektů z Libereckého kraje. Je shodou na tom, kam má vývoj oblasti sociálního začleňování Libereckého kraje směřovat v nejbližších 5 letech, které problémy je třeba řešit a kam zaměřovat naši podporu osobám, které se ocitnou v tíživé životní situaci. Ambicí dokumentu je jak nastavení nových vizí a opatření, tak propojení a rozpracování již existujících dokumentů a koncepcí jednotlivých oblastí kraje související s tímto tématem.

Chtěl bych poděkovat všem těm, kteří se na tvorbě dokumentu podíleli, protože kromě toho, že vznikl kvalitní dokument, je cenný především způsob, jakým byl zpracován a projednán. Do jeho tvorby se totiž zapojilo více než 130 osob celého kraje, které pracovaly ve spolupráci s pracovní skupinou Regionální stálé konference Libereckého kraje sociální začleňování a zaměstnanost, účastnily se 15 zasedání a věnovaly nespočet hodin svého času na jednotlivých jednáních. Tento způsob práce umožnil setkávání osob a subjektů napříč krajem z různých oblastí a různých zaměření, vytvořil platformu pro diskusi o jeho budoucím směřování.

Věřím, že tato zkušenost byla přínosem pro všechny zúčastněné a bude nám přínosem i v následujícím období.

PETR TULPA

náměstek hejtmana, řízení resortu sociálních věcí

Obsah

Úvodní slovo	6
Obsah	7
Úvod	9
1. Rámec SSZ 2021+	12
1.1 Vznik SSZ LK	13
1.2 Instituce ovlivňující sociální začleňování v ČR	22
1.2.1 Legislativní ukotvení	22
1.2.2 MPSV a jeho role v oblasti sociálního začleňování	23
1.2.3 Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR ČR	23
1.2.4 Kraje	25
1.2.5 Obce	29
1.3 Vazba na strategickou dokumentaci	30
1.3.1 Mezinárodní koncepční a strategické dokumenty	31
1.3.2 Národní koncepční a strategické dokumenty	31
1.3.3 Krajské koncepční a strategické dokumenty	32
1.3.4 Místní koncepční a strategické dokumenty	32
2. Východiska a analytické podklady k SSZ LK 2021+	34
2.1 Základní charakteristiky kraje	34
2.2 Rozsah sociálního vyloučení v Libereckém kraji	35
2.2.1 Indikátory sociálního vyloučení v území	36
2.2.2 Česká republika z pohledu rozsahu sociálního vyloučení v území	38
2.2.3 Rozsah sociálního vyloučení v ORP Libereckého kraje v roce 2019	41
2.2.4 Rozsah sociálního vyloučení v obcích Libereckého kraje v roce 2019	42
2.2.5 Vývoj rozsahu sociálního vyloučení v obcích LK mezi lety 2016 a 2019	43
2.2.6 Další trendy ve vývoji rozsahu sociálního vyloučení v obcích LK	44
2.2.7 Dílčí dimenze indexu sociálního vyloučení v Libereckém kraji v roce 2019: kombinace územního a obsahového pohledu na sociální vyloučení	48
2.2.8 Příjemci příspěvku na živobytí	50
2.3 Sociálně vyloučené lokality v Libereckém kraji	53
2.4 Výstupy z evaluačních zpráv, SPSZ a MPI	54
2.4.1 KPSVL projekty	58
2.5 Tematická oblast bydlení	60
2.6 Tematická oblast dluhy	67
2.7 Tematická oblast vzdělávání	73
2.8 Tematická oblast bezpečnost, občanské soužití, komunitní život, volný čas, kultura, sport a zdraví	80
2.9 Tematická oblast zaměstnanost	82
2.10 Sociální práce, komunitní práce a sociální služby	88
2.11 Sociální začleňování v programovém prohlášení Rady LK	95
2.12 Shrnutí analytické části	96
3 Návrhová část	97
3.1 Vize: solidární kraj	97
3.1.1 Vize: Bezpečí a zdraví	99
3.1.2 Vize: Dostupné a sociální bydlení	100
3.1.3 Vize: Eliminace předluženosti	100
3.1.4 Vize: Inkluzivní vzdělávání	101
3.1.5 Vize: Zaměstnanost	101

3.2	Strategické cíle	102
3.2.1	Nultá priorita Bezpečí a zdraví	104
3.2.2	Priorita 1 Dostupné a sociální bydlení	105
3.2.3	Priorita 2 Eliminace předluženosti	107
3.2.4	Priorita 3 Inkluzivní vzdělávání	108
3.2.5	Průřezová priorita Zaměstnanost	110
3.3	Opatření	111
3.4	Nástroje implementace opatření SSZ LK 21+	123
3.4.1	Sociální práce	123
3.4.2	Komunitní práce	123
3.4.3	Komunitní plánování	124
3.4.4	Lokální partnerství	125
3.4.5	Místní akční skupiny	125
3.4.6	Sociální služby	126
3.4.7	Význam služeb	129
3.5	Analýza rizik	136
3.5.1	Analýza rizik realizace /nerealizace/ opatření uvedených ve strategii	136
3.5.2	Analýza rizik v souvislosti s hlavním nástrojem sociálního začleňování, a to s financováním a řízením sociálních služeb	139
4	Implementační část	141
4.1	Institucionální zabezpečení	141
4.1.1	Role Libereckého kraje v realizaci strategie sociálního začleňování	142
4.1.2	Role Odboru (Agentury) pro sociální začleňování	143
4.1.3	Krajský realizační tým pro implementaci	143
4.2	Finanční krytí	145
4.2.1	Evropské finanční zdroje	145
4.2.2	Finanční zdroje ve vazbě na sociální začleňování ve státním rozpočtu České republiky	147
4.2.3	Krajské finanční zdroje	149
4.3	Monitoring a evaluace	153
	Závěr	155
	Použité zkratky	156
	Použité zdroje	159
	Přílohy	165
	Příloha 1 Oblasti a formy spolupráce dle memoranda o spolupráci ASZ a Libereckého kraje	166
	Příloha 2 Projekty Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám v Libereckém kraji v programovém období 2014 až 2020	168
	Příloha 3 Přehled doposud realizovaných aktivit a projektů sociálního začleňování v Libereckém kraji	186
	Příloha 4 Vazba na cíle Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021 – 2027	190
	Příloha 5 Vazba na cíle Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje pro období let 2021 – 2023	197
	Příloha 6 Odkazy na datové a analytické weby dle klíčových oblastí	200
	Příloha 7 Předmět úpravy, základní zásady a vymezení některých pojmů zákona o sociálních službách 108/2006 Sb.	201
	Příloha 8 Programové prohlášení Rady Libereckého kraje (2020-2024)	203

Úvod

Liberecký kraj doposud neměl zpracován koncepční materiál na řešení sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením. V roce 2011 byla snaha vytvořit „Strategii přístupu Libereckého kraje k řešení problémů sociálně vyloučených lokalit“, tento dokument však Rada Libereckého kraje neschválila. Vzhledem k dynamickému vývoji a také v souvislosti s pandemií COVID-19¹ s nejasným vlivem na vývoj celkové situace v této oblasti bylo nutné přistoupit ke zpracování zcela nového strategického dokumentu.

Nově zpracovaná „Strategie“ popisuje prioritní témata Libereckého kraje pro oblast sociálního začleňování v období do roku 2025 a pro čerpání z krajského rozpočtu, z veřejných rozpočtů ČR i využívání Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie (dále jen „EU“) v programovém období 2021+. Dále obsahuje přehled opatření majících vliv na sociální začleňování a boj s chudobou a přehled relevantních materiálů a zdrojů. Strategie vychází z „Dlouhodobé vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování, národnostních menšin a cizinců“², zahrnuje však i oblasti překračující hranice resortu, které mají významný vliv na sociální začleňování osob. Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje do roku 2025 reaguje na vládní dokumenty: Strategii sociálního začleňování 2021-2030, Strategii rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021 - 2030 a další související dokumenty.

Strategie se primárně zaměřuje na eliminaci dopadů sociálního vyloučení osob žijících ve vyloučených lokalitách. Podpora procesu integrace obyvatel sociálně vyloučených lokalit (dále též „SVL“) je součástí krajské politiky a měla by mít pozitivní vliv na kvalitu životních podmínek nejvíce zatížených lokalit kraje a jejich obyvatel. Jedním z cílů koncepce rozvoje kraje je zvýšení kvality sociálního prostředí s důrazem na rozvoj lidských zdrojů, který pomáhá naplnit i integrační politika Libereckého kraje. Konkrétní opatření aktualizované programové části Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021+ hovoří o zajištění podmínek pro integraci osob ohrožených sociálním vyloučením a osob vedoucích rizikový způsob života do společnosti.³ Strategie neřeší problémy Romů jako národnostní menšiny. Jejím cílem tedy není zajištění a podpora kulturní a etnické rozmanitosti života romské menšiny, nýbrž eliminace sociálního vyloučení a problému chudoby všech obyvatel SVL. V českém kontextu, kde ve více než polovině ze sociálně vyloučených lokalit žijí převážně Romové, se však k řešení tématice přidává i etnická diskriminace.⁴ Úkolem tohoto strategického dokumentu je tedy i koordinovat

¹ Dne 12. března 2020 od 14 hodin byl na celém území České republiky vyhlášen nouzový stav v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 (způsobenou virem SARS-CoV-2) a to původně na dobu 30 dní, opakovaným prodlužováním tento stav s různými přerušováními trval až do 11. dubna 2021. V souvislosti s tím byl vládou ČR připraven národní plán obnovy: <https://www.planobnovy.cz/o-planu>. Ten představuje plán reforem a investic České republiky, které hodlá realizovat v rámci využití prostředků Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility, RRF). Základní rámec fungování RRF byl schválen a mimořádném jednání Evropské rady (ER) ve dnech 17. - 21. července 2020, a to společně s dohodou na víceletém finančním rámci EU pro roky 2021 - 2027 (VFR) a na tzv. Plánu obnovy (Next Generation EU, NGEU).

² Ministerstvo práce a sociálních věcí (2012). *Dlouhodobá vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování*. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Dlouhodobá_vize_MPSV_pro_oblast_socialního_zaclenovani.pdf/014ca163-11e2-fbd5-5bac-999c937410c4

³ Opatření D3.5 „Systém sociální ochrany a podpory“, *Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021-2027*. Dostupné z: <https://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1874/rozvojove-dokumenty-strategie-rozvoje-lk-a-program-rozvoje-lk/strategie-rozvoje-libereckeho-kraje-2021>.

⁴ Viz Čada, K. a kol. (2015). *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*. GAC. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/detail-clanku/-/asset_publisher/BBFAoaudKGFfE/content/analiza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr.

tyto přesahy v kontextu integrace Romů a situace v SVL, jež se tématu integrace Romů do značné míry dotýkají.

Strategie sociálního začleňování (SSZ) je rozvojový strategický dokument, schválený příslušným orgánem místního celku (v případě Libereckého kraje zastupitelstvem kraje), který je tvořen na základě znalosti místní situace a z ní vycházejících potřeb. SSZ v souladu s koordinovaným přístupem k sociálnímu vyloučení 2021+ definuje cíle a opatření v různých oblastech, které vzájemně vytváří podmínky pro podporu osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených v začleňování do běžné společnosti a zároveň usilují o prevenci sociálního vyloučení. V SSZ je rovněž popsán rozsah a způsob spolupráce zapojených subjektů, včetně Odboru (Agentury) pro sociální začleňování, na realizaci daných opatření a zdroje, jejichž prostřednictvím budou cíle a opatření realizována. Mezi takové zdroje patří finanční mechanismy fondů EU napojených na KPSV 2021+ a další dostupné dotační prostředky, zařazení do běžných či provozních výdajů, příp. se může jednat o opatření bez přímých nákladů na realizaci. SSZ se soustředí na konkrétní cílovou skupinu, měla by však zohledňovat i další schválené strategické, rozvojové či metodické dokumenty, které mohou oblast sociálního začleňování ovlivňovat, a zároveň je vhodné, aby se zajistil soulad opatření stanovených v SSZ s dalšími plány na vyšších či regionálních úrovních, tedy ČR.

Cílovou skupinou (CS) osob, do jejichž životů mají mít plánované intervence dopad, jsou lidé sociálně vyloučení nebo sociálním vyloučením ohrožení. Ovšem co to vlastně sociální vyloučení znamená? Je to stav nerovnosti určité části naší společnosti, která je vůči ostatním znevýhodněná. Příčiny i následky tohoto znevýhodnění jsou komplexní a vzájemně se prolínají. V důsledku situace sociálního vyloučení, ve které se lidé ocitají nedobrovolně, jsou tito lidé vytěsňováni na okraj společnosti a je jim omezován nebo zamezen přístup ke zdrojům ostatním členům společnosti dostupných. Sociální vyloučení je charakteristické právě svojí komplexitou, ve které se kumulují problémy, které jsou zároveň zdrojem i důsledkem sociálního vyloučení (např. sociálně vyloučený člověk získal nedostatečné vzdělání a proto se špatně uplatňuje na pracovním trhu, to přispívá k zadlužení / exekuci a jeho dlouhodobá materiální chudoba a další životní okolnosti se promítají do zhoršeného zdravotního stavu, což zpětně omezuje možnost pracovního uplatnění a zvýšení příjmů). Šance na uplatnění v běžné společnosti mohou být dále umenšeny příslušností k menšině (ať už etnické či jiné), což díky předsudkům ze strany většinové společnosti opět snižuje přístup člověka k zásadním zdrojům potřebným pro zlepšení situace (např. zaměstnání, bydlení). Tento fakt zároveň vysvětluje, proč zdánlivě jednoduchá řešení v případě sociálního vyloučení nefungují a jako funkční se ukazují opatření komplexní, zaměřená současně na různé problémové oblasti. V českém kontextu je sociální vyloučení spojováno především s těmito dimenzemi:

- ✓ bydlení (život bez střechy, bez bytu, ubytovny, azylové byty, nestabilní nebo nevhodné byty);
- ✓ vzdělávání (jen základní nebo nedokončené základní vzdělání, docházka do segregovaných škol, v minulosti absolvování tzv. praktických nebo zvláštních škol);
- ✓ zaměstnání (dlouhodobá nezaměstnanost, nárazová neregistrovaná práce apod.);
- ✓ zadluženost a vyloučení z finančního trhu (exekuce, lichva apod.);

- ✓ prostorová segregace (zhoršená dostupnost veřejných služeb, zaměstnání, nižší kvalita veřejného prostoru) – viz obr. 1: typologie sociálně vyloučených lokalit⁵ naznačující variace prostorové segregace;
- ✓ zdraví (nižší naděje dožití spojená s nižším vzděláním, sociálními nerovnostmi nebo nedostupností lékařské péče);
- ✓ vyloučení z participace na veřejném životě (ovlivňující trávení volného času, komunitního či občanského života).

Obr. 1: Typologie sociálně vyloučených lokalit

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům 	Sociálně vyloučený bytový dům 	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů 	Skupina sociálně vyloučených bytových domů 	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů 	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů 	Lokalita s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

⁵ Vališová, H. (2017). *Typologie lokalit, ve kterých žijí sociálně vyloučení*. Praha: ASZ a Dufek A., Korecká Z. (2021). *Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci - Aktualizace znalostí o stavu sociálního vyloučení na území města*. ASZ. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokální-partnerství/final_aktualizace-lokalit-lbc_fin-1406_2021.pdf.

1. Rámec SSZ 2021+

První myšlenka zpracovat Strategii sociálního začleňování byla Libereckým krajem projednána již v roce 2017. Na základě potřeby řešit oblast sociálního začleňování koordinovaně byla ustanovena pracovní skupina („PS“) sociálního začleňování Regionální stálé konference („RSK“) Libereckého kraje. Ta byla na základě podnětu členů PS RSK LK sociálního začleňování a členů odborné pracovní skupiny sociální oblast zřízené Paktem zaměstnanosti Libereckého kraje (dále „OPS PZ“), sloučena do jedné pracovní skupiny s názvem „Pracovní skupina sociálního začleňování a zaměstnanost“. Jako důvody byly uvedeny jejich tematické i personální překryvy. Sloučení bylo projednáno a schváleno na 19. jednání RSK LK dne 20. 6. 2019.

Zároveň byl diskutován zájem o zpracování SSZ LK v komisi Rady kraje pro národnostní menšiny, cizince a sociální začleňování. Vznik SSZ LK byl po řadě jednání nastaven jako jedno z opatření Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, který byl schválen zastupitelstvem kraje usnesením číslo 259/17/ZK.

Liberecký kraj zahájil spolupráci s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování („ASZ“) na konci roku 2013. V témže roce byla zahájena spolupráce na tvorbě „Analýzy sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji“⁶. V následujícím roce došlo k uzavření Memoranda o spolupráci a koordinaci činnosti při vytváření a realizaci komplexních politik sociálního začleňování na území Libereckého kraje.

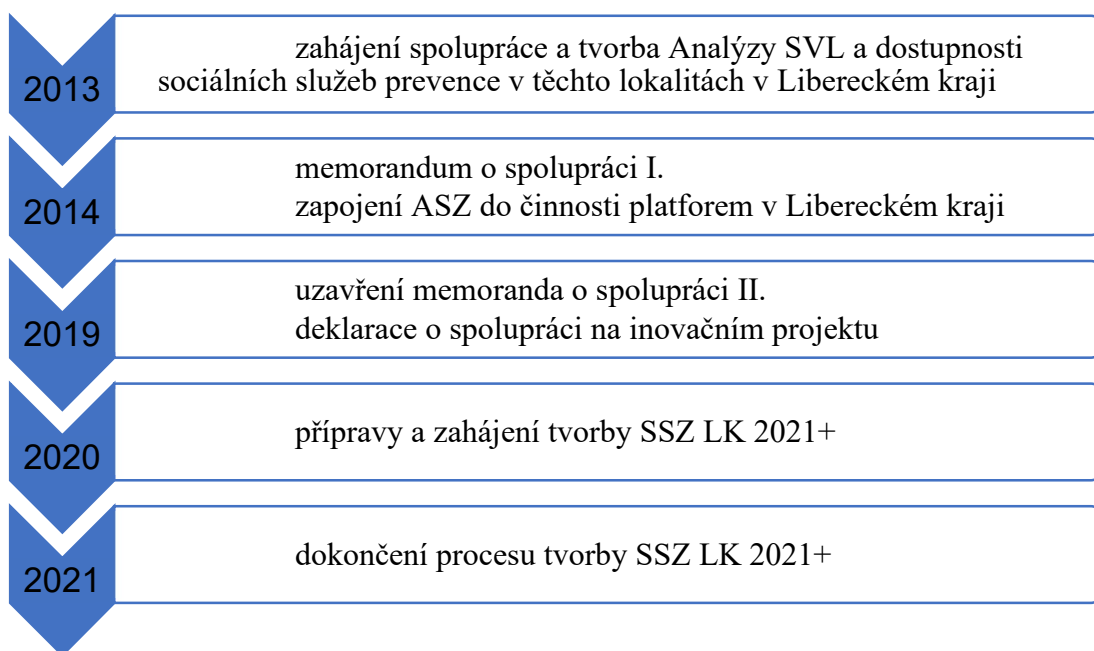
Od roku 2014 se zástupci ASZ průběžně zapojují do činností komisí, pracovních skupin a dalších platforem kraje (Komise Rady LK pro národnostní menšiny a sociální začleňování, Regionální stálá konference LK - PS sociálního začleňování a zaměstnanost, PS pro tvorbu Strategie rozvoje LK, platforma pro tvorbu Školské inkluzivní koncepce LK a další).

Na základě pozitivních zkušeností bylo v roce 2019 uzavřeno nové Memorandum o spolupráci na období 2019 - 2022.

Obecným cílem spolupráce je úzká spolupráce a koordinace činností při vytváření a realizaci komplexních politik sociálního začleňování na území Libereckého kraje. V rámci této spolupráce se vyměňují informace, poskytují vzájemné konzultace, přijímají společná stanoviska, společné postupy v souladu s platnými právními předpisy (více viz příloha č. 1).

⁶ SocioFactor (2013). *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*. Dostupné z: <https://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

Obr. 2: Vývoj spolupráce ASZ s LK v souvislosti s tvorbou SSZ LK 2021+

1.1 Vznik SSZ LK

Plánování SSZ LK probíhalo v rámci pracovní skupiny Sociální začleňování a zaměstnanost pod Regionální stálou konferencí Libereckého kraje. Již v letech 2016/2017 pojmenovali aktéři v Libereckém kraji zájem vytvořit strategický dokument, který by sloužil jako podpůrný pro další politická i úřednická rozhodnutí týkající se politik sociálního začleňování v kraji. Zájem byl potvrzen usnesením číslo 194/20/ZK, které schválilo Zastupitelstvo Libereckého kraje dne 23. 6. 2020. Strategie je jednou z rozvojových aktivit naplňující strategické cíle Střednědobého plánu sociálních služeb Libereckého kraje pro období 2021 až 2023, zároveň rozpracovává témata pojmenovaná ve Strategii rozvoje Libereckého kraje 2021 až 2027. Dokument vznikl ve spolupráci s Odborem pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj v rámci realizace partnerství v projektu „Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování“. Probíhajícími jednáními se účastnilo průměrně 30-40 aktérů, členů i hostů pracovní skupiny. Mimo tvůrčích skupinových setkání probíhala další individuální jednání jak se zástupci kraje, akademického sektoru, obcí či svazků obcí / místních akčních skupin, nevládních organizací, s poskytovateli sociálních služeb a dalšími klíčovými stakeholdery. Z informací získaných v rámci rozhovorů a dostupných dat byly sumarizovány analytické vstupy pro definování klíčových problémů a následně tvorbu strategických cílů. Plánování probíhalo dle struktury dělení do prioritizovaných oblastí, také v návaznosti na Strategii rozvoje Libereckého kraje 2021+. 2. února 2021 a 6. dubna 2021 a 2. června 2021 se konalo řádné jednání pracovní skupiny Sociální začleňování a Zaměstnanost k tématům sociální bydlení, inkluzivní vzdělávání a k nástrojům sociální práce či k sociálním službám. 2. března 2021 a 4. května 2021 se konaly tzv. mikrotýmy a to k problematice předluženosti, bezpečnosti, zdraví a s tím souvisejícím volným časem, kulturou a sportem. 21. července 2021 proběhla

závěrečná pracovní skupina k průřezovému tématu, kterým je pro účely uvažování o sociálním začleňování v této strategii oblast zaměstnanosti. Představení dokumentu členům sociálního výboru a zastupitelstva kraje proběhlo na online semináři dne 23. srpna 2021. Veřejné připomínkování dokumentu probíhalo od 28. srpna do 10. září 2021. Následovalo představení na řádném jednání Regionální stálé konference LK 29. září 2021 a veřejné projednání 30. září 2021 v budově krajského úřadu. **Dokument 16. listopadu 2021 projednala a schválila rada kraje, následovalo projednání na Výboru sociálních věcí Libereckého kraje dne 23. listopadu 2021 a schvalování zastupitelstvem kraje dne 30. listopadu 2021. Dokument byl schválen usnesením č.....**

Většina ze setkání PS RSK LK se z důvodu epidemiologických opatření konala distanční formou za využití on-line konferenčních platform či elektronické komunikace. To mělo dopad jak na realizaci pracovních skupin, tak i na možnosti využití dalších participativních metod. V konečném důsledku byl původně plánovaný harmonogram dodržen.

Tab. 1: Harmonogram jednání Pracovní skupiny sociální začleňování a zaměstnanost RSK Libereckého kraje

1	8.9.2020	RSK LK - PS SZaZ (průřezově - data, analytika)
2	3.11.2020	mikrotým (průřezově - data, analytika)
3	8.12.2020	RSK LK - PS SZaZ (průřezově - data, analytika)
4	2.2.2021	RSK LK - PS SZaZ (bydlení - návrhová část)
5	2.3.2021	mikrotým (dluhy - návrhová část)
6	6.4.2021	RSK LK - PS SZaZ (inkluzivní vzdělávání - návrhová část)
7	4.5.2021	mikrotým (zdraví a bezpečí - návrhová část)
8	2.6.2021	RSK LK - PS SZaZ (sociální práce a služby - návrhová část)
9	21.7.2021	RSK LK - PS SZaZ (zaměstnanost - návrhová část)

Obr. 3: Rozdělení prioritních oblastí při tvorbě SSZ LK

Kladným momentem přípravy SSZ LK je rozvoj spolupráce na krajské úrovni, kdy prostřednictvím tajemníka PS RSK LK Sociální začleňování a zaměstnanost dochází k přenosu informací a podnětů mezi jednotlivými regiony kraje. Koordinace aktivit v oblasti sociálního začleňování v rámci kraje se ukazuje být zcela zásadní. Tento fakt se dlouhodobě potvrzuje v oblasti dluhového poradenství, rozvoje zaměstnanosti nebo při řešení drogové problematiky a s tím spojených otázek bezpečnosti.

Limity tvorby

Důležitou okolností, která ovlivnila tvorbu strategie a bude ovlivňovat i její implementaci, je v tuto chvíli zatím nejistá oblast financování. Zdrojem nejistoty je několik faktorů. Prvním z nich je skutečnost, že se v době, kdy strategie vzniká, teprve dokončuje příprava dotačních programů pro následující období a není tak známá jejich konečná podoba. To se týká důležitých nástrojů pro financování projektů v oblasti sociálního začleňování - OP OPZ+, OP JAK a IROP 2021 - 2027. Dalším zdrojem nejistoty je obecně vývoj situace spojený s pandemií nemoci COVID 19 a to jak s ohledem na společnost, tak na finanční zdroje. Třetím a neméně podstatným faktorem je politická situace. Pro realizaci strategie budou určující jak změny v daňové politice, tak preference a priority zvolených osob a stran v podzimních volbách do poslanecké sněmovny 2021. Dále je nezbytné zaměřit se cíleně v dalších letech na sběr, monitoring a vyhodnocování dat pro účely revizí strategie.

Tab. 2: Zpracovatelský tým

Hrubá Ivana	Koordinátorka pro spolupráci s krajem Odbor pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj ČR
Lomová Ester	Metodička Oddělení inovací a tvorby sociálních politik, Odbor pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj ČR
Matoušek Roman	Vedoucí Oddělení inovací a tvorby sociálních politik, Odbor pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj ČR
Palečková Zuzana	Předsedkyně pracovní skupiny Sociální začleňování Regionální stálé konference Libereckého kraje
Strouhal Václav	Koordinátor pro záležitosti národnostních menšin a cizinců Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje

Níže představujeme klíčové aktéry dílčích individuálních jednání, účastníky proběhlých mikrotýmů k tvorbě strategie, členy a hosty pracovní skupiny Sociální začleňování a zaměstnanost Regionální stálé konference Libereckého kraje a zástupce jednotlivých odborů KÚ LK. Rádi bychom touto cestou poděkovali všem, kteří se svými náměty, připomínkami a postřehy podíleli na zpracování tohoto dokumentu.

Tab. 3: Klíčoví aktéři

Adamcová Helena	Ředitelka Odboru zaměstnanosti a EU Krajské pobočky Úřadu práce ČR v Liberci
Arientová Pavlína	Manažerka prevence kriminality Krajského úřadu Libereckého kraje
Baslová Petra Alžběta	Dluhová poradkyně pobočky Člověka v tísní v Liberci
Bindášová Juliana	Manažerka projektu Program pro řešení předlužení na Frýdlantsku

Caklová Iveta	Vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Česká Lípa
Čech Jaroslav	Člen Rady Sdružení obcí LK a starosta Města Harrachov
Černá Jana	Věcná manažerka projektu pro společné vzdělávání a prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání – projekt NAKAP LK II
Doubnerová Jitka	Vedoucí pracovnice SCLLD MAS Frýdlantsko
Faltová Magda	Ředitelka Sdružení pro migraci a integraci
Féna Martin	Vedoucí oddělení kultury Krajského úřadu Libereckého kraje
Fridrichová Eva	Ředitelka odboru zaměstnanosti KoP Liberec, Úřad práce ČR
Foktová Petra	Odborný zaměstnanec (Krajský Informační Systém Sociálních Služeb) oddělení rozvoje a financování sociálních služeb Krajského úřadu Libereckého kraje
Gáborová Eva	Statutární zástupce Roma Tanvald z.s.
Hanzlíček Jaroslav	Ředitel kanceláře Sdružení obcí Libereckého kraje
Hlubuček Miloslav	Metodik speciálního vzdělávání, primární prevence Krajský úřad Libereckého kraje
Chmel Lukáš	Oddělení rozvojových koncepcí Krajského úřadu Libereckého kraje
Chochola Martin	Vedoucí Centra bydlení Magistrát města Liberec
Janušová Jolana	Manažerka sociálního začleňování Nový Bor

Jirošová Šárka	Sociální pracovnice MěÚ Železný Brod
Jirotko Lukáš	Manažer strategického plánování sociálního začleňování Magistrát města Liberec
Kaprasová Žaneta	Vedoucí Centra na podporu integrace cizinců v Libereckém kraji
Kejzarová Alena	Místopředsedkyně spolku Klára pomáhá z.s., kontaktní osoba Pakt zaměstnanosti
Kliment Pavel	Vedoucí katedry sociálních studií a speciální pedagogiky Technické univerzity v Liberci
Kotlár Patrik	Statutární zástupce Romany Art Workshop z.s.
Kocourek Aleš	Děkan Ekonomické fakulty Technické univerzity v Liberci
Koudelková Jana Alexandra	Socioterapeutka, Most k naději, z.s.
Krátká Jitka	Vedoucí oddělení sociálních služeb MěÚ Česká Lípa
Kretchmerová Lucie	Vedoucí střediska NADĚJE - pobočka Jablonec nad Nisou
Límová Michaela	Vedoucí pobočky Centra pro integraci cizinců, o.p.s.
Linderová Iva	Ředitelka Krajské hospodářské komory LK
Machartová Zora	Ředitelka Sdružení TULIPAN
Medek Vladimír	Vedoucí kontaktní sociální pracovník - Centrum bydlení Liberec, Magistrát statutárního města Liberec
Mochalová Dalila	SPOD, oddělení sociální práce Krajského úřadu Libereckého kraje

Nešporová Markéta	Konzultantka inkluzivního vzdělávání Odbor pro sociální začleňování MMR ČR
Nováková Eva	Koordinátorka inkluze pro obce projekt Férové školy Magistrát města Liberec
Oláh Štefan	Terénní pracovník pro Tanvaldsko Romodrom o.p.s.
Pavlu Jana	Krajská protidrogová koordinátorka, oddělení sociální práce Krajského úřadu Libereckého kraje
Poruba Lukáš	Manažer prevence kriminality města Liberec
Porubská Lenka	Manažerka komunitního plánování Frýdlantsko
Princová Jiřina	Vedoucí odboru školství, mládeže, tělovýchovy a sportu
Průcha Lukáš	Ředitel pobočky Člověka v tísní v Liberci
Ptáčková Blanka	Oddělení ekonomiky a zdravotní politiky Krajského úřadu Libereckého kraje
Ramzer Dan	Náměstek hejtmána, řízení resortu školství, mládeže, tělovýchovy, sportu a zaměstnanosti
Rosenbergová Martina	Vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrát města Jablonec nad Nisou
Sadílková Kateřina	Ředitelka Krajské pobočky Úřadu práce ČR v Liberci
Sasková Eva	Vedoucí Odboru sociálních věcí, sociální kurátorka, SPOD, manažerka prevence kriminality, protidrogový koordinátorka, koordinátorka pro národnostní menšiny Města Železný Brod
Semrádová Martina	Koordinátorka střednědobého plánu Krajský úřad Libereckého kraje

Silná Stanislava	Místostarostka Města Nový Bor
Simeth Jiří	Odborný ředitel pro LK, Most k naději, z.s.
Strádalová Lucie	Vedoucí oddělení sociální péče a romská poradkyně města Jablonec nad Nisou
Šandor Radek	Romodrom o.p.s.
Šebková Jolana	Vedoucí odboru sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje
Šimanová Jana	Proděkanka pro koncepci a rozvoj Ekonomické fakulty Technické univerzity v Liberci
Šmída Jiří	Katedra aplikované matematiky Technické univerzity v Liberci
Šťastná Andrea	Vedoucí poboček Romodrom o.p.s. – Liberecký kraj
Štrosnerová Eva	Sociální pracovnice a romská poradkyně MěÚ Frýdlant
Švehlová Jana	Manažerka Místní akční skupiny Podještědí z.s.
Teplá Martina	Sarema Liberec s.r.o., sociální rehabilitace
Tulpa Petr	Náměstek hejtmána Libereckého kraje, řízení resortu sociálních věcí
Tůma Jiří	Vedoucí oddělení rozvoje a financování sociálních služeb Krajského úřadu Libereckého kraje
Tůmová Kamila	Krajská koordinátorka rodinné politiky, oddělení sociální práce Krajského úřadu Libereckého kraje
Valentová Michaela	Metodička projektu NAKAP LK Krajského úřadu Libereckého kraje

Vedralová Ivana	Vedoucí oddělení sociální práce Krajského úřadu Libereckého kraje
Weissová Daniela	Předsedkyně Výboru sociálních věcí Zastupitelstva Libereckého kraje
Winklerová Lucie	Členka Rady města Frýdlant a manažerka programů vzdělávání MAS Frýdlantsko

Tab. 4: Termíny jednání s dotčenými odbory a odděleními Krajského úřadu Libereckého kraje a dalšími externími subjekty

Oddělení rozvoje a financování sociálních služeb	11. 05. 2021
Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů	08. 09. 2020
Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	28. 04. 2021
Agentura regionálního rozvoje Libereckého kraje s.r.o.	12. 05. 2021
Pakt Zaměstnanosti	16. 06. 2021
Úřad práce Krajská pobočka v Liberci	22. 09. 2021
Technická univerzita v Liberci	15. 07. 2021

Tab. 5: Termíny projednání na platformách v Libereckém kraji

Seminář pro zastupitele LK a členy Výboru sociálních věcí Zastupitelstva LK	23. 08. 2021
Komise Rady LK pro národnostní menšiny, cizince a sociální začleňování	02. 06. 2021 22. 09. 2021
Koordinační skupina plánování sociálních služeb LK	25. 02. 2021
Kolegium obcí Libereckého kraje K 21	29. 04. 2021

Regionální stálá konference LK	20. 06. 2019
	18. 12. 2019
	25. 06. 2020
	30. 09. 2020
	24. 03. 2021
	23. 06. 2021
	29. 09. 2021
Porada vedoucích sociální práce obcí LK (ORP + PO)	30. 09. 2021
Výbor sociálních věcí Zastupitelstva LK	19. 10. 2021

1.2 Instituce ovlivňující sociální začleňování v ČR

V kapitole je sjednoceno legislativní ukotvení problematiky týkající se sociálního začleňování, dále institucionální zabezpečení této oblasti společně s důležitými strategickými a koncepčními dokumenty.

1.2.1 Legislativní ukotvení

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění (dále jen „zákon o sociálních službách“) definuje pojem sociálního vyloučení a základní druhy poskytovaných sociálních služeb.

Sociální vyloučení: Proces, během kterého jsou jednotlivci či celé skupiny vytěšňovány na okraj společnosti a je jim ztížen či omezen přístup ke zdrojům a příležitostem, které jsou běžně dostupné ostatním členům společnosti. Mezi tyto zdroje je řazeno především zaměstnání, bydlení, sociální ochrana, zdravotní péče a vzdělání. Proces sociálního vyloučení se vždy dotýká celé společnosti, jedním z jeho negativních rysů je trvalé narušování společenské soudržnosti. Dále představuje kontinuální společenský fenomén, jehož řešení si vyžaduje komplexní přístup. Absolutní formu sociálního vyloučení představuje v současnosti zejména bezdomovectví. Míra sociálního vyloučení je ovlivněna nejen mírou rozvinutí jednotlivých regionů ČR, ale i rozdílnými regionálními přístupy k jejich řešení.

Krajský úřad zřizuje pozici koordinátora pro romské záležitosti v souladu s § 67 zákona č. 129/2000 Sb. o krajích (krajské zřízení), v platném znění a podle § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o

právech příslušníků národnostních menšin. Krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Mezi další důležité zákony spojené s oblastí sociálního začleňování patří:

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích v platném znění (§2 - odst. 2, § 29 – odst. 2, § 117 - odst. 3),
- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění,
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti v platném znění,
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platném znění,
- zákon č. 186/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) v platném znění.

1.2.2 MPSV a jeho role v oblasti sociálního začleňování

Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem státní správy, do jehož působnosti spadá mimo jiné i péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc. Součástí této péče je i realizace opatření v oblasti sociálního začleňování.

MPSV v oblasti sociálního začleňování zejména vytváří koncepční a strategické materiály (agendy sociálního bydlení a sociálního začleňování) a monitoruje naplňování těchto materiálů; podílí se na realizaci programů a projektů v oblasti sociálního začleňování a v oblasti sociálního bydlení financovaných ze státního rozpočtu nebo fondů EU; spolupůsobí při tvorbě a realizaci dalších koncepcí a strategií souvisejících s oblastí sociálního začleňování ve spolupráci s dalšími resorty a Úřadem vlády; zpracovává zásadní komplexní stanoviska k těmto koncepcím a strategiím z hlediska sociálního začleňování a sociálního bydlení, včetně zahraničních programů s celostátním nebo regionálním významem za resort MPSV; zpracovává věcné záměry nebo podklady právních předpisů v oblasti sociálního začleňování a sociálního bydlení; spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi, sociálními partnery, knihovnami a s akademickými a odbornými pracovišti a zajišťuje koordinaci a institucionální stránku této spolupráce v oblasti sociálního začleňování a sociálního bydlení. Stálým poradním a koordinačním orgánem ministryně práce a sociálních věcí v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení je Komise pro sociální začleňování.

1.2.3 Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR ČR

Odbor (Agentura) pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj je ve spolupráci s dalšími ministerstvy a Úřadem vlády ČR pověřen implementací koordinovaného přístupu k sociálnímu vyloučení 2021 + (dále jen KPSV 2021+). KPSV 2021+ je nástroj vládní politiky určený k podpoře územně samosprávných celků včetně jejich sdružení (dále jen „územní celky“) a jejich klíčových partnerů. Cílí tedy jak na samosprávy územních celků všech úrovní,

tak na jejich obyvatele a místní síť podpůrných a návazných služeb. Přístup se opírá o meziresortní spolupráci⁷ a strategie zaměřené na sociální začleňování a podporuje taková opatření a systémové změny, které vedou k začleňování sociálně vyloučených obyvatel České republiky do běžného života a prevenci sociálního vyloučení, k čemuž KPSV 2021+ využívá prostředků národních či evropských fondů. Cílem spolupráce v rámci KPSV 2021+ je:

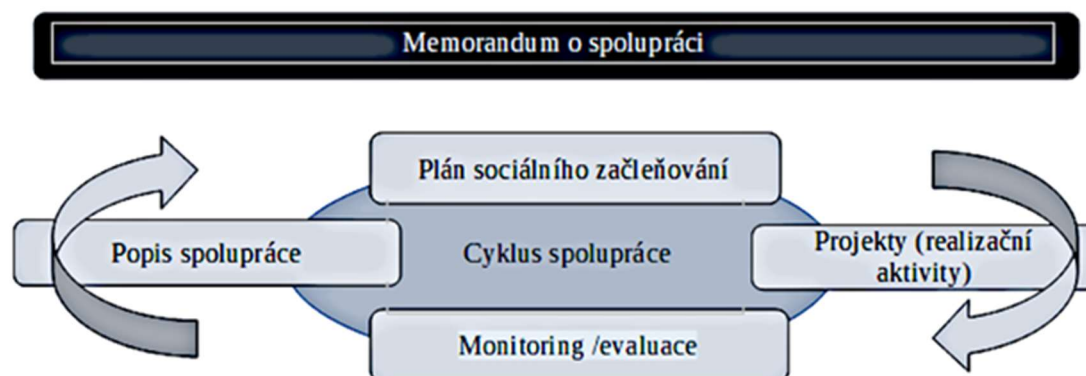
- snížení počtu obyvatel, kteří se pohybují na hraně sociálního vyloučení;
- snížení počtu obcí, které se potýkají se zvýšenou koncentrací sociálně vyloučených obyvatel, snížení projevů a dopadů sociálního vyloučení;
- zvýšení počtu obcí, které preventivně působí při snižování rizik prohlubování sociálního vyloučení svých obyvatel;
- cílená koordinace prostředků pro řešení problematiky sociálního vyloučení v území.

Preferovaný nástroj zmírňování dopadů sociálního vyloučení je využívání již ověřených činností a přístupů jako jsou např. komunitní práce, sociální práce atp. spolu s uplatňováním principů občanské participace a zmocňování obyvatel (empowerment) ohrožených sociálním vyloučením. Podporovány jsou inovativní a osvědčené postupy ověřené a sdílené v rámci tzv. dobré praxe. Principy KPSV 2021+ se zaměřují na individuální plánování maximálně přizpůsobené potřebám lokality, dále na využívání participativních metod práce, otevřené komunikace a sdílení zkušeností jednotlivých aktérů, na počáteční intenzivní, ale i průběžné síťování, na podporu komunitní práce, případně na možnost mediace konfliktních témat a dalších nástrojů, jejichž využívání zvyšuje dopad intervencí v území a pozitivně ovlivňuje spolupráci a motivaci lokality aktivizovat vlastní zdroje. K naplňování těchto principů přispívá zejména uplatňování přístupů založených na výzkumech a zkušenostech (evidence-based) přizpůsobených lokální situaci (area-based). Partnerství mezi ASZ a územním celkem začíná přihlášením se ke spolupráci v rámci KPSV 2021+.⁸ V případě krajů se jedná o uzavření memoranda o spolupráci. Společně s ním je vytvořen popis spolupráce, který definuje rozsah a formu podpory poskytované ASZ. Konkrétní aktivity jsou pak rozpracovány ve strategickém plánu sociálního začleňování (dále jen PSZ), který vzniká ve spolupráci ASZ a územního celku na základě individuálních potřeb v území. Zpracování PSZ a jeho schválení ze strany příslušného orgánu územního celku je předpokladem pro realizaci rozvojových opatření v rámci projektů financovaných ze zdrojů OPZ+, OP IROP 2021-2027 a OP JAK navázaných prostřednictvím ASZ na KPSV 2021+. Snahou ASZ a územních celků je působit komplexně při úsilí o snižování rozsahu a závažnosti sociálního vyloučení v území.

⁷ Především se jedná o Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a Ministerstvo školství, mládeže tělovýchovy (MŠMT).

⁸ Průběh spolupráce je podrobně upraven Metodikou koordinovaného přístupu k sociálnímu vyloučení 2021+. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialnimu-vyloucení-2021-specificka-cast/>.

Obr. 4: Model spolupráce územních celků a ASZ dle KPSV 2021+

Zapojené územní celky v rámci spolupráce s ASZ vytvářejí lokální partnerství, ve kterých sdružují relevantní subjekty a partnery (především veřejné a neziskové organizace, příspěvkové organizace, zástupce veřejnosti atd.). Do lokálního partnerství obcí může být přizván krajský koordinátor pro záležitosti romské menšiny daného kraje (v případě krajských platforem je toto považováno za samozřejmé), případně je o aktivitách lokálního partnerství pouze informován. Lokální partnerství představuje expertní poradní orgán, který poskytuje územním celkům odbornou podporu v oblasti sociálního začleňování. Zaměřuje se na tvorbu a realizaci lokálních politik prostřednictvím KPSV 2021+, projednává klíčové aktivity spolupráce a podporuje koordinaci činností územního celku, jeho partnerů a ASZ.⁹

1.2.4 Kraje

Krajské úřady hrají významnou roli při prosazování politik sociálního začleňování na svých územích v oblastech, jako jsou například sociální služby (a další návazné či fakultativní služby), vzdělávání, zdravotnictví nebo bezpečnost. Zásadní úlohu přitom má koordinace a sladění politik v těchto jednotlivých oblastech. Dobrá spolupráce několika úředníků a politiků, kteří mají tyto oblasti na starosti, může přinést zásadní změnu v terénu a zlepšit životy mnoha obyvatel kraje. Aby tato koordinace fungovala a každý z jejích účastníků dobře rozuměl svým úkolům, společným cílům i tomu, jak bude spolupracovat s ostatními a jak jsou jednotlivé kroky a opatření provázané, je nutné politiky plánovat.

Kompetence krajů v uvedených oblastech definuje několik právních předpisů a týkají se jak samostatné (samosprávné), tak i přenesené (státně právní) působnosti vyšších územních samosprávných celků. I přes existenci zákonného vymezení se však praxe jednotlivých krajů v politikách sociálního začleňování poměrně liší.

⁹ Podrobné informace o činnosti Odboru (Agentury) pro sociální začleňování jsou dostupné na webových stránkách: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/>.

Sociální oblast

Současná právní úprava krajům především ukládá, aby zjišťovaly potřeby poskytování sociálních služeb osobám a skupinám osob na svém území, zajišťovaly dostupnost sociálních služeb a informací o nich, zpracovávaly střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s obcemi, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou sociální služby poskytovány, sledovaly a vyhodnocovaly plnění plánů rozvoje sociálních služeb.

Na krajských úřadech jsou tyto funkce naplňovány především prostřednictvím sociálních odborů a případně pracovišť pro komunitní plánování či plánování rozvoje sociálních služeb. Kraje jsou přitom ve své samostatné působnosti oprávněny zakládat příspěvkové organizace, školy a zdravotnická zařízení a poskytovat dotace do určených zařízení a na činnosti zaměřené na zlepšení života svých obyvatel. Řada krajů také jako zřizovatel či prostřednictvím dotací zajišťuje poskytování sociálních služeb v pobytových zařízeních. Tato zařízení se však obvykle zaměřují jen na některé skupiny potřebných - např. seniory a zdravotně postižené, ale nikoliv na osoby bez domova, drogově závislé či sociálně vyloučené. Tento přístup vychází z historické tradice, na kterou ale v mnoha případech naopak nemohou navázat služby sociální prevence určené dalším potřebným skupinám, jako například terénní sociální služby. Kraje tedy k jejich rozvoji a doplnění nezbytných kapacit často využívají evropských projektů.

V přenesené působnosti má kraj také pověření provádět dozor a kontrolu nad výkonem přenesené působnosti svěřené orgánům obcí (§ 69a zákona č. 129/2000 Sb., o krajích). V oblasti sociálního začleňování přitom může mít zvlášť velký význam pověření krajských pracovníků k metodickému vedení sociálních odborů příslušných obcí a práce oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Toto vedení pomáhá zajistit, aby byla síť služeb účinnější, více odpovídala potřebám obyvatel a také jim pomáhala. Zahrnovat může různá školení, přípravu metodických materiálů, konzultace a místní šetření.

V přenesené působnosti je krajům stanovena také povinnost zřizovat funkci koordinátora pro romské záležitosti.

Krajští koordinátoři pro romské záležitosti jsou do struktury krajských úřadů zařazeni dle zákona o krajích (viz výše) a jejich úkolem je integrace romských komunit na regionální úrovni. Krajští koordinátoři se zapojují do tvorby koncepčních materiálů na regionální úrovni. Jejich role je klíčová při mapování situace romských komunit v kraji. V Libereckém kraji je koordinátor organizačně začleněn do odboru sociálních věcí krajského úřadu. Koordinátor Libereckého kraje je tajemníkem komise Rady kraje pro národnostní menšiny a sociální začleňování. Tato komise kromě výměny informací k aktuálním problémům spojených například s nežádoucím vývojem v některé lokalitě Libereckého kraje, projednává především připravované koncepční a strategické dokumenty v oblasti sociálního začleňování, menšinové politiky, projekty a programy podporující sociální integraci, plánování a transformaci sociálních služeb, projektové žádosti pro projekty financované z evropských strukturálních

fondů¹⁰ a jiných dotačních programů pro tuto cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením. Koordinátor je dále členem pracovní skupiny prevence kriminality a odborné skupiny pro střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb. V rámci lokálního partnerství s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování je členem jednotlivých pracovních skupin v obcích Libereckého kraje.

Krajský úřad Libereckého kraje zřizuje další pozice, které se nemalou měrou podílejí na sociálním začleňování osob, které se ocitly mimo běžný život společnosti a nemohou se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace. Jedná se především o tyto pozice:

- krajský protidrogový koordinátor,
- manažer prevence kriminality
- krajský školský koordinátor prevence,
- koordinátoři kurátorů,
- koordinátoři rodinné politiky kraje,
- a dále zástupci odboru zdravotnictví a kultury, památkové péče a cestovního ruchu.

Oblast vzdělávání

Kraj má v samostatné působnosti také za úkol zajišťovat podmínky pro uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, ale i vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání jazykového, základního uměleckého a zájmového a konečně zajišťovat podmínky pro výkon ústavní výchovy. Školský zákon č. 561/2004 Sb. v tomto smyslu krajům stanoví nejen možnosti zřizovat školy a školská zařízení (§8 odst. 1), ale také povinnost zpracovávat a zveřejňovat dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji (§ 9). Tyto záměry musí obsahovat analýzu vzdělávací soustavy v kraji. Na základě předpokládaného demografického vývoje, vývoje na trhu práce a záměrů dalšího rozvoje kraje pak mají stanovovat cíle a úkoly pro jednotlivé oblasti vzdělávání, strukturu vzdělávací nabídky, především strukturu oborů vzdělávání, druhů, případně typů škol a školských zařízení a jejich kapacitu, a návrh na financování vzdělávání a školských služeb v kraji. Kromě toho kraj také zpracovává výroční zprávy o stavu vzdělávací soustavy v kraji (§ 10).

Kompetence krajů v oblasti vzdělávání jsou mimořádně významné zvláště v jejich oprávnění ke zřizování škol podle § 16 odst. 9 školského zákona, které byly dříve označovány jako praktické školy, respektive k jejich postupnému utlumování a přechodu na inkluzivní vzdělávání. Kraje také mohou pomoci při snižování prahů pro přechod žáků ze sociálně vyloučeného prostředí na střední školy a významně spolupracovat se zaměstnavateli při nastavení středního školství způsobem, který umožní lepší pracovní uplatnění absolventů.

¹⁰ Zejména Operační program Zaměstnanost plus 2021-2027 (dále jen OPZ+), Operační program Jan Amos Komenský 2021-2027 (dále jen OP JAK) a Integrovaný operační program pro období 2021-2027 (dále jen IROP 2021-2027).

Ve vztahu k sociálnímu začleňování je pak zvlášť významná role kraje při zajišťování vzdělávání příslušníků národnostních menšin (§ 14), která zahrnuje zabezpečení výuky v jazyce národnostních menšin v mateřských, základní a středních školách v obcích, kde jsou pro to splněny příslušné zákonné předpoklady.

Kraj posuzuje žádosti či sám zřizuje přípravné třídy základní školy (§ 47) pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Dále zajišťuje vzdělávání pro cizince a děti s hlubokým mentálním postižením a má také pravomoc přezkoumat výsledky hodnocení žáků. K zajištění všech těchto svých úkolů je krajské zastupitelstvo povinno zřídit výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost (§ 78 odst. 6 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích) a na krajském úřadě je obvykle zřizován odbor školství.

Oblast zaměstnanosti

I když převážná většina kompetencí v oblasti zaměstnanosti náleží na krajské úrovni krajským pobočkám Úřadu práce ČR, má krajská samospráva velký vliv nejen jako významný zaměstnavatel a zadavatel veřejných zakázek, ale také prostřednictvím výše zmíněného výboru pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, který se mimo jiné vyjadřuje k síti škol a školských zařízení, studijních a učebních oborů k jejich změnám v působnosti kraje.

Oblast prevence kriminality

Další významnou oblastí, která se dotýká sociálního začleňování a spadá do samostatné působnosti krajů, je prevence kriminality. Vzhledem k absenci konkrétní právní úpravy se zde obvykle pracuje s usnesením vlády České republiky, které doporučuje hejtmanům seznámit se se Strategií prevence kriminality České republiky a učinit kroky k zajištění realizace systému prevence kriminality na krajské úrovni. Tyto kroky mimo jiné zahrnují zřízení pracovních skupin prevence kriminality při krajských úřadech, jejichž členy by měli být zástupci institucí veřejné správy působící v oblasti sociální prevence a prevence kriminality (členové pracovní skupiny mají zkušenosti s koncepční činností v oblastech: prevence kriminality, plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování, školství, mládeže tělovýchovy a sportu – zejména koordinace primární prevence sociálně patologických jevů, protidrogové politiky, sociálně-právní ochrany dětí, sociální prevence, integrace romské komunity). Kraje pak mohou v této oblasti plánovat, koordinovat svůj postup s obcemi a ústředními orgány (především Ministerstvem vnitra ČR), ale také realizovat různá ad hoc opatření nebo vyhlášovat vlastní dotační programy. Koordinaci má na krajském úřadě obvykle na starosti krajský koordinátor prevence kriminality. Kraje také mohou vypisovat dotační tituly v oblasti prevence kriminality a podporovat tak subjekty (NNO, školská zařízení a další), které se činností zaměřené na sociální začleňování či boji proti nesnášenlivosti věnují.

1.2.5 Obce

Působnost obecního úřadu III typu v oblasti výkonu sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob je upravena zákonem o sociálních službách. Zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, je upravena působnost obecního úřadu II a III typu, tedy řešení nepříznivé sociální situace formou sociální práce u osob nacházejících se v hmotné nouzi nebo hmotnou nouzí ohrožených.

Zaměstnanci obcí zařazení do obecních úřadů jako sociální pracovníci, jsou v souvislosti s výkonem činností sociální práce povinni vést Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je součástí Jednotného informačního systému (JIS).

Realizovat činnosti sociální práce a koordinovat poskytování sociálních služeb na obecní úrovni ukládá sociálním pracovníkům jako povinnost § 92 a § 93a, zákona o sociálních službách, a § 7, § 63, § 64, § 65 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Základním cílem činností sociální práce (uplatnění metod a technik sociální práce) realizovaných obecními úřady je zajištění, respektive podpora „sociálního fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce.

Primární rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obec). Intervence sociálního pracovníka při porušení rovnováhy může směřovat jak ke změně u klienta, tak i ke změně života v obci (např. změna sociálního prostředí).

Sociální práce na obecních úřadech podle výše zmíněných právních předpisů nepodléhá správnímu řízení ve smyslu vydávání správních rozhodnutí (nelze zaměnit se zaměstnanci OSPOD), ale v souladu s principy správního řádu je postupováno (např. v rámci řešení stížností, nečinnosti, mlčenlivosti, nahlížení do spisu, uplatnění a řešení námitky podjatosti, určení oprávněné úřední osoby a dalších právních institutů).

Doporučuje se, aby sociální pracovník svoji činnost vykonával převážně v přirozeném prostředí klientely. Přirozeným prostředím je myšleno prostředí, kde žije či nejčastěji pobývá, vzdělává se, pracuje, v dočasném prostředí, kterým je například zdravotnické zařízení či poskytovatel sociálních služeb, ale také ve věznicích a školských zařízeních zajišťujících ústavní a ochrannou výchovu apod.

Romští poradci se na úrovni obcí s rozšířenou působností zabývají řešením záležitostí místních romských komunit. Zasazují se o koordinaci všech úkolů a činností, jež pomáhají k integraci příslušníků romské komunity do společnosti na úrovni obce, intenzivně spolupracují s ostatními poskytovateli služeb v obci a koordinují jejich činnost v souladu s aktuální situací romských komunit.

Funkce romského poradce byla zřízena v návaznosti na usnesení vlády ze dne 29. října 1997 č. 6867. Ve spádové oblasti obce s rozšířenou působností by měl romský poradce v souladu s ustanovením odst. 8, § 6 menšinového zákona, koordinovat plnění úkolů napomáhajících

výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Dříve romští poradci působili při okresních úřadech, po jejich zrušení měli být všichni romští poradci převedeni zákonem č. 320/2002 Sb., o změně zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, na obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Toto však v konečném důsledku nenastalo a kvůli tomu došlo ke snížení počtu romských poradců či k neúměrnému krácení jejich pracovních úvazků.

I když činnost romského poradce je výkonem **přenesené působnosti** v souladu s ustanovením § 13a zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, městské úřady ve všech případech začaly nahrazovat výkon agendy romské integrace výkonem sociální práce, aniž by braly do úvahy, že agenda romské integrace není pouze otázkou přímé práce s cílovou skupinou, ale má i svůj strategický přesah, neboť romský poradce monitoruje, analyzuje situaci Romů a podílí se na jejím koncepčním řešení, zároveň vyhledává zdroje podpory a podporuje síťování služeb pro tuto cílovou skupinu. Měl by se podílet na metodickém vedení terénních a sociálních pracovníků obce, kteří poskytují sociální práci vyloučeným Romům. Tento rozměr agendy romské integrace je však na úrovni obcí s rozšířenou působností často opomíjen.

Dalšími důležitými aktéry v této problematice jsou **terénní pracovníci** jednotlivých obcí a poskytovatelů sociálních služeb, kteří dochází do SVL a řeší aktuální problémy veškerých jejich obyvatel. Zajišťují tak sociální poradenství, zejména v oblasti zaměstnávání, bydlení, zdraví, vzdělávání a dalších činností spojených s denními potřebami obyvatel SVL.

Funkce **asistenta prevence kriminality** je zakotvena v zákoně č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. Dohlíží na veřejný pořádek ve městě a pomáhá řešit vzniklé problémy v jednotlivých lokalitách.

Vedle těchto základních systémových aktérů existují také další odborné pozice, které jsou systémově i jednotlivě financovány a pozitivně přispívají k integraci obyvatel SVL včetně příslušníků romských komunit do společnosti, např. **sociálně-zdravotní asistent, mentor, asistent pedagoga, komunitní pracovník, domovník** atd.

1.3 Vazba na strategickou dokumentaci

Jedním z cílů Strategie je řešení oblasti sociálního začleňování při tvorbě resortních a regionálních dokumentů. Aktivity uvedené v návrhové části Strategie by tedy měly být v souladu pro zpracování těchto dokumentů:

- krajské resortní dokumenty;
- strategické dokumenty obcí, svazků obcí a územních místních akčních skupin;
- integrované strategie rozvoje (ITI).

Naplňování a kontrola plnění opatření těchto koncepčních a strategických dokumentů jsou vzhledem k jejich tematické provázanosti se Strategií důležité pro plnění celé Strategie. Krajská opatření v oblasti sociálního začleňování by do budoucna měla reflektovat a být v souladu se Strategií, což je jejím smyslem a cílem.

Koncepční a strategické dokumenty můžeme rozčlenit dle územního dopadu na mezinárodní, národní, krajské a místní.

1.3.1 Mezinárodní koncepční a strategické dokumenty

Uvádíme zde jen několik základních mezinárodních dokumentů, na kterých se dá při další práci v oblasti sociálního začleňování stavět:

- Evropský pilíř sociálních práv¹¹;
- Plán opatření pro výkon rozsudku evropského soudu pro lidská práva v případě D. H. a ostatní proti České republice¹²;
- Revidovaná Evropská charta¹³;
- Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění (strategie Evropa 2030)¹⁴;
- Úmluva o právech dítěte¹⁵.

1.3.2 Národní koncepční a strategické dokumenty

- Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021 – 2030;
- Zásady koncepce romské integrace do roku 2025;
- Strategie sociálního začleňování 2021 – 2030;
- Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+;
- Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR;
- Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016 – 2025;
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2021+¹⁶;
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2019 – 2023;
- Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+;
- Strategie migrační politiky České republiky;
- Národní strategie prevence násilí na dětech;
- Národní strategie ochrany práv dětí na období 2021-2029;

¹¹Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_cs.

¹² Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-predstavilo-plan-opatreni-k-vykonu-rozsudku-d-h-proti>.

¹³ Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/5/1684-b9639fb5_72e4_4560_9489_dc6ddba5a898.pdf.

¹⁴ Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:em0028&from=CS>.

¹⁵ Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rp/vybory/pro-prava-ditete/Preklady-dokumentu-OSN.pdf>.

¹⁶ V platnosti je Strategie PK v ČR na léta 2016 až 2020, která zůstává v platnosti do schválení nové - ta má být předložena vládě 30. 9. 2021 - nicméně je možné, že bude schvalovaná až novou vládou - viz Usnesení vlády ČR ze dne 25. 6. 2020.

- Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025;
- Koncepce bydlení ČR 2021+;
- Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030;
- Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví 2021 – 2030;
- Koncepce rodinné politiky 2017 – 2022;
- Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí (Zdraví 2030);
- Národní akční plán pro duševní zdraví 2020 – 2030;
- Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí;
- Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021 – 2025;
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 – 2027;
- Koncepce vězeňství do roku 2025;
- Koncepce boje proti projevům extremismu a předsudečné nenávisti pro rok 2021;
- **a další** priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí pro muže a ženy, doporučení Národní ekonomické rady vlády, atd.

1.3.3 Krajské koncepční a strategické dokumenty

- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje 2021 – 2023;
- Rozsah sociálního vyloučení v Libereckém kraji (červenec 2021);
- Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021 – 2027;
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje na období 2020 – 2024;
- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Libereckého kraje;
- Školská inkluzivní koncepce Libereckého kraje (2020);
- Strategický plán rodinné politiky Libereckého kraje 2019 – 2023;
- Zprávy o stavu romské menšiny Libereckého kraje v období let 2013 – 2020;
- Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 – 2021;
- Krajský plán vyrovnávání příležitostí osob se zdrav. postižením na období 2021-2024;
- Bezpečnostní analýza Libereckého kraje za období 1. 1. 2020 - 30. 9. 2020;
- **a další** krajské dokumenty, koncepce a analýzy.

Více k cílům, na které tato strategie navazuje na krajské úrovni v příloze č. 4 a příloze č. 5.

1.3.4 Místní koncepční a strategické dokumenty

Frýdlantsko

- Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD) Frýdlantsko 2020 a Frýdlantsko 21+;
- Místní plán inkluze - Frýdlantsko 2019 – 2022;
- Strategický plán sociálního začleňování – Frýdlantsko;
- Tematický výzkum - Dostupnost zdravotní péče – Frýdlantsko;

- Tematický výzkum - Bezpečnost – Frýdlantsko;
- Komunikační plán – Frýdlantsko;
- Tematicky akční plán Frýdlantsko – předlužení.

Liberec

- Strategický plán sociálního začleňování pro statutární město Liberec;
- Střednědobé cíle kvality vzdělávání v základních školách zřizovaných statutárním městem Liberec;
- Místní plán inkluze (2019 - 2021);
- Rámec pro realizaci obecního plánu sociálního bydlení na území statutárního města Liberec;
- Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberec;
- Dílčí analýzy sociálních služeb na území Statutárního města Liberec;
- Koncepce sociálního bydlení statutárního města Liberec 2019 – 2022;
- Tematicky akční plán pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci 2020 – 2022;
- Tematicky akční plán pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití Liberec pro období 2020 – 2022;
- Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (2021).

Nový Bor

- Strategický plán sociálního začleňování Nový Bor 2019 – 2021;
- Místní plán inkluze města Nový Bor pro období 2020–2022;
- Tematicky akční plán pro oblast zaměstnanost Města Nový Bor pro období 2020 – 2022;
- Místní komunikační plán Nového Boru.

Ralsko

- Strategický plán sociálního začleňování Ralsko 2018 – 2021;
- Místní komunikační plán Ralsko 2020 – 2022.

Velké Hamry

- Strategický plán sociálního začleňování města Velké Hamry 2021+;
- Místní plán inkluze ve vzdělávání Velké Hamry 2020 – 2022;
- Lokální koncepce sociálního bydlení pro město Velké Hamry 2019;
- Metodika přidělování sociálních bytů Velké Hamry;
- Metodika poskytování sociální práce Velké Hamry.

a další dokumenty vytvořené na místní úrovni (programy rozvoje jednotlivých měst a obcí, komunitní plány sociálních služeb obcí, plány prevence kriminality, místní akční plány, analýzy apod.).

2. Východiska a analytické podklady k SSZ LK 2021+

Komplexnosti sociálního vyloučení odpovídá také různorodost dat využitelných pro popis situace a sledování jejího vývoje. Jedním ze zdrojů informací o sociálním vyloučení na území Libereckého kraje jsou analýzy a evaluační zprávy týkající se jednotlivých obcí, které byly vytvořené v rámci spolupráce s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování.¹⁷ Pro pohled na situaci z krajské úrovně jsou sice analýzy jednotlivých lokalit přínosné a v některých aspektech snad i zevšeobecnitelné, nevytvářejí však úplný obrázek o celém území kraje. Takový typ analýz ani není pro celokrajskou úroveň vhodný a bylo by velmi časově náročné ho vytvořit. Jako přínosnější se jeví využití dostupných administrativních dat a výstupů z tematicky zaměřených šetření. Na území Libereckého kraje proběhlo takové tematické šetření v roce 2020 a bylo zaměřené na situaci v oblasti sociálního bydlení v jednotlivých obcích kraje¹⁸. Každoročně také probíhá sběr dat pro Zprávu o stavu romské menšiny, v rámci kterého jednotlivé ORP dodávají odhady počtu sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel. V následující kapitole vychází analytická část Strategie z analýzy míry a rozsahu sociálního vyloučení v Libereckém kraji za použití nástroje indexu sociálního vyloučení (podrobněji viz níže) a u jednotlivých tematických oblastí navrhuje využití relevantních administrativních dat. Jejich výhoda spočívá v dostupnosti - není nutné každoročně vytvářet nová šetření; možnosti meziročních srovnání a sledování trendů - podobný typ dat je sbíraný v pravidelných časových úsecích; a celoplošnosti - data jsou dostupná za celé území kraje.

2.1 Základní charakteristiky kraje

Liberecký kraj se nachází v severní části České republiky – svým severním okrajem tvoří v délce 20 km státní hranici s Německem, na kterou navazuje 130 m dlouhá hranice s Polskem. Východní část kraje sousedí s Královéhradeckým krajem, na jihu přiléhá ke Středočeskému kraji a na západě ke kraji Ústeckému. Liberecký kraj je druhým nejmenším krajem v České republice (3.163 km²), tvoří pouze 4% území celé České republiky a zahrnuje okresy Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. Na území kraje se nachází 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně) a v rámci nich 21 územních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně). Společně s kraji Královéhradeckým a Pardubickým tvoří region soudržnosti NUTS II Severovýchod. Krajské město Liberec se nachází vzdušnou čarou asi 85 km severovýchodně od Prahy.

Ke konci roku 2020 měl Liberecký kraj celkem 442 476 obyvatel (4,13% z České republiky) a podle tohoto ukazatele je tak druhý nejmenší. Průměrná hustota 139,9 obyvatel na km² převyšuje republikový průměr (134 na km²). Nejvyšší koncentrace obyvatel je v okrese Jablonec nad Nisou a Liberec. K 31. 12. 2020 bylo na území kraje 215 obcí a průměrná rozloha obce činila 14,7 km². Podíl městského obyvatelstva činil 76,9%. Méně urbanizován je pouze okres Semily, kde ve městech bydlelo pouze 56,6% obyvatel. Největším městem z hlediska

¹⁷ Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokality/>.

¹⁸ Průcha, L. (2020). *Závěrečná zpráva: Kvantitativní sběr dat v oblasti bydlení na úrovni obcí v Libereckém kraji*. Krajský úřad Libereckého kraje. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:1089688/2021-01-15%2014:07:49.000000>.

počtu obyvatel a centrem kraje je město Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou. Populační vývoj Libereckého kraje se výrazně neodchyluje od vývoje v ostatních krajích České republiky. Obyvatelstvo má oproti republikovému průměru mladší věkovou strukturu.

Liberecký kraj má převážně průmyslový charakter. V průběhu posledních dvaceti let tradiční textilní průmysl ztratil své dominantní postavení, hospodářská recese v minulých letech se projevila i v průmyslu skla a bižuterie. Zpracovatelský průmysl je zaměřen na výrobu automobilů a výrobu pryžových a plastových výrobků. Nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje je cestovní ruch. Zemědělství je pouze doplňkovým odvětvím.

Na území Libereckého kraje zasahuje i Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Ten je regionem tří hraničních oblastí nacházejících se na území, kde se stýkají hranice České republiky, Spolkové republiky Německo a Polské republiky. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je prvním euroregionem vytvořeným na české hranici. Na české straně bylo k 31. 12. 2020 členem euroregionu 130 obcí.

Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu k 30. 11. 2020 činil 3,83% a o 0,08 p. b. se pohybuje nad průměrem za Českou republiku (3,75%). V pořadí krajů podle podílu nezaměstnaných se Liberecký kraj zařadil na 9. místo.

Školství reprezentuje síť mateřských, základních, středních škol a vysoké školství. Pro Liberecký kraj je typické početně silné zastoupení středních uměleckých škol nadregionálního významu. Jedná se především o střední uměleckoprůmyslové školy sklářské a bižuterní. Vysoké školství je zastoupeno Technickou univerzitou v Liberci. Od října 2013 zahájila výuku nově vzniklá Vysoká škola v České Lípě v oborech: Ekonomika – řízení lidských zdrojů, Management cestovního ruchu a hotelových služeb a Sociologie veřejné správy.

2.2 Rozsah sociálního vyloučení v Libereckém kraji

Odbor (Agentura) pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj ČR vytvořila pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení nástroj indexu sociálního vyloučení (dále jen index SV), který je založen na každoročně zpracovávaných administrativních datech. Díky tomu je možné sledovat a popsat situaci, vývoj a trendy v této oblasti. Základem následující analýzy je popis rozsahu sociálního vyloučení podle indexu SV v roce 2019, změny oproti předcházejícím rokům a náčrt souvisejících trendů.

Index sociálního vyloučení je nástroj sloužící především k základnímu pohledu na rozsah sociálního vyloučení v území a to do úrovně jednotlivých obcí. Na jeho základě je možné určit územní zaměření a míru potřeby podpory a intervencí s cílem snížení sociálního vyloučení. Při pohledu na jednotlivé dimenze indexu SV je také možné vytvořit základní přehled o prioritních tematických oblastech intervencí. Pro potřeby zaměření konkrétních opatření je však nutné přistoupit k doplnění pohledu o další informace a podrobněji analyzovat jednotlivé problémy a příčiny identifikovaných situací.

Z textu níže vyplývá, že v roce 2019 index SV dosahoval významnějších hodnot v polovině obcí Libereckého kraje. V 11 obcích dosáhla nebo přesáhla hodnota indexu SV 12 bodů, rozsah sociálního vyloučení je v těchto obcích vysoký, tj. sociální vyloučení je zde zásadním problémem, který má dopad na celkový rozvoj regionu. V těchto obcích je zaměřeno se na problémy spojené se sociálním vyloučením prioritou, neboť lze očekávat nutnost zavádění plošných intervencí a také zvýšenou podporu ze strany kraje i státu.

Jak vyplývá i z celkových hodnot v krajích ČR, v Libereckém kraji je rozsah sociálního vyloučení v porovnání s celou Českou republikou spíše vyšší, ale oproti kraji Ústeckému, Moravskoslezskému a Karlovarskému se nejedná o strukturální problém celého kraje.

Ve všech ORP Libereckého kraje se index SV mezi lety 2016 a 2019 mírně snížil (tj. došlo k mírnému zlepšení situace). Při pohledu na úroveň obcí vidíme podobný trend, jako na vyšších úrovních.

Zároveň s celkovým snižováním rozsahu sociálního vyloučení sledujeme trend výraznějších pozitivních změn (klesající hodnoty indexu SV) u obcí s největším rozsahem sociálního vyloučení a naopak zhoršování situace u těch s menším rozsahem sociálního vyloučení (stoupající hodnoty indexu SV). Toto zjištění můžeme, mimo jiné, využít jako vodítko k průzkumu úspěšných intervencí – sběru dobrých praxí – v obcích s výraznějším rozsahem sociálního vyloučení, ve kterých se situace výrazně zlepšuje (se zohledněním externích vlivů typu migrace a makroekonomické situace). Zvýšení hodnot indexu SV v obcích s jeho nízkou hodnotou indikuje potřebu efektivních nástrojů pravidelného monitoringu situace, případně preventivních opatření pro území, ve kterých index SV dosahuje aktuálně nízkých hodnot. U obcí s podobným rozsahem sociálního vyloučení, ale odlišnou dynamikou změn (zvyšování vs. snižování rozsahu vyloučení a rozdílné velikosti změn) bude užitečné sledovat příčiny rozdílného vývoje situace.

Hodnoty dílčích dimenzí indexu SV mohou posloužit jako podklad pro obsahové zaměření podpory a intervencí. Z obcí Libereckého kraje, u kterých je určitý měřitelný rozsah sociálního vyloučení (index SV je u nich vyšší než 1), převažují ty, ve kterých není žádná z dimenzí indexu SV dominantní. Z obcí, u kterých jedna z dimenzí převažuje, se nejvýznamněji projevuje dimenze předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání. Sociální vyloučení je charakterizované svou vícedimenzionalitou a multifaktorovostí příčin, úspěšné intervence tedy musí být ze své podstaty komplexní a zaměřené na celou řadu prioritních oblastí. To platí bezesbýtku pro obce s vysokým rozsahem sociálního vyloučení. U obcí s nízkým a středním rozsahem sociálního vyloučení však mohou včasné a obsahově zaměřené intervence zabránit nárůstu problémů i v dalších oblastech.

2.2.1 Indikátory sociálního vyloučení v území

Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení popisuje způsob kvantitativního posouzení rozsahu sociálního vyloučení v obcích a jim nadřazených územních celcích. Primárním cílem metodiky je vymezit území s větší mírou sociálního vyloučení pro účely

zacílení veřejných politik v oblasti sociálního začleňování. Metodika je založena na využití administrativních dat o dílčích dimenzích sociálního vyloučení a mechanismech jeho reprodukce. Všechny údaje jsou centrálně evidovány a pravidelně aktualizovány (minimálně jednou ročně). Využití těchto dat umožňuje srovnání míry sociálního vyloučení mezi různými územími a – při kontrole případných změn v charakteru daných dat (např. v důsledku legislativní změny nároku na dávku nebo změny v metodologii sběru dat) – také sledování vývoje rozsahu sociálního vyloučení v čase. Sekundárně proto může být metodika využita pro dlouhodobý monitoring změn v celkovém rozsahu sociálního vyloučení v České republice či jejích částech.

Významným aspektem výběru indikátorů indexu rozsahu sociálního vyloučení byla senzitivita a specifická daného indikátoru vzhledem k sociálnímu vyloučení – tedy zda je indikátor schopen zachytit skutečně sociálně vyloučené / sociálním vyloučením ohrožené osoby (senzitivita) a zároveň nezahrnout osoby, které sociálně vyloučené nejsou (specifická).

Míra sociálního vyloučení je v rámci indexu SV sledována prostřednictvím pěti objektivních indikátorů pokrývajících dimenzi chudoby (materiálního nedostatku), vyloučení z bydlení, vyloučení z oficiálního trhu práce, nerovný přístup ke vzdělání a dimenzi zadluženosti.¹⁹ Základní jednotku, resp. základní úroveň analýzy představuje obec.

Seznam indikátorů je následující²⁰:

- příjemci příspěvku na živobytí (zdroj dat: MPSV);
- příjemci příspěvku na bydlení (zdroj dat: MPSV);
- dlouhodobě nezaměstnané osoby²¹ (zdroj dat: Úřad práce ČR);
- předčasné odchody žáků ze systému vzdělávání – běžné třídy²² (zdroj dat: MŠMT);
- osoby v exekuci (zdroj dat: Exekutorská komora ČR).

V souladu s Metodikou identifikace lokalit rezidenční segregace (Sýkora et al., 2015, s. 11) je každý z indikátorů nahlížen ze tří odlišných, avšak doplňujících se úhlů pohledu územní koncentrace:

- absolutní počet (perspektiva absolutních počtů vyjadřuje velikost potenciální cílové skupiny pro místní politiky sociálního začleňování);

¹⁹ Počet příjemců příspěvku na živobytí zachycuje spodní hranici počtu osob žijících v materiálním nedostatku. Příspěvek na bydlení je v současné chvíli jedinou celostátní systematickou politikou podpory bydlení a zachycuje skupinu osob, které mají problém se zajištěním bydlení vlastními silami. Dimenzi vyloučení z oficiálního trhu práce zachycuje indikátor dlouhodobě nezaměstnaných osob. Předčasné odchody žáků ze systému vzdělávání (tj. nedokončené základní vzdělání) zastupují v indexu problematiku vyloučení ze vzdělání – odráží nejen nízkou úroveň vzdělání, těch, kteří základní školní docházku úspěšně nedokončí, souvisí také se sníženou perspektivou (dobrého) zaměstnání, reprodukcí chudob a další. Sledování počtu osob v exekuci odráží celou škálu problémů – nedostatečné příjmy, ztížený přístup k formálnímu zaměstnání apod.; viz „*právě dluhy patří mezi nejčastější faktory, které brání úspěšnému životnímu restartu*“ na [Dluhové analýzy - Člověk v tísní \(clovekvtsni.cz\)](http://Dluhové%20analýzy%20-%20Člověk%20v%20tísni%20(clovekvtsni.cz)).

²⁰ Ve výše zmíněné soustavě národních indikátorů se indikátory k dlouhodobé nezaměstnanosti, předčasným odchodům žáků ze vzdělávání a indikátory referující na logiku dávek PnŽ a PnB nacházejí mezi klíčovými indikátory. Indikátor exekucí VÚPSV považuje za indikátor analytický, tj. mající doplňující charakter. (Sirovátko et al., 2013).

²¹ Osoba potenciálně ekonomicky aktivní ve věku 15–64 let je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadu práce déle než 6 měsíců.

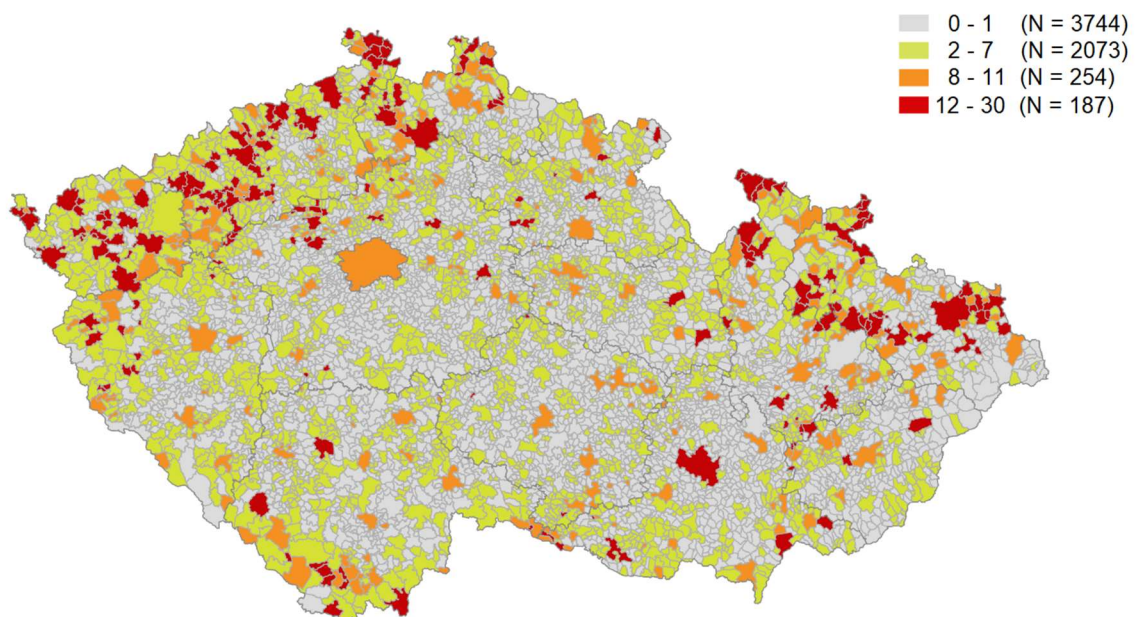
²² Osoba (žák) ukončuje povinnou školní docházku v systému základního vzdělávání v 7. nebo 8. ročníku, a to v důsledku jednoho nebo dvou propadnutí. Indikátor se vztahuje pouze k běžným třídám, tzn., že nejsou zahrnuty osoby (žáci) předčasně ukončující povinnou školní docházku ve speciálních třídách nebo na víceletých gymnáziích. Předčasné odchody ze speciálních tříd nejsou v dané metodice zohledněny proto, že do tohoto typu tříd jsou zařazováni žáci jen s vyššími stupni podpůrných opatření vážících se primárně ke zdravotnímu znevýhodnění. Pokud obec žádnou školu na svém území nemá, pak jsou takové obce přiřazeny údaje z obce, jejíž škola je nejbližší středů intravilánu obce bez školy.

- relativní podíl (perspektiva relativního podílu potenciální cílové skupiny na celkovém počtu obyvatel obce vyjadřuje míru strukturálního ovlivnění celkové situace a možnosti rozvoje obce);
- lokalizační kvocient (lokalizační kvocient zohledňuje odlišnost relativního podílu obce od průměrné situace v kraji, v němž se obec nachází, čímž je nepřímě tematizováno riziko stigmatizace obce z důvodu většího rozsahu sociálního vyloučení v porovnání s jeho okolím).²³

2.2.2 Česká republika z pohledu rozsahu sociálního vyloučení v území

Index sociálního vyloučení přináší možnost srovnání rozsahu sociálního vyloučení v celé České republice a to do úrovně jednotlivých obcí. Jeho přínos tak spočívá v možnosti porovnání situace v míře rozsahu sociálního vyloučení v území. Nemá ambici, a ze své podstaty nemůže přinést, komplexní obraz situace, umožňuje však porovnání rozsahu sociálního vyloučení (v místě i čase) a rychlou orientaci, kam zaměřit pozornost; je nástrojem základní orientace v pohledu na rozsah sociálního vyloučení v území.

Mapa č. 1: Hodnoty indexu SV v obcích ČR v roce 2019

Hodnoty indexu SV (tj. míra a rozsah sociálního vyloučení v jednotlivých obcích v ČR) jsou v mapě č. 1 zobrazené ve čtyřech intervalech, které odpovídají čtyřem kategoriím rozsahu sociálního vyloučení. Rozsah sociálního vyloučení v tom kterém území pak můžeme označit za nízký, střední, zvýšený nebo vysoký a velmi všeobecně, pro základní představu tohoto rozsahu, můžeme popsat pravděpodobný rozsah problému, s kterým se obce s daným rozsahem

²³ Podrobněji viz: Lang, P., Matoušek, R. (2020). *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení*. Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucení/.

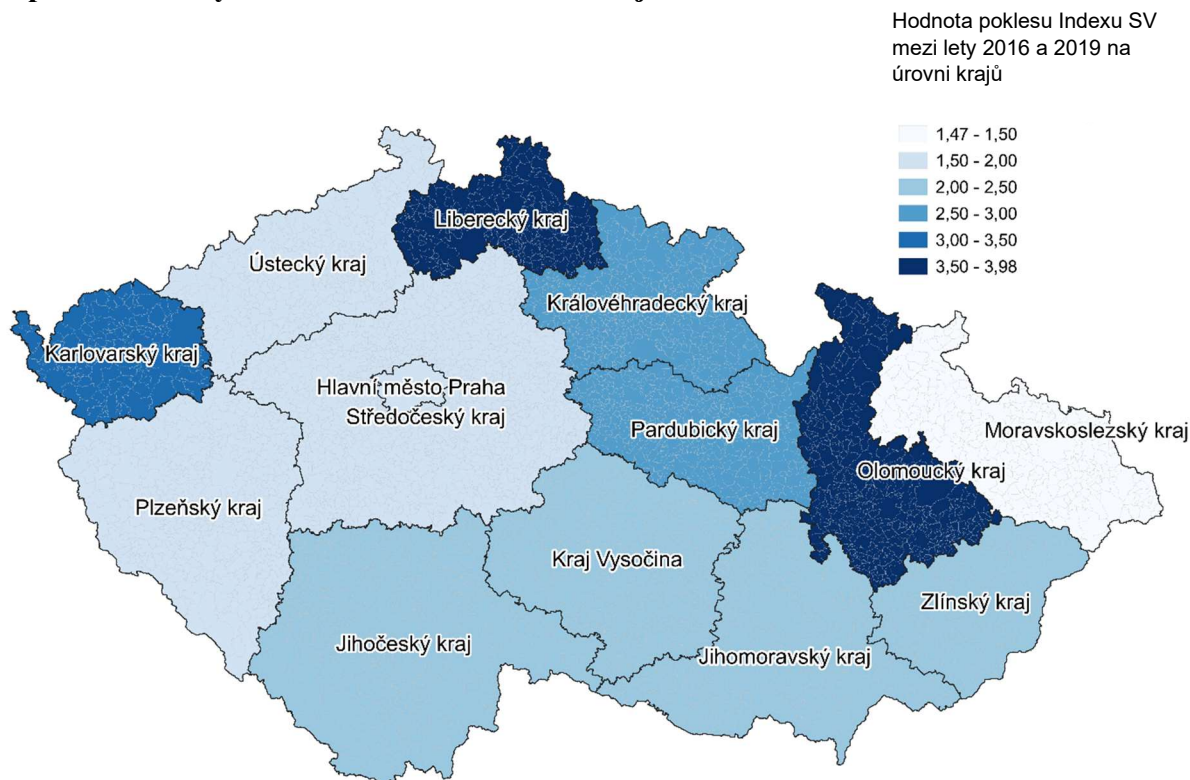
sociálního vyloučení na svém území potýkají a žádoucí míru intervencí, které by měly být realizovány s ohledem na zlepšení situace v obci a v životech jejích obyvatel (viz tabulka č. 6).

Při pohledu na počet obcí (mapa 1, „N“) pak lze konstatovat, že v České republice dosahoval v průměru rozsah sociálního vyloučení nejnižších hodnot v 60% obcí (oproti 50% v Libereckém kraji), středních hodnot v 33% (37% v Libereckém kraji), zvýšených hodnot v 4% obcí (8% v Libereckém kraji) a nejvyšších hodnot v 3% obcí (5% v Libereckém kraji). Jak vyplývá i z celkových hodnot v krajích ČR (viz níže), v Libereckém kraji je rozsah sociálního vyloučení v porovnání s celou Českou republikou spíše vyšší, ale oproti kraji Ústeckému, Moravskoslezskému a Karlovarskému se nejedná o strukturální problém celého kraje.

Tabulka č. 6: intervaly hodnot indexu sociálního vyloučení

Hodnoty indexu SV	Rozsah sociálního vyloučení	Rozeřměr problému	Žádoucí míra intervencí
0 - 1	Nízký	Problémy spojené se sociálním vyloučením se týkají jednotlivců.	Individuální intervence v režimu dostupných kapacit ÚP, sociálních odborů obcí a krajské sítě služeb.
2 - 7	Střední	V některých oblastech již problémy spojené se sociálním vyloučením zasluhuji zvýšenou pozornost, týkají se skupin osob.	Na základě podrobnějšího vyhodnocení situace může být vhodné cílené navýšení kapacit v konkrétních oblastech.
8 - 11	Zvýšený	Sociální vyloučení je vícedimenzionální problém (i když některé dimenze mohou převažovat), týká se významné části obyvatel.	Je žádoucí věnovat oblasti sociálního vyloučení (případně konkrétním oblastem podle konkrétní lokality) dlouhodobou a koordinovanou pozornost.
12 - 30	Vysoký	Sociální vyloučení je zásadní problém, který má dopad na celkový rozvoj regionu.	Je nutné věnovat prioritní podporu komplexním intervencím.

Mapa č. 2: Změny v hodnotách indexu SV v krajích ČR 2016/2019

Při porovnání hodnot indexu sociálního vyloučení za kraje České republiky pozorujeme mezi lety 2016 a 2019 ve všech krajích mírný pokles (tj. došlo k mírnému, i když v podstatě zanedbatelnému, zlepšení situace co se rozsahu sociálního vyloučení týká).

Liberecký kraj pak patří k těm krajům ČR, ve kterých se index snížil relativně nejvíce. Můžeme tedy konstatovat, že došlo k mírnému zlepšení celkové situace v kraji, co se sociálního vyloučení týká. Hodnota indexu za rok 2019 v Libereckém kraji však stále v celokrajském průměru indikuje zvýšený rozsah sociálního vyloučení.

Tabulka č. 7: index SV v krajích ČR v letech 2016 až 2019 a změna 2016/2019

Kraj	Index SV v roce 2016	2017	2018	2019	Změna 18/19
Zlínský	7,02	6,21	5,03	4,71	-2,32
Olomoucký	10,35	9,01	7,77	6,68	-3,67
Moravskoslezský	14,20	13,75	13,05	12,73	-1,47
Karlovarský	14,06	12,99	11,6	11,04	-3,02
Jihočeský	8,17	6,92	6,19	5,74	-2,43
Středočeský	6,55	6,00	5,3	4,67	-1,88
Plzeňský	7,36	6,30	6,28	5,65	-1,71
Pardubický	7,81	6,24	5,22	4,97	-2,85
Královéhradecký	8,54	7,28	6,09	5,82	-2,72
Ústecký	15,56	15,44	14,76	13,72	-1,84
Jihomoravský	9,04	8,37	7,63	6,79	-2,26
Vysočina	6,46	5,64	4,74	4,04	-2,42
Liberecký	12,38	11,40	10,26	8,4	-3,98
Hlavní město Praha	12,00	10,00	10	10	-2,00
<i>průměr</i>	<i>9,96</i>	<i>8,97</i>	<i>8,14</i>	<i>7,5</i>	<i>-2,47</i>

2.2.3 Rozsah sociálního vyloučení v ORP Libereckého kraje v roce 2019

Celokrajský vývoj v Libereckém kraji víceméně kopíruje vývoj v jednotlivých ORP. Ve všech ORP se hodnoty indexu SV mezi lety 2016 a 2019 průběžně mírně snižovaly (tj. docházelo k mírnému snižování rozsahu sociálního vyloučení), vyjma ORP Tanvald, ve kterém v pohledu na vývoj situace mezi lety 2016 a 2019 nedošlo k výraznější změně a v meziročních srovnáních došlo k drobnému nárůstu v roce 2018. K nejvýraznější změně (poklesu) rozsahu sociálního vyloučení podle indexu SV došlo v ORP Liberec. V jednotlivých obcích ORP Liberec je trend ve vývoji rozsahu sociálního vyloučení podobný – šest měst ORP Liberec mělo mezi lety 2017 až 2019 hodnotu indexu SV nad 8 bodů a u všech došlo ke snížení počtu bodů indexu.

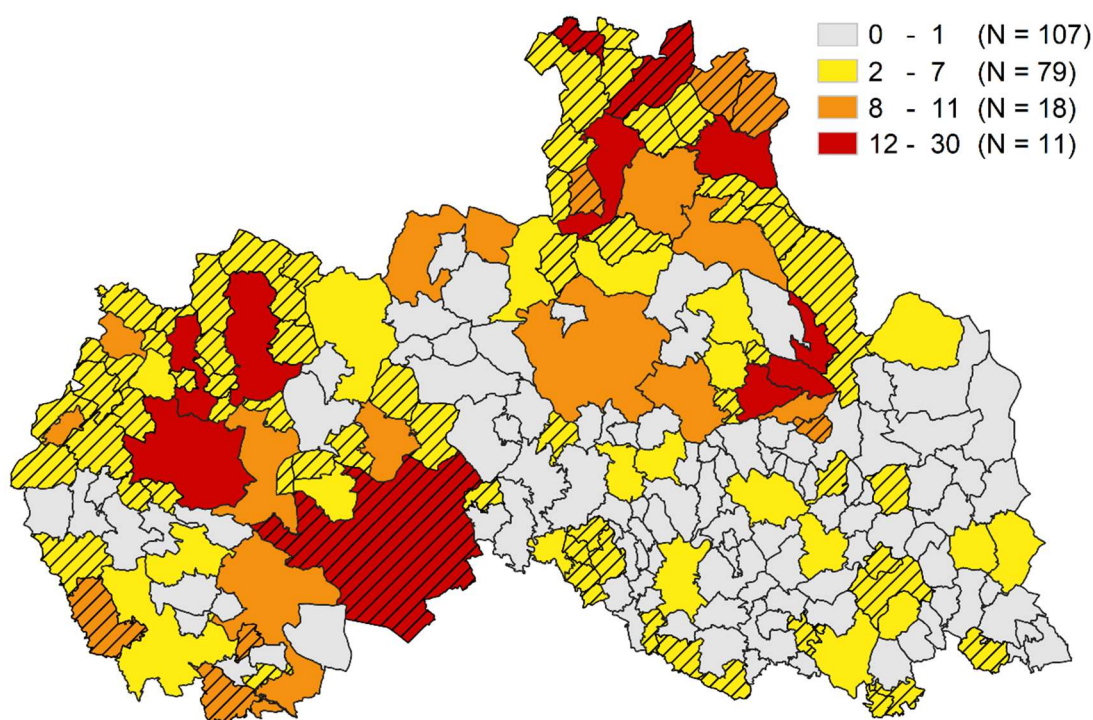
Tab. č. 8: index sociálního vyloučení v ORP LK 2016 až 2019 a změna 2016/2019

ORP	Index SV r. 2016 (0 – 30 b.)	Index SV r. 2017 (0 – 30 b.)	Index SV r. 2018 (0 – 30 b.)	Index SV r. 2019 (0 – 30 b.)	Změna 16/19
Česká Lípa	12,95	11,67	10,30	9,16	- 3,79
Frydlant	17,57	17,38	16,03	14,05	- 3,52
Jablonec nad Nisou	13,79	12,81	11,00	9,37	- 4,42
Jilemnice	4,31	3,51	2,30	1,67	- 2,64
Liberec	14,04	13,33	12,40	8,94	- 5,1
Nový Bor	14,25	11,29	10,46	9,52	- 4,73
Semily	7,70	6,38	4,35	3,66	- 4,04
Tanvald	14,55	13,57	16,01	14,40	- 0,15
Turnov	6,38	5,86	3,39	3,43	- 2,95
Železný Brod	5,52	4,88	4,77	3,80	- 1,72

2.2.4 Rozsah sociálního vyloučení v obcích Libereckého kraje v roce 2019

V roce 2019 index SV dosahoval významnějších hodnot v polovině obcí Libereckého kraje. Ve 107 obcích byl rozsah sociálního vyloučení nízký (0 – 1 bodů indexu), tj. problémy spojené se sociálním vyloučením se týkaly jednotlivců v konkrétních oblastech a k řešení těchto situací by měly postačovat individuální intervence v rámci stávajících kapacit. V 79 obcích lze mluvit o středním rozsahu sociálního vyloučení (2 – 7 bodů indexu SV), tj. v některých oblastech již problémy spojené se sociálním vyloučením zasluhovaly zvýšenou pozornost, týkaly se skupin osob a, na základě podrobnějšího vyhodnocení situace, by bylo vhodné navýšit v konkrétních oblastech kapacity k řešení vybraných problémů. V 18 obcích sledujeme zvýšený rozsah sociálního vyloučení (8 – 11 bodů indexu), tj. sociální vyloučení bylo v těchto obcích vícedimenzionálním problémem, týkalo se významné části obyvatel a měla by mu být věnována dlouhodobá a koordinovaná pozornost. V 11 obcích dosáhla nebo přesáhla hodnota indexu SV 12 bodů, rozsah sociálního vyloučení byl vysoký, tj. sociální vyloučení bylo v těchto obcích zásadním problémem, který měl dopad na celkový rozvoj regionu. Tyto obce by se měly na problémy spojené se sociálním vyloučením prioritně zaměřit a realizovat intervence směřující k sociálnímu začleňování plošného charakteru; jak ze strany kraje, tak státu by k nim měla směřovat zvýšená podpora.

Mapa č. 3: Hodnoty indexu sociálního vyloučení v obcích Libereckého kraje v roce 2019

Na mapě č. 3 jsou šrafovaním vyznačené obce, ve kterých se nenachází základní škola, resp. 2. stupeň ZŠ (a dosahují vyšších hodnot indexu SV než 1). Interpretace měření rozsahu sociálního vyloučení na jejich území je totiž poněkud složitější a to jak na úrovni analytické, tak s ohledem na tvorbu podkladů pro opatření sociálního začleňování. V rámci udržení konzistence celého nástroje indexu SV je obcím bez škol přiřazována hodnota předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání za nejbližší obec s úplnou základní školou. Bez ohledu na hodnotu parametru indexu ve skutečnosti z dané obce nemusí některé děti docházet do úplné ZŠ v nejbližší obci, tzv. spádové. Rodiče například dojíždějí do vzdáleného města do práce a berou s sebou také děti do ZŠ. Dalším faktorem, který nemůže být parametrem indexu zohledněn, je skutečnost, že v menší obci v některých letech děti školou povinné nežijí. K přesnější četbě hodnot rozsahu sociálního vyloučení je tedy nutné přihlídnout k míře, do jaké je celková hodnota indexu SV ovlivněná dimenzí předčasných odchodů ze základního vzdělání (viz níže) a situaci hodnotit s podrobnou znalostí lokality.

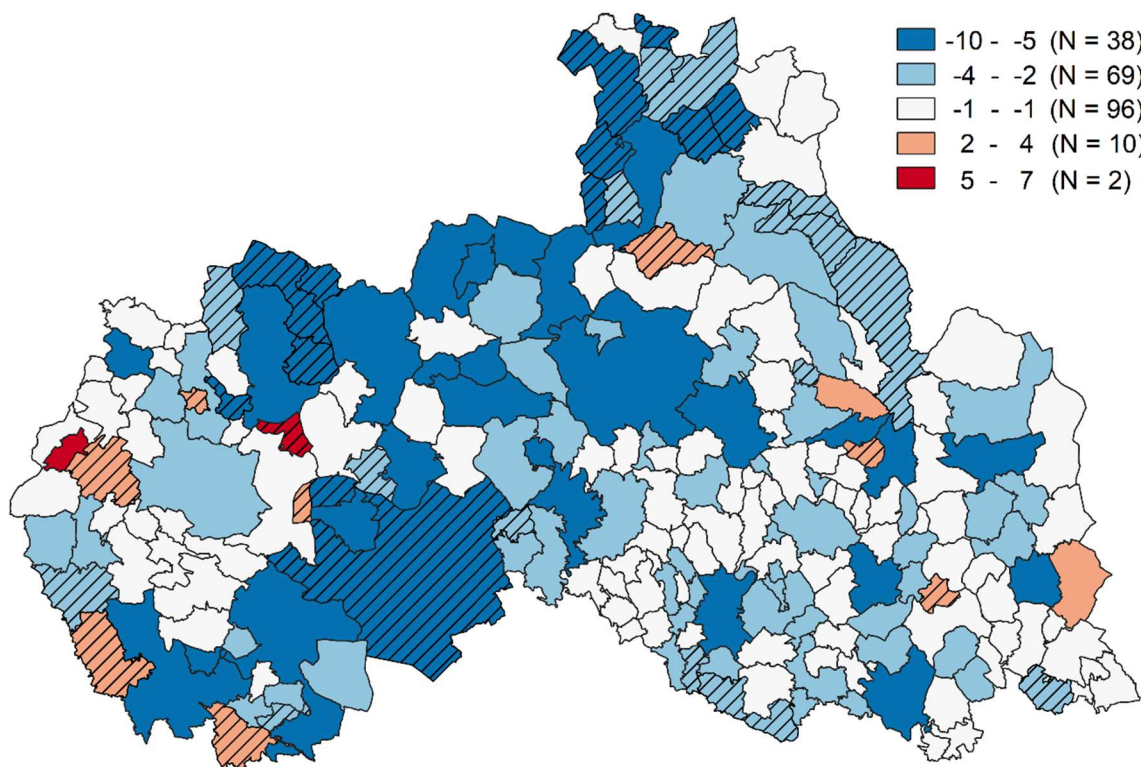
2.2.5 Vývoj rozsahu sociálního vyloučení v obcích LK mezi lety 2016 a 2019

Při pohledu na změny v hodnotách indexu SV na úrovni obcí vidíme podobný trend, jako na vyšších úrovních (viz výše). Skoro v polovině (96) obcí Libereckého kraje nedošlo mezi roky 2016 a 2019 k výraznější změně v rozsahu sociálního vyloučení (hodnoty indexu SV zůstávají na stejné úrovni, nebo se celkově zvyšují či snižují pouze o jeden bod). Pouze ve 2 obcích došlo mezi roky 2016 a 2019 k výraznému nárůstu (tj. hodnoty indexu SV se zvýšily o 5 a více bodů) a to ve Velenicích (nárůst o 7 bodů) a Horní Polici (nárůst o 5 bodů). V 10 obcích došlo k

mírnému nárůstu rozsahu sociálního vyloučení (tj. hodnoty indexu SV se zvýšily o 2 až 4 body). V polovině (107) obcí Libereckého kraje se situace v oblasti sociálního vyloučení zlepšila. V 69 obcích došlo k mírnému a v 38 k výraznému snížení sociálního vyloučení (snížení indexu SV o 2 až 4, respektive 5 až 10 bodů). Nejvýraznější pokles indexu SV (tj. snížení rozsahu sociálního vyloučení) byl zaznamenán v Dubé a Hrádku nad Nisou (- 10 b.), Mimoni a Chrastavě (- 9 b.) a Kamenickém Šenově a Krásném lese (- 8 b.).

Modrá barva na mapě č. 4 zobrazuje obce, ve kterých došlo mezi lety 2016 a 2019 k poklesu hodnot indexu SV, tj. k poklesu rozsahu sociálního vyloučení. Červeně jsou pak vyznačené ty obce, ve kterých došlo v tomto období k zvýšení hodnot indexu, tj. k nárůstu rozsahu sociálního vyloučení. Světlejší barvy vyznačují mírnější pokles/nárůst a tmavší vyšší pokles/nárůst hodnot indexu SV. Šrafováním jsou vyznačené obce bez plně organizovaných základních škol.

Mapa č. 4: Změny v hodnotách indexu SV v obcích Libereckého kraje 2016/2019

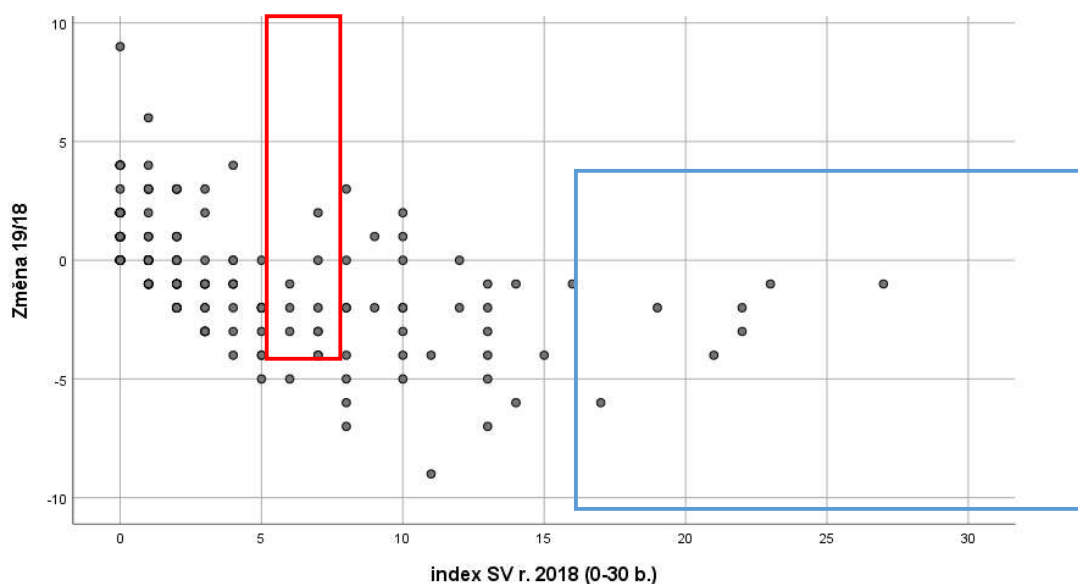
2.2.6 Další trendy ve vývoji rozsahu sociálního vyloučení v obcích LK

Zároveň s celkovým snižováním rozsahu sociálního vyloučení sledujeme trend výraznějších pozitivních změn (klesající hodnoty indexu SV) u obcí s největším rozsahem sociálního vyloučení a naopak zhoršování situace u těch s menším rozsahem sociálního vyloučení (stoupající hodnoty indexu SV). Viz graf č. 1 níže.

Toto zjištění můžeme, mimo jiné, využít jako vodítko k průzkumu úspěšných intervencí – sběru dobrých praxí – v obcích s výraznějším rozsahem sociálního vyloučení, ve kterých se situace výrazně zlepšuje (se zohledněním externích vlivů typu migrace a makroekonomické situace). Zvýšení hodnot indexu SV v obcích s jeho původně nízkou hodnotou, indikuje potřebu efektivních nástrojů monitoringu situace, případně preventivních opatření pro území, ve kterých index dosahuje aktuálně nízkých hodnot. U obcí s podobným rozsahem sociálního vyloučení, ale odlišnou dynamikou změn (zvyšování vs. snižování rozsahu vyloučení a rozdílné velikosti změn) bude užitečné sledovat příčiny rozdílného vývoje situace.

V případě obcí s počtem obyvatel do 500 a do 2 000 je popsána korelace mezi rozsahem sociálního vyloučení v roce 2018 a hodnotou (tj. počtem bodů indexu SV) a směrem změny (tj. klesající či stoupající hodnotou indexu SV) přes 40%. U obcí nad 2000 obyvatel již není tento vztah tak významný. Zároveň, v obcích Libereckého kraje, ve kterých je rozsah sociálního vyloučení nejvyšší (Černousy, Bulovka, Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Desná a Tanvald), došlo jen k velmi mírnému snížení rozsahu sociálního vyloučení. Pokud bychom se tak na věc podívali bez zohlednění situace v těchto obcích, vztah mezi rozsahem vyloučení v roce 2018 a meziroční změnou (tj. výše popsaný trend - čím vyšší rozsah sociálního vyloučení, tím výraznější pozitivní změna) by byl ve skutečnosti lineární a právě tyto vybrané obce se obecnému lineárnímu trendu vymykají. Viz grafy č. 3 – 5 níže.

Graf č. 1: Změna indexu SV mezi lety 2018 a 2019 v závislosti na výchozí situaci v roce 2018

Graf č. 1 zobrazuje souvislost změny hodnot indexu SV mezi lety 2018 a 2019 s výchozí situací v roce 2018. Každý bod na modelu zobrazuje obce Libereckého kraje se stejnými hodnotami indexu za rok 2018 a změn mezi roky 2018 – 2019. Posun po horizontální ose znázorňuje hodnoty indexu v roce 2018. Posun po vertikální ose znázorňuje hodnotu změny mezi roky 2018 – 2019.

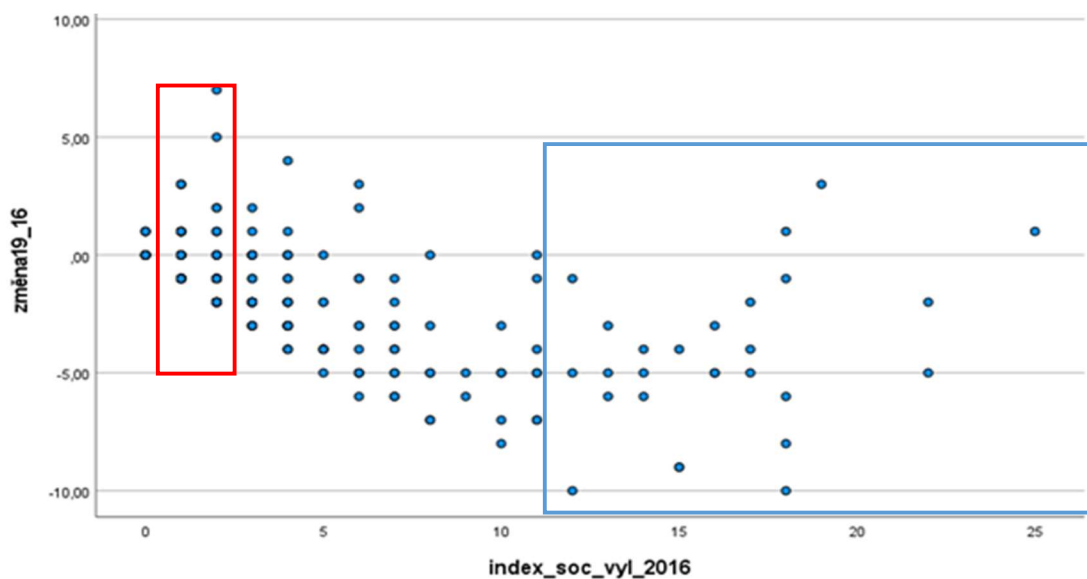
Situace 1 (modrá barva): v obcích s největším rozsahem sociálního vyloučení se situace mezi lety 2018 a 2019 spíše zlepšila.

Situace 2 (červená barva): v obcích s nejmenším rozsahem sociálního vyloučení se situace mezi lety 2018 a 2019 spíše zhoršila.

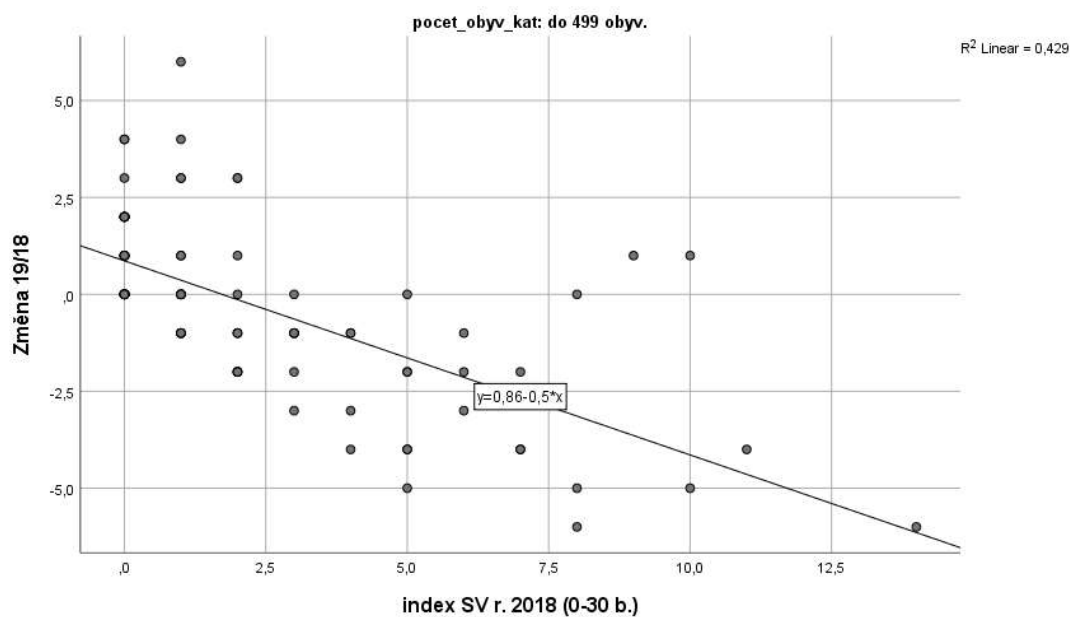
Situace 3 (neohraničené obce): v obcích s mírným až středním rozsahem sociálního vyloučení se situace mezi lety 2018 a 2019 zhoršila i zlepšila. Nabízí se proto zaměřit se při podrobnějším pohledu na důvody, proč došlo v obcích s podobnou výchozí hodnotou indexu SV k odlišnému vývoji situace.

Při pohledu na dlouhodobější trend ve vývoji rozsahu sociálního vyloučení (viz graf č. 2) vztah mezi výchozí hodnotou indexu SV a změnami v jeho hodnotách není tak přímý. I pro delší pozorované období však platí, že v obcích s vyšší výchozí hodnotou indexu dochází k výraznějším pozitivním změnám, tj. k poklesu hodnot indexu SV.

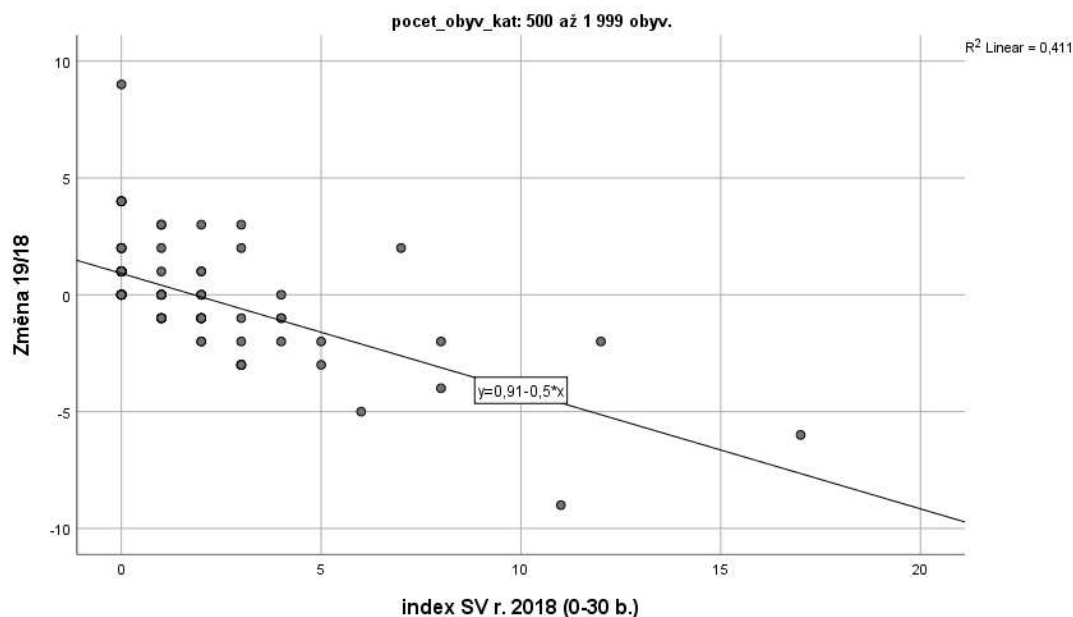
Graf č. 2: Změna indexu SV mezi lety 2016 a 2019 v závislosti na výchozí situaci v roce 2016

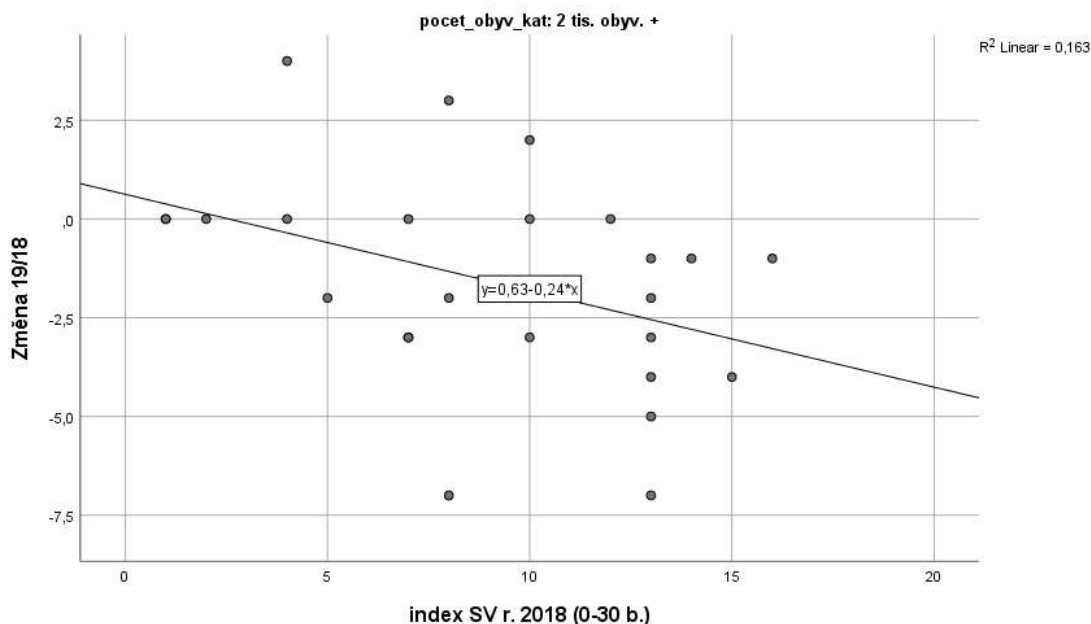
Graf č. 3: Změna indexu SV mezi lety 2018 a 2019 v závislosti na výchozí situaci v roce 2018 v obcích Libereckého kraje do 499 obyvatel bez Černous

Graf č. 4: Změna indexu SV mezi lety 2018 a 2019 v závislosti na výchozí situaci v roce 2018 v obcích Libereckého kraje v kategorii 500 - 1999 obyvatel bez Bulovky

Graf č. 5: Změna indexu SV mezi lety 2018 a 2019 v závislosti na výchozí situaci v roce 2018 v obcích Libereckého kraje přes 2000 obyvatel bez Frýdlantu, Nového Města pod Smrkem, Desné a Tanvaldu

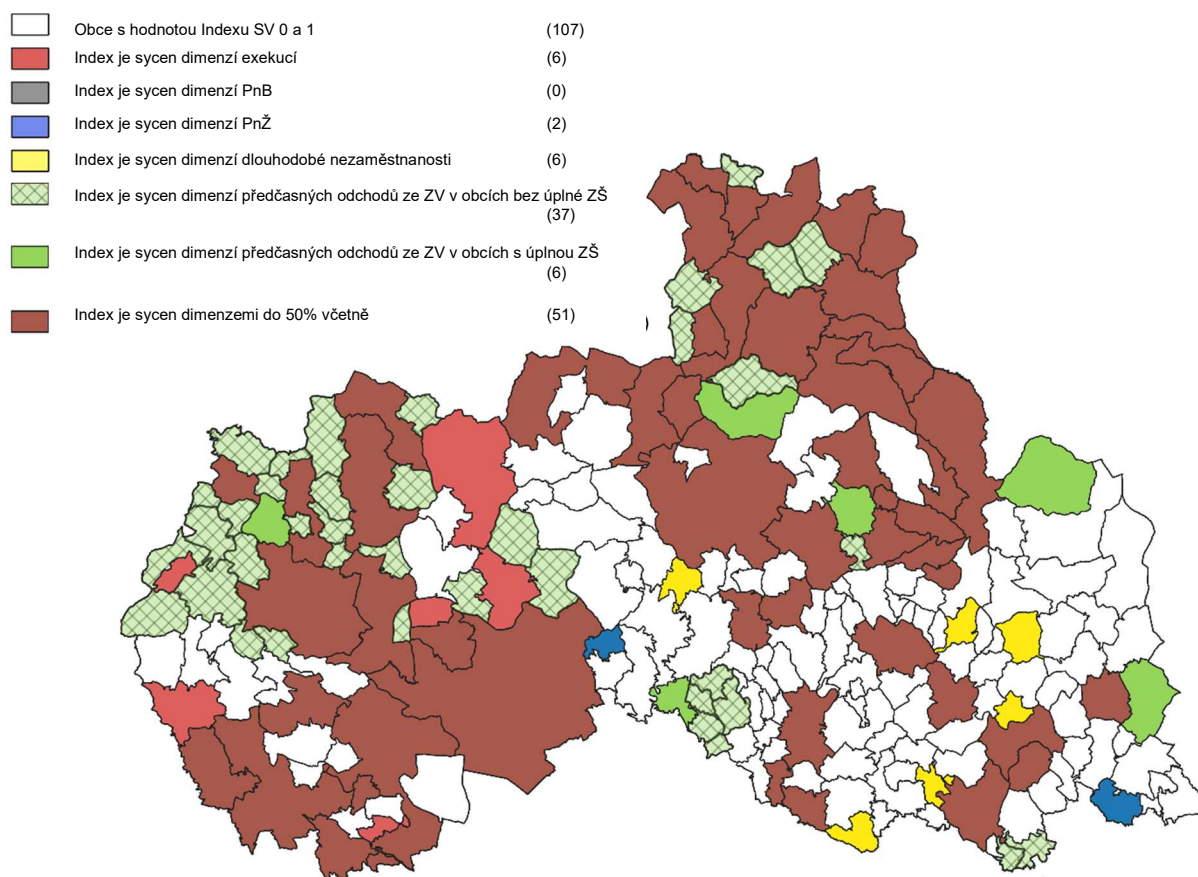

2.2.7 Dílčí dimenze indexu sociálního vyloučení v Libereckém kraji v roce 2019: kombinace územního a obsahového pohledu na sociální vyloučení

Z obcí Libereckého kraje, u kterých je určitý měřitelný rozsah sociálního vyloučení (index sociálního vyloučení je u nich větší než 1), převažují ty, ve kterých není žádná z dimenzí dominantní (51 obcí). Z obcí, u kterých jedna z dimenzí převažuje, se nejvýznamněji projevuje dimenze předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání (43 obcí). Při interpretaci je však třeba vzít v potaz poněkud komplikovanější situaci s ohledem na neexistenci základních škol, resp. druhých stupňů základních škol, v některých obcích (viz také výše a podrobněji níže). Obce, ve kterých v indexu SV převažuje dimenze předčasných odchodů a zároveň se v nich nenachází úplná základní škola, jsou proto vyznačeny samostatně (šrafováním).

V obcích, ve kterých je rozsah sociálního vyloučení nejvyšší (12 a více bodů v indexu), nemůže, z podstaty výpočtu hodnot indexu, nastat situace, kdy by jedna z dimenzí byla dominantní (každá z pěti dimenzí může nabývat u jednotlivých obcí 0 – 6 bodů). Z osmnácti obcí se zvýšeným rozsahem sociálního vyloučení (8 – 11 b. indexu) ve dvou převažuje dimenze exekucí, v ostatních žádná dimenze nepřevažuje. V případě obcí se středním rozsahem sociálního vyloučení (2 – 7 b. v indexu) výrazně převažují obce s dominující dimenzí předčasných odchodů žáků ze vzdělávání (43 obcí), následují ty, u kterých žádná dimenze nepřevažuje (24 obcí), v 6 dominuje dimenze dlouhodobé nezaměstnanosti, ve 4 dimenze exekucí a ve dvou z těchto obcí dimenze příjemců příspěvku na živobytí.

Mapa 5: Dílčí dimenze indexu SV v Libereckém kraji 2019²⁴

Sociální vyloučení je charakterizované svou vícedimenzionalitou a multifaktorovostí příčin, úspěšné intervence tedy musí být ze své podstaty komplexní a zaměřené na celou řadu tematických oblastí. To platí bezesbýtku pro obce s vysokým rozsahem sociálního vyloučení. U obcí s nízkým a středním rozsahem sociálního vyloučení však může užší tematické zaměření intervencí včas zabránit nárůstu problémů i v dalších oblastech. V případě obcí se zvýšeným rozsahem sociálního vyloučení sice většinou není žádná dimenze indexu sociálního vyloučení dominantní, může k tomu však docházet (jak tomu je i v případě Libereckého kraje v případě dimenze exekucí, viz výše) a to pak může být vodítkem k výraznějšímu zaměření intervencí směrem k oblasti, která se ukazuje jako nejproblematictější (bez rezignace na oblasti ostatní).

²⁴ Index sociálního vyloučení je počítán pomocí 5 indikátorů. Mapa zobrazuje jejich intenzitu v jednotlivých obcích a to v 7 proměnných:

- (bíle) obce, ve kterých Index dosahuje hodnot 0 a 1;
- (červeně) obce, ve kterých v Indexu dominuje dimenze exekucí (indikátor osob v exekuci tvoří více než 50% celkového indexu v dané obci);
- (šedivě) obce, ve kterých v Indexu dominuje dimenze PnB (indikátor příjemců příspěvku na bydlení tvoří více než 50% celkového indexu v dané obci) – *pro LK není relevantní*;
- (modře) obce, ve kterých v Indexu dominuje dimenze PnŽ (indikátor příjemců příspěvku na živobytí tvoří více než 50% celkového indexu v dané obci);
- (žlutě) obce, ve kterých v Indexu dominuje dimenze dlouhodobé nezaměstnanosti (indikátor dlouhodobě nezaměstnaných osob tvoří více než 50% celkového indexu v dané obci);
- (zeleně) obce s úplnou základní školou, ve kterých v Indexu dominuje dimenze předčasných odchodů ze vzdělávání (indikátor předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání tvoří více než 50% celkového indexu v dané obci);
- (zeleně šrafované) obce bez úplné základní školy, ve kterých v Indexu dominuje dimenze předčasných odchodů ze vzdělávání (indikátor předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání tvoří více než 50% celkového indexu v dané obci);
- (hnědě) obce, ve kterých v Indexu není žádná dimenze dominantní (žádný z jednotlivých indikátorů nepřesahuje 50% hodnoty indexu).

Hodnoty dílčích dimenzí indexu rozsahu sociálního vyloučení mohou tedy posloužit jako podklad pro prioritní obsahové zaměření podrobnější analýzy problému a pro zacílení podpory, investic a intervencí.

2.2.8 Příjemci příspěvku na živobytí

Z jednotlivých indikátorů indexu SV²⁵ všeobecněji o situaci s ohledem na sociální situaci vypovídá indikátor počtu příjemců příspěvku na živobytí jako ukazatel materiální deprivace (chudoby).

Indikátor příjemců příspěvku na živobytí indexu sociálního vyloučení měl v roce 2019 v Libereckém kraji vysokou hodnotu ve čtyřech obcích a zvýšenou v 9 obcích. Tj. při kombinaci územního a obsahového pohledu na dílčí dimenzi rozsahu sociálního vyloučení týkající se příjemců příspěvku na živobytí se na území Libereckého kraje v roce 2019 nacházelo 13 obcí, ve kterých byla závažným problémem materiální deprivace jejich obyvatel.

Co se týče počtu příjemců příspěvku na živobytí ve srovnání jednotlivých ORP uvnitř Libereckého kraje (viz tabulka níže), nejzávažnější situace ve srovnání s průměrem je v ORP Tanvald a Frýdlant (9, respektive 7 obyvatel na jednu dávku), následuje Nový Bor (20) a Česká Lípa (29). Při určitém zjednodušení se dá říci, že jedna dávka v průměru odpovídá dvěma osobám v hmotné nouzi²⁶, tj. v ORP Tanvald žil v roce 2019 přibližně každý čtvrtý člověk z příspěvku na živobytí, v ORP Frýdlant každý třetí, každý desátý v ORP Nový Bor a každý patnáctý v ORP Česká Lípa.

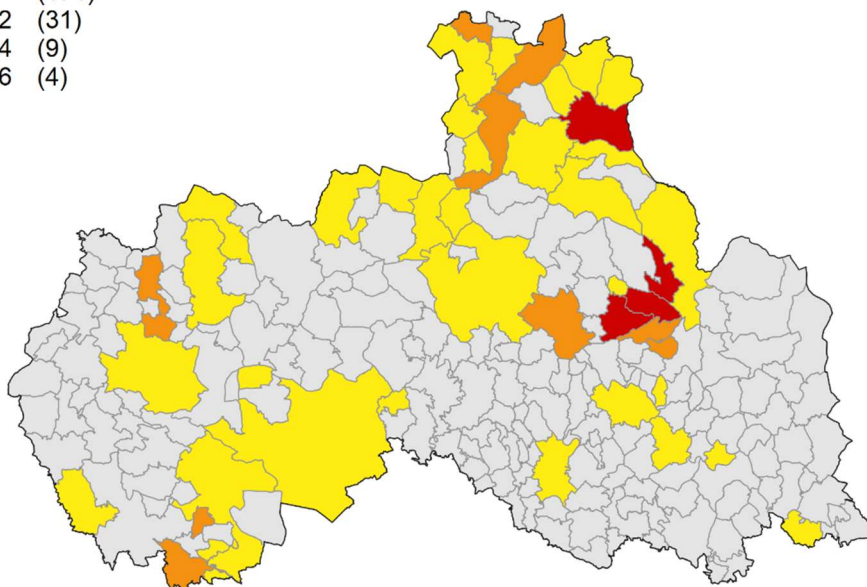
²⁵ Podrobněji ke konstrukci Indexu viz: Lang, P., Matoušek, R. 2020. *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení*. Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucení/

²⁶ Viz: Šimiková, I. 2012. *Analýza databáze příjemců dávek hmotné nouze zhodnocení role nákladů na bydlení a dávek spojených s bydlením ve vztahu k příjemcům dávek hmotné nouze*. Praha: VÚPSV, v.v.i. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_350.pdf

Mapa č. 6: Dimenze příjemců příspěvku na živobytí v Indexu sociálního vyloučení

Kategorizace míry koncentrace
- počet bodů (vč. počtu obcí):

- 0 (171)
- 1 - 2 (31)
- 3 - 4 (9)
- 5 - 6 (4)

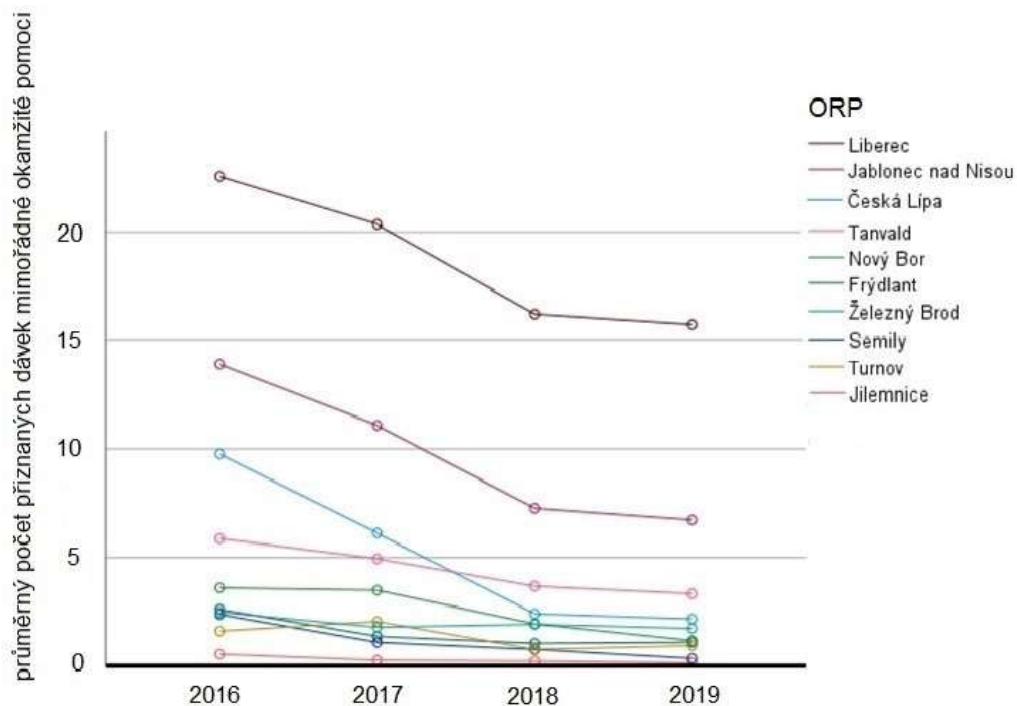
Tab. č. 9: Příspěvek na živobytí v roce 2019 v Libereckém kraji: srovnání ORP

ORP	Počet PnŽ (průměrný měsíc) ²⁷	Suma PnŽ v Kč (průměrný měsíc)	PnŽ obyv./dávka (medián)	PnŽ Kč/dávka (medián)
Česká Lípa	443	1 516 825	29	2 974
Frýdlant	290	1 116 776	9	3 571
Jablonec nad Nisou	371	1 365 570	51	3 410
Jilemnice	79	233 525	53	2 590
Liberec	730	2 606 490	34	3 175
Nový Bor	179	641 988	20	3 119
Semily	93	337 128	50	2 713
Tanvald	334	1 358 578	7	3 590
Turnov	53	141 802	168	0
Železný Brod	51	180 664	87	2 695
<i>Liberecký kraj</i>	<i>2 623</i>	<i>322 466</i>	<i>39</i>	<i>2864</i>

²⁷ Tj. počet dávek v roce 2019 celkově děleno 12.

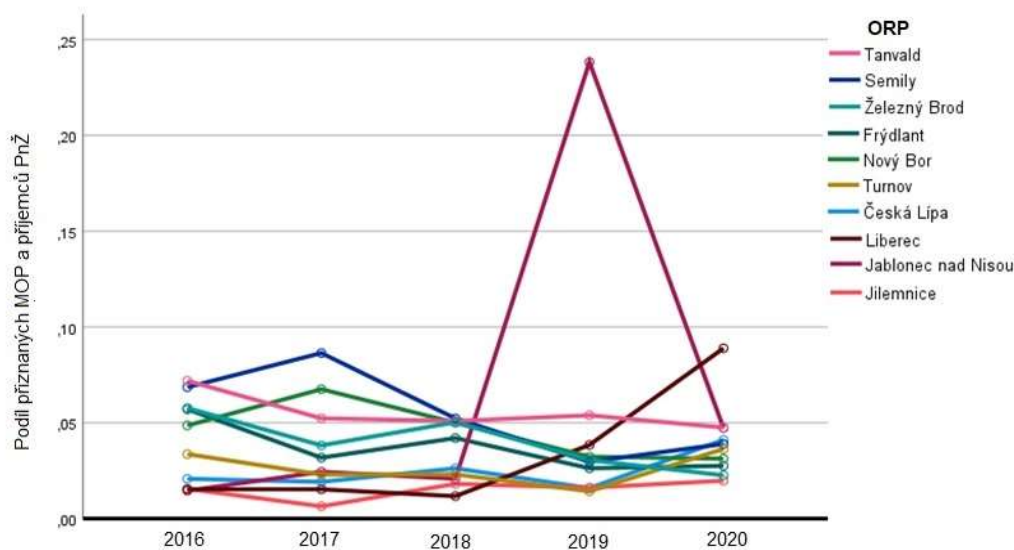
Následující graf znázorňuje průměrný počet přiznaných dávek mimořádné okamžité pomoci (MOP) vyplacených v průměrném měsíci (2016 – 2019) v jednotlivých ORP po zohlednění počtu obyvatel jednotlivých obcí daného ORP.²⁸

Graf č. 6: Průměrný počet přiznaných dávek MOP

A dále podíl přiznaných dávek mimořádné okamžité pomoci na příjemce příspěvku na živobytí (v jednotlivých ORP po zohlednění počtu obyvatel jednotlivých obcí daného ORP).

Graf č. 7: Podíl přiznaných MOP na příjemce PnŽ

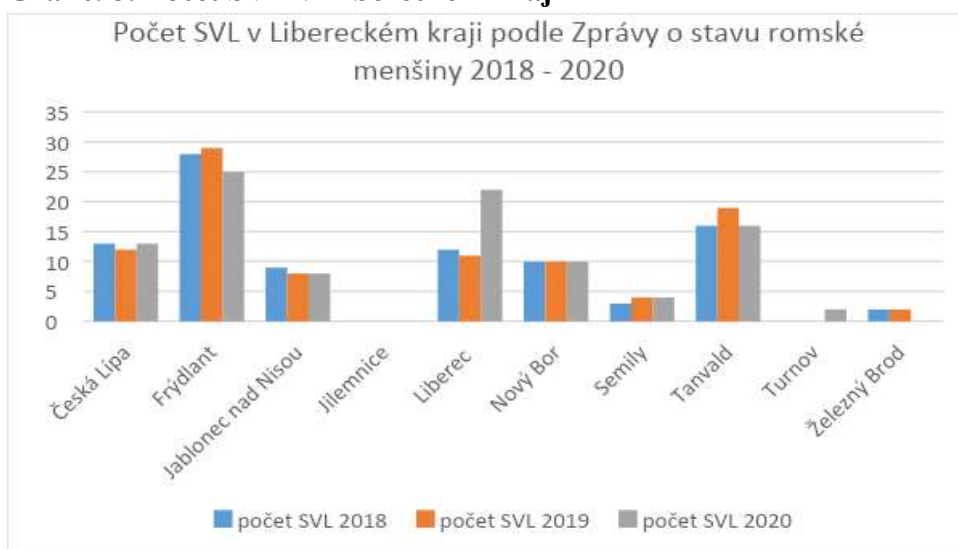

²⁸ Jednotlivá ORP jsou v legendě řazená podle výskytu v grafech od nejvyšších k nejnižším hodnotám.

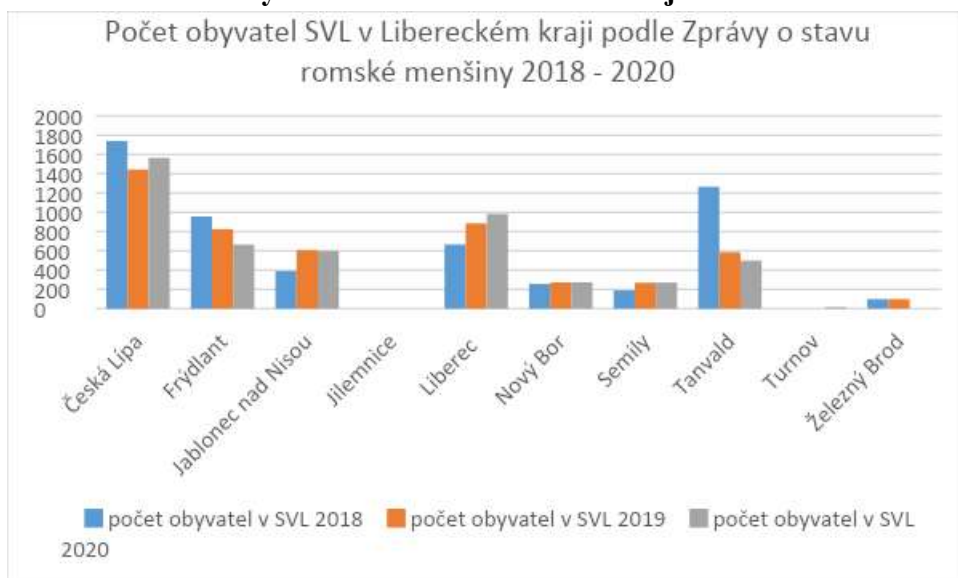
2.3 Sociálně vyloučené lokality v Libereckém kraji

Při přípravě podkladů ke každoroční Zprávě o stavu romské menšiny probíhá také zjišťování počtu sociálně vyloučených lokalit v jednotlivých obcích spolu s odhadem počtu obyvatel těchto lokalit. Jde o informace poskytnuté ze strany ORP krajskému koordinátorovi pro romské záležitosti a jedná se mnohdy o hrubé odhady. Určitou představu o počtu lokalit, jejich obyvatel, rozmístění těchto lokalit v kraji a o trendu vývoje v této oblasti však může poskytnout. Další důležité informace o vyloučených lokalitách získává Liberecký kraj z žádostí o dotace na výkon sociální práce s výjimkou agendy sociálně-právní ochrany dětí každoročně předkládané na MPSV a ze strategických dokumentů oblasti sociálního začleňování zpracovávané obcemi, které úzce spolupracují s Agenturou pro sociální začleňování.

Graf č. 8: Počet SVL v Libereckém kraji

Graf č. 9: Počet obyvatel SVL v Libereckém kraji

Tab. č. 10: Počet SVL v Libereckém kraji

název ORP	počet SVL 2018	počet SVL 2019	počet SVL 2020
Česká Lípa	13	12	13
Frýdlant	28	29	25
Jablonec nad Nisou	9	8	8
Jilemnice	0	0	0
Liberec	12	11	22
Nový Bor	10	10	10
Semily	3	4	4
Tanvald	16	19	16
Turnov	0	0	2
Železný Brod	2	2	0
<i>Liberecký kraj</i>	93	95	100

Tab. č. 11: Počet SVL v Libereckém kraji

název ORP	počet obyvatel v SVL 2018	počet obyvatel v SVL 2019	počet obyvatel v SVL 2020
Česká Lípa	1743	1444	1567
Frýdlant	958	827	666
Jablonec nad Nisou	390	610	600
Jilemnice	0	0	0
Liberec	667	886	984
Nový Bor	258	273	275
Semily	190	270	272
Tanvald	1265	586	500
Turnov	0	0	15
Železný Brod	100	100	0
<i>Liberecký kraj</i>	5571	4996	4879

2.4 Výstupy z evaluačních zpráv, SPSZ a MPI

Strategické plány sociálního začleňování obcí (SPSZ) se komplexně věnují všem oblastem řešeným touto strategií, kromě vzdělávání, neboť to je předmětem samostatné spolupráce ASZ v lokalitách. Oblast vzdělávání je zpracovávána obvykle v dokumentu pod názvem Místní plán inkluze (MPI). V období od roku 2016 do roku 2021 vzniklo v Libereckém kraji 25 lokálních strategických dokumentů²⁹ za podpory lokálních konzultantů, metodiků, tematických expertů a projektových poradců. Ve spolupráci s ASZ v tomto období byly různě dlouhou dobu a v různém typu podpory tyto obce: Liberec, Jablonec nad Nisou, Velké Hamry, Tanvald, Smržovka, Desná, Ralsko, Česká Lípa, Nový Bor a svazek obcí Frýdlantska. Kromě SPSZ a MPI v obcích vznikaly dílčí strategie k řešení vybraných oblastí a to pod názvy Tematické akční plány a Plány vzdálené dílčí podpory.

²⁹ Frýdlantsko 5, Jindřichovice 1, Nový Bor 5, Ralsko 1, Smržovka 2, Česká Lípa 1, Velké Hamry 4, Liberec 5, Jablonec 1, celkem 25 strategií

V době tvorby SSZ LK 2021+ bylo možné vyjít při definování klíčových oblastí v rámci této strategie mimo jiné také z evaluačních zpráv (EZ) výše zmíněných dokumentů. K náhledu jsme měli Evaluační zprávu SPSZ Frýdlantska (evaluační tým ASZ, 2019), Ralska (Siglová, 2020) a Velkých Hamrů (Siglová, 2019). Dále bylo možné vyjít z Hodnotící zprávy o dopadu projektu³⁰ v lokalitě Liberec a z Hodnocení kvality spolupráce v Liberci (oboje Kučerová, 2021).

Vybíráme z evaluačních zpráv strategických plánů sociálního začleňování (dále EZ) pouze stěžejní informace vhodné pro další zpracování, hledání řešení a diskuzi o nich, nikoli vše, co považujeme za důležité. Navíc je nutné přihlídnout k tematickému zúžení evaluačních zpráv.³¹

Frýdlantsko (EZ z 09/2019):

- Cíle v oblasti bydlení se dlouhodobě nedaří plnit. Je plněno pouze cca 14% opatření SPSZ (3 částečně, 9 nesplněno). Nedaří se rozvíjet systém prostupného a sociálního bydlení. V obcích zapojených do LP bohužel nedošlo v posledních letech k významným změnám v pravidlech přidělování bytů.³²
- Data jasně dokládají potřebnost dluhových poraden a dalších intervencí směřujících na dluhy. Existující služby mohou uspokojit desítky klientů ročně. Přitom podle odhadů na základě informací ze sociálních odborů, dalších sociálních služeb, Úřadu práce a také bytových správ je na Frýdlantsku zhruba 800 potenciálních klientů sociálních služeb v oblasti sociální prevence a dluhového poradenství.³³
- V regionu došlo k významnému rozšíření sociálních služeb, které pomáhají efektivně eliminovat rozvoj sociálně-patologických jevů u dětí, mládeže i dospělých. Kromě toho služby přispívají k prevenci školní neúspěšnosti dětí a mládeže. Služby také pomáhají účelně a efektivně bránit rozvoji dluhové problematiky, čímž přispívají také k prevenci ztráty bydlení. Zvýšila se dostupnost sociálních služeb. Jednotlivé služby spolu díky aktivitám LP lépe komunikují (přispívá i zavedení komunitního plánování sociálních služeb).³⁴
- Nepodařilo se splnit tyto 3 specifické cíle: vytvořit pracovní místa v rámci SÚPM, vytvořit pracovní místa v rámci komunitní práce a také vytvořit sociální podnik. V této souvislosti je také důležité to, jak obce LP využívají VPP. Mezi lety 2015 a 2017 došlo ke zvýšení ze 120 na 129 osob. Cíle, které si SPSZ stanovil v oblasti zaměstnanosti, se podařilo naplnit méně než z poloviny, přesto se daří podporovat osoby, které jsou znevýhodněné na trhu práce. Realizovaná opatření přispívají ke zvyšování jejich pracovních kompetencí a usnadňují přechod na volný trh práce. Díky intervencím zaměřeným na dluhy se také daří

³⁰ Individuální projekt OPVVV s názvem Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL, více na <https://www.socialni-zaclenovani.cz/individualni-projekt-op-vvv-inkluzivni-a-kvalitni-vzdelavani-v-uzemich-se-svl/>.

³¹ Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace SPSZ, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření, je kapacitně značně náročná, přičemž náročnost se zvyšuje v závislosti na velikosti obce. Opatření navíc v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti je méně významný a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto bylo přistoupeno k tematickému zúžení evaluace. Evaluační zpráva se tak vždy zaměří na zhodnocení jen určité vybrané oblasti definované v SPSZ na základě tematických oblastí řešených Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování. Při výběru oblasti je přihlídnuto ke specifickým evaluačným lokalitám – rozsahu realizovaných opatření tematické oblasti v dané lokalitě a dalšímu plánovanému zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluačným témat napříč lokalitami.

³² Evaluační zpráva Frýdlantsko, ASZ, 2019, s. 13.

³³ Evaluační zpráva Frýdlantsko, ASZ, 2019, s. 15.

³⁴ Evaluační zpráva Frýdlantsko, ASZ, 2019, s. 19.

zvyšovat motivaci podpořených osob legálně pracovat. Podle zjištění se však nedaří příliš zvyšovat prostupnost zaměstnávání v regionu.³⁵

- Nedostatečné kapacity malých obcí aktivně se zapojovat do tematických PS, psát a administrovat projekty (zvláště tzv. „měkké projekty“) a s tím spojená absence konkrétních opatření navázaných na potřeby konkrétní malé obce.³⁶

Velké Hamry (EZ z 12/2019):

- Nezaměstnanost sociálně vyloučených osob ve Velkých Hamrech zůstává značným problémem. Téměř polovina klientů terénní práce je nezaměstnaná více než 24 měsíců. I přes časté zakázky služeb týkající se hledání zaměstnání je úspěšnost nástupu poměrně nízká a ještě nižší je udržitelnost pracovníků. Podstatně vyšší úspěšnost a udržitelnost je při zaměstnávání v rámci nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) – VPP a VS, zde však v dostatečné míře dále nefunguje prostupnost na běžný trh práce. Motivace hledání legálního zaměstnání u klientů je různá a je často svázána s motivací hledat si bydlení mimo SVL, právě i díky podmínce legálního zaměstnání pro získání městského bytu. Velký počet klientů je však stále demotivován nízkým příjmem v legálním zaměstnání v důsledku exekucí, které jsou na ně uvaleny a preferují práci „na černo“.³⁷
- Za aktuální problémy v oblasti bezpečnosti někteří aktéři označují hazard a drogovou problematiku, zejména drogy u mládeže. V obci je od roku 2012 platná vyhláška o úplném zákazu provozování loterií a jiných podobných her na celém území obce, nicméně někteří obyvatelé Velkých Hamrů za těmito aktivitami jezdí do Tanvaldu, kde tento zákaz neplatí. V oblasti drog jednotliví aktéři zmiňují potřebu častějších preventivních aktivit na školách, jako problém vnímají především (ne)spolupráci či odlišné priority jednotlivých institucí (Policie ČR, terénní práce).³⁸
- Na příkladu obce Velké Hamry se ukazuje, že důležitým faktorem v úspěchu sociálního začleňování je také politika okolních obcí v této oblasti. Tanvald je v tomto ohledu aktéry velmi často skloňovaný negativní příklad, který je zároveň ORP pro Velké Hamry, působí zde několik pro sociální práci klíčových institucí – ÚP, OSPOD.³⁹

Ralsko (EZ z 06/2020)

- Za problematické oblasti aktéři považují užívání a distribuci drog a to především mezi mládeží a krádeže, především aut. Podle dostupných dat k nápadu trestné činnosti za obvodní oddělení PČR Mimoň kriminalita od roku 2014 do 2016 rostla, od roku 2016 dosud však klesá, v posledním roce čísla spíše stagnují.⁴⁰
- V rámci prvního strategického plánu na období 2013 – 2015 došlo ve městě Ralsko k rozšíření zejména volnočasových aktivit pro děti – pravidelné kroužky,

³⁵ Evaluační zpráva Velké Hamry, ASZ, 2019, s. 21.

³⁶ Evaluační zpráva Velké Hamry, ASZ, 2019, s. 25.

³⁷ Evaluační zpráva Velké Hamry, ASZ, 2019, s. 32.

³⁸ Evaluační zpráva Velké Hamry, ASZ, 2019, s. 34.

³⁹ Evaluační zpráva Velké Hamry, ASZ, 2019, s. 35.

⁴⁰ Evaluační zpráva Ralsko, ASZ, 2020, s. 13.

tábory a k rozšíření terénní sociální práce. Situační analýza z roku 2013 i Komunitní plán sociálních služeb města Ralsko pro období 2016 – 2020 popisuje potřebnost sociálně aktivizační služby v obci, zejména v lokalitě Plouznice. Z toho důvodu bylo opatření na zavedení této služby alespoň pro 30 rodin definováno také v evaluovaném SPSZ 2016 – 2018. Nicméně službu se v požadovaném rozsahu nepodařilo v obci zavést. SAS provozuje pouze organizace Lampa z.s. v sousedním městě Mimoň, kam mohou zájemci o službu dojíždět. Dle výpovědí aktérů nemá město v současnosti o SAS ani zájem. Současné množství a nastavení služeb postavených především na terénní sociální práci města považují za dostatečné. Podle terénních pracovníků nemá o SAS zájem ani cílová skupina sociálně vyloučených osob nebo osob sociálním vyloučením ohrožených. Nezájem samotné cílové skupiny může být zapříčiněn, jak sami terénní pracovníci připouští, neznalostí obsahu služby. Někteří aktéři zmiňují potíže, které nastaly, když se v SVL, zejména na Plouznici, vyskytlo více provozovatelů různých služeb – problémy s přesouváním klientů, neshody v rámci LP aj. Tyto problémy zástupce města dle všeho odrazují od další spolupráce s neziskovými organizacemi či jiným subjekty a je očividné, že by rádi co nejvíce služeb a zakázek řešili v rámci terénní sociální práce pod městem. Služba je však stále součástí dvou plánovaných opatření v navazujícím SPSZ na období 2018 – 2021 a to ve formě práce s rodinou v terénu a doučování v rodinách. Navíc, i z popisu situace SVL v Ralsku ze strany jednotlivých aktérů vyplývá potřebnost SAS jako služby, která pracuje s celou rodinou, neboť i přes výrazný posun v práci s mládeží v posledních letech zůstává u této cílové skupiny značný výskyt sociálně patologických jevů (distribuce a užívání drog, kriminalita).⁴¹

- V Ralsku momentálně nepůsobí žádná ze služeb odborného sociálního poradenství kromě poradenství dluhového, které je poskytováno v rámci projektu OPZ ambulantně i terénní formou, ve spolupráci s externím subjektem – právníkem z České Lípy vyřizujícím insolvenční návrhy. Služba dluhového poradenství je hodnocena velmi kladně ze strany klientů i oslovených aktérů. Klienti mají k poradkyni, která je zároveň terénní sociální pracovnící, důvěru a kromě dluhů s ní ve většině případů řeší další zakázky. Řešení dluhů je zároveň nadpoloviční část všech zakázek řešených v rámci terénní sociální práce, což odpovídá tomu, že zadluženost byla v analytické části SPSZ předložena jako jeden z hlavních problémů obce. 52 klientů terénní sociální práce je v současnosti v exekuci, což je však stále pouze přibližně 13 % celkového počtu osob v exekuci v celé obci Ralsko. Podíl osob v exekuci v roce 2017 v Ralsku byl 22,74 %, tj. v absolutním počtu 387 osob s celkem 2 253 exekucemi.⁴²

⁴¹ Evaluační zpráva Ralsko, ASZ, 2020, s. 22.

⁴² Evaluační zpráva Ralsko, ASZ, 2020, s. 23.

Liberec (Hodnotící zpráva o dopadu projektu z 05/2021)⁴³

- Na mateřských a základních školách je poptávka po pozicích speciální pedagog, psycholog, případně i sociální pedagog.
- Kapacity NZDM jsou nedostatečné, jejich posílení se nedaří i přes nastavená opatření posílit.
- Chybí SAS, která by se zaměřovala na sociálně znevýhodněné děti a žáky.
- Z terénních zjištění lze indikovat prostor pro prohloubení spolupráce s OSPOD z hlediska sdílení informací a rychlejšího jednání.
- Velký prostor je v oblasti práce s rodiči a jejich zájmem či možnostmi podpořit dítě v celém vzdělávacím procesu.
- Další oblast, která si zaslouží větší pozornost, je podpora inkluze na středním stupni vzdělávání.

Liberec (Hodnocení kvality spolupráce z 12/2020)

- Zaměřit se na zastřešující komunikační strategii problematiky sociálního vyloučení a inkluzivního vzdělávání.
- Dále hledat cesty, jak oslovit a motivovat rodiče ze SVL k účasti na veřejných setkáních k tématu inkluze.
- Hledat cesty pro aktivnější zapojení OSPOD do pracovních skupin.

2.4.1 KPSVL projekty

V souvislosti s evaluací SPSZ a MPI uvádíme projekty realizované aktéry v oblasti sociálního začleňování z výzev pro SVL či z výzev KPSVL⁴⁴. Projekty byly vytvářeny ve spolupráci s lokálními týmy podpory ASZ. Kompletní seznam najdete v příloze č. 2.

Operační program Zaměstnanost (OP Z)

Celkové způsobilé výdaje, o které bylo žadateli požádáno v KPSVL výzvách 042 a 052 v rámci prioritní osy Sociální začleňování a boj s chudobou, dosáhly 162 528 609 Kč. Z toho 3 projekty nesplnily formální náležitosti či podmínky přijatelnosti, 2 projekty neprošly věcným hodnocením a 2 projekty byly staženy žadatelem z hodnocení, nebo realizace. V Libereckém kraji bylo v období od 1. 11. 2016 do 30. 6. 2022 v realizaci 23 projektů za 121 344 838 Kč; z toho u 10 projektů byla žadatelem obec a u dalších 13 projektů žádala a realizovala projektové aktivity NNO. V příloze uvedené projekty jsou výhradně ty, které vznikly ve spolupráci s ASZ ve vazbě na SPSZ či TAP.

⁴³ s. 7

⁴⁴ Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám je nástrojem pomoci obcím a jejich svazkům při začleňování sociálně vyloučených obyvatel a prevenci vzniku sociálního vyloučení z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) a jiných zdrojů za místní podpory Agentury. Tzv. „KPSVL projekty“ bylo možné podávat ve vazbě na lokální strategie sociálního začleňování (SPSZ, TAP, PVDP nebo MPI) do uzavřených výzev či alokací v rámci 3 operačních programů (OPZ, OPVVV a IROP) v programovém období 2014 až 2020.

Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání (OP VVV)

Celkové způsobilé výdaje projektů na podporu inkluzivního vzdělávání v Libereckém kraji byly realizovány v hodnotě 269 140 730 Kč, z toho příspěvek EU činil 146 415 267 Kč. Realizátory projektů byly obce, neziskové organizace a Místní akční skupina. V příloze zmíněné projekty vznikaly i mimo vazbu na strategické dokumenty vytvořené ve spolupráci s ASZ.

Integrovaný regionální operační program (IROP)

V Libereckém kraji bylo v období od 1. 9. 2016 do 30. 6. 2021 z výzev č. 11, 15, 30, 33, 35, 39, 44, 47, 57, 80, 82, 88, 90 v realizaci 118 projektů za 2 092 105 955 Kč; realizátorem byl jak kraj, tak obce, neziskové organizace, školy i firmy. Šlo o výzvy na podporu sociálního podnikání pro SVL/KPSVL; infrastruktury pro předškolní vzdělávání pro SVL I. a II.; infrastruktury základních škol pro SVL; infrastruktury středních a vyšších odborných škol pro SVL; infrastruktury pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání pro SVL; rozvoje infrastruktury komunitních center v SVL; rozvoj sociálních služeb v SVL I. a II.; sociálního bydlení pro SVL I. a II.; sociální podnikání pro SVL II v rámci specifických cílů 2.1, 2.2 a 2.4 se zaměřením na sociální inkluzi. V příloze zmíněné projekty vznikaly i mimo vazbu na strategické dokumenty vytvořené ve spolupráci s ASZ.

2.5 Tematická oblast bydlení

Ve Strategii sociálního začleňování Libereckého kraje je na bydlení pohlíženo jako na stěžejní oblast a zajištění bydlení ve smyslu existence domova (nikoli pouhé střechy nad hlavou) je chápáno jako výchozí podmínka pro jakoukoli další návaznou smysluplnou práci s člověkem a jeho profesním či osobnostním rozvojem. Proto bylo téma nejen debatováno na několika pracovních skupinách, ale bylo mu věnováno samostatné výzkumné šetření. Níže shrnujeme závěry z analytického mapování. Více informací a zdůvodnění k důležitosti problematiky spojené s bydlením je možné najít např. na webu Platformy pro sociální bydlení⁴⁵.

Klíčové problémy v oblasti bydlení

Zásadní a dlouhodobě neřešený problém představuje nejen v ČR, ale také v Libereckém kraji:

- ✓ nedostupné či nekvalitní bydlení.

Společným jmenovatelem vyloučených lokalit a zásadním tématem sociálního vyloučení zůstává:

- ✓ hluboce substandartní kvalita bydlení za relativně vysoké nájemné, které je mnohdy hrazeno i prostřednictvím dávek na bydlení v situaci, kdy je běžný trh s byty této skupině obyvatel uzavřen či výrazně omezen.

Cílové skupiny osob v oblasti bydlení⁴⁶

Cílovou skupinu této strategie tvoří zvláště zranitelné osoby na trhu s bydlením⁴⁷:

- osoby na ulici či osoby na noclehárnách neboli osoby bez střechy;
- osoby na ubytovnách a osoby v institucích sociálních služeb či v ústavní/ochranné výchově a osoby ve věznicích čili tzv. bez domova;
- specificky děti a mládež v nejistém či nevyhovujícím bydlením (až 1200 osob v LK);

⁴⁵ Např. na <https://www.mitsvujdomov.cz/>.

⁴⁶ Dle definice ETHOS (European Typology of Homelessness and Housing Exclusion) jde o osoby:

- bez střechy (venku nebo v noclehárně);
- bez domova (ubytovny, azylové domy, věznice, zdravotnická zařízení, zařízení pro děti nebo podporované bydlení);
- v nejistém bydlení (v přechodném bydlení u rodiny nebo přátel, bydlení bez právního nároku, osoby ohrožené vystěhováním nebo ohrožené násilím);
- v nevyhovujícím bydlení (žijící v provizorních nebo neobvyklých obydlích, neobyvatelném bydlení nebo přelidněných bytech).

Dalším možným uvažováním o cílových skupinách podpory bydlení a sociálního bydlení je např. toto dělení:

- **Osoby opouštějící instituce** – patří mezi jednu z prioritních cílových skupin sociálního bydlení v ČR. Patří sem osoby opouštějící institucionální péči z důvodu dosažení zletilosti, osoby opouštějící zdravotnická zařízení a nemocnice a osoby odcházející z výkonu trestu odnětí svobody. Jedná se o osoby opouštějící např. zařízení pro výkon trestu odnětí svobody, domovy pro osoby se zdravotním postižením, psychiatrické nemocnice, oddělení sociálních lůžek v běžných nemocnicích.
- **Osoby opouštějící náhradní rodinnou péči** - patří mezi jednu z prioritních cílových skupin sociálního bydlení v ČR. Patří sem osoby opouštějící náhradní rodinnou péči z důvodu dosažení zletilosti (dětské domovy, výchovné ústavy, diagnostické ústavy, pěstounskou péči).
- **Osoby se zdravotním postižením (vč. osob s duševním onemocněním)** – dle šetření ČSÚ, Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR a MPSV z roku 2013 byly jako OZP definována osoba, jejíž tělesné, smyslové a/nebo duševní schopnosti či duševní zdraví jsou odlišné od typického stavu a lze oprávněně předpokládat, že tento stav trvá déle než 1 rok. Odlišnost od typického stavu musí být takového druhu či rozsahu, že obvykle způsobuje omezení nebo faktické znemožnění společenského uplatnění dané osoby.

⁴⁷ Dle *Koncepce bydlení České republiky 2021+*. Dostupné z: https://www.mmr.cz/getmedia/3b785f5d-3fef-446a-af5f-29413791982e/Koncepce-bydleni-2021_1.pdf.aspx?ext=.pdf a Odbor (Agentura) pro sociální začleňování (2018). *Odhad velikosti cílové skupiny pro věcný záměr zákona o sociálním bydlení*.

- lidé u známých/příbuzných, včetně osob ohrožených domácím násilím či mladí lidé v náhradní rodinné péči;
- národnostní a etnické menšiny - specificky Romové, cizinci obchodovaní na trhu práce;
- lidé v nevhodném či nekvalitním bydlení;
- lidé starší 65 let s více znevýhodněními, s nízkým důchodem;
- domácnosti s jedním příjmem či domácnosti jednotlivců;
- lidé s více jak 3 exekucemi či lidé předlužení;
- domácnosti s nízkými příjmy,
- lidé s výdaji za bydlení více jak 40% (po odečtení nákladů na bydlení jim zbývá méně jak 1,6 násobek ŽM).

Tab. č. 12: Rodiny a jednotlivci vyloučené z bydlení v LK v roce 2018 dle ORP⁴⁸

ORP	Liberec	Nový Bor	Česká Lípa	Turnov	Železný Brod	Semily	Jilemnice	Tanvald	Jablonec n. Nisou	Frydlant	Cellkem
Rodiny v bytové nouzi	142	36	109	6	9	11	5	45	72	23	458
Z toho osob /dětí	1060 /308	246 /72	630 /258	40 /13	40 /20	69 /22	54 /11	350 /101	408 /147	195 /49	3092/1001
Rodiny v ubytovnách	33	18	28	0	0	0	0	0	7	0	79
Z toho osob /dětí	344 /80	142 /35	233 /72	6 /0	0 /0	17 /0	25 /0	102 /0	99 /10	17 /0	985/197
Rodiny v azylových domech	6	1	13	0	0	0	0	0	0	0	20
Z toho osob /dětí	36 /10	4 /2	75 /42	0 /0	0 /0	0 /0	0 /0	0 /0	9 /0	0 /0	124/54
Osoby bez přístřeší	245	29	50	9	4	9	7	44	46	83	526
Součet osob /dětí	1685 /398	421 /109	988 /372	55 /13	44 /20	95 /22	86 /11	496 /101	562 /157	295 /49	4727/1252

Sběr dat v oblasti bydlení na úrovni Libereckého kraje 2020

Podle odhadu ze strany zástupců obcí Libereckého kraje se v roce 2020 nacházelo 3 504 osob v bytové nouzi, z toho 1 017 v krajní bytové nouzi.⁴⁹ Jde jen o něco málo vyšší údaje, než jsou ty z roku 2018, které jsou uvedené v tabulce výše.⁵⁰ Následující tabulka obsahuje další informace pocházející ze zjišťování mezi obcemi Libereckého kraje v roce 2020.

⁴⁸ Zdroj: Platforma pro sociální bydlení a Lumos (2019). *Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018*. Dostupné z: <https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2019/04/Zpr%C3%A1va-o-vylou%C4%8Den%C3%AD-z-bydlen%C3%AD-za-rok-2018.pdf>.

⁴⁹ In Průcha, L. (2020). *Závěrečná zpráva: Kvantitativní sběr dat v oblasti bydlení na úrovni obcí v Libereckém kraji*. Krajský úřad Libereckého kraje. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:1089688/2021-01-15%2014:07:49.000000>.

⁵⁰ Platforma pro sociální bydlení (2019).

Tab. č. 13: Vybrané výstupy z šetření mezi obcemi LK 2020

ORP	Nový Bor	Česká Lípa	Liberec	Jablonec nad Nisou	Tanvald	Frydlant	Turnov	Jilemnice	Semily	Železný Brod	Liberecký kraj
počet obcí celkem	16	41	28	11	10	18	37	21	22	11	215
počet obcí vyplnilo	15	29	22	9	8	13	21	15	14	6	152
počet bytů ve vlastnictví měst a obcí	668	3018	2133	861	1051	1204	536	561	1041	970	12043
počet obyvatel	25609	71907	141441	51685	19615	20903	25745	18572	22488	9940	407905
počet obyvatel na 1 byt	38	24	66	60	19	17	48	33	22	10	34
bytová nouze	72	608	539	701	63	116	59	123	170	36	2487
krajní bytová nouze	15	119	533	301	8	13	11	3	11	3	1017
bytová nouze celkem	87	727	1072	1002	71	129	70	126	181	39	3504
bytová nouze % obyvatel	0,34	1,01	0,76	1,94	0,36	0,62	0,27	0,68	0,81	0,39	0,72
pravidla pro přidělování ano	4	8	10	2	4	4	4	4	3	3	46

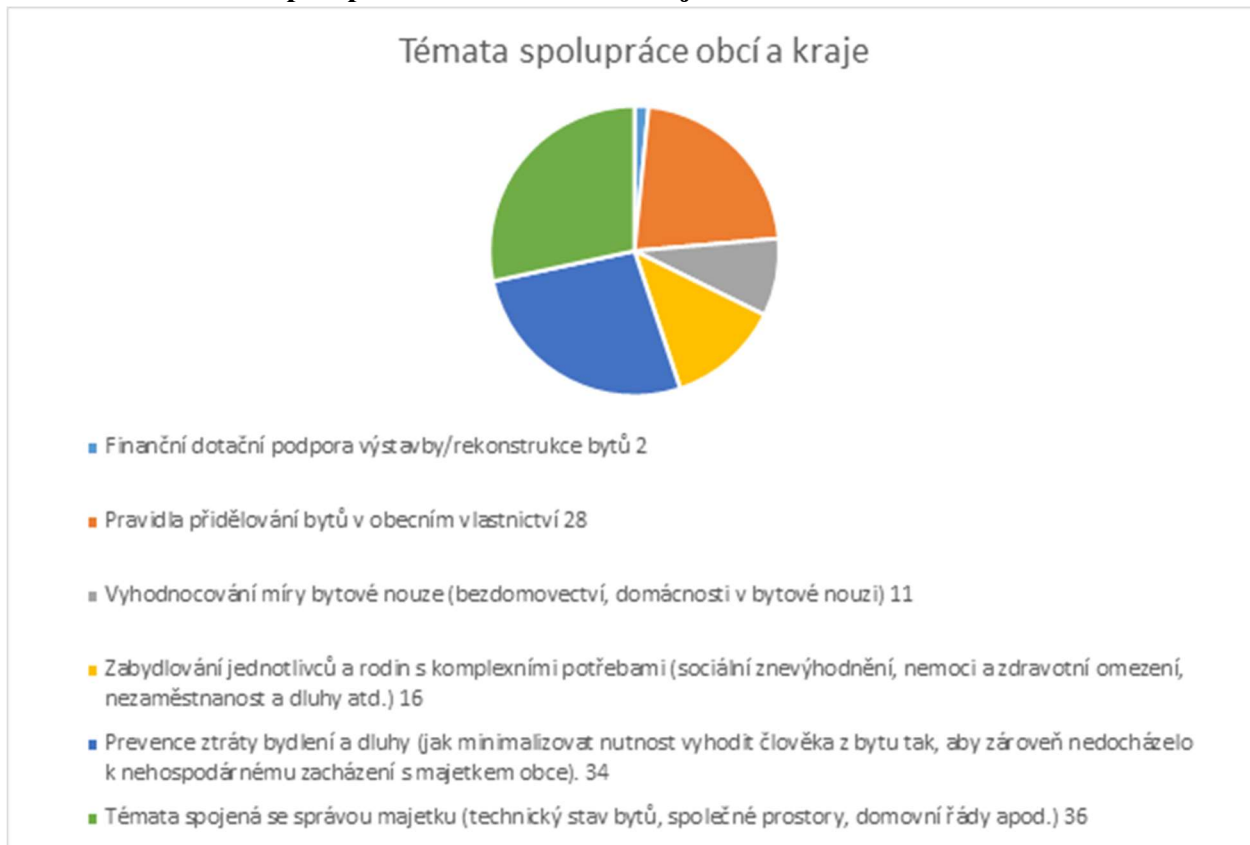
V rámci zjišťování mezi obcemi Libereckého kraje v oblasti bydlení⁵¹ zástupci měst a obcí odpovídali také na otázku možné spolupráce v rámci Libereckého kraje. Zároveň bylo dotazováno, zda obce při řešení bytové situace spolupracují se sociálními službami. S těmi dle přichozích odpovědí spolupracuje 64 obcí, což představuje 42% obcí, které na dotazník odpověděly.

Další spolupráci na úrovni kraje by uvítala více než polovina obcí, tedy 77. Ostatních 75 obcí pak o spolupráci nemá zájem. V následujícím grafu je pak znázorněno v jakých oblastech by

⁵¹ Průcha, L. (2020).

obce spolupráci uvítaly. Nejvíce se jedná o prevenci ztráty bydlení, témata spojená se správou majetku a v oblasti pravidel pro přidělování bytů.

Graf č. 10: Témata spolupráce mezi obcemi a krajem

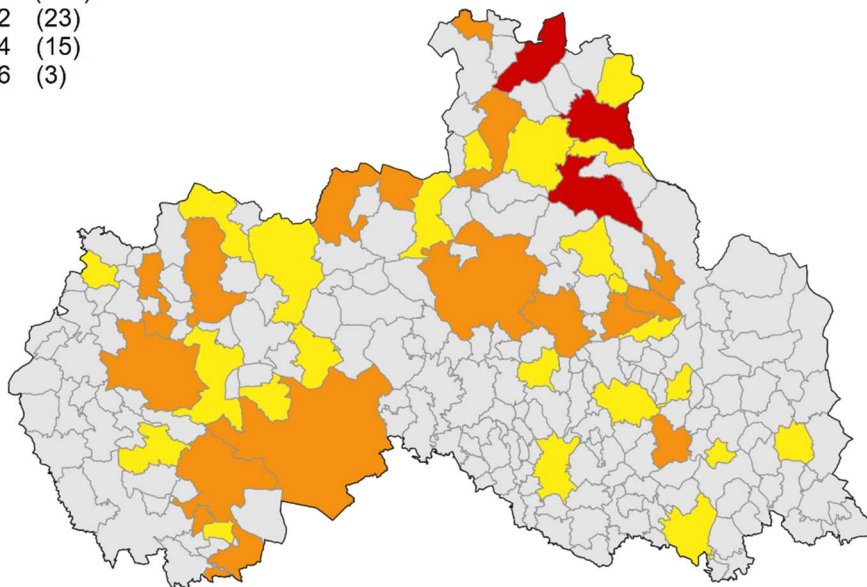
Příjemci příspěvku a doplatku na bydlení

Příspěvek na bydlení je možné považovat za primární ukazatel ohrožení vyloučením s bydlením. V kontextu indexu SV měl indikátor počet příjemců příspěvku na bydlení v roce 2019 v Libereckém kraji vysokou hodnotu ve třech obcích a zvýšenou v 15 obcích. Tj. při kombinaci územního a obsahového pohledu na dílčí dimenzi rozsahu sociálního vyloučení týkající se pobírání příspěvku na bydlení se na území Libereckého kraje v roce 2019 nacházelo 18 obcí, ve kterých bylo pro jejich obyvatele významným problémem zajistit si bydlení vlastními silami.

Mapa č. 7: Dimenze příjemců příspěvku na bydlení v indexu sociálního vyloučení

Kategorizace míry koncentrace
- počet bodů (vč. počtu obcí):

- 0 (174)
- 1 - 2 (23)
- 3 - 4 (15)
- 5 - 6 (3)

Nejvyšší počet příjemců příspěvku na bydlení s ohledem na počet obyvatel je v ORP Frýdlant a Tanvald (4, resp. 5 obyvatel na dávku). Zároveň, v ORP s největším podílem dávek na počet obyvatel je také nejvyšší průměrná vyplacená dávka. Z porovnání příjemců PnŽ (resp. PnB) vyvstávají jako lokality s největším podílem dávek na počet obyvatel ty samé, jako v případě indexu SV celkově (hodnoty těchto dvou indikátorů indexu sledují vývoj celkových hodnot indexu).

Tab. č. 14: Příspěvek na bydlení v roce 2019 v Libereckém kraji: srovnání ORP

ORP	Počet PnB (průměrný měsíc)	Suma PnB v Kč (průměrný měsíc)	PnB obyv./dávka (medián)	PnB Kč/dávka (medián)
Česká Lípa	1 435	4 568 670	10	3 105
Frýdlant	660	2 118 613	4	3 298
Jablonec nad Nisou	1 210	4 490 502	11	3 614
Jilemnice	194	568 781	18	2 962
Liberec	2 879	11 615 820	15	2 968
Nový Bor	526	1 657 043	9	2 877
Semily	367	1 058 105	11	2 713
Tanvald	433	1 559 857	5	3 738
Turnov	300	855 966	24	2 029
Železný Brod	133	376 581	22	2 409
<i>Liberecký kraj</i>	<i>8 137</i>	<i>28 869 938</i>	<i>12</i>	<i>2 909</i>

Pro dokreslení situace doplňujeme přehled počtu příjemců doplatku na bydlení a sum na tuto dávku vynaloženými v jednotlivých ORP Libereckého kraje 2019.

Zároveň, podle výběrového šetření příjmů a životních podmínek domácností (EU-SILC) v roce 2019 v Libereckém kraji pro 16,7% domácností byly výdaje na bydlení velkou zátěží. Z tohoto výběrového šetření také vyplývá, že průměrné měsíční náklady na bydlení domácnosti dosáhly částky 5 798 Kč a představovaly 15,6 % čistých peněžních příjmů domácnosti. Největší položkou nákladů na bydlení byla elektřina (1 659 Kč, tj. 28,6 %), druhou významnou položkou bylo nájemné (1 401 Kč, 24,2 %). Na plyn z dálkového zdroje vynaložily domácnosti 689 Kč (tj. 11,9 % výdajů na bydlení), na vodné a stočné 651 Kč (11,2 %), na teplo a teplou vodu 557 Kč (9,6 %).⁵²

Tab. č. 15: Doplatek na bydlení v roce 2019 v Libereckém kraji: srovnání ORP

ORP	Počet DnB (průměrný měsíc)	Suma DnB v Kč (průměrný měsíc)	DnB obyv./dávka (medián)	DnB Kč/dávka (medián)
Česká Lípa	286	1 063 811	104	3 209
Frýdlant	122	393 363	22	3 055
Jablonec nad Nisou	225	896 928	200	426
Jilemnice	44	140 528	210	0
Liberec	376	1 714 382	90	3 281
Nový Bor	86	330 892	50	3 415
Semily	33	82 060	229	0
Tanvald	192	755 694	10	4 018
Turnov	30	73 153	209	0
Železný Brod	29	113 098	125	3 471
<i>Liberecký kraj</i>	<i>1423</i>	<i>5 563 909</i>	<i>115</i>	<i>2 298</i>

⁵² *Příjmy a životní podmínky domácností 2019 – Liberecký kraj*. 2020. Český statistický úřad. Dostupné z: [Příjmy a životní podmínky domácností 2019 – Liberecký kraj | ČSÚ v Liberci \(czso.cz\)](#)

2.6 Tematická oblast dluhy

„Exekuce, obzvláště dlouhodobá a několikanásobná, s sebou přináší takovou míru stresu, frustrace, zátěže a beznaděje, že lidi, na které je uvalena, často strhává až na samé dno. Rozpadají se jim blízké vztahy, ztrácí střechu nad hlavou, v důsledku stresu se jim zhoršuje zdraví a vědomí toho, že bez ohledu na výši výdělku jim kvůli srážkám zůstane přibližně ta samá malá částka. To vše snižuje jejich motivaci pracovat a snažit se svou situaci zlepšit. V konečném důsledku mnoho z nich končí ‚mimo systém‘. Nepracují, nebo se uchylují do šedé ekonomiky a tudíž neplatí daně. Stávají se závislými na sociálních dávkách. Následkem zhoršené životní úrovně a stresu trpí častěji zdravotními problémy. Někteří se uchylují ke kriminalitě, jiní k radikálním politickým názorům a skupinám. Negativní následky se nevyhýbají ani dětem, které v takovýchto rodinách vyrůstají. Jinými slovy – lidé zatížení vysokými, několikanásobnými a dlouhodobými exekucemi ztrácí sílu i motivaci být fungující součástí společnosti. Společnost a stát na druhé straně přichází o velkou skupinu lidí, kteří by jinak byli aktivními členy systému – a s nimi i o jejich ekonomický a sociální potenciál.“⁵³

Klíčové problémy v oblasti předluženosti

S ohledem na národní strategie a četnost osob, kterých se problém předlužení dotýká, jsme zvolili dluhovou oblast jako jednu ze třech zásadních priorit, v rámci, kterých byla prováděna jak analýza, tak následně navrženy strategické cíle a opatření. Klíčové oblasti související s předlužením na krajské úrovni jsou:

- ✓ vysoký počet předlužených osob v kraji (až 40 tis. obyvatel kraje);
- ✓ nahodilý a nekoordinovaný systém prevence na úrovni kraje.

Problém je také potvrzen pojmenováním jevu „předluženosti“ (nejen klientů sociálních služeb) na straně 64 Střednědobého plánu sociálních služeb 2021 až 2023 ve slabých stránkách SWOT analýzy stavu sociálních služeb a jejich plánování v Libereckém kraji.

Cílové skupiny osob v oblasti předluženosti

Cílové skupiny osob ohrožených předlužeností můžeme definovat dle míry předlužení, počítáno od zátěže, kterou člověku přináší jedna exekuce (9 541 osob v kraji) až po 30 a více exekucí, což se týká 111 osob v Libereckém kraji. Přičemž za osoby ohrožené považujeme osoby se 3 a více exekucemi, což se týká více jak 25 tisíc osob v kraji. Čistě z číselného hlediska jde o nejpočetnější skupinu ohrožených osob (v součtu necelých 40tis. lidí), na které cílí tato strategie, u kterých hrozí sekundární riziko např. ztráty bydlení či že se stanou uživateli sociálních služeb apod.

⁵³ Institut prevence a řešení předlužení (2020). *Exekuce domácností brzdí společnost i ekonomiku. Pomoci mohou radnice*. Dostupné z: <https://www.institut-predluzeni.cz/novinky/exekuce-domacnosti-brzdi-spolecnost-i-ekonomiku-pomoci-mohou-radnice-19/>. Pro více informací souvisejících s problematikou neřešené předluženosti viz web Institutu prevence a řešení předlužení: <https://www.institut-predluzeni.cz/>.

V Libereckém kraji neslo v roce 2019 39 197 osob břemeno 226 237 exekucí s průměrným počtem 5,8 exekucí na osobu. Při celkovém počtu 443 690 obyv. je tak 8,8 % obyvatel kraje v exekuci. Budeme-li vycházet pouze ze subpopulace starších 15 let, pak je v exekuci 10,6 % osob.⁵⁴

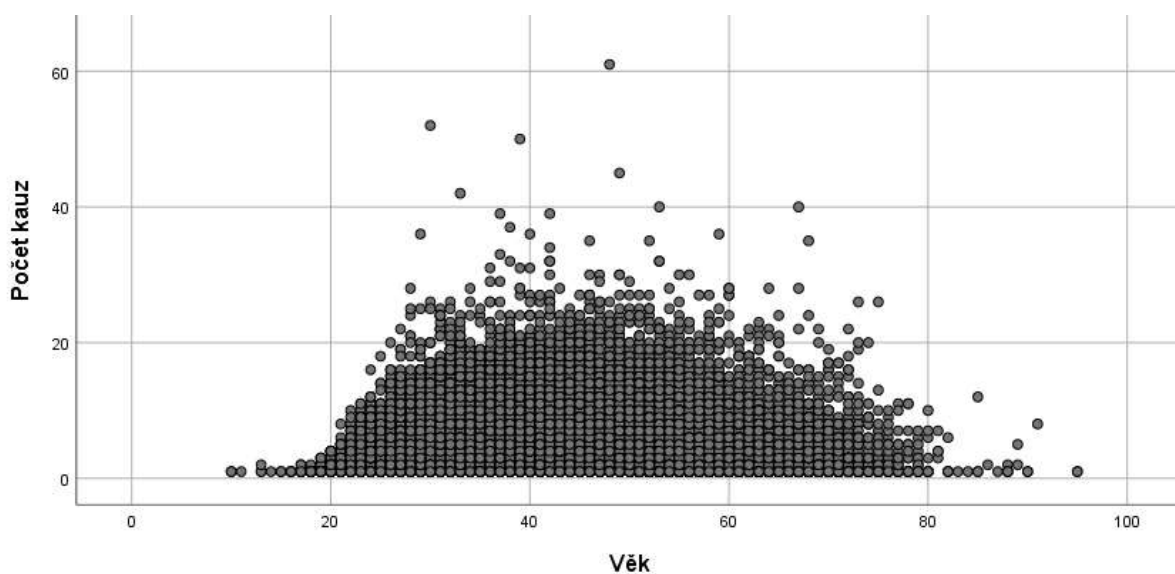
Věkové rozložení osob v exekuci

Senioři (65+) tvoří v Libereckém kraji 8 % osob v exekuci, podobně jako v ostatních krajích. Ve všech krajích tvoří senioři 8 až 9 % osob v exekuci, vyjma Prahy (10 %). Vezmeme-li v potaz věkovou strukturu obyvatelstva v jednotlivých krajích, kdy podíl osob 65+ tvoří 16 % až 18 % podle kraje⁵⁵, pak lze konstatovat, že riziko exekuce je u seniorů nižší než v ostatní populaci. Pro komplexnější obrázek o závažnosti problému v této skupině bychom však museli znát informace o charakteru exekuce, zadluženosti této skupiny a důsledcích, které s sebou exekuce nese.

Podíly osob do 18 let v exekuci tvoří většinou od 0 do 1% podílu osob v exekuci. Z celkového obrázku značně vybočují pouze Karlovarský a Plzeňský kraj, kde ORP Mariánské Lázně, Tachov a Domažlice vykazují 2 až 3% tohoto podílu.

V Libereckém kraji dětské exekuce v relativním srovnání nejsou problematické. Ve všech okresech a ORP vykazuje do 0,25% ze všech exekucí, kdy této hranice je dosažena v ORP Liberec a v ORP Česká Lípa a Jablonec 0,2%. V ostatních ORP se dětská exekuce buď nevyskytuje, nebo pouze v jednotkách osob.

Graf č. 11: Souvislost mezi věkem osoby a počtem exekucí (okres Liberec)

⁵⁴ Zdroj: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

⁵⁵ Viz <https://reporting.uzis.cz/cr/index.php?pg=statisticke-vystupy--demograficke-a-socioeconomicke-ukazatele--obyvatelstvo--vekova-struktura-obyvatelstva-v-krajich-a-okresech>.

Při prozkoumání souvislosti mezi věkem a počtem exekucí zjistíme, že s rostoucím věkem mírně klesá počet exekucí (situaci ilustruje graf č. 11 výše na případu okresu Liberec). Jsou i obce, kde je tomu naopak, nicméně situace je povětšinou daná určitými odlehlými a málo početnými hodnotami.

Multiexekuce

Podíl osob s multiexekucemi se v jednotlivých krajích liší v rozmezí od 67 % do 76 %. V Libereckém kraji, spolu s krajem Moravskoslezským, je největší podíl multiexekucí – 76 %. V krajích s větším podílem multiexekucí je větší podíl osob se třemi až devíti exekucemi než v krajích s menším podílem multiexekucí.

Situace, kdy je osoba zatížena více exekucemi byla v Libereckém kraji častější než situace, kdy má osoba pouze jednu exekuci. 76 % procent osob s exekucemi má více než jednu exekuci, více než polovina (65 %) má více než dvě a pětina osob má 10 až 29 exekucí.

Tab. č. 16: Multiexekuce v Libereckém kraji⁵⁶

Počet exekucí, kterými je zatížena 1 osoba	Podíl osob s x exekucemi na celkovém počtu osob s exekucemi: % (počet osob)
1	24 (9 541)
2	11 (4 384)
3 až 9	45 (17 485)
10 až 29	20 (7 676)
30 a více	0 (111)
<i>celkem</i>	<i>100 (39 197)</i>

Osoby v exekuci v indexu sociálního vyloučení

Indikátor osob v exekuci indexu SV měl v roce 2019 vysokou hodnotu v pěti obcích a zvýšenou v 21 obcích. Tj. při kombinaci územního a obsahového pohledu na dílčí dimenzi rozsahu sociálního vyloučení týkající se osob v exekuci se na území Libereckého kraje v roce 2019 nacházelo 26 obcí, ve kterých je počet osob v exekuci obzvláště vysoký a zadluženost tak významně ovlivňuje možnosti rozvoje daných obcí.

Situace uvnitř Libereckého kraje – srovnání okresů, ORP a obcí

Podíl exekucí v jednotlivých okresech Libereckého kraje sahá od 6 % do 13 %, problém tedy není mezi okresy rovnoměrně rozdělen. Osoby žijící v okrese Česká Lípa mají cca dvakrát vyšší riziko exekuce (13 %), než v okrese Semily (6 %). Okresy Liberec a Jablonec mají shodně

⁵⁶ Zdroj: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

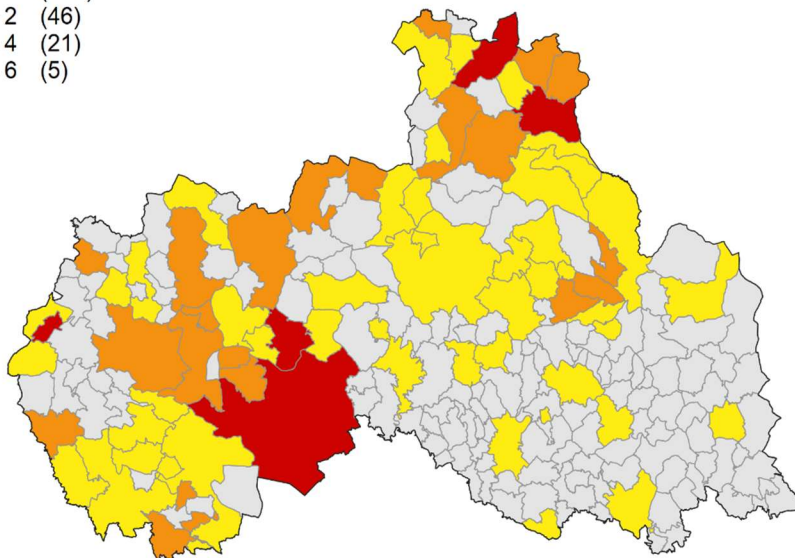
necelých 11 % osob v exekuci. V rámci ČR vykazují nejpostiženější okresy v ČR v Karlovarském a Ústeckém kraji podíl téměř 20 %.

Mapa 8: Dimenze osob v exekuci v indexu sociálního vyloučení

Kategorizace míry koncentrace

- počet bodů (vč. počtu obcí):

- 0 (143)
- 1 - 2 (46)
- 3 - 4 (21)
- 5 - 6 (5)

Z hlediska ORP je z pohledu zadlužení osob zde žijících nejproblematictější situace v ORP Česká Lípa (14%), Frýdlant (14%) a Tanvald (13%). Středně problematická je situace v ORP Nový Bor, Liberec a Jablonec (kolem 11%), zbývající ORP vykazují podíl osob v exekuci do 7%.

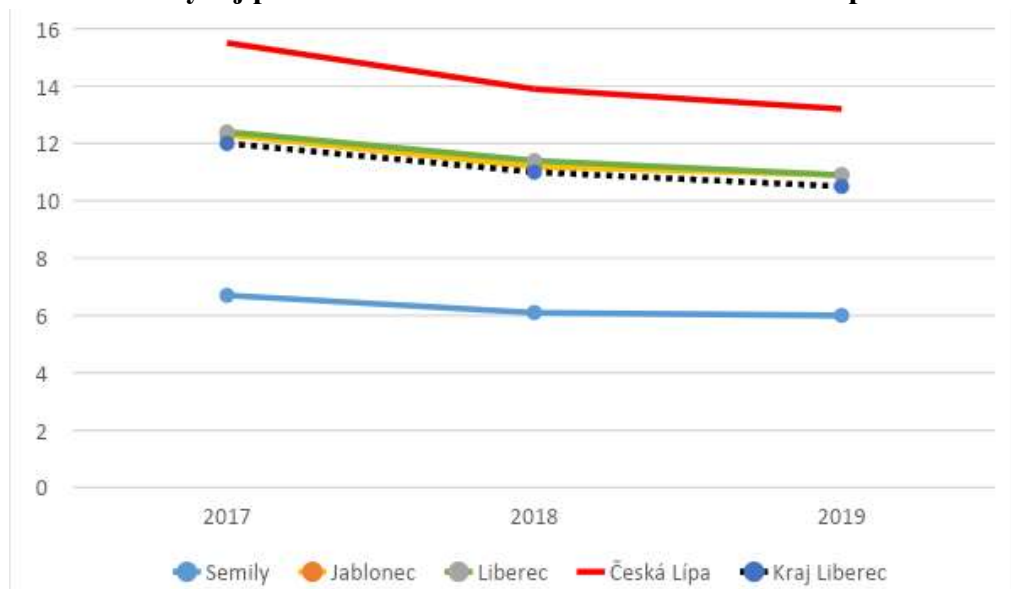
Také uvnitř samotných okresů existují mezi některými obcemi velké rozdíly. Např. z pohledu zadluženosti obyvatel v nejméně problematickém okrese Semily jsou obce s cca dvouprocentním podílem exekucí, ale také s 15 % podílem.

Z pohledu nejvyššího podílu osob v exekuci v jednotlivých obcích najdeme v okrese Jablonec nad Nisou obce s 15% podílem osob v exekuci, v okrese Liberec až 27% a v okrese Česká Lípa 33%.

Možná nejdůležitější pro vyhodnocení problémovosti situace je její zhodnocení v čase. Sice se na úrovni kraje i jednotlivých okresů podíl osob v exekuci od roku 2017 snižuje (viz graf č. 8 a tabulka č. 7 níže), některých obcích přesto dochází k výraznému nárůstu jak osob v exekuci, tak počtu exekucí. Dvojnásobný nárůst jak počtu osob v exekuci, tak samotného počtu exekucí není výjimkou⁵⁷.

⁵⁷ Takto relativně významné změny mohou být ovlivněny také stěhováním osob v exekuci nebo může jít o důsledek dílčího zpřesňování geolokace povinných v rejstříku exekucí.

Graf č. 12: Vývoj podílu osob v exekuci v letech 2017 až 2019 podle okresů (v %)⁵⁸

Tab. č. 17: Vývoj podílu osob v exekuci v letech 2016 až 2019

Rok	Okres Semily	Okres Jablonec nad Nisou	Okres Liberec	Okres Česká Lípa	Liberecký kraj
2017	6,7 %	12,3 %	12,4 %	15,5 %	12 %
2018	6,1 %	11,2 %	11,4 %	13,9 %	11 %
2019	6 %	10,9 %	10,9 %	13,2 %	10,5 %

Údaje o počtu osob v exekuci v jednotlivých ORP Libereckého kraje z roku 2020 jsou v tabulce níže doplněny o orientační odhad celkového dluhu (resp. výšky jistiny bez příslušenství) fyzických osob. Oproti roku 2019 došlo k mírnému poklesu osob v exekuci. Tento pokles nebyl však nijak výrazný a co se rozložení podílu osob v exekuci na počtu obyvatel v jednotlivých ORP týká, nedošlo k výraznějším změnám.

⁵⁸ Zdroj: převzato a přepracováno z <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>

Tab. č. 18: Exekuce v Libereckém kraji v roce 2020⁵⁹

ORP	počet obyvatel 15+ (2019)	počet osob v exekuci (fyzické osoby)	počet osob v exekuci/počet obyvatel 15+	počet exekucí (jediním z účastníků je fyzická osoba)	počet exekucí/počet osob v exekuci	celkový dluh (fyzické osoby) na jistině (orientační)
Česká Lípa	64 356	8 157	12,67%	49 293	6,04	2 916 472 089 Kč
Frýdlant	20 501	2 475	12,07%	14 783	5,97	783 416 172 Kč
Jablonec n. Nisou	46 902	4 986	10,63%	30 251	6,07	2 048 500 923 Kč
Jilemnice	18 718	878	4,69%	4 505	5,13	398 833 320 Kč
Liberec	121 148	12 319	10,17%	77 196	6,27	5 157 287 241 Kč
Nový Bor	22 292	2 237	10,03%	12 998	5,81	846 357 226 Kč
Semily	21 615	1 455	6,73%	7 985	5,49	511 086 039 Kč
Tanvald	17 350	2 028	11,69%	12 842	6,33	676 441 215 Kč
Turnov	28 236	1 386	4,91%	7 240	5,22	877 905 628 Kč
Železný Brod	10 236	662	6,47%	3 539	5,35	241 541 619 Kč
<i>Liberecký kraj</i>	<i>371 354</i>	<i>36 583</i>	<i>9,01%</i>	<i>220 632</i>	<i>5,768</i>	<i>14 457 841 472 Kč</i>

Poslední doplňující informací k tématu dluhů v Libereckém kraji je počet osob v osobním bankrotu v roce 2019 a podíl osobních bankrotů na počtu osob v exekuci podle ORP (uvedeno v tabulce č. 9). Nejvyšší podíl osobních bankrotů na počtu osob v exekuci byl v ORP Turnov, tj. ORP z pohledu dluhové problematiky s nejmenšími problémy. Průměrný podíl osobních bankrotů na počtu osob v exekuci byl v roce 2019 v Libereckém kraji necelých 17%.

Tab. č. 19: Insolvence v Libereckém kraji v roce 2019⁶⁰

ORP	počet osob v osobním bankrotu	podíl osobních bankrotů na počtu osob v exekuci – „osobní bankrot vs exekuce“
Česká Lípa	1 422	15,95%
Frýdlant	438	15,22%
Jablonec nad Nisou	764	14,71%
Jilemnice	179	18,42%
Liberec	2 021	16,02%
Nový Bor	409	16,35%
Semily	291	18,95%
Tanvald	303	13,20%
Turnov	327	20,84%
Železný Brod	122	16,99%
<i>Liberecký kraj</i>	<i>6 276</i>	<i>16,67%</i>

⁵⁹ Data k 12/2020. Zdroj dat: Exekutorská komora

⁶⁰ Viz www.mapabankrotu.cz

2.7 Tematická oblast vzdělávání

V oblasti vzdělávání v souvislosti se sociálním začleňováním byl identifikován okruh problémů souvisejících s nedokončeným základním vzděláním. Rizikem tzv. drop-outů ze vzdělávání (tj. ukončení základní školy bez dokončeného základního stupně vzdělání)⁶¹ je v Libereckém kraji ohroženo přibližně 200 dětí ročně, dimenze předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání výrazně ovlivňuje hodnoty indexu sociálního vyloučení v celém kraji. To je důvod, proč je oblast inkluzivního vzdělání částečně řešena také touto strategií. Byť jen v dílčím výseku rizika školního neúspěchu již na základních školách a hrozící brzké registrace na Úřadu práce bez další motivace vzdělávat se.

Klíčové problémy v oblasti vzdělávání

- ✓ nesystematický přístup k dosažení základního stupně vzdělání;
- ✓ nízká míra podpory žáků, kteří na školu sami nestačí, počet „drop-outů“;
- ✓ vysoké riziko obtížné uplatnitelnosti na trhu práce u dospělých, kteří nezískali základní stupeň vzdělání.

Cílové skupiny osob ohrožených školním neúspěchem, „drop-outem“ ze vzdělávacího systému a následně ohrožených horší uplatnitelností na trhu práce:⁶²

- děti a žáci se zdravotním znevýhodněním;
- děti a žáci se socio-ekonomickým znevýhodněním;
- děti a žáci z jiného kulturního a jazykového prostředí;
- děti a žáci nepodporovaní rodinou;
- děti a žáci s vlastním rizikovým chováním.

Předčasné odchody žáků ze systému vzdělávání v indexu sociálního vyloučení

Indikátor předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání indexu SV měl v roce 2019 vysokou hodnotu ve 4 obcích a zvýšenou v 28 obcích (resp. vysokou ve 2 a zvýšenou v 8, pokud se zaměříme pouze na obce, ve kterých se nachází úplná ZŠ). Tj. při kombinaci územního a obsahového pohledu na dílčí dimenzi rozsahu sociálního vyloučení týkající se úspěšného dokončení základního stupně vzdělání se na území Libereckého kraje v roce 2019 nacházelo 10 obcí, ve kterých je nedokončené základní vzdělání, resp. vyloučení ze vzdělání problémem hodným zvláštní pozornosti. Dalších 22 obcí sice nemohlo situaci v základním školství ovlivnit přímo z pozice zřizovatele školy, je však pravděpodobné, že se jich více či méně tato situace dotýká. Tyto obce by proto měly minimálně zjistit podrobnosti o situaci ve vzdělávacích možnostech a zkušenostech dětí žijících na svém území.

⁶¹ V této strategii je použito několik výrazů pro nezískání základního stupně vzdělání žákem při ukončení povinné školní docházky: předčasný odchod ze vzdělávání, drop-out, nedokončené vzdělání při ukončení základní školy.

⁶² Dle školského zákona § 28 odst. 2.

Index SV nevykresluje problémy do hloubky, je to nástroj sloužící především k základní orientaci a sledování dynamiky změn. To platí dvojnásob v případě indikátoru předčasných odchodů u obcí, ve kterých se nenachází základní škola (respektive druhý stupeň ZŠ). Žáci z obce bez školy nemusí být nutně ti, kteří školu v jiné obci nedokončí. Nemusí ani nutně docházet do školy se zvýšeným počtem předčasných odchodů. Neukončené základní vzdělání ale chápeme jako důležitý indikátor rozsahu sociálního vyloučení – jde o výrazný typ rizika. I když se nemusí dotýkat konkrétně v daném okamžiku konkrétní obce, může mít dopad na celkovou situaci v širší oblasti. Neúspěch ve vzdělání úzce souvisí se sociálním vyloučením a má vliv na reprodukci sociálního vyloučení.⁶³ Příčiny a důsledky sociálního vyloučení jsou vnitřně provázané, sociální vyloučení má nejen strukturální příčiny, ale i dopady a to nejen na osoby sociálně vyloučené, ale také na jejich blízké okolí. Nedokončené vzdělání ovlivňuje zaměstnanost, kvalifikaci pracovních sil, dostupnost pracovní síly, výši výdělků osob a tím i výši odvedených daní a kupní sílu v regionu. Úroveň vzdělání jednotlivců má tedy dopady na rozvoj celého regionu. Kromě struktury práce s sebou nedokončené vzdělání nese riziko zvýšené náchylnosti k rezignaci, odevzdání se situaci u takového člověka, který je opakovaně neúspěšný na běžném trhu práce.⁶⁴ Rozvoj potenciálu těch, kteří zažívají neúspěch již v dětství, je o to limitovanější.

⁶³ Více viz např.:

- Korběl, V., Kunc, M., Prokop, D. a Dvořák, T. (2020). *Souvislost sociálního znevýhodnění a vzdělávacích problémů*. PAQ Research. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/souvislost-soci%C3%A1ln%C3%ADho-znev%C3%BDhodn%C4%9Bn%C3%AD-a-vzd%C4%9B%C3%A1vac%C3%ADch-probl%C3%A9m%C5%AF>.

- *Tematický výzkum: Analýza příčin vysoké nezaměstnanosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit a jejich nízké odborné kvalifikace (Ústí nad Labem, Chomutov, Dubí)*. (2018). Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/T%C3%A9matick%C3%BD-v%C3%BDzkum-P%C5%99%C3%AD%C4%8Diny-vysok%C3%A9-nezam%C4%9Bstnanosti-obyvatel-SVL-%C3%9Ast%C3%AD-nad-Labem-Chomutov-Dub%C3%AD-2018.pdf>.

- Čada, K., Hůle, D. (2019). *Analýza segregace v základních školách z pohledu sociálního vyloučení*. Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z: [Analýza segregace v základních školách z pohledu sociálního vyloučení – 2019 – Agentura pro socialni zaclenovani \(socialni-zaclenovani.cz\)](https://www.socialni-zaclenovani.cz).

Viz také *Školská inkluzivní koncepce Libereckého kraje*. 2020. Dostupné z: <http://www.edulk.cz/LinkClick.aspx?fileticket=f7zyAnmoYgo%3D&tabid=160&mid=756>.

⁶⁴ K vývoji psychického stavu po ztrátě zaměstnání viz „Harrisonova křivka“ (HARRISON, R. (1976) *The Demoralising Experience of Prolonged Unemployment*. Department of Education Gazette, 84, 339-348.).

Mapa č. 9: Dimenze předčasných odchodů žáků ze systému vzdělávání v Indexu SV

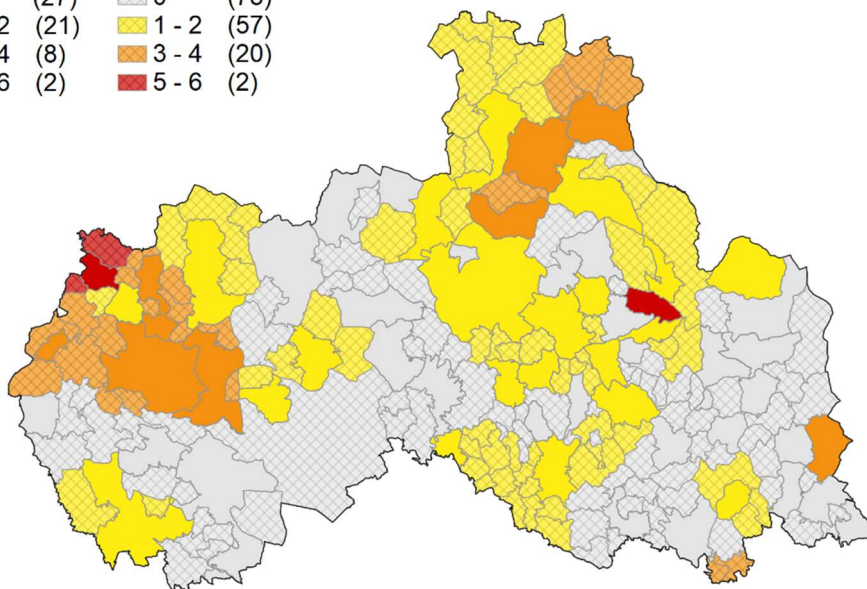
Kategorizace míry koncentrace

- počet bodů (vč. počtu obcí):

se školou

bez školy

0 (27)	0 (78)
1 - 2 (21)	1 - 2 (57)
3 - 4 (8)	3 - 4 (20)
5 - 6 (2)	5 - 6 (2)

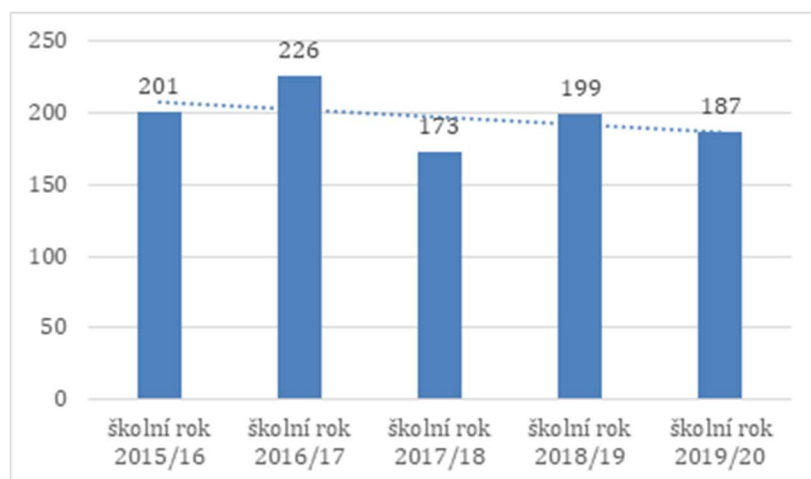

Každoročně v Libereckém kraji cca 200 žáků odchází předčasně ze základní školy (ze 7. nebo 8. ročníku), aniž by získali základní stupeň vzdělání (viz graf níže). V roce 2020 byl podíl žáků s nedokončeným základním vzděláním při ukončení povinné školní docházky v Libereckém kraji 4,9% z celkového počtu žáků, kteří v daném školním roce docházku ukončili (viz tabulka níže). Tento podíl byl nadprůměrný v ORP Frýdlant (11,6%), Česká Lípa (10,5%) a Nový Bor (7,6%).

Tabulka 20: Žáci s nedokončeným ZV při ukončení povinné školní docházky (školní rok 2019/2020)

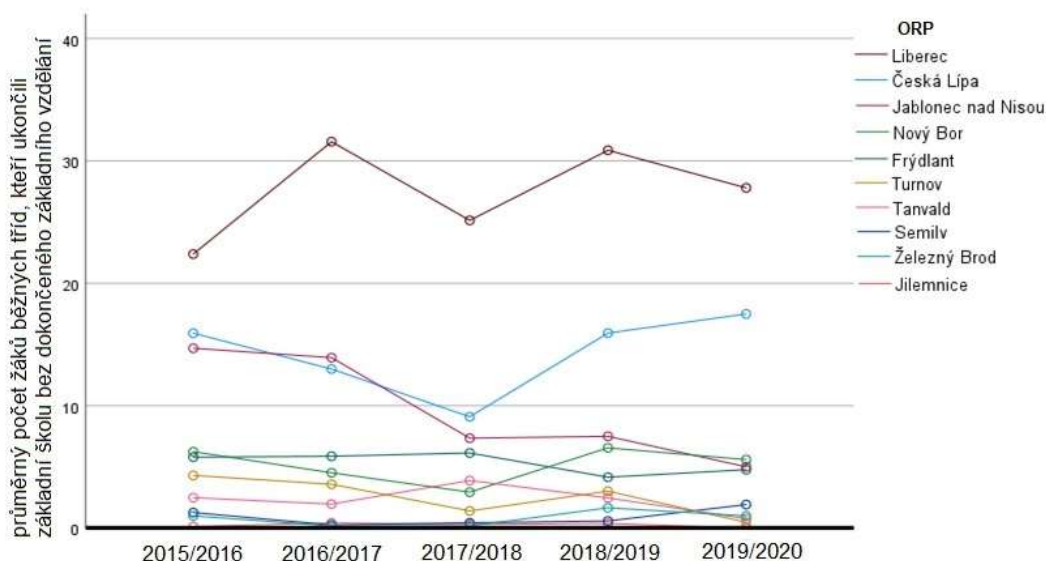
ORP	celkový počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku - běžné třídy (2019/20)	počet žáků s nedokončeným ZV při ukončení povinné školní docházky - běžné třídy (školní rok 2019/20)	podíl žáků s nedokončeným ZV při ukončení povinné školní docházky - běžné třídy (školní rok 2019/20)
Česká Lípa	673	71	10,5%
Frýdlant	190	22	11,6%
Jablonec nad Nisou	455	10	2,2%
Jilemnice	216	0	0,0%
Liberec	1 316	51	3,9%
Nový Bor	224	17	7,6%
Semily	214	8	3,7%
Tanvald	136	4	2,9%
Turnov	293	2	0,7%
Železný Brod	98	2	2,0%
<i>Liberecký kraj</i>	<i>3 815</i>	<i>187</i>	<i>4,9%</i>

Graf č. 13: Počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku v 7. a v 8. ročníku ZŠ (běžné třídy)

Další z možných pohledů na počet žáků odcházejících ze základní školy bez dokončeného základního vzdělání a rozložení v jednotlivých ORP, který je možné použít, je průměrný počet žáků běžných tříd, kteří ukončili základní školu bez dokončeného základního vzdělání v jednotlivých ORP po zohlednění počtu obyvatel jednotlivých obcí daného ORP. Viz graf pro školní roky 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 níže.

Graf č. 14: Průměrný počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku v 7. a v 8. ročníku ZŠ (běžné třídy)

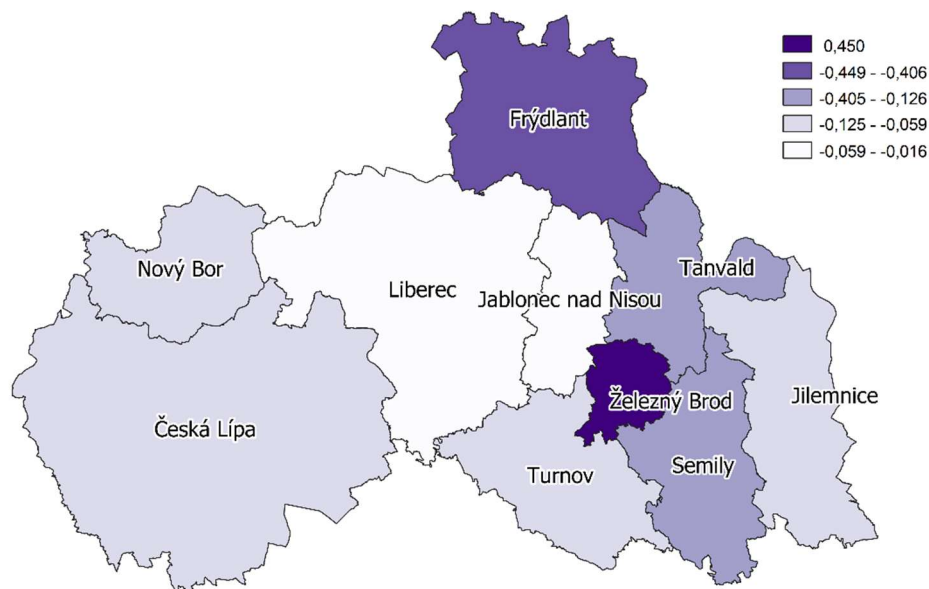
Kromě územní koncentrace indikátoru předčasných odchodů v indexu SV a počtu a podílu žáků bez úspěšně dokončeného základního vzdělání mohou stručný obraz o vzdělávání doplnit informace o výsledcích žáků. Uplatnění na trhu práce a související jevy (které byly zmíněny výše) totiž ovlivňuje nejen dosažená úroveň vzdělání, ale také funkční gramotnost osob opouštějících vzdělávací systém a vstupujících na trh práce. Podle aktuální analýzy pro Nadaci České spořitelny by navíc zvýšení studijních výsledků nejslabších žáků přineslo České republice v příštích 80 letech v průměru každý rok 18 miliard korun.⁶⁵

Mapa níže zobrazuje průměrné skóre výsledků žáků z výběrového zjišťování ČŠI z roku 2017, respektive odchylku průměru v ORP od průměru výsledků za celou Českou republiku⁶⁶. Čím vyšší hodnota, resp. světlejší barva, na mapce, tím lepší byly průměrné výsledky žáků škol v daném ORP.

⁶⁵ PAQ Research (D. Prokop, V. Korbel, T. Dvořák, L. Marková, D. Gardošíková) a think-tank IDEA (J. Grossmann, V. Korbel, J. Krajčová, D. Múnich). 2021. *Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity*. Nadace České spořitelny. Celá studie dostupná z: <https://www.nadacecs.cz/data/documents/db/NCS-studie-nerovnosti-fin.pdf>; shrnutí: <https://www.nadacecs.cz/data/documents/76/nsc-shruti-studie-nerovnosti-fin.pdf>.

⁶⁶ Více viz Česká školní inspekce. 2017. *Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017 – závěrečná zpráva*. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/getattachment/17f8e265-b04f-4459-a106-3aebf735ca0/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-na-urovni-5-a-9-rocniku-ZS-zaverecna-zprava.pdf> a Česká školní inspekce. 2020. *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020 - Výroční zpráva České školní inspekce*. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%3%bdro%4%8dn%3%ad%20zpr%3%a1vy/Vyrocn-zprava-Ceske-skolni-inspekce-2019-2020_zm.pdf.

Mapa č. 10: Prostorová diference průměrného skóre výsledků žáků 5. a 9. tříd z výběrového zjišťování v roce 2017 – ČJ, MAT, AJ (Zdroj dat: Česká školní inspekce)

Vzhledem ke zmíněným socio-ekonomickým faktorům neúspěchu a problémů ve vzdělávání je pro dokreslení situace a vytvoření představy o přibližných počtech dětí ohrožených chudobou důležitá informace o počtu nezaopatřených dětí do 15-ti let v okruhu společně posuzovaných osob dávky příspěvku na živobytí. Údaje za červen 2021 v jednotlivých ORP Libereckého kraje viz tabulka níže.

Tabulka č. 21: Počty dětí v hmotné nouzi v ORP Libereckého kraje

Trvalá adresa žadatele - ORP (Liberecký kraj)	Počet nezaopatřených dětí do 15-ti let věku v okruzích SPO u příspěvků na živobytí vyplacených za červen 2021
Česká Lípa	368
Frýdlant	322
Jablonec nad Nisou	387
Jilemnice	9
Liberec	525
Nový Bor	128
Semily	75
Tanvald	356
Turnov	27
Železný Brod	47
<i>Liberecký kraj</i>	<i>2244</i>

2.8 Tematická oblast bezpečnost, občanské soužití, komunitní život, volný čas, kultura, sport a zdraví

V souvislosti s rozvojem osobnosti člověka je nezbytné přihlížet k vlivu prostředí, ve kterém žije. Změnami a ovlivněním prostředí se zabývá jak sociální práce, tak sociální pedagogika. Dle velikosti prostoru, o který se jedná, rozlišujeme jak makroprostředí celé společnosti, tak regionální prostředí například kraje a lokální prostředí například sociálně vyloučené lokality, ve které jedinec žije, vyrůstá. Jak zásadně působí podněty z prostředí, co se frekvence, pestrosti a kvality vlivu týče, poznáme nejen ve školách, ale i na ulici. Proto patří také tematická oblast „bezpečí a zdraví“, která bezprostředně souvisí s komunitním životem, volným časem, občanským soužitím, mezi jednu ze základních při řešení sociálního vyloučení. Vliv prostředí na jedince ovlivňují instituce, jako např. ty na podporu trávení volného času dětí a mládeže. Oblast vlivu prostředí, bezpečí a zdraví, v souvislosti s trávením volného času či s komunitním životem, uměním, sportem je na pomezí zdravotní, sociální a vzdělávací politiky a bezpodmínečně nutně potřebuje meziresortní přístup.

Tato oblast je ve Strategii považována za základní, ale zároveň nadstavbovou. Strategie se jí nevěnuje v adekvátní hloubce, neb k oblastem bezpečnosti⁶⁷ a zdraví⁶⁸ existují a pravidelně se revidují zcela samostatné koncepce na krajské úrovni. Je však nezbytné, aby další koncepce týkající se těchto oblastí zahrnovaly cílovou skupinu osob žijících v sociálním vyloučení a sociálním vyloučením ohrožených (což např. pro tu aktuální v oblasti zdraví neplatí). Také problematika ohrožených rodin je ošetřena v samostatných krajských materiálech.⁶⁹

Na témata bezpečí, zdraví, trávení volného času (sport, kultura) u dětí a mládeže, občanské soužití a komunitní život v souvislosti se sociálním vyloučením a začleňováním na území Libereckého kraje by se měly specificky zaměřit další výzkumy a analýzy.

Na pracovní skupině byly pojmenovány tyto **problémové okruhy** k dalšímu rozpracování:

- ✓ rámcování oblasti sociální prevencí;
- ✓ nutnost mezioborové spolupráce – zohledňování cílové skupiny osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených ve všech dokumentech a aktivitách zaměřených na bezpečí, zdraví, komunitní život;
- ✓ mapování volnočasových aktivit v oblastech s vyšším rozsahem sociálního vyloučení jako základ podpory (mapování může pomoci nejen kraji a obcím nastavit jednotlivé dotační programy, ale kraj může na základě mapování facilitovat i další financování skrz nadace, projekty, soukromé donory);

⁶⁷ *Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 až 2021.* Dostupné z: <https://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/getFile/id:1009195/lastUpdateDate:2018-01-11%2010%3A55%3A37>.

⁶⁸ *Zdravotní politika Libereckého kraje.* Dostupné z: <https://zdravotnictvi.kraj-lbc.cz/getFile/id:1041487/lastUpdateDate:2019-08-30+15:34:45/image.jpg>.

⁶⁹ *Strategický plán rodinné politiky Libereckého kraje 2019 - 2023.* <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/id:1028969/lastUpdateDate:2018-09-10+15:54:48/image.jpg>.

- ✓ mapovat a analyzovat situaci v území Libereckého kraje je nutné komplexně a na základě jednotné metodiky (tj. je možné relevantní srovnání mezi obcemi nebo ORP apod.);
- ✓ kraj by měl, v souvislosti se sociálním začleňováním, sledovat migraci ve vyloučených lokalitách (sledování situací v jednotlivých obcích, které mohou ovlivnit celý kraj);
- ✓ role kraje by měla spočívat v analýze situace na krajské úrovni, tj. sledování fenoménů týkajících se celého kraje a hledisko sociálního vyloučení a začleňování by se mělo promítnout do všech relevantních krajských koncepcí.

Cílové skupiny osob v oblasti bezpečnost a zdraví

Cílové skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením či sociálně vyloučených, dle zákona o sociálních službách, s nižším přístupem ke službám a zdrojům, tedy i k aktivitám, které souvisí s trávením volného času (sport, kultura a jiné), komunitním a občanským životem. A to v souvislosti jak s rizikem ohrožení bezpečí těchto jedinců, tak s rizikem tzv. rizikového způsobu života, který může vést k zvýšenému výskytu patologických jevů či jevů, které mohou být doprovodnými projevy sociálního vyloučení (např. vyšší kriminalita).

Cílové skupiny osob ohrožené z hlediska bezpečnosti⁷⁰:

- sociálně znevýhodněné děti a dospívající;
- děti a mládež s rizikovým chováním;
- sociálně vyloučené rodiny, rodiny žijící rizikovým způsobem života (sociálně patologické jevy);
- rodiny cizinců a národnostních menšin;
- jednotlivci z minorit, jednotlivci závislí, jednotlivci v riziku kriminálního života či po VTOS, oběti TČ;
- komunity, subkultury, menšiny ohrožené sociálním vyloučením.

Cílové skupiny osob ohrožené z hlediska zdraví:

Za osoby z cílové skupiny osob ohrožených z hlediska zdraví považujeme v Libereckém kraji všechny osoby, které jsou ohroženy chudobou a sociálním vyloučením, dále osoby pod hranicí příjmové chudoby, osoby zadlužené, osoby v exekuci, osoby bez domova, osoby materiálně deprivované, osoby se základním vzděláním či bez vzdělání kvůli nízké střední délce života.⁷¹

⁷⁰ Dle informací z *Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 až 2021*. Dostupné z: <https://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/getFile/id:1009195/lastUpdateDate:2018-01-11%2010%3A55%3A37K>; vlastní zpracování.

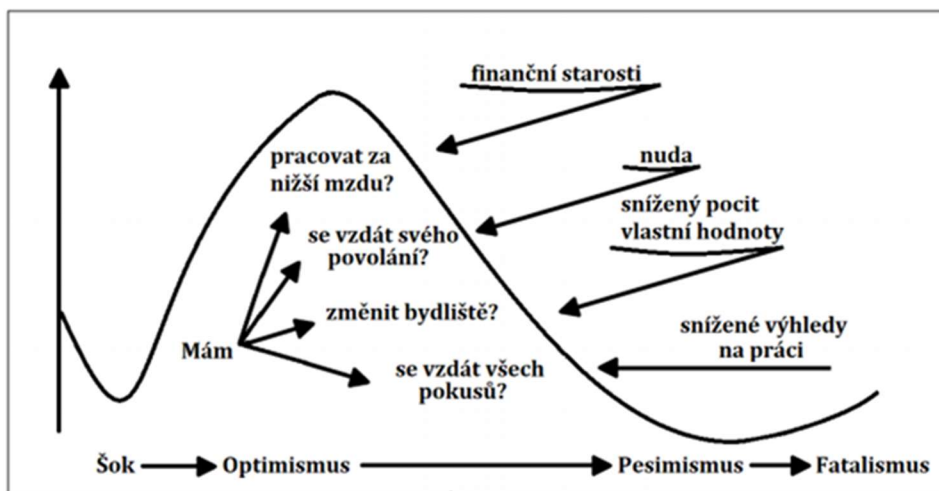
⁷¹ Tuto definici volíme s ohledem na východiska projektu *Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením*.

2.9 Tematická oblast zaměstnanost

Česká republika má téměř nejnižší míru nezaměstnanosti v EU. Přesto zde stále existuje početná skupina osob, které jen obtížně nalézají uplatnění na trhu práce. Tito lidé nemohou vlastními silami překonat různé bariéry, které jim brání získat kvalitní zaměstnání. K jejich překonání potřebují různě intenzivní podporu. Veřejná správa může představovat - a existuje také mnoho příkladů, kdy tomu tak skutečně je - klíčového aktéra při překonávání těchto překážek.⁷² Webová stránka projektu „Dobrá práce v obci: Možnosti pracovní integrace osob ohrožených sociálním vyloučením na úrovni obce.“⁷³ přináší přehled možných podpůrných nástrojů zaměstnanosti pro překonání znevýhodnění a bariér na straně zaměstnance i pro podporu připravenosti zaměstnavatele. Na tomto webu mohou realizátoři a koordinátoři lokálních rozvojových strategií najít kompletní sadu nástrojů, které lze podle lokální situace a rozvojových priorit území použít pro realizaci strategických cílů v oblasti snižování nezaměstnanosti, koordinace a plánování kapacit sociálních služeb a dalších nástrojů podpory dlouhodobě nezaměstnaných. Stejně tak, jako se zde mohou inspirovat zástupci obcí při formulování komplexní lokální politiky zvyšování zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce.

Kromě ekonomického aspektu legální práce versus práce v šedé ekonomice nebo života bez práce je v této oblasti významný také aspekt psychologický. Tento souvisí s dekompenzací člověka, který je dlouhodobě nezaměstnaný a tedy odevzdaný svému osudu. Cílenými preventivními aktivitami je možné maximalizovat podporu lidem ohroženým na trhu práce.

Obr. č. 5: Harrisonova křivka nezaměstnanosti

⁷² Viz <https://www.pracevobci.cz/>.

⁷³ Dostupné z: <https://zamestnavam.pracevobci.cz/>.

Klíčový problém v oblasti zaměstnanosti

Na pracovní skupině k tvorbě SSZ LK+ v červenci 2021 proběhla diskuze v souladu s předchozí prací pracovní skupiny a také s ohledem na výstupy z evaluačních zpráv SPSZ obcí ve spolupráci s ASZ na témata:

- „drop-outování“ mladí registrovaní na ÚP v souvislosti s dalšími možnostmi získání kvalifikace a maximalizace využití nabízené podpory;
- zaměstnávání na úrovni kraje, obcí a veřejných podniků v souvislosti s prostupností na trhu práce také u lidí starších s vícečetnými handicapy či limity;
- sociální podnikání a prostupné zaměstnávání;
- flexibilní formy práce x adekvátní příjem potřebný k zajištění potřeb domácnosti, v souvislosti se znevýhodněním při nízké pracovní intenzitě (např. pečující osoby);
- a odpovědné zadávání veřejných zakázek z pozice kraje/obcí.

Klíčový problém byl stanoven jako těžká uplatnitelnost osob s nízkým vzděláním či bez vzdělání či s dalšími kumulovanými problémy na legálním trhu práce.

Cílové skupiny osob v oblasti zaměstnanosti

- osoby dlouhodobě nezaměstnané (nad 6 a nad 12 měsíců);
- osoby s nízkou kvalifikací – se základním vzděláním či bez vzdělání;
- osoby s kumulovanými handicapy a multiproblémy;
- mladí „drop-outování“ ze škol⁷⁴.

Dlouhodobá nezaměstnanost

Indikátor dlouhodobě nezaměstnaných osob⁷⁵ indexu SV měl v roce 2019 v Libereckém kraji vysokou hodnotu ve třech obcích a zvýšenou v 11 obcích. Tj. při kombinaci územního a obsahového pohledu na dílčí dimenzi rozsahu sociálního vyloučení týkající se dlouhodobé nezaměstnanosti se na území Libereckého kraje v roce 2019 nacházelo 14 obcí, ve kterých je dlouhodobá nezaměstnanost závažným problémem.

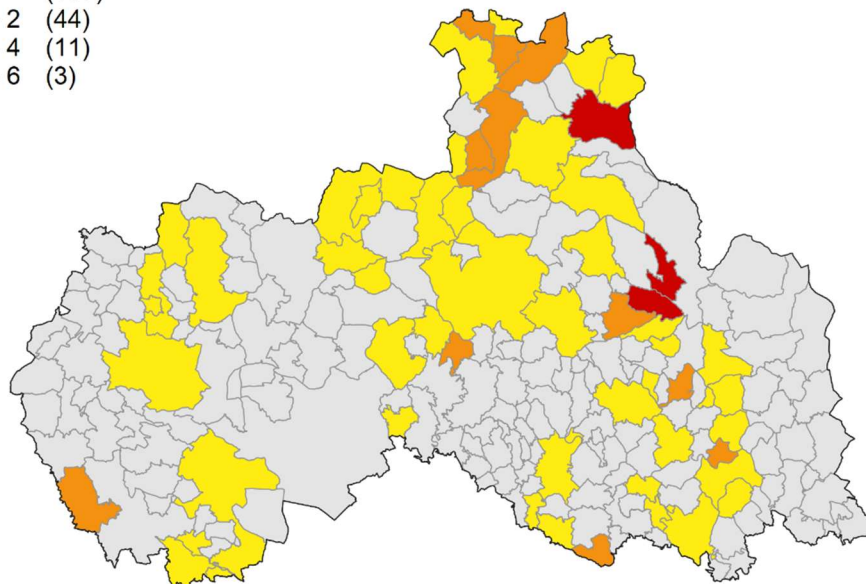
⁷⁴ Dle mapování ÚP provedeném v červnu 2021 má 47% osob do 30 let evidovaných na ÚP pouze základní vzdělání, aktuálně jde o 181 osob ve věku 15 – 18 let (okres Česká Lípa 47 osob, Jablonec nad Nisou 38 osob, Liberec 85 osob, Semily 11 osob). ÚP zaznamenává zvyšující se trend v této problematice.

⁷⁵ Nezaměstnanost nad 6 měsíců; viz Lang a Matoušek (2020).

Mapa č. 11: Dimenze dlouhodobě nezaměstnaných osob v indexu sociálního vyloučení

Kategorizace míry koncentrace
- počet bodů (vč. počtu obcí):

□ 0	(157)
■ 1 - 2	(44)
■ 3 - 4	(11)
■ 5 - 6	(3)

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce (níže) vidíme počet dlouhodobě nezaměstnaných osob a jejich podíl z celkového počtu nezaměstnaných v jednotlivých ORP Libereckého kraje. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu nezaměstnaných byl v roce 2019 nejvyšší v ORP Frýdlant a Tanvald. V ORP Tanvald přitom není výrazně nadprůměrná celková nezaměstnanost (na rozdíl od ORP Frýdlant). V ORP Frýdlant je navíc řada obcí s cca polovičním podílem nezaměstnaných nad 6 měsíců a cca třetinovým podílem nezaměstnaných nad 12 měsíců na celkové nezaměstnanosti (Černousy, Dětrichov, Višňová, Bulovka a Nové Město pod Smrkem). V ORP Tanvald je cca poloviční podíl nezaměstnaných nad 6 měsíců a třetinový až čtvrtinový podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců na celkové nezaměstnanosti v obcích Desná, Plavy, Tanvald, Smržovka a Velké Hamry.

I v ORP, ve kterých je relativně nižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných, lze najít obce, ve kterých je tomu naopak. Např. v ORP Jablonec nad Nisou je sice průměrně podíl dlouhodobě nezaměstnaných 24% nad 6 a 9% nad 12 měsíců, v obci Rychnov ale podíl dlouhodobě nezaměstnaných dosahuje 44% (nad 6 měsíců) a 22 % (nad 12 měsíců). V ORP Liberec jsou obce s cca polovičním podílem nezaměstnaných nad 6 měsíců (Světlá pod Ještědem, Proseč pod Ještědem, Mníšek, Nová Ves) a obce s cca třetinovým podílem nezaměstnaných nad 6 měsíců (Bílá, Český Dub a Liberec, Chrastava, Jablonné v Podještědí a Hrádek nad Nisou). V ORP Nový Bor jsou obce s cca polovičním podílem nezaměstnaných nad 6 měsíců (Chotovice, Skalice u České Lípy, Svor) a obce s cca 40 % podílem nezaměstnaných nad 6 měsíců (Cvikov, Kunratice u Cvikova, Mařenice, Prysk, Svojkov). V ORP Železný Brod je v obci Železný Brod 40 %, respektive 15 % podíl nezaměstnaných nad 6, resp. 12 měsíců.

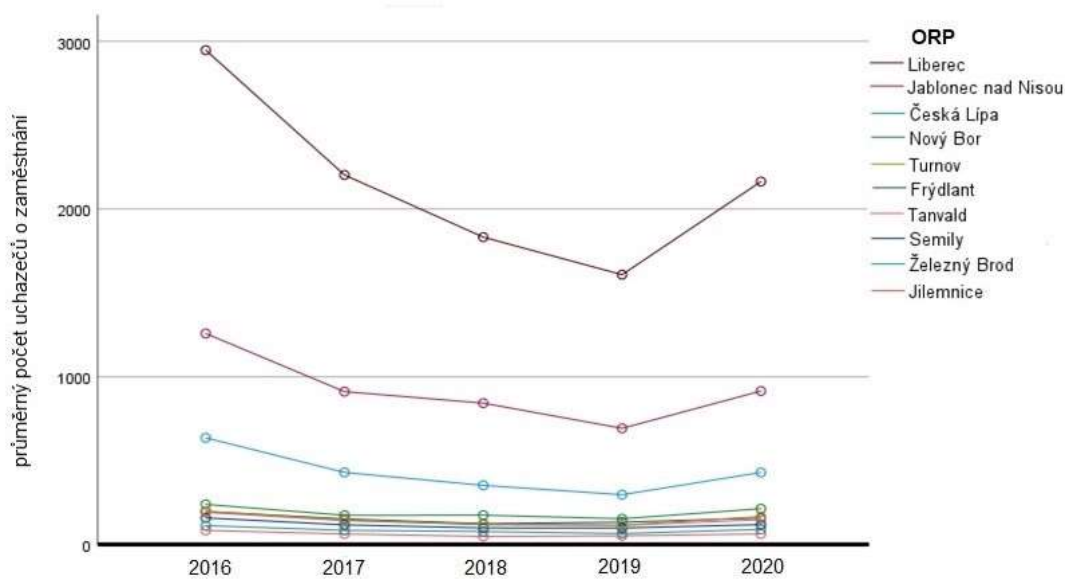
Tab. č. 22: Podíl nezaměstnaných nad 6 a 12 měsíců na celkové nezaměstnanosti k 31. 12. 2019

ORP	Nezaměstnanost ⁷⁶	podíl 6m+ z celkového počtu nezaměstnaných	počet nezaměstnaných 6m+	podíl 12m+ z celkového počtu nezaměstnaných	počet nezaměstnaných 12m+
Česká Lípa	3,51%	17%	300	7%	144
Frýdlant	5,58%	39%	343	26%	226
Jablonec nad Nisou	2,41%	24%	333	9%	154
Jilemnice	3,62%	27%	134	13%	68
Liberec	3,19%	33%	1029	15%	520
Nový Bor	3,24%	31%	207	16%	121
Semily	3,25%	35%	197	20%	94
Tanvald	3,35%	43%	283	23%	167
Turnov	2,16%	31%	143	12%	72
Železný Brod	2,03%	34%	70	7%	24
<i>Liberecký kraj</i>	<i>3,23%</i>	<i>31,4%</i>	<i>3 039</i>	<i>14,8%</i>	<i>1 590</i>

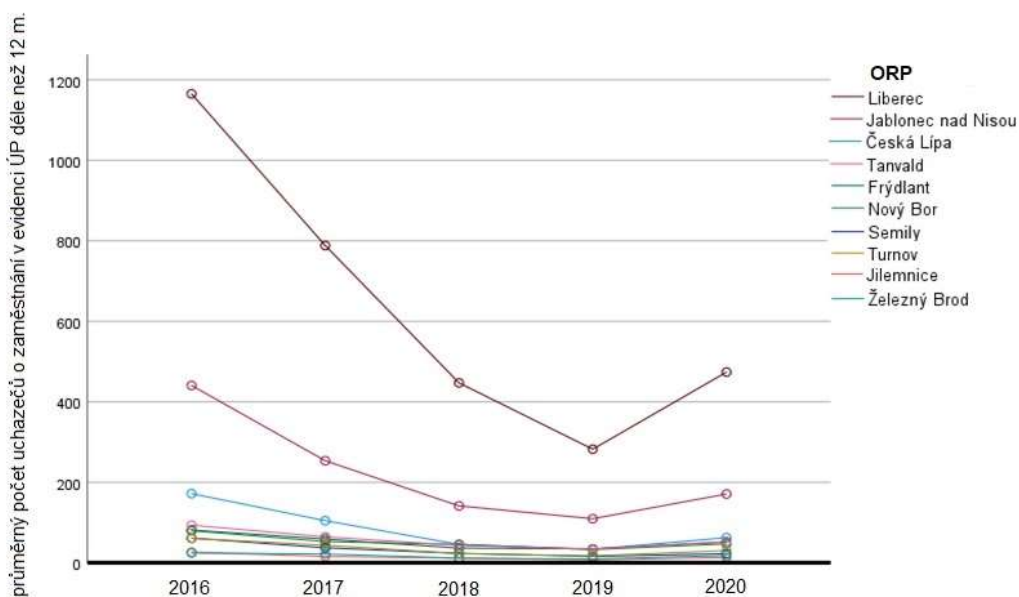
Následující grafy znázorňují 1) průměrný počet uchazečů o zaměstnání k 31. 12. toho kterého roku (2016 – 20120) v jednotlivých ORP po zohlednění počtu obyvatel jednotlivých obcí daného ORP; 2) průměrný počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce déle než 12 měsíců k 31. 12. toho kterého roku (2016 – 2020) v jednotlivých ORP po zohlednění počtu obyvatel jednotlivých obcí daného ORP.

⁷⁶ Celkovou nezaměstnanost v procentech je pouze orientační (podíl pracovní síly v obci byl pro účel výpočtu nezaměstnanosti nahrazen podílem pracovní síly v kraji).

Graf č. 15: Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v ORP LK

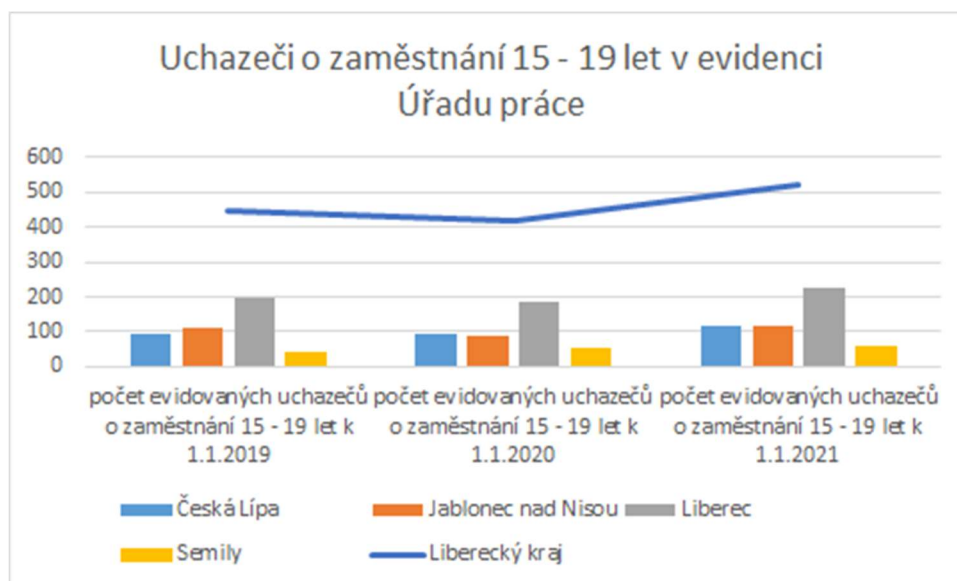
Graf č. 16: Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP déle než 12 měsíců v ORP LK

Mladí nezaměstnaní

Počet uchazečů o zaměstnání evidovaných na Úřadu práce ve věku 15 - 19 let se pohybuje v posledních letech okolo 500 osob za celý Liberecký kraj. Členění dle okresů viz graf níže.

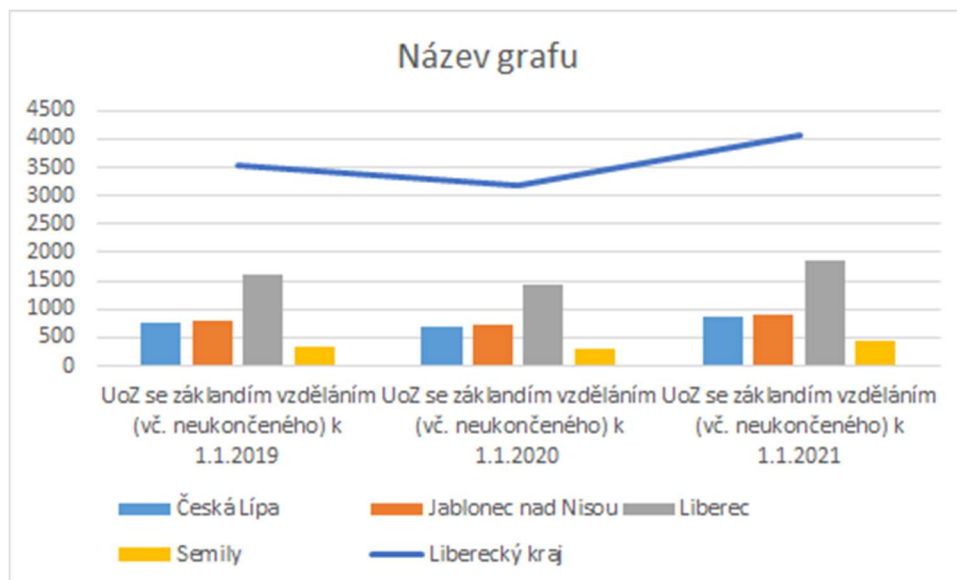
Graf č. 17: Počet uchazečů o zaměstnání 15 – 19 let 2019 - 2021

Uchazeči o zaměstnání se základním vzděláním (včetně neukončeného)

Počet uchazečů o zaměstnání se základním vzděláním (včetně neukončeného) se v Libereckém kraji mezi lety 2019 a 2021 pohybuje mezi 3500 a 4000 osob. Členění dle okresů viz graf níže.

Graf č. 18: Uchazeči o zaměstnání se základním vzděláním 2019 - 2021

2.10 Sociální práce, komunitní práce a sociální služby

V období po červnové pracovní skupině měli aktéři – členové pracovní skupiny sociální začleňování a zaměstnanost – příležitost označit vybrané sociální služby či služby sociální práce jako A) s adekvátní kapacitou služby v kraji, kterou je potřeba udržet, či za B) s nízkou kapacitou služby, kterou je potřeba navýšit. Z oslovených 40 potenciálních respondentů vyplnilo anketu celkem 9 osob. Hlasováno bylo u těchto služeb po sobě:

Terénní programy – u tohoto druhu sociální služby většina respondentů uvedla, že je kapacita dostačující a je ji potřeba udržet, jeden respondent uvedl, že „*terénní programy často chybí v malých obcích se špatnou dopravní obslužností*“.

Krizová pomoc – většina respondentů uvedla, že je nutné tento druh služby posílit, přesto 4 respondenti uvedli, že je kapacita krizové pomoci dostatečná a je vhodné ji pouze udržet. Služba krizové pomoci však v Libereckém kraji není registrována ani jedna. V kraji pro všechna ORP funguje telefonická krizová pomoc neboli „linka důvěry“ a ambulantní i terénní intervenční centrum pro oběti domácího násilí. Životní situaci klienta spojenou s krizí dále mohou řešit různé poradny v rámci odborného sociálního poradenství, kontaktní centra, terénní programy, azylové domy, a také např. SAS.⁷⁷ Jeden respondent uvedl, že „*krizová pomoc a krizová lůžka neřešena skoro nikde, nutné rovnoměrné rozmístění v kraji*; další se vyjádřil, že „*služby v oblasti krizové pomoci je nutné řešit okamžitě a pokud možno co nejdříve klientovi*“; či „*krizová pomoc v ORP Liberec v podstatě neexistuje*“.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny – kapacitám SAS byl věnován samostatný výzkum, viz níže. Dvě třetiny respondentů v zmíněném stručném online šetření uvedlo, že kapacity této služby nejsou na území Libereckého kraje dostatečně pokryté. V kraji je tato služba registrována na území obcí Semily, Česká Lípa, Nový Bor, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Frýdlant, Železný Brod. S tím, že na území celého kraje je SAS registrována pro cílovou skupinu rodin s dětmi s autismem a rodin s dětmi s migrační minulostí.

Z *Analýzy důvodů vedoucích k umístění ohroženého dítěte do dětského centra Liberec*⁷⁸ vyplývá, že největší část dětí umístěvaných do zařízení zajišťující náhradní péči o děti v Liberci (20 lůžek zdravotní služby dětský domov pro děti do 3 let věku a 20 lůžek zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc) je z ohrožených rodin z ORP Liberec, které mají problém zajistit péči o dítě. Posílení sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v Liberci, jejichž kapacity jsou aktuálně nedostatečné, by mohlo výrazně napomoci snížení příjmů dětí do zařízení.

⁷⁷ Více o určení služeb dle životních situací na webu kraje: <https://socialnisluzbylk.cz/sluzby/?situation=253>.

⁷⁸ Klusáček, J., Mertová, J. a Svobodová, A. (2021). *Analýza důvodů vedoucí k umístění ohroženého dítěte do dětského centra Liberec*. Lumos. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:1095817/2021-05-31%2014:38:18.000000>.

Tabulka č. 23: Kapacity SAS v krajích ČR ve srovnání s velikostí potřebné populace⁷⁹

Kraj	Úvazků v Základní síti SAS pro rok 2021	Služeb SAS v Základní síti pro rok 2021	Průměrný počet úvazků ve službě	Počet dětí do 18 let	Děti v NRP, dětských domovech a ZDVOP	Děti v NRP, dětských domovech a ZDVOP v přepočtu na tisíc dětí v kraji	Pravděpodobný podíl potřebných dětí v populaci	Přibližný počet potřebných dětí v kraji	Přibližný počet potřebných rodin připadajících na 1 úvazek SAS	Krajská síť SAS je v porovnání s velikostí potřebné populace
Česká republika	857	250	3,4	1 999 465	25 806	12,9	6,1%	120 000	60	neadekvátní
Praha	32	8	3,9	240 105	1 615	6,7*	4,2%**	10 000	130	značně neadekvátní
Středočeský kraj	95	29	3,3	285 673	2 603	9,1	4,2%	12 000	50	neadekvátní
Jihočeský kraj	28	13	2,1	119 859	1 448	12,1	5,6%	7 000	100	značně neadekvátní
Pízeňský kraj	64	14	4,5	107 226	1 663	15,5	7,2%	8 000	50	neadekvátní
Karlovarský kraj	39	8	4,9	52 947	1 258	23,8	11,0%	6 000	60	neadekvátní
Ústecký kraj	114	42	2,7	156 086	3 795	24,3	11,3%	18 000	60	neadekvátní
Liberecký kraj	31	9	3,4	84 929	1 211	14,3	6,6%	6 000	70	neadekvátní
Královéhradecký kraj	49	16	3,0	101 202	1 265	12,5	5,8%	6 000	50	neadekvátní
Pardubický kraj	71	16	4,4	97 532	1 051	10,8	5,0%	5 000	30	blíží se adekvátnosti
Kraj Vysočina	31	8	3,9	93 597	905	9,7	4,5%	4 000	50	neadekvátní
Jihomoravský kraj	50	18	3,7	222 750	2 245	10,1	4,7%	10 000	80	neadekvátní
Olomoucký kraj	75	17	4,4	116 168	1 469	12,6	5,9%	7 000	40	neadekvátní
Zlínský kraj	67	15	4,4	104 181	1 000	9,6	4,5%	5 000	30	blíží se adekvátnosti
Moravskoslezský kraj	113	37	3,1	217 210	4 278	19,7	9,2%	20 000	70	neadekvátní

* Údaj je zkrácen tím, že Praha disponuje malým počtem dětských domovů, děti z Prahy jsou umísťovány do dětských domovů v jiných krajích.

** S ohledem na zkrácení údaje o počtu dětí mimo rodinu na tisíc dětí v kraji byla v případě Prahy použita stejná hodnota pravděpodobného podílu potřebných dětí jako ve Středočeském kraji.

Streetwork nespecifický (pro neorganizovanou mládež) – streetwork je poskytován v rámci registrované sociální služby terénní programy (či jako terénní forma NZDM), konkrétně nedostatek toho nespecifického, obvykle určeného pro neorganizovanou mládež spíše ve větších městech, uvedli respondenti jako chybějící např. v Liberci. K situaci v Liberci se jeden respondent vyjádřil následovně: „*nespecifický streetwork neexistuje, a byl by velmi potřebný, Liberec je velké město, ale pro některé skupiny dětí je nedostupné trávení volného času, nemají informace o možnostech nebo jsou plně kapacity*“.

Streetwork „drogový“ – sociální služba terénní programy – byla respondenty vyhodnocena jako adekvátně rozložená v kraji, až na výjimky, např. na Jilemnicku či Lomnicku.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – v kraji je registrováno 11 služeb NZDM. V terénní formě v těchto obcích: Mimoň, Osečná, Ralsko, Stráž pod Ralskem a v ORP Tanvald, Železný Brod, Frýdlant, Nové Město pod Smrkem a Liberec. Ambulantní forma v obci Hrádek nad Nisou, Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Nový Bor, Zákupy, Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa. Všichni respondenti uvedli, že je kapacita této služby nedostačující poptávce a potřebám a je žádoucí její navýšení. S ohledem na časté zpochybňování účelnosti NZDM ve prospěch podpory dětí a mládeže v ohrožení (např. ve srovnání s DDM či SAS) by bylo vhodné zaměřit na tuto oblast samostatný výzkum⁸⁰, který by zohlednil mapování potřeb potenciálních uživatelů služby. Děti a dospívající mají práva chráněná např. Úmluvou o právech

⁷⁹ Lumos a Charita ČR (2021). *Podpora ohrožených rodin v ČR, výzkumná zpráva o kapacitách SAS pro rodiny s dětmi*, s. 17. Dostupné z: https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/sas_kapacity.pdf.

⁸⁰ Viz Staveník, A. a Stejskalová, M. (2019). Faktory podporující návštěvnost zájmových kroužků In *Vstupní analýza v oblasti vzdělávání města Brna*. Odbor (Agentura) pro sociální začleňování. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/vstupni-analyza-v-oblasti-vzdelavani-mesta-brna-volny-cas-socialne-vyloucenych-deti_komprimovan%C3%BD.pdf.

dítěte č. 104/1991 Sb., ve které je zmiňován tzv. nejvyšší zájem dítěte. S ohledem na něj je vhodné nastavovat systém podpory, nikoli z pohledu člověka „bez zkušenosti“, a to bez zkušenosti života v rodině sociálně vyloučené či v rodině disfunkční. Dítě má mít právo využít podporu také samostatně, nikoli pouze v rámci rodinného systému, byť je tento v jeho životě neodmyslitelný. K otázce týkající se kapacit NZDM viz také odpověď respondenta ze zmiňovaného průzkumu: „v Liberci úplně chybí NZDM v některých částech (Jeřáb – Františkov), je tu kumulace SVL a děti tráví volný čas na ulici“.

Adiktologické ambulance/ Kontaktní centra – pouze 2 respondenti z 9 uvedli, že jsou v kraji nedostačující kapacity adiktologických služeb v podobě ambulancí a to v souvislosti s nerovnoměrným zastoupením v celém kraji. Navýšení kapacit doporučují v odlehlejších, méně dostupných regionech.

Sociální práce v oblasti bydlení - pouze 1 respondent uvedl, že je v kraji adekvátní sociální práce v oblasti bydlení, dalších 8 respondentů uvedlo, že je žádoucí tuto formu podpory kapacitně posílit. Existuje pouze jedna terénní sociální služba, kterou si je možné registrovat výhradně v souvislosti s bydlením a to podpora samostatného bydlení. Tato služba je v Libereckém kraji registrována pro ORP Liberec, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Tanvald a pro ORP Jilemnice, Semily, Turnov a Železný Brod pouze pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením, s mentálním postižením, se závažným chronickým duševním onemocněním (SMI) a pro osoby s chronickým duševním onemocněním – ostatní. Služba je ze zákona poskytována za úhradu. Dále v kraji nově funguje Centrum bydlení Liberec⁸¹, kde jsou v rámci tzv. kontaktního místa pro bydlení samostatné kapacity pracovníků určených výhradně pro agendu související s bydlením klientů sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených s vazbou na město Liberec. Z uvedeného vyplývá, že ačkoli je základní činností při poskytování některých sociálních služeb (např. kontaktní centra, krizová centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terapeutické komunity, terénní programy či služby sociální rehabilitace) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, kam patří např. pomoc při vyřizování běžných záležitostí, mezi kterou je možné zařadit také podporu v oblasti bydlení, přesto toto není dostačující pro uspokojení poptávky ze strany vyloučených osob. K tomu jeden z respondentů dodává: „částečně asi dělají terénní programy, ale nejsou kapacity věnovat se jen téhle jedné oblasti v tak velkém rozsahu“. Požadavek na navýšení kapacit sociální práce na podporu bydlení byl jmenován pro ORP Jablonec nad Nisou či pro ORP Liberec. K podpoře sociálního bydlení či zabydlování jeden respondent dále uvedl: „nejsou sociální byty, není možné řešit bydlení bez možných ubytovacích kapacit, celkově jsme někde na začátku, od toho se odvíjí i sociální a komunitní práce“.

Ze zprávy Lumos vyplývá, že v případě 90% z dětí přijatých do ZDVOP byly jedním z důvodů umístění obtíže rodiny v oblasti bydlení. Je nezbytné zvýšit dostupnost, jak krizového, tak dlouhodobého bydlení, opět zejména v Liberci.⁸²

⁸¹ Více informací o CBL zde: <https://www.liberec.cz/cbl/>.

⁸² Klusáček, J., Mertová, J. a Svobodová, A. (2021).

Sociální pracovníci obcí představují jeden ze zdrojů pro realizaci strategie. Rozdílné počty osob i přepočtených úvazků odrážejí jak velmi odlišné velikosti měst a jejich správních obvodů, tak významné rozdíly v rozsahu sociálního vyloučení uvnitř kraje. Oslovení aktéři z řad obcí vnímají v některých obcích potřebu posílení těchto kapacit a téměř ve všech případech by ocenili užší spolupráci s dalšími orgány.

Tabulka 24: Počet sociálních pracovníků na obcích dle dat krajského úřadu LK

Obec	Počet pracovníků SP práce	Přepočtený úvazek na výkon SP
Cvikov	1	0,7
Česká Lípa	3	3
Český Dub	1	0,6
Doksy	2	0,85
Frýdlant	3	2
Hodkovice nad Mohelkou	1	0,1
Hrádek nad Nisou	2	1,2
Chrastava	1	0,9
Jablonec nad Nisou	6	5,5
Jablonné v Podještědí	1	0,5
Jilemnice	3	1,8
Liberec	7	6,5
Lomnice na Popelkou	1	0,7
Mimoň	1	0,8
Nové Město pod Smrkem	1	0,5
Nový Bor	3	2,5
Rokytnice nad Jizerou	1	0,5
Semily	3	2,1
Tanvald	2	1,2
Turnov	3	2,15
Železný Brod	2	1,3
Liberecký kraj	48	35,4

Azylové bydlení – 5 proti 4 respondentům uvedlo, že jsou v kraji neadekvátní kapacity azylového bydlení, myšleno tedy sociální služby azylový dům. Azylové domy jsou v Libereckém kraji registrovány celkem od 6 poskytovatelů a to pro ORP Česká Lípa, ORP Nový Bor, ORP Jablonec nad Nisou a 3x ORP Liberec. Dále jsou v kraji 2 registrované služby dům na půl cesty oba spádové pro celý kraj. Jmenovitě bylo uvedeno chybějící azylové bydlení v ORP Semily a Jilemnice.

Odborné sociální poradenství dluhové – u dluhového poradenství všichni respondenti odpověděli, že je v kraji nízká kapacita s ohledem na potřebnost a je nutné tuto službu posílit. S ohledem na počet téměř 40tis. předlužených obyvatel kraje se ukazuje řešení nabídky pomoci předlužeností postiženým lidem jako zásadní. Kapacity dluhového poradenství by měly být

schopny v přijatelném horizontu všem předluženým, kteří projeví zájem, pomoci s dlouhodobě udržitelným řešením jejich situace (nastavení hospodaření a splátek tak, aby bylo možné dluhy uhradit, popř. podpořit vstup do insolvence).

OSPOD – 2/3 respondentů odpověděli, že v kraji je nízká kapacita pracovníků sociálně právní ochrany dětí a bylo by vhodné ji posílit, jmenována byla tato města či ORP: Liberec a Jablonec nad Nisou.

Krizové bydlení – pouze 1 respondent uvedl, že je krizové bydlení v Libereckém kraji dostačující, všichni ostatní uvedli, že kapacity krizového bydlení dostačující nejsou. V anketě nebylo specifikováno, co je krizovým bydlením myšleno, zda pouze krizové byty, nebo i krizová lůžka či také azylové domy jako sociální služba. Pro odlišení variant krizového bydlení byla otázka kapacit azylového bydlení položena samostatně, což bylo také diskutováno na pracovní skupině.

Nízkoprahová denní centra – v kraji fungují 2 (Liberec, Jablonec nad Nisou). 5 oproti 4 respondentům odpovědělo, že kapacitu NDC by bylo vhodné v kraji posílit.

Noclehárny – v kraji fungují 2 (Liberec, Jablonec nad Nisou), 5 oproti 4 respondentům uvedlo, že kapacita v kraji je adekvátní a bylo by vhodné ji udržet, zároveň 1 respondent uvedl, že by bylo vhodné zajistit rovnoměrné rozmístění služby po kraji.

Komunitní sociální práce – pouze jeden respondent uvedl, že je kapacita této služby adekvátní, všichni ostatní uvedli, že je potřeba komunitní sociální práci v území Libereckého kraje posílit. Komunitní sociální práce není definována zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách, není tedy možné, aby si ji poskytovatel registroval. Finanční podpora byla možná v rámci Operačního programu Zaměstnanost a v případě zájmu rozvíjet komunitní práci, např. pro cílovou skupinu vyloučených Romů, je možné každý rok požádat o podporu v rámci dotačního řízení Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR⁸³.

Sociální práce ve školách⁸⁴ - za účelem zjišťování využívání této profese ve školách Libereckého kraje by bylo potřeba provést samostatné šetření (zakotvení profese na škole, zkušenosti škol se zavedením apod.). Všeobecně více využívanou profesí je pozice sociálního pedagoga jako podpůrné pozice pro komunikaci s rodiči a podporu žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. V souvislosti s tzv. předčasnými odchody ze vzdělávání se nabízí rozvoj a podpora sociální práce ve školách. Jeden respondent uvedl, že sociální práce na školách by pomohla např. v Liberci. V Liberci aktuálně běží OPVVV projekt Férové školy v Liberci II⁸⁵.

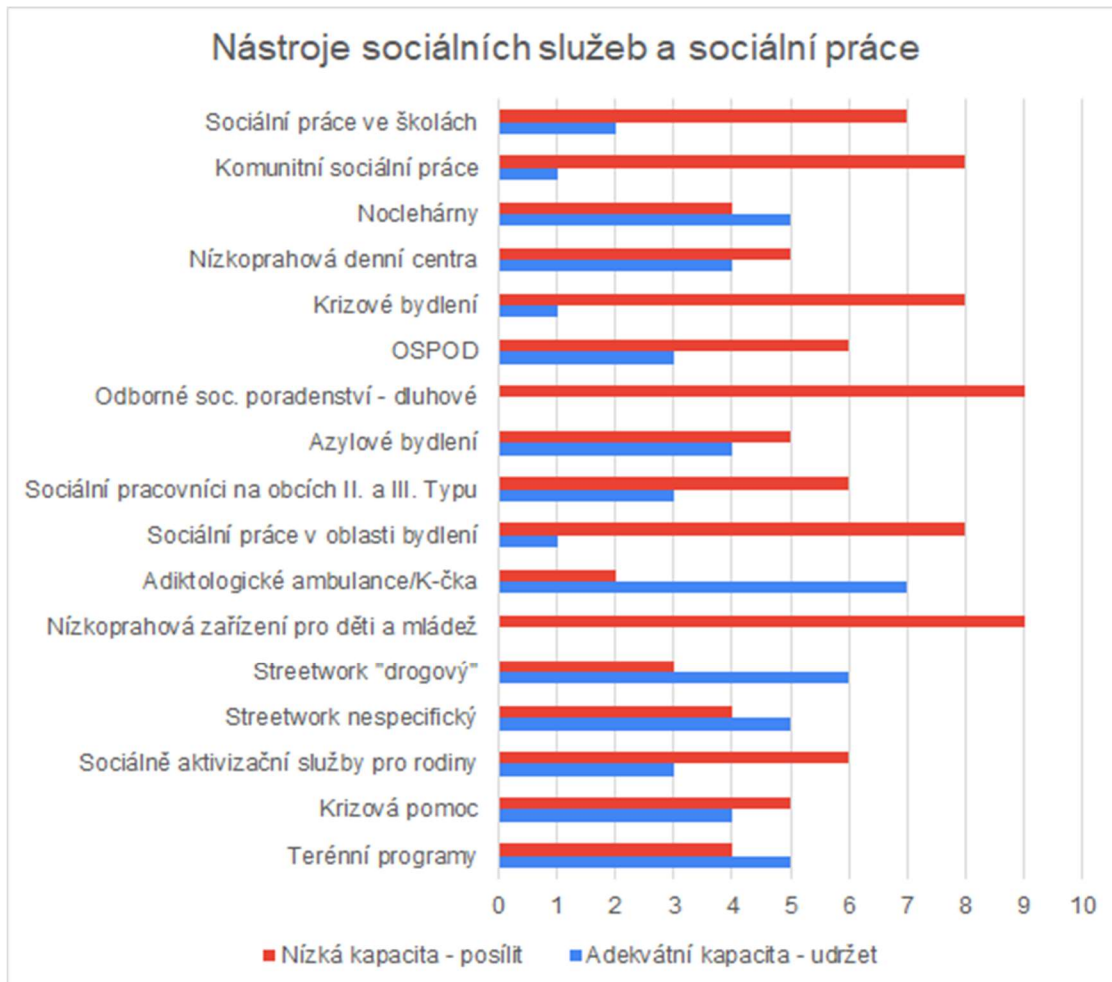
⁸³ Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce (2021). Úřad vlády ČR. Viz <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dotace/prevence/Seminar-pro-zadatele---Prevence-socialniho-vyloucení-a-komunitní-prace-2021.pdf>.

⁸⁴ Viz Havlíková, J. a Kubalčíková, K. (2018). *Analýza současného stavu výkonu sociální práce ve školách a školských poradenských zařízeních a současného stavu výkonu sociální práce ve zdravotnictví*. Brno. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/756919/Projekt_VUPSV-S2-4_Hlavní_vystup.pdf/c1ef9807-6359-4840-e247-9e325e1bee99.

⁸⁵ Viz <https://www.liberec.cz/cz/radnice/strategie-projekty/projekty-mesta/ferove-skoly-liberci-ii/>.

Přestože se u většiny druhů služeb nebo sociální práce aktéři přiklánějí převážně k názoru, že jejich kapacity jsou nedostatečné (viz graf č. 19), u části služeb převažuje názor, že jejich kapacity jsou dostatečné.

Graf č. 19: Hodnocení stávajících kapacit sociálních služeb a sociální práce z pohledu aktérů v pracovní skupině

Závěrem je vhodné dodat, že sociální práce je jen jedna, nehledě na to, zda bude jako metoda využívána v sociálních službách, ve školství či ve zdravotnictví. Jde pořád o sociální práci. Tato může probíhat s jednotlivcem, se skupinou osob, i s komunitou, tím se odlišuje ve svém zacílení a v použitých postupech.⁸⁶

Sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha. Užívaje teorií lidského chování a sociálních systémů, sociální práce zasahuje tam, kde se lidé dostávají do kontaktu se svým prostředím. Pro sociální práci jsou klíčové principy lidských práv a společenské spravedlnosti.

Sociální práce se ve svých různých formách zaměřuje na rozmanité, komplexní vztahy mezi lidmi a jejich prostředím. Jejím úkolem je umožnit všem lidem plně rozvinout jejich možnosti, obohatit jejich životy a předcházet selhání. Odborná sociální práce je zaměřena na zvládání obtíží a navození změny, jak na straně cílových skupin osob ohrožených sociálním vyloučením, tak na straně širší místní komunity (samospráva, odborná i laická veřejnost). Sociální pracovníci jsou agenti změny ve společnosti a v životech osob, rodin a společenství, jimž slouží. Sociální práce je vzájemně provázaný systém hodnot, teorie a praxe.⁸⁷

⁸⁶ Definice sociální práce. Učební materiál Jabok. Dostupné z: https://is.jabok.cz/do/JA10/954367/955284/955295/Socialne_pravni_ochrana_deti.pdf.

⁸⁷ Definice sociální práce. Učební materiál Jabok.

2.11 Sociální začleňování v programovém prohlášení Rady LK

V programovém prohlášení Rady Libereckého kraje na volební období 2020-2024 se dá přímá souvislost s oblastí sociálního vyloučení a začleňování vysledovat v kapitolách věnovaných bezpečnosti, sociálním službám a školství.

Co se týká deklarovaných aktivit ve vztahu koalice k tématu sociálního začleňování v programovém prohlášení, převažuje přihlášení se k **podpoře**:

- *hospodářsky slabých oblastí;*
- *programu prevence kriminality;*
- *organizací;*
- *dopravního spojení - v souvislosti s dostupností služeb;*
- *rozšíření kapacit školských poradenských zařízení;*
- *znevýhodněných dětí v cestě za vzdáváním;*
- *aktivit zaměřených na eliminaci předčasných odchodů ze vzdělávání;*
- *vytváření nových pracovních míst; aktivit zaměřených na zaměstnatelnost, rovný přístup a různé formy uplatnění ohrožených skupin osob na trhu práce;*
- *odborných koordinátorů a práce nízkoprahových center ve vyloučených lokalitách;*
- *rozvoje terénní práce.*

Kromě toho se koalice přihlásila také k **vytváření a zlepšování podmínek**:

- *pro komunikaci s národnostními menšinami, včetně jejich sociálního začleňování;*
- *pro další vzdělávání všech věkových vrstev.*

Ke zkvalitnění/rozvoji:

- *spolupráce a koordinace v oblasti prevence kriminality, národnostních menšin a protidrogové prevence*

K úsilí:

- *o dostatečné pokrytí zařízení zdravotní péče;*
- *omezování bezdomovectví).*

Či využití:

- *výzvy z OPZ.*

Konkrétně z programového prohlášení krajské koalice (2020-2024) v příloze č. 8.

2.12 Shrnutí analytické části

V Libereckém kraji jsou v některých obcích řešeny politiky sociálního začleňování dlouhodobě ve spolupráci s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování. V roce 2021 spolupracovaly v různých typech podpory s ASZ obce Jindřichovice pod Smrkem, svazek obcí Frýdlantsko, Nový Bor, Ralsko, Česká Lípa, Liberec, Jablonec nad Nisou, Velké Hamry, Smržovka. Díky těmto aktivitám existují ve vyjmenovaných obcích výzkumná šetření obsahující jak kvantitativní, tak kvalitativní data k oblastem, které byly podporou ASZ řešeny. Další obce v Libereckém kraji disponují svými dílčími šetřeními, především v oblasti plánování sociálních služeb a tvorby komunitních plánů. Pravidelný sběr dat, jejich monitoring a vyhodnocování jsou spíše ojedinělou aktivitou různých profesionálů, nežli stěžejním nástrojem plánování, srovnávání, vyhodnocování, na který by se bylo možné odvolávat a ze kterého by bylo možné plošně v obcích a kraji vycházet.

Novinkou posledních let v tomto směru jsou celorepublikové interaktivní weby, které dávají politikům, pracovníkům obcí a krajů i poskytovatelům služeb možnost získat rychle a jednoduše přehled o základních číslech (viz příloha č. 6).

Nový nástroj v systému AGIS byl v této oblasti vyvinut v rámci realizace projektu *Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politik sociálního začleňování* ve spolupráci se Sdružením místních samospráv. Jde o celorepublikový monitoring sociálního vyloučení na základě kvantitativních dat sdružující statistická i administrativní data, včetně mapování infrastruktury, např. sociálních služeb v území.

Problémem analýz tedy pomalu přestává být kvalitní datová základna. Některá data stále sledována nejsou, a tedy z nich není možné vycházet a to ani při rozhodování na území Libereckého kraje, přesto klíčovou otázkou spíše zůstává interpretace dat a další práce s nimi. Výchozím bodem tvorby analytického podkladu pro Strategii sociálního začleňování Libereckého kraje pro období 2021+ bylo získání informací nejen o existujících problémech, podložených místním či národním šetřením, ale také to, jak se k problémovým okruhům staví politici ve svých prohlášeních a jak jsou prioritizované oblasti sociálního začleňování osob vnímány aktéry podílejícími se na plánování.

3 Návrhová část

Návrhová část strategie reaguje na hlavní problémy identifikované a popsané v předcházející analytické části. Prioritní oblasti zároveň odpovídají programovému prohlášení Rady kraje na období 2020 - 2024, které vyjadřuje dosaženou většinovou politickou shodu na hlavních cílech a aktivitách v oblastech souvisejících se sociálním začleňováním a Strategii rozvoje Libereckého kraje jako základnímu dokumentu, který propojuje rozvojové aktivity v dílčích agendách Libereckého kraje. Návrhová část dále vychází z legislativně ukotveného sdílení a rozdělení působnosti mezi státem, krajem a obcemi v dílčích agendách, kterých se tato strategie týká.

Z těchto východisek a výstupů proběhlých pracovních skupin vychází vize sociálního začleňování v Libereckém kraji jako ideální stav, jehož dosažení je podmíněno dlouhodobou spoluprací všech relevantních aktérů veřejné správy při naplňování svěřených dílčích odpovědností.

Strategické cíle a opatření jsou formulovány s ohledem na dělbu rolí a odpovědností mezi jednotlivými aktéry. Některé cíle jsou zcela v působnosti kraje a je možné je dosáhnout v rámci stávající agendy kraje, nebo při jejím vhodném rozšíření (např. s využitím externího financování). Významná část cílů však zahrnuje také aktivity v působnosti obcí nebo orgánů státní správy, kde kraj prostřednictvím této strategie usiluje o vznik nových aktivit, inovací nebo rozšíření dosavadních činností. Protože tyto činnosti nemůže kraj přímo vykonávat, strategie se v těchto případech orientuje zejména na nabídku různých forem podpory nebo koordinace aktivit ostatních aktérů.

3.1 Vize: solidární kraj

Na červnové pracovní skupině měli účastníci příležitost popsat do aplikace Mentimeter.com slova do vize v odpovědi na otázku, jaký by si představovali Liberecký kraj v roce 2030 v oblasti sociálního začlenění osob. Zapojilo se 30 přítomných aktérů a objevilo se velké množství slov i slovních spojení, to nejčastěji použité bylo slovo bezpečný. Další opakovaně uváděné atributy byly vstřícný, spravedlivý, přátelský, aktivní, prosperující, tolerantní, otevřený. Více než 1x se objevila také slova jako efektivita a stabilita.

SOLIDÁRNÍ Liberecký kraj 2030

**VSTŘÍCNÝ, SPRAVEDLIVÝ, PŘÁTELSKÝ, AKTIVNÍ, PROSPERUJÍCÍ,
TOLERANTNÍ, OTEVŘENÝ k sociálně ohroženým skupinám obyvatel.**

Základem poskytované podpory je EFEKTIVITA a STABILITA.

Zajištění BEZPEČÍ pro všechny, je součástí solidarity.

Vize a cíle strategie jsou rozděleny do pěti vzájemně propojených tematických oblastí:

- bezpečnosti a zdraví,
- dostupného a sociálního bydlení,
- problematiky předluženosti,
- inkluzivního vzdělávání
- a zaměstnanosti.

Všechny oblasti je nezbytné rozvíjet současně na krajské úrovni a zároveň koordinovat jejich zajištění na úrovni jednotlivých domácností a osob. Potřeba propojení a současného uspokojení více potřeb vychází z teorie lidské motivace a jejího shrnutí ve známé pyramidě Abrahama H. Maslowa. Primárně je nutné v životě člověka naplňovat základní potřeby biologické a fyziologické (můžeme si přeložit také jako „zdraví“) a potřeby přežití (čili potřeba bezpečí a jistoty, tj. „bezpečnost, bydlení a finanční zajištění“). Když nejsou uspokojeny potřeby první úrovně, klesá motivace uspokojovat potřeby druhé úrovně, tedy především potřeby sociální (neboli být emočním objektem a subjektem, přináležet k nějaké skupině, tj. „občanské soužití a komunitní život“) a potřeby úcty a uznání (myšleno být druhými vážen a ceněn), což úzce souvisí s potřebami poznání a porozumění („vzdělávání“) a seberealizace („zaměstnanost“). Naopak nenaplnění potřeb vede k frustraci a dlouhodobě k deprivaci a rezignaci jako reakci na neúspěch.

Obr. č. 6: Maslowova pyramida potřeb a hodnot

„Lidské motivy jsou hierarchicky uspořádané a jejich místo v hierarchii je definováno mírou naléhavosti. Pokud se současně dožadují uspokojení jakékoli dvě pohnutky, získává prioritu ta, která je z biologického hlediska naléhavější.“⁸⁸

⁸⁸ Maslow, A. H. (2014). *O psychologii bytí*. Portál.

Obr. č. 7: Pyramida priorit strategie sociálního začleňování v Libereckém kraji 2021+

Pyramidu je zároveň možné číst obráceně a vycházet ze sociální normy, kdy obvyklým způsobem zajištění podmínek pro život jsou příjmy z práce (zaměstnanost). Uplatnění na trhu práce je cílem podpory všech osob, kterým v práci nebrání jejich věk, zdravotní stav, péče o blízké osoby nebo jiné závažné důvody. Úspěšné začlenění do práce je však propojeno právě s uspokojením dalších potřeb. Pro osobu bez kvalifikace je nalezení práce obtížnější a příjmy z ní nižší. Pokud je takový člověk zároveň předlužený (v exekuci), je výrazně omezena i ekonomická motivace k práci (vyšší pracovní aktivita se jen omezeně přenáší do reálných příjmů po exekučních srážkách). Účast na formálním vzdělávání i docházka do zaměstnání je mnohem méně pravděpodobná, pokud škola nebo pracoviště není pro jednotlivce bezpečným prostředím, a pokud nemá ani bezpečný domov pro trávení svého mimopracovního času.

Začlenění do společnosti následně posiluje udržení již dosažených, uspokojených potřeb. Díky práci, vzdělání či seberozvoji, s přidanou hodnotou pozitivního hodnocení okolím, se podaří jak vyrovnat s předlužeností (či se jí zcela vyhnout), tak si udržet bydlení či žít zdravějším životním stylem.

3.1.1 Vize: Bezpečí a zdraví

Osoby čelící sociálnímu vyloučení mají solidní výchozí pozici při rozhodování ve prospěch zdraví, možnosti zlepšovat svůj životní styl, fyzické a duševní zdraví, což má v důsledku vliv na jejich vyšší průběžnost. V Libereckém kraji je nastaven funkční systém sociální prevence a podpory komunitního života. Dochází k podpoře soužití majority s minoritami či osobami sociálně vyloučenými a hledání společného řešení problémů v občanském životě. Je nastaven systém ochrany před trestnou činností. S osobami sociálně vyloučenými je pracováno takovým způsobem, aby se nestávali nejen pachatelé trestné činnosti, ale také aby nedocházelo

k jejich viktimizaci. Pro zlepšení občanského soužití a smysluplné využití volného času především dětí a mládeže (sport, kultura) jsou vynakládány personální, materiální i finanční zdroje v rozsahu potřebném pro začlenění trvale vyloučených osob. Projevy nenávisti a diskriminace kvůli jinakosti jsou adekvátně řešeny a je jim věnována pozornost. Na minimalizaci rizikového způsobu života a snižování rozvoje sociálně patologických jevů (včetně závislostí) se aktivně a zodpovědně podílí nejen kraj, ale také obce, školy, neziskové organizace a další instituce existující v území. Prioritou, na kterou se systematicky soustředí kapacity a metodické i koordinační aktivity, je podpora přirozeného rodinného prostředí pro výchovu dětí. Systém náhradní rodinné péče je rozvíjen ve všech jeho aspektech s cílem předcházet institucionalizaci. Nedílnou součástí systému sociální integrace jedince do společnosti je rozvoj dobrovolnictví a odpovědnost komunit za vlastní bezpečnost. Ve všech krocích bezpečnosti ve vazbě na sociální vyloučení osob je dodržován princip prevence a včasné intervence dotčených orgánů. V oblasti zdraví se dbá jak na efektivní poradenství a informovanost sociálně vyloučených osob o přínosech využívání zdravotní péče a prevence, tak na zajištění její dostupnosti i pro osoby ve vícenásobném znevýhodnění.

3.1.2 Vize: Dostupné a sociální bydlení

Komplexní systém (sociálních) služeb udržuje všechny obyvatele kraje v kvalitním bydlení a umožňuje zajištění bydlení těm, kteří jsou z něho vyloučení. Nabídka kvalitního dostupného bydlení a souvisejících služeb odpovídá potřebám osob zranitelných na trhu s bydlením. Na základě pravidelného mapování potřeb cílových skupin a situace v oblasti bydlení dochází k výstavbě a revitalizaci bytového fondu. Za účelem udržení a zajištění bydlení jsou využívány i další finanční nástroje a zapojování také soukromí majitelé bytů. Na celokrajské úrovni bude zabraňováno vzniku vyloučených lokalit a nebudou podporovány snahy měst vystěhovat nepohodlné obyvatele do jiné obce, což pouze zvyšuje vnitrokrajskou i celorepublikovou migraci sociálně vyloučených obyvatel a ztěžuje efektivní zacílení podpory i pomoci ze strany sociální práce.

3.1.3 Vize: Eliminace předluženosti

Občané Libereckého kraje, kteří čelí předlužení, mají při cestě z dlouhodobé exekuční pasti dostupnou adekvátní pomoc, která jim umožňuje návrat k běžnému životu a základní ekonomickou motivaci, aby vyšší pracovní úsilí skutečně vedlo ke zvýšení příjmů a životní úrovně. Zároveň systém prevence dalšího zadlužování s rizikem neschopnosti splácet závazky účinně zabraňuje pádu do předlužení a exekucí. Systém podpory předlužených osob v kraji je koordinován a cíleně zaměřuje své intervence do území, kde jsou obyvatelé předlužeností zasaženi nejvíce. Cílovým stavem je snižování počtu předlužených, (přechodné) zvyšování počtu osob v insolventci a počtu aktivních kontaktů s dluhovými poradci, které vedou k řešení situace a zabrání opakovanému předlužení. To ve svém důsledku přináší vyšší životní úroveň občanů, kteří mohou finance vydávat na nákup věcí i služeb v regionu.

3.1.4 Vize: Inkluzivní vzdělávání

Ve shodě se Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ jsou v Libereckém kraji vytvořeny příležitosti k získání vzdělávání pro všechny děti a žáky bez ohledu na jejich socioekonomické a rodinné zázemí, zdravotní nebo jiné znevýhodnění. Systematicky jsou uplatňována opatření, která podporují všechny děti a žáky tak, aby úspěšně dokončili přinejmenším základní vzdělání. Realizace takových opatření směřuje ke zlepšování přístupu na trh práce, ke zvyšování šancí na běžnou ekonomickou aktivitu a zaměstnanost dětí a žáků z nepodnětného či nepodporujícího rodinného prostředí, jimž hrozí riziko, že nezískají vzdělání se všemi důsledky, které z toho plynou pro ně i pro společnost. Aktéři ve vzdělávání i v sociální oblasti ve vzájemné spolupráci předcházejí také předčasným odchodům ze středních škol a podporují vstup absolventů na trh práce a tím minimalizují podíl mladých lidí, kteří jsou mimo vzdělávání nebo zaměstnání. Skrze efektivní opatření zaměřená na rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání je zároveň snižována mezigenerační reprodukce chudoby a s ní spojených jevů.

3.1.5 Vize: Zaměstnanost

V souladu s hlavním cílem Paktu zaměstnanosti Libereckého kraje⁸⁹ jsou vytvořené podmínky pro zvyšování zaměstnanosti a uplatnění na trhu práce pro všechny. V návaznosti na dostupná data a informace jsou vytvářena a v praxi uskutečňována opatření a upravovány postupy pro zvýšení efektivity uplatnění osob obtížně uplatnitelných na trhu práce a ohrožených sociálním vyloučením. Synergicky dochází k prolínání podpory realizovaných projektů a aktivit na národní, krajské i obecní úrovni nehledě na realizátora či poskytovatele pomoci při odstraňování bariér bránících pracovnímu uplatnění těchto osob. Oblast zaměstnanosti je pojímána nadresortně v úzké spolupráci kraje, krajské pobočky Úřadu práce a dalších aktérů jako nejvyšší cíl, kterého je žádoucí u osob sociálně vyloučených dosáhnout pro jejich maximální začlenění.

⁸⁹ Pakt zaměstnanosti Libereckého kraje byl podepsán 1. dubna 2014 pěti zakládajícími členy, kterými byli Liberecký kraj, Úřad práce, krajská hospodářská komora, Regionální rada Českomoravské komory odborových svazů a Sdružení pro rozvoj Libereckého kraje. Dne 16. října 2014 se šestým signatářem stala Technická univerzita v Liberci.

3.2 Strategické cíle

Obr. č. 8: Mapy strategických cílů 1 – 13 (bude upraveno a sjednoceno do jednoho obrázku)

DLUHY

7. Zajištění adekvátní dostupnosti dluhového poradenství na území celého kraje

8. Koordinace a spolupráce s dalšími aktéry

9. Prevence zadlužení

VZDĚLÁVÁNÍ

10. Děti sociálně vyloučené/sociálním vyloučením ohrožené s rizikem „drop-outu“ ze vzdělávání chodí do mateřské školy či mají jinou systematickou podporu ve výchově a vzdělávání nejpozději od 3 let věku

11. Děti/žáci s rizikem „drop-outu“ ze vzdělávání mají individuální podporu, která jim pomůže adekvátně absolvovat základní školu a získat základní stupeň vzdělání

12. Žáci s rizikem „drop-outu“ ze vzdělávání jsou adekvátně podpořeni při výběru střední školy a přípravě na přijímací řízení, aby byla eliminována jejich případně obtížná uplatnitelnost na trhu práce

ZAMĚSTNANOST

13. Liberecký kraj ve spolupráci s Paktem zaměstnanosti LK a Krajskou pobočkou Úřadu práce v Liberci společnými kroky napomáhají maximalizaci využití potenciálu obtížně zaměstnatelných osob na volném trhu práce

3.2.1 Nultá priorita Bezpečí a zdraví

Bezpečí a zdraví jsou základní životní potřeby a nutné podmínky pro začlenění do společnosti. Špatný zdravotní stav, který souvisí mj. s (ne)dostupností zdravotní péče, individuálním životním stylem, kvalitou bydlení (obytného prostředí) či životního prostředí v místech obvyklých aktivit, snižuje a negativně ovlivňuje kvalitu života na individuální úrovni, ale také v rodině a sociálním okolí (např. potřebou péče, omezenými možnostmi výděleku či rozvoje a udržování sociálních kontaktů). Nerovnosti ve zdraví přináší také nemalé náklady pro veřejné rozpočty.

Zdraví je úzce provázáno s bezpečím. Vnímané ohrožení ať již v souvislosti s (ne)kvalitou životního prostředí, šikanou či nenávisťnými projevy ve škole či komunitě či jiné formy viktimizace mohou mít dopady jak na psychické, tak na fyzické zdraví.

Odpovědnosti za zdraví a bezpečí jsou z velké části uloženy aktérům na centrální úrovni (policie, zdravotní pojišťovny) s pouze dílčími odpovědnostmi přenesenými na krajskou úroveň. Sociální kontakty a rozvoj komunit probíhá především na úrovni (částí) obcí. Zejména v oblasti zdraví je nezbytné podporovat také vlastní odpovědnost jednotlivce. Role kraje bude proto v těchto oblastech především podpůrná a metodická (zejména v rámci sociálních služeb), usilující o maximální využívání osvědčených preventivních nástrojů a programů pro vytváření bezpečného a v širokém smyslu zdravého prostředí pro fungování místních komunit, rodin s dětmi a jednotlivců.

Definované cíle:

1. **Bezpečná komunita: podpora dobrého sousedství, občanského soužití a komunitního života v kraji:**
 - posílení kapacit preventivně působících osob v terénu a jejich kvalitní metodické vedení;
 - přímá podpora komunitních aktivit;
 - přenos dobré praxe, vzdělávání a osvěta, mezioborová spolupráce.

2. **Bezpečné a kvalitní prostředí pro rodinu: zajištění podmínek pro fungování rodin, volný čas dětí a mládeže a kulturní vyžití sociálně vyloučených osob v kraji:**
 - zajištění služeb podpory fungování rodiny jako celku, v případě, že výchova v rodině selže zajištění náhradní rodinné péče jako prevence institucionalizace;
 - podpora pro samoorganizované aktivity „na ulici“ - “plácky”, nízkoprahové služby formou kontaktní práce (terénní sociální asistenti zaměřeni na práci s dětmi a mládeží);
 - snižování prahu u mainstreamové nabídky volnočasových aktivit s efektem zvyšování návštěvnosti sociálně vyloučených dětí/dospívajících na kroužky, do sportovních klubů atd.;
 - zapojování mladých lidí ohrožených sociálním vyloučením do rozhodování – posilování občanských kompetencí, mobility mládeže.

3. **Kvalitní život pro jednotlivce: podpora zdraví sociálně vyloučených osob v kraji v souvislosti se sportem a zdravým životním stylem:**
 - podpora sportu pro všechny;
 - dostupné zdraví a podpora zdraví - podpora dostupnosti základní zdravotní péče, osvěty v oblasti péče o zdraví;
 - dotační fond a aktivní lokální fundraising pro sportovní aktivity a zdravý životní styl sociálně vyloučených osob.

3.2.2 Priorita 1 Dostupné a sociální bydlení

Priorita je připravovaná v době, kdy není zákon o sociálním bydlení. Proto je třeba pro účely strategie naformulovat pojmy dostupné a sociální bydlení.

Sociálním bydlením se obvykle rozumí bydlení poskytované osobám v bytové nouzi a lidem, kteří jsou touto nouzí bezprostředně ohroženi, včetně lidí, kteří musí vynakládat na bydlení nepřiměřenou část svých příjmů. Sociální bydlení je poskytováno ve standardních zkolaudovaných bytech za specifických smluvních podmínek a je propojeno s poskytováním sociálních služeb nájemníkům. Sociální byty jsou nájemníkům přidělovány nejčastěji na základě posouzení jejich bytové nouze a dalších okolností, např. zdravotního stavu, věku,

rodinné situace, počtu dětí a socioekonomické situace. Zajištění sociálního bydlení je nezbytnou součástí účinných intervencí sociálního začleňování.

Dostupné bydlení oproti tomu označuje bydlení dosažitelné pro širší vrstvy obyvatel, kteří sice bezprostředně nečelí bytové nouzi, ale jejichž možnosti důstojného bydlení jsou na komerčním trhu omezené. Zpravidla se jedná o mladé lidi, rodiny s dětmi a seniory. V rámci dostupného bydlení bývají byty pronajímány na dlouhodobé bázi bez propojení se sociálními službami.

Sociální bydlení se skládá ze tří pilířů - bytů (ve kterých mohou za důstojných podmínek žít potřebné domácnosti), dávek na bydlení (umožňujících pokrýt náklady bydlení a s ním spojených služeb i nízkopříjmovým domácnostem) a podpory/asistence v bydlení (s plněním povinností spojených s nájmem bytu a dalšími nezbytnými aktivitami, nejčastěji zajišťované sociálními pracovníky nebo sociálními službami). Tři pilíře sociálního bydlení by měly být vzájemně provázané (a pokud je to nutné, být k dispozici pro danou domácnost současně).

Obce, kraje a stát mají různě silnou působnost v jednotlivých pilířích a jejich koordinaci. Stát zajišťuje výplatu dávek na bydlení a dotační tituly pro obce nebo neziskové organizace na výstavbu bydlení, kraje vytvářejí a financují síť sociálních služeb, obce disponují bytovým fondem a měly by uspokojovat potřeby svých občanů v oblasti bydlení, zároveň finančně přispívají na zajištění sociálních služeb.

Liberecký kraj se proto v souladu se svou působností i cíli, které si stanovuje v oblasti svého rozvoje (viz Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021 až 2027) bude věnovat třem cílům. Největší úsilí bude věnovat zajištění podpory/asistence v bydlení (ve vazbě na síť sociálních služeb) a koordinaci jednotlivých aktérů (poskytovatelé sociálních služeb, sociální pracovníci obcí, pronajímatelé bytů, MAS, Úřad práce apod.). V otázce zajišťování bytového fondu se zaměří především na podporu obcí v jejich aktivitách (nebude obce nahrazovat). Nebude se nijak významně věnovat otázce dávek na bydlení (nad rámec potřebné koordinace ÚP, obcí a krajem financovaných sociálních služeb). Kraj bude podporovat komunikaci mezi jednotlivými obcemi (např. v souvislosti s migrací osob sociálně vyloučených v regionu) a výměnu dobrých praxí.

Definované cíle:

4. Zabezpečení asistence při zajištění bydlení a prevence ztráty bydlení (sociální práce a sociální služby):

- financování asistence se zajištěním bydlení, prevencí ztráty bydlení a dalších činností v rámci krajské sítě (vazba na běžící/ ukončované projekty);

- existence dostatečných kapacit krizového ubytování⁹⁰ v kraji (azylové domy, krizové byty) ve vazbě na prevenci rozdělení rodin a institucionalizaci.⁹¹

5. **Koordinace aktérů v oblasti sociálního bydlení:**

- vznik a koordinace platformy pro setkávání aktérů;
- monitoring situace, výměna informací, komunikace, společná terminologie;
- dělba rolí a spolupráce mezi obcemi, sociálními službami a úřadem práce.

6. **Podpora rozšiřování a dostupnosti bytového fondu:**

- pomoc obcím při plánování bytových politik, získávání dotací a podpor;
- v návaznosti na síť relevantních sociálních služeb ověřit potenciál a následně iniciovat vznik garantovaného bydlení⁹².

3.2.3 Priorita 2 Eliminace předluženosti

Chudoba a zejména jeden z jejích indikátorů - nedostatečné finanční rezervy domácností na pokrytí mimořádných výdajů nebo výpadků příjmů - je úzce spojena s rizikem zadlužení, nemožnosti splácet dluhy (předlužení) a následné exekuce. Dříve neregulované praktiky některých poskytovatelů úvěrů, nedostupnost oddlužení a další faktory vedly k uvalení exekuce na významnou část obyvatel, jejich dalšímu sociálnímu vyloučení, rezignaci na řešení situace, přechodu do šedé ekonomiky a s tím spojenými ztrátami pracovních sil, příjmů veřejných rozpočtů, koupěschopné poptávky po místních službách nebo poklesu důvěry v instituce.

Série legislativních změn v posledních letech regulovala některé neetické obchodní praktiky, vytvořila předpoklady pro postupné ukončování dlouhodobě marných exekucí či usnadnila možnost vstupu do insolvence. Vznikla tak příležitost systémově vyřešit dlouhodobě kumulovaný problém. Pozitivní dopady těchto změn jsou však podmíněny dostupností specializované podpory pro předlužené osoby při zjišťování rozsahu dluhů, podávání insolvenčních návrhů a odstraňování dalších bariér jejich návratu na pracovní trh, pokud je to relevantní. Tím se řešení předluženosti dostává do úzké souvislosti s působností kraje v oblasti sociálních služeb, které jsou již nyní v prevenci a řešení zadluženosti aktivní.

⁹⁰ Krizové bydlení představuje rychlý nástroj pomoci v krizových situacích. Zpravidla se jedná o sociální službu azylový dům, krizovou pomoc nebo speciálně vyčleněné byty, které podléhají zrychleným postupům při schvalování nájemní smlouvy či smlouvy o ubytování. Jde o krátkodobé formy ubytování, zpravidla poskytované nejdéle do jednoho roku.

⁹¹ Včetně využití kapacit krizového bydlení pro rodiny s dětmi v případě krize v bydlení, aby děti nemusely být umístěny do instituce (být přechodně), zatímco by mohly zůstat v biologické rodině či být v rodině náhradní. Více viz Klusáček, J., Mertová, J. a Svobodová, A. (2021).

⁹² Spolupráce se soukromými majiteli při zajišťování sociálního bydlení s využitím zprostředkujících subjektů (označovaných také jako sociální nájemní agentura či garanční fond), které nesou místo pronajímatele významnou část rizik spojených s pronajímáním bytů sociálně vyloučeným osobám (zejména neplacení nájmu či poškození bytu). Rizika jsou snižována poskytováním sociální práce ubytovaným domácnostem.

Definované cíle:

7. Zajištění adekvátní dostupnosti dluhového poradenství na území celého kraje:

- koordinace zajištění adekvátního pokrytí kraje dluhovým poradenstvím;
- zajištění stabilního financování dluhového poradenství.

8. Koordinace a spolupráce s dalšími aktéry:

- zajištění provazby a spolupráce dluhového poradenství s existující sítí sociálních služeb a na školskou oblast v kontextu práce v jednotlivých obcích kraje;
- vznik krizových linek a kontaktních krizových center ve vazbě na další problémy sociálně vyloučených osob;
- spolupráce a osvěta mezi zaměstnavateli a jejich podpora při zvládnání agendy exekucí.

9. Prevence zadlužení:

- krajská kampaň proti zadlužování (systém prevence s důrazem na nevhodné půjčky, informování při potenciálně rizikových situacích);
- připravené – pro jednotlivé CS zacílené – a pravidelně využívané odborné vzdělávání ve školách a v rámci volnočasových aktivit.

3.2.4 Priorita 3 Inkluzivní vzdělávání

Vzdělanostní nerovnosti a silné ovlivnění dosahovaného vzdělání sociálním původem žáka (vzděláním rodičů a ekonomickou situací rodiny) vedou k mezigenerační reprodukci sociálního vyloučení a velkým dlouhodobým ztrátám veřejných rozpočtů i ekonomického potenciálu na individuální, regionální i celostátní úrovni.

Za předčasný odchod ze vzdělávání je v rámci EU považována situace, kdy mladý člověk ve věku 18-24 let nezískal ani nižší střední vzdělání (vyučení) a nestuduje. V kontextu dětí ze sociálně vyloučeného prostředí však k odchodu ze systému formálního vzdělávání dochází mnohem dříve. Častý je odchod již na začátku docházky do střední školy, což souvisí mj. s malou podporou v rodině, neznámým prostředím střední školy i špatnou volbou oboru studia. Možnost výběru středoškolských oborů je navíc pro žáky, kteří splní povinnou školní docházku bez dokončení základního vzdělání, protože opakovali během školní docházky ročník, omezená. Z řady výzkumů a evaluací vyplývá, že školní neúspěšnost lze výrazně snížit již participací dětí na předškolním vzdělávání. Řešení problému až v případě nenastoupení žáků na střední školu nebo odchodu z ní je naopak ztíženo řadou faktorů, které jejich úspěšnost snižují.

Kraj se v návaznosti na již schválené dokumenty a probíhající aktivity v oblasti vzdělávání cíleně zaměří na komplexní a multidisciplinární podporu dětem ze sociálně vyloučeného

prostředí již od začátku jejich účasti na vzdělávání tak, aby se počet předčasných odchodů ze vzdělávání postupně snižoval.

Definované cíle:

10. Děti sociálně vyloučené/sociálním vyloučením ohrožené s rizikem „drop-outu“ ze vzdělávání chodí do mateřské školy či mají jinou systematickou podporu ve výchově a vzdělávání nejpozději od 3 let věku:

- systém podpory nízkopříjmových rodin již v raném věku dětí – založený na důkladném mapování situace a, nejen ekonomických, podmínek ohrožených dětí a jejich rodin ovlivňujících vzdělávání dětí (pracovní stůl, pomůcky, PC, připojení na internet, celkové podmínky pro učení včetně psychických);
- maximalizace využití nabízené finanční podpory – umět poskytnout v odůvodněných případech bezplatnou docházku i stravu, svoz/doprovod dětí;
- pilotní nastavení fungování multidisciplinárních týmů ve vybraných území LK – podpora spolupráce místních aktérů v sociální a školské oblasti a case managementu;
- nastavení role komunity a využití dobrovolníků či svépomocné podpory.

11. Děti/žáci s rizikem „drop-outu“ ze vzdělávání mají individuální podporu, která jim pomůže adekvátně absolvovat základní školu a získat základní stupeň vzdělání:

- systematická podpora pedagogicko-psychologických poraden a školních poradenských pracovišť;
- systematická podpora spolupráce škol a sociálních služeb/sociálních pracovníků;
- zajištěné financování podpůrných pozic a mimoškolních aktivit.

12. Děti/žáci s rizikem „drop-outu“ ze vzdělávání jsou adekvátně podpořeni při výběru střední školy a přípravě na přijímací řízení tak, aby byla eliminována jejich případně obtížná uplatnitelnost na trhu práce:

- podpora systematického rozšiřování a prohlubování kompetencí pedagogů v souvislosti se sociálním vyloučením žáků;
- zajištění dostupnosti kurzu základního vzdělání;
- propracovaný systém dalších vzdělávacích a podpůrných aktivit na středních školách;
- pravidelná realizace síťování a spolupráce mezi aktéry.

3.2.5 Průřezová priorita Zaměstnanost

Dlouhodobé uplatnění na pracovním trhu (získání stabilního zaměstnání) je cílem sociálního začleňování pro všechny osoby, kterým v práci nebrání věk, zdravotní stav, péče o děti a blízké osoby nebo jiné závažné důvody. Klíčové nástroje poskytuje zejména národní aktivní politika zaměstnanosti. Akteři působící v kraji však musí mít zájem a možnosti tyto nástroje využívat. Podpora návratu do zaměstnání přesahuje také do aktivit některých sociálních služeb nebo dlouhodobého poradenství.

Aktivity kraje budou probíhat především ve spolupráci s dalšími partnery v rámci Paktu zaměstnanosti Libereckého kraje tak, aby aktivní využívání dostupných nástrojů politiky zaměstnanosti a spolupráce veřejného sektoru se zaměstnavateli vedly ke vzniku pracovních míst vhodných pro osoby obtížně uplatnitelné na trhu práce. Zároveň bude podpora orientována na osoby vracející se na trh práce po dlouhodobé nezaměstnanosti nebo ekonomické neaktivitě tak, aby úspěšně překonávali bariéry spojené s opětovným získáním pracovních návyků a zkušeností, sladění pracovního a soukromého života apod.

Definovaný cíl:

13. Liberecký kraj ve spolupráci s Paktem zaměstnanosti LK a Krajskou pobočkou Úřadu práce v Liberci společnými kroky napomáhají maximalizaci využití potenciálu osob obtížně uplatnitelných na volném trhu práce:

- průběžný monitoring a analýza dat o zaměstnanosti osob obtížně uplatnitelných na trhu práce v LK z důvodu nutnosti existence podkladů pro rozhodování o podpoře pro tuto cílovou skupinu⁹³;
- monitoring odpovědného zadávání veřejných zakázek;
- podpora zaměstnávání na úrovni veřejných podniků, obcí a kraje;
- rozšiřování příležitostí pro sociální podnikání a dostupné zaměstnávání;
- cílená podpora mladých dospělých mimo vzdělávání a pracovní trh na ÚP;
- cílená podpora zavádění flexibilních forem zaměstnávání a osvěta v rámci flexibilních forem práce.

⁹³ Je nutné precizně definovat CS osob obtížně uplatnitelných na trhu práce pro zacílení relevantních aktivit a opatření, aby nedocházelo k překrývání strategií a dublování aktivit. Např. podpora zaměstnávání osob se zdravotním znevýhodněním je řešena v Krajském plánu vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním znevýhodněním na léta 2021 až 2024, dostupném na webu kraje: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:1082516/2020-09-07%2013:29:34.000000>.

3.3 Opatření

Seskupení opatření do strategie je provedeno do celků - obsahových klastrů, které odpovídají uceleným souborům aktivit, jejichž realizace je vzájemně provázána a nelze ji redukovat pouze na dílčí úkol bez kontextu dalších aktivit (tvoří tedy celek vedoucí k dosažení cílů strategie; tyto cíle však není možné dosáhnout naplněním pouze dílčí části opatření). Níže popsaná opatření tedy nejsou řazená podle výše popsaných cílů, u každého souboru opatření je však zaznamenána souvislost s jednotlivými cíli.

Formulovaná opatření vycházejí (jsou syntézou) z diskuzí s účastníky jednotlivých pracovních skupin. Diskuze se zaměřily také na potřebnost, přijatelnost a rizika spojená s realizací opatření.

Strategie neobsahuje určení krytí opatření z vybraných zdrojů, pouze načrtává, které zdroje by mohly být využitelné. To znamená, že dalším krokem v implementaci je úsilí směřující k zajištění zdrojů pro realizaci.

Obrázek č. 9: Soubor opatření strategie

I. Zajištění návaznosti krajské sítě sociálních služeb na krizové a sociální bydlení
II. Metodika a metodické vedení pro obce v oblasti bydlení
III. Konceptní uchopení dluhové problematiky
IV. Krajská péče o ohrožené děti, mládež, rodiny
V. Systém multidisciplinární spolupráce jako prevence drop-outů ze vzdělávání
VI. Systém podpory uplatnění na trhu práce
VII. Efektivita sociálních služeb ve vazbě na politiky sociálního začleňování
VIII. Podpora rozvoje komunitní práce a dobrovolnictví politiky na sociální začleňování
IX. Wellbeing a systém podpory zdraví osob sociálně vyloučených
X. Krajské platformy
XI. Kampaně, osvěta, vzdělávací programy
XII. Podpora kompetencí podpůrných osob
XIII. PR a komunikace

Tabulka č. 25: Klastry intervencí k naplnění cílů strategie

Číslo opatření/ Název opatření	Popis/ návrhy aktivit	Vazba na cíle
<p>I. Zajištění návaznosti krajské sítě sociálních služeb na krizové a sociální bydlení</p>	<p>Koordinační a metodická role kraje v oblasti sociálních služeb a sociální práce ve vazbě na bytovou politiku směřuje k:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jednotnému pojmání bytové nouze; - důslednému mapování potřeb jednotlivých osob z cílových skupin a možností intervence; - mapování rozložení azylového bydlení (pro jednotlivce, rodiny, dle diagnózy atd.) v rámci území celého kraje; - pojmání krizového/azylového bydlení jako výchozího pro zabydlování ve standardním bydlení (tj. důsledně jako dočasného, ne jako způsob zajištění bydlení jako takového); - existenci celokrajského přehledu aktuálně volných krizových bytů a míst v azylových domech; - potenciálnímu vzniku krajského kontaktního místa na bydlení a zastoupení pozice krajského koordinátora sociálního bydlení; - navázání podpory v bydlení a zabydlování na současné poskytovatele služby Terénní programy a Sociálně aktivizační služby pro rodiny; - prevenci vzniku dluhů na nájmem ve spolupráci s pronajímateli; - jasně definované role poskytovatelů služeb a podpory jejich působení v systému podpory bydlení v LK – koordinace a propojení s vlastníky bytů. 	<p>4,5,6,7</p>

<p>II. Metodika a metodické vedení pro obce v oblasti bydlení⁹⁴</p>	<p>Liberecký kraj bude směřovat k vytvoření nabídky podpory obcí a dalších aktérů v oblasti bydlení, která bude zahrnovat průběžné mapování/sledování vývoje a doporučených činností a postupů na základě jednotné metodiky.</p> <p>Pro překonání roztržitosti přístupů k sociálnímu bydlení bude navrženo z krajské úrovně definování pojmů a společného názvosloví pro účely práce aktérů v kraji (sdílené krajské pojmosloví dle názvosloví ETHOS).</p> <p>Podpora aktérů se zaměří na témata, ve kterých se v praxi ukazují nejjasnosti, nejistota nebo omezené zkušenosti aktérů s využíváním některých postupů při řešení problémů v bydlení. Pozornost bude věnována oblastem upřesňovaným dle aktuálních potřeb a v návaznosti na aktivity na centrální úrovni (zejména MPSV a MMR) v oblastech:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jasné vyjasnění gescí – mezioborovost; - metodické vedení při realizaci případových konferencí; - pomoc s tvorbou pravidel přidělování bytů a pro správu bytového fondu; - přehled dostupných nástrojů podpory bydlení, grantový kalendář – sledování výzev na podporu bydlení (investičních i neinvestičních); - podpora zabydlování⁹⁵, sociální práce v oblasti bydlení – vazba do různých druhů sociálních služeb a podpora komunikace obcí a majitelů bytů se sociálními službami při zajištění prevence ztráty bydlení; - spolupráce s Úřadem práce a obcemi o nastavení systému používání MOP jako kaucí/jistot na bydlení pro ohrožené osoby; - pomoc s přípravou investic do bydlení, sledování absorpčních kapacit čerpání podpory investic v bydlení na území LK; - sledování kvality bydlení; - metodická podpora a vedení domovníků, domovníků preventistů a asistentů prevence kriminality ve vazbě na krajskou koncepci prevence kriminality. 	<p>1,5,6</p>
---	---	--------------

⁹⁴ Metodiku bude nutné zpracovat v době, kdy nebude existovat zákon o sociálním bydlení. V případě, že by zákon existoval, je možné, že by nebylo nutné zpracovávat samostatný metodický dokument pro Liberecký kraj. Zároveň je na zvážení příprava samostatného implementačního projektu pro téma sociálního bydlení.

⁹⁵ Zabydlováním je chápán proces přechodu domácnosti v bytové nouzi (ubytovných, azylových domech, nevhodných bytech apod.) do standardního nájemního bydlení. Podpora se zaměřuje podle potřeb domácnosti zejména na přípravu a motivaci ke stěhování, při uzavření nájemní smlouvy a smluv o dodávkách nezbytných služeb spojených s bydlením, nastavením pravidelných plateb včetně případného vyřízení dávek na bydlení, zajištění vybavení bytu nábytkem a dalšími základními předměty a dalším řádným užíváním bytu při dodržování pravidel sousedského soužití.

<p>III. Koordinace a podpora koncepčního uchopení dluhové problematiky v rámci stávajících struktur</p>	<p>Liberecký kraj v rámci projektu na podporu kapacit KÚ k řešení dluhové problematiky v kraji bude směřovat k zajištění pravidelného vyhodnocování dluhového poradenství (potřebnosti, účinnosti, pokrytí služeb v území) a bude udržovat přehled o síti poraden na území LK (dostupné informace o jednotlivých poradnách a poskytovaných službách, včetně kontaktů). Na základě vyhodnocení bude podporovat stabilitu dluhového poradenství v souladu s potřebami.</p> <p>Dále bude kraj poskytovat podporu obcím a dalším aktérům při aktivitách zaměřených na řešení dluhové problematiky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - depistáž dlužníků a nabízení pomoci na úrovni ORP, DSO, MAS; - zřízení krajského online dluhového poradenství a informování o možnostech oddlužení; - koordinovaný přístup k řešení dluhů u měst a obcí (nájemné, odpad.); - spolupráce menších obcí v rámci většího území za účelem koordinace poradenství a spolupráce všech poskytovatelů; - podpora obcím, aby vymáhaly dluhy u svých dlužníků na přímo; - zajištění informovanosti, prevence zadlužení při přehlašování energií, při ukončení zaměstnání, vyřazení z evidence Úřadu práce, prevence nárůstu dluhů na zdravotním a sociálním pojištění; - komunikace problematiky se zaměstnavateli, podpora zaměstnavatelů při řešení postupů u zaměstnanců v exekucích; - zahrnutí úvazků dluhových poradců v rámci základní sítě sociálních služeb (např. ve vazbě na zajištění udržitelnosti úspěšných projektů OPZ). 	<p>7, 8, 9</p>
--	---	----------------

<p>IV. Krajská péče o ohrožené děti, mládež, rodiny</p>	<p>Pro ohrožené děti a mládež (nejen) ze sociálně vyloučeného rodinného zázemí budou snadno dostupné (typicky v blízkosti místa bydliště nebo v rámci či blízkosti školy) možnosti pro smysluplné a bezpečné trávení volného času, které bude posilovat jejich talenty a stimulovat k dalšímu rozvoji a působit preventivně proti sociálním patologiím. Podporu budou dostávat také rodiny těchto dětí a mládeže tak, aby nebyly narušeny rodinné vazby a zároveň tyto děti získávaly v rodině podporu pro své formální i neformální vzdělávání a bezpečné volnočasové aktivity.</p> <p>Z hlediska organizačního zajištění bude metodicky podporována spolupráce škol, sociálních a dalších vzdělávacích služeb i OSPOD. Zacílení aktivity by mělo vycházet z monitoringu míry ohrožení dětí a mládeže.</p> <p>Jako vhodné nástroje podpory byly identifikovány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - participace NEET⁹⁶ mládeže, zahraniční mobility; - programy na podporu osobnostního rozvoje; - podpora účasti na zájmovém a neformálním vzdělávání; - terénní marionetky pro teenagery v místech přirozeného setkávání; - neformální kluby, podpůrné skupiny; - využití Středisek výchovné péče a jejich terapeutického potenciálu pro celou rodinu; - dostupná bezplatná rodinná terapie; - nespécifický streetwork s mládeží tam, kde je jako sociální prevence nezbytný; - patroni a patronky pro znevýhodněné děti a mládež; - peer programy v oblasti prevence rizikového chování; - nízkoprahová zařízení/otevřené kluby jako zachytné body pro neorganizovanou mládež. 	<p>1, 2, 10, 11</p>
--	---	-------------------------

⁹⁶ Pojem NEET mládež (Not in Employment, Education or Training, někdy zkráceně jen NEETs) se používá pro mladé lidi, kteří nemají zaměstnání ani nejsou v procesu vzdělávání či systematické přípravy na zaměstnání. Viz http://socwiki.cz/NEET_ml%C3%A1de%C5%BE.

<p>V. Systém multidisciplinální spolupráce – case management jako prevence předčasných odchodů ze vzdělávání</p>	<p>V územích s největším počtem žáků, kteří nedokončují základní vzdělání, budou vytvořeny multidisciplinární týmy pod záštitou a s podporou kraje, které propojí všechny relevantní subjekty s cílem zajištění dlouhodobé prevence předčasných odchodů ze vzdělávání. Aktivita budou zaměřeny na děti od předškolního věku a budou zahrnovat podporu jak rodin, tak škol, sociálních služeb a dalších institucí. V závislosti na místních podmínkách a s využitím domácích i zahraničních zkušeností bude činnost platformou blíže specifikována. Mezi klíčové aktivity může patřit např.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozdělení kompetencí vzdělávacích a výchovných a organizačních; - podpora „preventivní zručnosti“ – depistáž, monitoring, diagnostika ohrožení dítěte u všech aktérů, včetně lékařů; - systematická práce s dětmi s odkladem – přípravné třídy, programy v MŠ i mimoškolní; - celostní systém podpory před vstupem do ZŠ; - doprovody, svozy žáků; - systém stáží pracovníků, řízených platformou na různých úrovních a vzdělávání s cílem nacházet flexibilně řešení v území; - ověřování podmínek pro vzdělávání dítěte; - setkání realizovaná minimálně ve složení škola, zřizovatel, ÚP, sociální odbor, NNO pokud v území působí; - svépomocné skupiny, podpora z blízkého okolí žáka; - podpora činnosti PPP ke zrychlení intervence a nastavení možnosti využití podpůrných opatření; - školské poradenské pracoviště s odbornou podporou profesionálů na každé škole/v každé obci, kde je to nezbytné; - využití neformálního vzdělávání a mimoškolních aktivit k podpoře vztahu ke škole a vzdělávání. 	<p>2, 10, 11, 12</p>
---	--	----------------------

<p>VI. Systém podpory uplatnění na trhu práce</p>	<p>Spolupráce klíčových aktérů v rámci Paktu zaměstnanosti a posílení jeho kapacit bude rozšiřovat aktivity zaměřené na mladé dospělé, kteří jsou mimo vzdělávání a pracovní trh. Aktivity budou zacíleny podle monitoringu osob, kterých se tento problém týká. Bude propracovaný systém podpory mladých s nedokončeným základním vzděláním a doplňovány aktivity, které na území kraje chyběly nebo měly jen omezenou kapacitu či nebyly vzájemně provázané, jako jsou např.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšení počtu škol, které poskytují kurz základního vzdělání tak, aby byla snadno dostupná v ORP s vysokým počtem osob bez dokončeného ZV; - provázání kurzu dokončení základního vzdělání se systémem celoživotního vzdělávání; - rozvoj systému mentorů u zaměstnavatelů a dalších možnosti získání kvalifikace či rekvalifikace; - vyhodnocování užítku směrnice KÚLK k odpovědnému zadávání zakázek⁹⁷ (zda, jak a kolika lidem pomohla) a zohledňování sociálního hlediska při odpovědném zadávání, jakož i monitoring využívání sociálního hlediska v zadávání; - nastavení viditelné motivace pro lidi s nedokončeným vzděláním (např. větší využití VPP osob mezi 16-18 lety); - podpora využití Národní soustavy kvalifikací (NSK); - kariérové poradenství na školách - implementace strategie ÚP (8. a 9. třídy, podpora dětí ze znevýhodněných rodin) a maximalizace podpory do 15 let věku, spolupráce s aktéry; - podpora zkrácených úvazků jako řešení situace pro určitou CS, vč. osvěty u zaměstnavatelů; - podpora sdružení sociálních podniků LK; - motivace veřejných zaměstnavatelů (státní podniky, obce, příspěvkové organizace, apod.) k zaměstnávání té nejohroženější CS v případě adekvátní podpory (sociální/terapeutické/zdravotní služby). - podpora kraje směrem k obcím ve vztahu k připravovanému zákonu o sociálním podnikání (maximalizovat využití potenciálu a rychlá reakce v případě přijetí zákona); - akce na podporu zaměstnanosti ohrožených cílových skupin, včetně zavádění flexibilních forem zaměstnávání apod.; - monitoring zaměstnavatelů a jejich zkušenost s flexibilní formou zaměstnávání, zohlednění výstupů při rozhodování. 	<p>12, 13</p>
--	--	---------------

⁹⁷ Více viz. web [SOVZ | Sociálně odpovědné veřejné zadávání](#).

<p>VII. Efektivita sociálních služeb ve vazbě na politiky sociálního začleňování</p>	<p>U poskytovaných sociálních služeb bude kladen důraz na kvalitu, efektivitu a adekvátní pokrytí. Tomu by měly napomáhat krajské nástroje sledující výkony sociálních služeb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pokrytí území službami ve vazbě na potvrzenou potřebnost; - vazba s KPSS a SPRSS; - metodické postupy k překonávání bariér v přístupu k poradenství u různých cílových skupin; - sledování efektivity poskytované podpory u jednotlivců; - monitoring intervencí a hodnocení dopadů; - vznik pracovní/koordinační skupiny k nastavení sítě služeb a jejího financování z národních, mezinárodních a nadačních zdrojů pro období 2021+; - krajská podpora možností financování sociálních a fakultativních služeb v rámci fundraisingu, od soukromých dárců (např. Burza filantropie a další). 	<p>3, 4, 5, 6, 8, 10, 11</p>
<p>VIII. Podpora rozvoje komunitní práce a dobrovolnictví</p>	<p>V návaznosti na konkrétní poptávku z území a další možnosti financování bude kraj podporovat aktéry v území při realizaci komunitní práce, komunitní sociální práce či dobrovolnických programů a obdobných aktivit. Podpora bude zahrnovat metodické vedení, sdílení dobrých praxí i přímou podporu v podobě krajského dotačního titulu. Mezi aktivity, jejichž podpora je při řešení sociálního vyloučení relevantní, patří např.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sousedská výpomoc; - dobrovolnictví v rámci komunity zahrnující sociálně vyloučené osoby; - cyklus vzdělávání v komunitní práci; - peer to peer programy pro cizince; - komunitní centra v obcích; - rodinné či vícegenerační klubovny; - multikulturní akce; - místa na piknik, grilování, veřejná ohniště; - komunitní zahrady; - svépomocné skupiny, podpora neformálně pečujících. 	<p>1, 2</p>

<p>IX. Wellbeing a systém podpory zdraví osob sociálně vyloučených</p>	<p>Kraj bude usilovat o to, aby sociálně vyloučené osoby získávaly přístup ke zdravotním službám a možnostem sportovního vyžití či dalším aktivitám podporujícím zdraví. Tuto oblast bude zajišťovat podporou např.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostupnosti krizové, terapeutické, psychologické a psychiatrické pomoci již od dětství a dospívání; - zajištění informovanosti (pojištění, zákroky, péče apod.); - mediátorů podpory zdraví či zdravotně-sociálních pracovníků v terénu; - dostupnosti a dohledu nad využíváním primární zdravotní péče; - doprovodů k lékaři, asistence se zajištěním lékařské péče; - sportu pro všechny – např. profesionálních trenérů i pro sociálně vyloučené děti a mládež; - komunikace obcí se zdravotní pojišťovnou z důvodu nutnosti doplnění sítě ordinací ve venkovských oblastech, zajištění systematické zdravotní prevence z důvodu předcházení ztížené dostupnosti lékařské péče (nedostatečné pokrytí sítě lékařů, nemožnost stávajících lékařů přijímat další pacienty). 	<p>2, 3</p>
--	--	-------------

<p>X. Krajské platformy</p>	<p>Zatímco ve většině tematických oblastí strategie jsou vymezeny role kraje, krajského úřadu či institucí působících na krajské úrovni (Krajská pobočka Úřadu práce, Pakt zaměstnanosti, Policie ČR apod.), oblasti bydlení a řešení zadluženosti nejsou na krajské úrovni doposud institucionalizovány, což znesnadňuje spolupráci aktérů, shromažďování a výměnu informací, koordinaci činností, definování společných zájmů či pozic, které by mohl kraj prosazovat apod.</p> <p>Kraj proto iniciuje vznik a vytvoří zázemí pro setkávání krajských platforem pro oblasti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sociálního a dostupného bydlení a 2) dluhového poradenství. <p>Platformy budou otevřené zástupcům obcí, státní správy, neziskovým organizacím, akademické sféry a dalším odborníkům a zájemcům v těchto oblastech.</p> <p>Mimo výše zmíněných 2 základních platforem je možné zřídit v souladu s naplňováním cílů také:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) krajskou platformu nízkoprahových sociálních služeb (NZDM, TP, NDC apod.) ve spolupráci s Českou asociací streetwork a 4) regionální platformu pro komunitní (sociální) /práci ve spolupráci s ASZ. 	<p>1, 2, 5, 8, 11, 12</p>
--	--	-------------------------------

<p>XI. Kampaně, osvěta, vzdělávací programy</p>	<p>Jednou z podmínek úspěšné spolupráce všech aktérů je společné sdílené poznání řešených témat s ohledem na nové trendy. Osvěta a vzdělání je také jedním z nástrojů prevence. Patří mezi ně:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odborné konference a diskuze, workshopy a semináře k problematice sociálního vyloučení – prioritně k oblastem bydlení a předlužení; - zajištění zapojení měst a obcí ve spolupráci s krajem do kampaní a osvěty; - posílení znalosti občanských práv a schopnosti je využívat; - multikulturní výchova a podpora občanského soužití, nediskriminace; - semináře k dluhové problematice (pro cílové skupiny politické reprezentace, úředníků, odborné i laické veřejnosti); - semináře na zvyšování finanční gramotnosti a mediální gramotnosti (kritické myšlení – „jak nenaletět šmejdům“) jako forma prevence (veřejnost, školy, mimoškolní zařízení); - podpora regulací hazardu, vylepování a prezentování půjček nebankovních společností, regulace podomního prodeje; - workshopy a přednášky o nástrahách nebankovních půjček; - antikampaně (např. k zadlužení v předvánočním čase). 	<p>1,3, 5, 6, 7, 8</p>
--	---	----------------------------

<p>XII. Podpora kompetencí podpůrných osob</p>	<p>Základem úspěšných politik v sociálním začleňování je odbornost osob, které se na řešení podílejí. Jejich rozvoji proto bude věnována soustavná pozornost. Podpora bude zahrnovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - supervizi pro pedagogy, sdílení a peer to peer konzultace celých pedagogických sborů; - podporu pro pedagogy – nové metody výuky, např. tandemové vyučování; - tréninky nenásilné komunikace a rozvoj soft skills pro pedagogy jako dlouhodobá podpora; - podpora a umožnění prohlubování specializací u sociálních pracovníků (do školství, směrem ke komunitní práci, k bydlení, k dluhové problematice, k terapeutické práci s rodinami apod.); - vzdělávání stávajících pracovníků v přímé práci s klienty, kteří zvýšením svých kompetencí přispějí k depistáži zadlužených obyvatel a poslouží jako „gate keeper“ = naváží klienta, aby své dluhy začal řešit; - vzdělávání v participativní sociální práci (peer pracovníci z CS, aktivní zapojení CS/klientů do plánování a realizace služeb, KPSS atd.), podpora advokační činnosti, zmocňování CS sociálně vyloučených osob, využívání participativních metod (Divadlo utlačovaných atd.). 	<p>1, 5, 9, 11, 12</p>
<p>XIII. PR a komunikace</p>	<p>Problémy sociálního vyloučení a dosahované úspěchy politik sociálního začleňování budou srozumitelně komunikovány tak, aby se omezil prostor pro nepodložené nebo zavádějící narativy. S tím souvisí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - PR úspěchů v sociálním začleňování – např. komunikování úspěšného zabydlení (rodin s dětmi i jednotlivců se specifickými potřebami); - komunikační plán témat souvisejících se sociálním začleňováním nejen v oblasti bydlení (pravidelná informovanost k osobám z CS i širší veřejnosti); - krajský web s veřejně dostupnými informacemi – data-based – podloženě informující o systému sociálního začleňování v kraji; - veřejná setkání zaměřená na podporu zapojování veřejnosti do plánování a realizace aktivit v sociálním začleňování na místní úrovni, zapojení veřejnosti do operativního jednání radnice v souvislosti se sociálním začleňováním, posilování místního sousedství a občanského soužití atd. 	<p>5, 7</p>

3.4 Nástroje implementace opatření SSZ LK 21+

3.4.1 Sociální práce

Jak již bylo stručně shrnuto v analytické části, sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomoc jednotlivcům, skupinám či komunitám ve snaze zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí. Sociální práce se zaměřuje na tvorbu příznivých společenských podmínek tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle. Reaguje na krize a akutní situace, stejně jako na každodenní osobní a společenské problémy. Sociální pracovník vykonává činnosti sociální práce v praxi, např. sociální šetření, pomoc při řešení a vyřizování sociálních dávek, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitaci. Sociálním pracovníkům je zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách uložena povinnost celoživotního vzdělávání. V těchto oblastech je nutná velká míra podpory nejen samotných sociálních pracovníků, ale i zaměstnavatelů a dalších aktérů v oblasti vzdělávání. I v souvislosti s implementací této strategie je nutné posilovat aktivity obcí v plánování sociálních služeb tak, aby nedocházelo k sociální exkluzi následkem systémového selhání v oblasti sociální péče. Sociální práce je činností vykonávanou jak v samostatné, tak přenesené působnosti, je též vykonávaná v rámci sociálních služeb, ale i jako součást jiných činností. V souladu se zákonem může být sociální práce podporována i formou účelové dotace.

3.4.2 Komunitní práce

Klíčovými problémy v obcích s koncentrovaným sociálním vyloučením je velká sociální nerovnováha v oblasti přístupu ke zdrojům, možnosti ovlivňovat dění (mocenské postavení) a nízká sociální soudržnost. Jedním z faktorů sociálního vyloučení v oblasti uplatňování občanských práv je neúčast obyvatel v základních demokratických postupech, jako jsou volby a zapojování se do rozhodovacích procesů, které je ovlivňují. Procesy sociálního začleňování jsou potom otázkou nejen sociální, ale i občansko-politickou.

Významnými metodami, které umožňují zapojení občanů do rozhodovacích procesů i účast na správě věcí veřejných v obecnější rovině, představuje komunitní práce a participace, jejichž výsledkem je aktivní občanství, tj. schopnost participovat na veřejném životě či obhajovat vlastní občanská práva v každodenních správních záležitostech a činnostech. Oba přístupy jsou stejně důležité, jsou vhodné pro různé situace a lze je uplatnit pro různé úrovně distribuce moci mezi občany a veřejnou správou, mohou se vzájemně prolínat a doplňovat. Komunitní sociální práce je metodou sociální práce, jejímž cílem je dosáhnout sociální změny prostřednictvím aktivizace členů komunity (v tomto případě se zaměřením na obyvatele území s koncentrací sociálního vyloučení), posílení sounáležitosti a vyrovnávání nerovnováhy mezi potřebami lidí a zdroji. Komunitní práce představuje proces aktivizace a zmocnění skupin občanů k řešení společných problémů. Aktivizace a zmocnění občanů k řešení jejich situace je primárním cílem komunitní práce, vlastní řešení problémů pak jeho procesem a důsledkem. Komunitní práce

prostřednictvím aktivizace a zmocňování členů komunity (se zaměřením na obyvatele území s koncentrací sociálního vyloučení) tak může významně posílit sounáležitost a společné řešení problémů. Aktérem podporujícím rozvoj komunit mohou být i místní knihovny, které pořádají různorodé komunitní akce a věnují se tématům jako mezigenerační soužití, zapojování občanů do lokálních aktivit či další mimoškolní vzdělávání občanů.

Občanská participace se v sociálním začleňování jako obecný princip a cíl zmocňování obyvatel ohrožených sociálním vyloučením uplatňuje napříč jednotlivými úrovněmi zapojování veřejnosti i různými tematicky vymezenými oblastmi. Dosáhnout změny v občanské gramotnosti obyvatel ohrožených sociálním vyloučením, v jejich společenském vnímání ze strany ostatní veřejnosti či rozvoje místní komunity v obcích s koncentrací sociálního vyloučení, obnáší systematický a dlouhodobý přístup. V tomto případě nelze hovořit o efektu jedné aktivity nebo opatření, ale o koordinovaném přístupu napříč jednotlivými oblastmi a jejich provázání v čase. Pro dosažení občanského a politického zmocnění obyvatel s kumulací sociálních problémů je třeba mít k dispozici takové nástroje řešení, které přistupují k lidem nejen jako k objektům pomoci veřejných politik, ale především jako k aktivním subjektům participujícím na vzniku a implementaci relevantních opatření. Z hlediska přínosu pro osoby z cílové skupiny by všechny činnosti rozvíjené v aktivitách a opatřeních měly sledovat jeden hlavní a společný cíl: aktivizovat sociálně vyloučené či vyloučením ohrožené a motivovat je k řešení pocíťovaných problémů přednostně vlastními silami.

3.4.3 Komunitní plánování

Na strategické úrovni sociální práce lze participativní přístupy v sociální práci využít v rámci výzkumů zmocňujících sociální aktéry k vyjádření vlastních názorů a potřeb, které mohou sloužit k podkladovým analýzám pro tvorbu koncepce sociálních politik a to nejen na lokální úrovni. Aktivní využití různorodých metod může významně přispět k tomu, aby v obcích a městech panovala sociální soudržnost, všechny skupiny obyvatel participovaly na sociálně-ekonomické dynamice a správě věcí a aby sousedství fungovala jako společenství, čili komunity.

Základním principem komunitního plánování je podpora aktivního zapojení zástupců cílových skupin do procesu zjišťování potřeb (participativní výzkumy), plánování sociálních služeb (fokusní skupiny a přímá účast zástupců CS na jednáních PS v rámci KPSS)⁹⁸ a responzivní evaluace sociálních služeb poskytovaných osobám z cílových skupin.⁹⁹

⁹⁸ Zajistit a podpořit skutečnou a aktivní účast zástupců osob z CS sociálně vyloučených na procesu a rozhodování KPSS dle zák.108/2006: „kraj zpracovává střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci (...) se zástupci osob, kterým jsou poskytovány sociální služby“ a vyhlášky 505/2006: „Popisná část obsahuje a) způsob informování a zapojení (...) osob, kterým jsou sociální služby poskytovány, do zpracování střednědobého plánu; b) způsob zpracování střednědobého plánu včetně vymezení spolupráce s (...) osobami, kterým jsou sociální služby poskytovány, včetně popisu, jak se potřeby lidí na území obcí kraje promítly do střednědobého plánu“; „Návrh střednědobého plánu je veřejně projednán zpravidla se zástupci (...) osob, kterým jsou sociální služby poskytovány.“

⁹⁹ Viz Glumbíková, K. (2021). *Responzivní evaluace v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita. Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/fss/projekty/optimko/responzivni-evaluace.pdf>.

3.4.4 Lokální partnerství

Vládním nástrojem odborné a metodické podpory obcím a místním aktérům sociálního začleňování jsou od roku 2008 tzv. lokální partnerství, která v rámci své činnosti koordinuje Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR. V lokálních partnerstvích se sdružují aktéři relevantní pro řešení sociálního vyloučení. Cílem lokálního partnerství je identifikace místních problémů, jejich příčin, participativní plánování, návrh řešení a sledování efektivity intervencí, která mají směřovat k pozitivní změně. Nejčastějšími členy lokálních partnerství jsou zástupci neziskových organizací, veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné správy), místních podnikatelských subjektů, policie, školských zařízení a expertních subjektů. Díky lokálnímu partnerství pak může docházet ke změně postojů směrem k proinkluzivnímu nahlížení místní reality.

3.4.5 Místní akční skupiny

Jedním z aktérů sociálního začleňování na místní úrovni jsou místní akční skupiny (dále jen „MAS“), což znamená společenství občanů, neziskových organizací, dobrovolníků, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné správy), jež jsou nezávislá na politickém rozhodování. MAS spolupracují nejčastěji na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů pro svůj region, metodou LEADER.

Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jedním z potřebných nástrojů pro oblast sociálního začleňování ve venkovském prostředí je např. aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků na oblast komunitní práce nebo aktivní zapojení - participace obyvatel obcí s vyšší koncentrací sociálního vyloučení. V této oblasti MAS spolupracují a koordinují své aktivity s ASZ.

Ve vazbě na implementaci této strategie je důležité zajistit, aby sociální práce v území flexibilně, efektivně a koordinovaně reagovala na zjištěné potřeby obyvatel a při její realizaci byly vhodně zapojovány a rozvíjeny místní, přirozené zdroje podpory a vytvářeny a posilovány předpoklady pro jejich využívání ohroženými skupinami osob. Při realizaci aktivit opatření lze využít mimo výše zmíněného i zkušenosti z realizací aktivit v oblasti komunitní práce například z dalších krajů nebo akademických pracovišť.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Viz Strategie sociálního začleňování ČR 2020 – 2030.

3.4.6 Sociální služby

Význam sociálních služeb v sociálním začleňování upravuje zákon 108/2006, o sociálních službách a na něj navazující vyhláška 505/2006, kterou se provádí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Předmět úpravy, základní zásady a vymezení některých pojmů viz příloha č. 7, níže pouze základní definice pojmu sociálních služeb:

„Pro účely tohoto zákona se rozumí sociální službou činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení, ...“

Ze zákona má odpovědnost za dostupnost sociálních služeb kraj.¹⁰¹

¹⁰¹ MPSV (2019). *Analýza financování sociálních služeb*. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Anal%C3%BDza+financov%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb_2019.pdf/3c8c3bf8-c747-09b0-9308-3838a646c465.

Tab. č. 26: Nástroje sociální práce a služeb a personální krytí přímé podpory osob z cílové skupiny

<p>Sociální práce a sociální služby pojmenované aktéry na PS jakožto rozvojové v případě definované potřeby, seřazené dle nejvyššího počtu hlasů¹⁰²</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nízkoprahové kluby pro děti a mládež (9) - Dluhové poradenství - OSP (9) - Sociální práce v oblasti bydlení (8) - Krizové bydlení (8) - Komunitní sociální práce (8) - Sociální práce na školách (7) - Sociálně aktivizační služby pro rodiny (6) - Sociální práce na OSPOD (6) - Sociální práce na obcích II. a III. typu (6) - Krizová pomoc (5) - Azylové domy (5) - Nízkoprahová denní centra (5) - Noclehárny (4) - Terénní programy (4) - Streetwork nespecifický pro mládež (4) - Streetwork specifický „drogový“ (3) - Adiktologické ambulance/ K-čka (2) - dále služby a nástroje fakultativní k sociálním službám, např. služby a programy týkající se doučování, neformálního i zájmového vzdělávání, animace apod.
---	---

¹⁰² Podrobněji viz kapitola 2.4.6.

<p>Doprovodné/ podpůrné osoby pojmenované aktéry na PS jako chybějící či nezbytné k udržení v systému podpory</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Doprovázející osoby pro žáky, kteří si dodělávají kurz základního vzdělání - Asistenti pedagoga - Školní asistenti - Speciální pedagogové - Školní psychologové - Sociální pedagogové - Sociální pracovníci na školách - Interkulturní pracovníci - Rodinní poradci - Mediátoři na školách - Terapeuti - Sociální pracovníci na obcích II. a III. typu - Krizoví interveni - Psychologové dětští - Psychiatři - Zdravotní sestry se specializacemi - Sociální pracovníci - metodici - Podpůrné osoby v terénu (na sportovištích apod.) – „pedagogické dozory“/vzory/trenéři - Asistenti pro doprovody na kroužky apod. - Tlumočníci, překladatelé pro snížení komunikačních bariér - Kariéroví poradci
--	--

3.4.7 Význam služeb

Tab. 27: Význam služeb pro veřejné blaho, pro společnost, pro uživatele služby - z pohledu aktérů z PS 2. 7. 2021:

<p>Nízkoprahové kluby pro děti a mládež¹⁰³</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stahováním dětí z ulice eliminují kriminalitu; - práce s mládeží motivuje ke vzdělávání; - prevence proti sociálně-patologickým jevům; - budují důvěru vůči institucím; - prevence kriminality – kvalitní, smysluplné vyplnění volného času; - prevence, dostupnost, aktivizace, motivace; - dostupnost, rychlost pomoci; - start do života; - bezpečný prostor – bezpečné prostředí – zázemí; - nabízí lepší/jiné vzory; - „kdo si hraje, nezlobí“; - kontakt a znalost cílové skupiny mladých – vazba na školy.
<p>Dluhové poradenství - odborné sociální poradenství</p>	<ul style="list-style-type: none"> - snížení míry práce na černo; - eliminace dluhové problematiky; - zvyšování finanční gramotnosti; - aktivní a včasné řešení; - prevence dalšího zhoršování finanční situace zadlužených osob; - snížení předluženosti; - včasné řešení krizové situace; - nastartování finanční udržitelnosti osob a rodin, což je naprostý základ pro život; - prevence ztráty bydlení; - jeden z nástrojů prevence před exekucí; - zabránění zhoršení situace; - prevence vzniku dalších navazujících problémů.

¹⁰³ Více viz Česká asociace streetwork (2019). *Vize NZDM 2030*. Dostupné z: <https://www.streetwork.cz/archiv/clanky/detail/3101/vyvoj-sluzby-nzdm-v-ceske-republice-a-vize-nzdm-2030>:

- Spolupracuje se všemi relevantními osobami a institucemi, především s OSPOD, rodinou a školou, je jim rovnocenným partnerem.
- Je lídrem a iniciátorem případové práce s klienty.
- Aktivně vyhledává a oslovuje klienty, pracuje s nimi na všech místech, kde se pohybují.
- Pracovníci NZDM jsou odborníky na období dětství, dospívání a potřeby s tím související.
- Poskytuje spektrum služeb, které umožňují klientům převzít zodpovědnost za svůj život. NZDM je prostor, kde vyslyší hlas dítěte.

Sociální práce v oblasti bydlení	<ul style="list-style-type: none"> - bydlení je základ, od kterého se odvíjí efektivita další pomoci; - při zabydlování v bytech je sociální práce základní předpoklad úspěchu, že si osoby z CS bydlení udrží (či ho získají).
Krizové bydlení	<ul style="list-style-type: none"> - okamžitá pomoc v krizové situaci; - viditelná a velká motivace a podpora při řešení problémů; - potřební lidé jsou v přímém spojení se sociální službou; - umožní se soustředit na řešení jiných potíží; - první pomoc v krizové situaci klienta, kdy si klade otázku: „Kde budu dnes večer spát?“ – teprve potom se může věnovat dalšímu – snížení úzkosti; - nezbytná služba v území pro lidi v krizové situaci znamenající bezpečí.
Komunitní sociální práce	<p>Účelem „komunitní sociální práce“ (či též „komunitní práce“) je „posílit schopnost lidí zvládat znevýhodnění a obtížné situace tím, že získají větší míru kontroly nad těmi okolnostmi života, jimž jsou společně vystaveni. Komunitní pracovník podněcuje a podporuje skupiny lidí, které usilují o zlepšení podmínek a příležitostí v místě jejich bydliště. Bezprostřední cíle (komunitní sociální práce) jsou často dílčí (...) jejím obecným cílem je posílit sebedůvěru, dovednosti a sebe-organizační kapacitu pospolitosti, které účastníkům umožní tyto schopnosti používat a šířit dlouho poté, co je komunitní pracovník opustí.“¹⁰⁴</p> <p><i>Akteři nebyli dotazováni.</i>¹⁰⁵</p>
Sociální práce na školách	<p>Sociální práce na školách pomáhá školám naplňovat jejich poslání, kterým je vytváření prostředí pro výuku, učení se a pro získávání kompetencí a důvěry, a to zejména v těch oblastech, ve kterých je klíčová pro dosažení úspěchu žáka/studenta spolupráce mezi rodinou, školou a komunitou.¹⁰⁶</p> <p><i>Akteři nebyli dotazováni.</i></p>
Sociálně aktivizační	<p>SAS hraje významnou roli v:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevenci ohrožení dítěte a jeho oddělení od rodiny;

¹⁰⁴ Popple (1996) In Musil L., (1999). *Dovednosti komunitního sociálního pracovníka*. Studijní text. Brno: FSS MU. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/podzim2009/SPP117/um/dovednosti_komunitního_sociálního_pracovníka.pdf.

¹⁰⁵ Doplněno na základě připomínkování strategie:

„Komunitní sociální práce: • Jsou to lidé, kdo identifikuje, v čem je jejich situace špatná a co chtějí změnit. • Lidé se zapojují do realizace změny. • Témata řešená metodou KP mají udržitelný charakter. • KP čerpá ze zdrojů uvnitř i vně komunity. • Lidé se učí prostřednictvím KP a rostou. • Je k dispozici mnoho expertů na situaci lidí ohrožených sociálním vyloučením: odborníky jsou oni sami. • KP je profesionální způsob práce. • KP uschopňuje komunitu v získávání zdrojů a práci s nimi, a to jak v rámci komunity, tak i mimo ni. • Uschopnění/zmocnění lidé jsou schopni řešit témata a složitosti vlastní situace převážně svými zdroji. • V ČR i v zahraničí již existuje mnoho dobrých zkušeností s KP a jejími přínosy, kterými se můžeme inspirovat.

¹⁰⁶ Viz Havlíková, J. a Kubalčíková, K. (2018). *Analýza současného stavu výkonu sociální práce ve školách a školských poradenských zařízeních a současného stavu výkonu sociální práce ve zdravotnictví*. Brno. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/756919/Projekt_VU_PSV-S2-4_Hlavní_vystup.pdf/c1ef9807-6359-4840-e247-9e325e1bee99.

služby pro rodiny	<ul style="list-style-type: none"> - v procesu odebrání dítěte z rodiny, v případech, kdy je to nezbytné; - v podpoře návratu dítěte do rodiny; - v odhalování zanedbávání či zneužívání dětí.¹⁰⁷ <p>Její výhody spočívají v:</p> <ul style="list-style-type: none"> - navázání vztahů a úzké spolupráce; - koordinované podpoře rodiny; - sociální pracovník je spolupracující aktér, který může pomoci školám v podpoře dítěte; - poskytuje nezbytnou primární péči o méně funkční rodiny; - pracuje s celou rodinou; - je zacílená na potřeby klientů; - jde o praktickou pomoc v životní situaci; - jde o vhodnou doprovodnou službu na podporu zabydlování rodin.
Sociální práce na OSPOD	<ul style="list-style-type: none"> - podpora rodinám; - ochrana dětí před nefunkční rodinou; - významná a důležitá represivní složka; - hájí zájmy dítěte; - řeší konfliktní situace; - velký význam v NRP (vyhledávání pěstounů, snižování počtu dětí ve výchovných zařízeních); - monitorování a znalost rodin, kde mohou být kumulované potíže; - zásah v případě týrání a zneužívání dětí – zamezení dalšímu poškozování; - bezpečí dítěte – ochrana života, zdraví, ochrana zájmů dítěte (právo na zdravý vývoj); - pomoc dětem – mohou se přímo obrátit; - nemá kapacitu na práci v terénu.

¹⁰⁷ Viz Lumos a Charita ČR (2021). *Podpora ohrožených rodin v ČR, výzkumná zpráva o kapacitách SAS pro rodiny s dětmi.* https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/sas_kapacity.pdf.

<p>Sociální práce na obcích II. a III. typu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dostupnost, blízkost a znalost prostředí: <ul style="list-style-type: none"> ○ nejbližší lidem; ○ zásadní a nepostradatelné v území; ○ jsou téměř pořád k dispozici; ○ důležitá služba, která disponuje znalostí prostředí, lidí a místa; ○ nejbližší úroveň pomoci, podání informací/ pomocné ruky; ○ osobní vazby; ○ první pomoc. - kapacita na ty problémové situace, které neumí rodiny řešit sami; - základní podpora ve složitých situacích včetně správného nasměrování k dalším službám; - koordinace a navazování spolupráce všech aktérů při řešení tíživé životní situace osoby + aktivní využívání a iniciace case managementu u rodin a osob sociálně vyloučených (s kumulací sociálních problémů/hendikepů včetně osob bez přístřeší a ohrožených ztrátou bydlení); - spolupráce s dalšími organizacemi, které se specializují na konkrétní CS.
<p>Krizová pomoc</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bezpečí; - stabilizace situace; - záchrana života; - okamžitá pomoc; - rychlost pomoci; - včasná intervence; - krizová intervence; - zorientování se v problému; - řešení postupně dle míry potřeby; - krizové řešení; - okamžitá širokospektrální pomoc a podpora s nepřetržitým provozem.

Azylové domy	<ul style="list-style-type: none"> - zabránění odebrání dětí z rodiny; - možnost si věci rozmyslet, nadechnout se; - sloučení rozdělených rodin, návrat dětí z ústavní nebo pěstounské péče do původní rodiny; - nižší propad rodin k bezdomovectví; - ochrana dětí; - delší čas na řešení problémů ve spolupráci se sociálním pracovníkem; - ochrana; - bezpečí, odrazový můstek pro nový začátek; - střecha nad hlavou, možnost začít znovu a jinak; - aktivizace; - teplo, voda, základní potřeby, aby klienti měli kapacitu řešit svou situaci dál; - důležitá je dostatečně rovnoměrná síť v kraji - naprostá nezbytnost v každém ORP.
Nízkoprahová denní centra	<ul style="list-style-type: none"> - dostupnost, rychlost, bezpečí, první pomoc v nepříznivé sociální situaci; - zázemí pro osoby bez přístřeší; - pomoc se zajištěním základních potřeb; - bezpečné prostředí; - prevence, dostupnost, aktivizace, motivace; - řešení problému „tady a teď“; - rozvoj potenciálu osob z CS – pozitivní inspirace; - místo prvního kontaktu – místo distribuce pomoci.
Noclehárny	<ul style="list-style-type: none"> - zachraňují životy; - bezpečnější než ulice v noci; - rychlá a dostupná pomoc; - zdravotní prevence; - svobodná alternativa pomoci pro ty, kteří volí život venku, avšak když mrzne, potřebují přenocovat; - bezpečí pro lidi, kteří jsou bezbranní; - bezpečí pro lidi bez domova – možnost a první záchytná bod na cestě se z bezdomovectví vymanit; - zajištění základních potřeb; - naprostá nezbytnost v každém ORP.

Terénní programy	<ul style="list-style-type: none"> - dosah i pro klienty s nižší motivací; - možnost řešení přímo na místě; - monitorování situace v terénu; - terénní pracovníci se mohou dostat i k lidem, kteří by jinak měli obavy vyhledat instituci či sociální pracovníky; - práce s klienty v jejich přirozeném prostředí – získání důvěry; - aktivní vyhledávání, včasná pomoc a prevence; - důležitá služba z hlediska znalosti prostředí, tím pádem efektivní směřování poradenství a pomoci; - navazování kontaktů v přirozeném prostředí klienta; - možnost dostat se ke klientům, kteří nemají prostředky k vyhledání pomocné organizace kvůli dopravě; - hlubší orientace v problémech jednotlivce/rodiny daná tím, že se pracuje v přirozeném prostředí – efektivnější v hledání konkrétních řešení šitých na míru.
Streetwork nespecifický pro mládež	<ul style="list-style-type: none"> - kontaktuje ty, kteří by sami nepřišli – nevědí, že mohou nebo nedůvěřují institucím; - mapování prostředí / monitorování situace v terénu; - navazování kontaktů v přirozeném prostředí klienta; - důležitá služba z hlediska znalosti prostředí, tím pádem efektivní směřování poradenství a pomoci.
Streetwork specifický „drogový“	<ul style="list-style-type: none"> - záchyty krví přenosných chorob; - snižování rizika dalších přenosů STD nemoci; - snižování rizika pro veřejnost, ochrana veřejného zdraví a snižování kriminality; - monitorování situace v terénu, mapování drogové situace v daném území; - aktivní vyhledání klienta, včasná pomoc; - ochrana společnosti před negativními důsledky užívání drog; - minimalizace sociálních patologií - kontrola; - navazování kontaktů v přirozeném prostředí klienta.

Adiktologické ambulance / K-čka	<ul style="list-style-type: none"> - nízkoprahovost, důvěrné prostředí; - snížení kriminality drogově závislých; - harm reductions; - podchycení drogově závislých; - bezpečí a rychlost první pomoci v krizové situaci; - prevence a snižování rizik; - první linie pro osoby ohrožené závislostmi; - podpora rodin a rodinných příslušníků závislých osob; - prevence onemocnění, ochrana zdraví i při užívání drog; - krizová intervence; - zajištění základních potřeb.
Odborné sociální poradenství	<ul style="list-style-type: none"> - důležitá pomoc se získáním informací o systému sociálních služeb; - orientace v problému a hledání možných řešení; - pomoc a podpora při řešení obtížných situací, se kterými si lidé mnohdy neumí sami poradit; - díky projednání situace klienta a poskytnutí informací se klient může rozhodovat kudy dál.

3.5 Analýza rizik

3.5.1 Analýza rizik realizace /nerealizace/ opatření uvedených ve strategii

Analýza rizik popisuje hrozby, které mohou ovlivnit realizaci SSZ LK. Popsaná rizika vycházejí z předpokladů pro realizaci definovaných v navržených opatřeních a z informací vzešlých z analytické části strategie. Níže popsaná rizika se soustředí na krajský kontext, nepostihují tedy hrozby, které krajsí aktéři nemohou, nebo mohou velmi těžko, ovlivnit. Mezi takové lze zařadit přírodní či člověkem zaviněné katastrofy většího rozsahu, změny v geopolitických vztazích, eskalace napětí nebo nástup ekonomické či ekologické krize a jejich dopady na společnost, stejně jako změny po volbách do Parlamentu ČR. Je nicméně vysoce pravděpodobné, že by se výše zmíněné okolnosti promítly na krajské úrovni do rizik definovaných v této analýze.

Tab. č. 28: Analýza rizik

Název rizika	Pravděpodobnost	Závažnost	Prevence
1 - velmi nízká/ý, 2 - nízká/ý, 3 - střední, 4 - vysoká/ý, 5 - velmi vysoká/ý			
Změna politického diskurzu vedení kraje	2	4	<ul style="list-style-type: none"> → fungující realizační struktura SSZ - aktivní činnost garanta SSZ LK, PS SZaZ LK a komise Rady LK; → komunikace, participace - vhodná komunikační strategie během realizace SSZ LK směrem k veřejnosti, prevence dezinformací a manipulace veřejného mínění, zapojení co nejširší veřejnosti do realizace aktivit.
Formalismus / nečinnost realizačních struktur SSZ LK	3	4	<ul style="list-style-type: none"> → zajistit výkon agendy sociálního začleňování; → aktivní zájem vedení kraje o realizaci SSZ LK; → průběžná komunikace úspěchů jak v rámci realizační struktury, tak s veřejností a s vedením kraje.

<p>Chybějící finanční zajištění</p>	<p>4</p>	<p>5</p>	<ul style="list-style-type: none"> → orientace na co nejširší spektrum zdrojů včetně vlastního rozpočtu a kooperace při realizaci aktivit s různými partnery (jiné právní formy - jiné možnosti financování); → v rámci každého opatření určit osobu odpovědnou za zajištění finančních zdrojů - daná osoba aktivně vyhledává příležitosti pro získání prostředků nutných pro realizaci a informace sdílí v rámci realizačních struktur.
<p>Absence lidských zdrojů pro realizaci aktivit, včetně chybějících kapacit pro sociální práci na obci</p>	<p>3</p>	<p>5</p>	<ul style="list-style-type: none"> → při přípravě projektů promýšlet nastavení úvazků a pracovních náplní v souvislostech provázaných opatření; → být kreativní při shánění vhodných pracovníků - využívat co nejširšího spektra komunikačních kanálů; → dimenzovat pracovní podmínky co nejatraktivněji - kombinace finančního ohodnocení a dalších bonusů, včetně sladění rodinného a pracovního života; → spolupráce jednotlivých obcí a organizací - sdílený pracovník pro širší území / pozice zajištěna partnerskou organizací; → zejména v malých obcích s minimalisticky obsazeným místním úřadem systematicky nahrazovat/doplňovat kapacity pro aktivnější, cílenou sociální práci v oblasti strategického a koncepčního řízení, s cílem mezisektorového propojení (např. s bytovou správou, zdravotnickou oblastí, školstvím).
<p>Nezájem cílové skupiny</p>	<p>3</p>	<p>4</p>	<ul style="list-style-type: none"> → důraz na zajištění kvalitní terénní práce s různými cílovými skupinami; → vhodně zvolené komunikační kanály i forma sdílených informací; → partnerský přístup a plnění slibů - budování vzájemné důvěry;

			→ podpora šíření pozitivní zkušenosti.
Neochota krajských aktérů ke spolupráci	2	3	<ul style="list-style-type: none"> → silná argumentační výbava; → vhodně zvolená strategie vyjednávání a motivace partnerů ke spolupráci.
Ukončení spolupráce s ASZ / omezená kapacita ASZ	3	2	→ budování paralelních partnerských vazeb.
Negativní postoj veřejnosti	3	4	→ komunikace, participace - vhodná komunikační strategie během realizace SSZ LK směrem k veřejnosti, prevence dezinformací a manipulace veřejného mínění, zapojení co nejširší veřejnosti do realizace aktivit.
Změna sociální situace v kraji	2	4	<ul style="list-style-type: none"> → efektivně nastavené sdílení informací mezi realizační strukturou SSZ LK, terénními pracovníky a partnery na regionální i nadregionální úrovni; → využívání veškerých důvěryhodných formálních i neformálních zdrojů informací pro průběžnou analýzu situace; → v případě změny včasná a flexibilní adaptace.

Na zasedání pracovní skupiny sociální začleňování pod RSK dne 7. června 2019¹⁰⁸ byly diskutovány přínosy a rizika tvorby Strategie SZ LK. Z tohoto průzkumu vzešly následující podněty, které uvádíme v tabulce níže.

¹⁰⁸ Zápis č. 4 ze zasedání pracovní skupiny sociální začleňování Regionální stálé konference Libereckého kraje ze dne 7. 6. 2019. Dostupné z: https://www.rsk-lk.cz/images/2019_01_PS_z%C3%A1pis.pdf.

Tab. č. 29: Rizika, bariéry, limity tvorby a implementace strategie SZ LK

Rizika, bariéry, limity	Jak je možné odstranit
Nebudou zdroje (vč. lidských zdrojů) na splnění cílů a realizaci opatření	Prioritizovat dle zdrojů, grantová infrastruktura, jednání s RSK
Nevyhodnocují se původní strategie a vznikají nové strategie (pak jdou opatření proti sobě – bez vyhodnocení proč)	Důsledné vyhodnocení dosavadních strategií na úrovni kraje, které obsahují téma SZ
Nebude návaznost Strategie SZ na SRLK21+	Schůzky s odborem regionálního rozvoje
Síť sociálních služeb nebude propojená se Strategií sociálního začleňování LK.	Komunikace se sociálním odborem KÚLK, zmapování kapacit
Se Strategií SZ LK se nebude pracovat dále, nebude na ni brán zřetel při plánování obcí, LK	Provázanost (Síť, granty, výzvy LK, obcí), motivovat obce se podílet na financování. Nastavit závaznost/doporučení se řídit Strategií SZ
Nedojde k vyhodnocení cílů, nebudou kapacity vyhodnotit dopady, nebude se sledovat vývoj a změny	Kritéria na začátku – co se bude sledovat – vyhodnocování a nastavení indikátorů dle kapacit
Vůle odborné veřejnosti se neprolíná s politickou vůlí	Motivovat obce, i „jedničkové, dvojkové“; otevírat diskusi na úrovni obcí, kraje

3.5.2 Analýza rizik v souvislosti s hlavním nástrojem sociálního začleňování, a to s financováním a řízením sociálních služeb

V roce 2021 probíhala ve spolupráci s interními krajskými i externími republikovými aktéry pod vedením koordinátorky střednědobého plánu sítě sociálních služeb z Oddělení rozvoje a financování sociálních služeb krajského úřadu Libereckého kraje práce na tvorbě analýzy rizik souvisejících se zavřením sítě, dále bylo debatováno riziko snižování finanční podpory od MPSV či kraje. Práce probíhala v rámci všech ORP, jednání se konala se zástupci obcí a s poskytovateli služeb (zvláště preventivní/poradenské a služby péče). Samostatným tématem bylo, co by poskytovatelům služeb a obcím pomohlo od krajského úřadu v souvislosti s dopadem krizové situace s COVID-19. Probírána byla také otázka spolufinancování ze strany kraje a obcí. I zde hrozí propady ve financování sociálních služeb. Kraj dává v tomto směru obcím a poskytovatelům podporu. Síť služeb je nepružná, z pohledu poskytovatelů až uzavřená, historicky daná, pravidelně se nerevidující.

Snaha propojovat potřeby lidí s poskytováním služeb dle ukazatelů způsobila zvýšenou administrativu. Je nutné, aby ukazatele, které se vykazují, byly srozumitelné a všechny služby jim rozuměly stejně. V metodice jsou sady ukazatelů, poskytovatelé nevědí, k čemu se data sbírají a jak se následně využívají. Data by měla být podpůrná k rozhodování v rámci plánování. Neměla by být sbírána bez jasného určení, k čemu budou dále využívána. Snahou je sledovat efektivitu, která nesmí být pouze finanční/ekonomický ukazatel, ale zaměřená také na dopad do života klienta. Dle dosavadních zjištění se zdá, že je nutná kompletní změna financování sociálních služeb. Neboť riziko nedostatku finančního krytí na jejich poskytování se objevuje každoročně. Otázkou také zůstává nutnost kofinancování ze strany obcí a oproti tomu reálná možnost výdajů z obecních rozpočtů.

4 Implementační část

4.1 Institucionální zabezpečení

Sociální začleňování: V právním řádu České republiky (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů) je sociální začleňování definováno jako proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný. **K obecným cílům sociálního začleňování tak patří:** zajištění účasti v zaměstnání a rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám, prevence rizika sociálního vyloučení, pomoc nejvíce zranitelným, mobilizace všech relevantních aktérů.

Smysl jakéhokoliv plánu dlí v jeho realizaci. Realizace popisuje cestu, která bude provázet uskutečnění SSZ, subjekty do realizace zapojené a jejich role, stejně jako rizika, která mohou realizaci plánu ohrozit a z nich vyplývající návrhy toho, jak s nimi pracovat tak, aby se jim dalo předejít, případně jejich dopady zmírnit.

Strategii sociálního začleňování schvaluje zastupitelstvo Libereckého kraje. Před vlastním schvalovacím procesem proběhnou veřejná připomínková setkání. Vlastnímu schválení SSZ LK předchází jeho projednání v PS SZaZ RSK LK, komisích Rady LK a Výborech Z LK. SSZ Libereckého kraje je koncipována jako střednědobý strategický dokument pro období 2021+ s platností pro období 2021 - 2025. Tato strategie bude následně doplněna o prováděcí dokumenty a to Akční plán, Komunikační plán a Finanční rámec. Finanční rámec vznikne jako samostatný dokument zejména z důvodu, že se období přípravy a schvalování SSZ kryje s obdobím přípravy stěžejních dotačních programů a není tedy zatím známá jejich finální podoba. Finanční rámec¹⁰⁹ bude zpracováván ve spolupráci s Agenturou regionálního rozvoje LK a dalších finančních expertů. Finanční rámec popisuje možnosti a zdroje financování realizace SSZ, dále mapuje omezení realizátorů v přístupu k využití možných zdrojů a konečně stanoví předpokládané finanční nároky na realizaci aktivit vzhledem ke zvoleným způsobům realizace daných opatření.

Období implementace plánu je rozděleno na několik částí - první fáze realizace pokrývá roky 2021 - 2022. Aktivita v tomto období jsou často přípravné a jejich cílem je specifikace projektů a zajištění zdrojů pro realizaci. Postup realizace bude upraven jednotlivými dvouletými Akčními plány. Poslední rok pak bude zaměřen na závěrečné vyhodnocení realizace SSZ a přípravu na další období. Komunikační plán i Finanční rámec bude pokrývat celé období platnosti SSZ.

Stěžejními subjekty pro realizaci jsou: Odbor sociálních věcí, Odbor školství, mládeže tělovýchovy a sportu, Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů, Odbor zdravotnictví

¹⁰⁹ Finanční rámec by měl zahrnovat všechny potenciální zdroje na krytí opatření a aktivit definovaných touto strategií (tedy evropské, národní, krajské i obecní finance) a zabývat se širšími souvislostmi financování.

či oddělení krizového řízení KÚ LK. Základní platformou pro implementaci strategie bude PS SZaZ RSK LK, která je zároveň platformou pro sdílení výstupů monitoringu a evaluace. Zdroje pro realizaci (lidské, finanční, metodické, organizační, či materiální atd.) budou řešeny v rámci partnerství s jednotlivými subjekty. Realizační struktura SSZ LK je podrobně popsána níže.

Akční plán zpracovává garant realizace. Plán je sestaven na daná období a jsou v něm rozpracované aktivity vedoucí k realizaci opatření a naplnění specifických cílů tohoto dokumentu pro dané období, včetně stanovení osob odpovědných za realizaci daných kroků. Akční plán je pracovní dokument, který může být průběžně upravován. V akčním plánu bude nastaven monitoring dopadů opatření SSZ LK.

Komunikační plán zpracovává OSV KÚ LK ve spolupráci s dalšími odbory. Plán analyzuje komunikační kanály kraje a navrhuje vhodný přístup ke komunikaci oblasti sociálního začleňování včetně krizové komunikace.

SSZ LK může být v případě potřeby revidována. Případné revize jsou schváleny ve stejném režimu jako původní dokument.

4.1.1 Role Libereckého kraje v realizaci strategie sociálního začleňování

Schválením SSZ LK kraj deklaruje svou vůli strategii naplňovat. Liberecký kraj je realizátorem strategie, zároveň v rámci naplňování stanovených cílů navazuje partnerství s dalšími subjekty pro realizaci daných opatření. Významným přínosem je zapojení kraje do partnerských struktur v rámci kraje. Jsou jimi především Svaz měst a obcí, Sdružení místních samospráv, Krajská hospodářská komora a Krajské sdružení NS MAS ČR Libereckého kraje. V rámci zajišťování zdrojů pro realizaci SSZ LK je nutné usilovat o přenášení opatření obsažených ve SSZ LK do strategických záměrů těchto uskupení a to jak z důvodu koordinace aktivit v rámci kraje, tak vzhledem k zabezpečení financování aktivit SSZ LK skrze finanční nástroje Libereckého kraje a CLLD.

Mimo to je v přípravě krajský projektový záměr na posílení kapacit pracovníků krajského úřadu z důvodu zvýšení možností implementace opatření uvedených ve strategii SZ. Tento bude podán do výzvy pro kraje v rámci OPZ+. Obsahovat by měl minimálně 3 základní pozice členů realizačního týmu - metodika, analytika a koordinátora pro koncepční uchopení politiky sociálního začleňování v souvislosti s prioritizovanými oblastmi. Dále budou do projektu připravena zadání na kvalitativní a kvantitativní výzkumná šetření a jejich financování, PR a komunikaci v souvislosti se sociálním začleňováním a také na podporu partnerů z řad obcí (např. podpora tvorby koncepcí bydlení), neziskových organizací či poskytovatelů sociálních služeb (např. budování kapacit, vzdělávání v komunitní práci či vícezdrojovém financování). Počítáno je také s přenosem dobré praxe z ČR i ze zahraničí.

4.1.2 Role Odboru (Agentury) pro sociální začleňování

Role Odboru (Agentury) pro sociální začleňování v rámci realizace strategie je partnerská. Úroveň zapojení do aktivit jednotlivých opatření se bude odvíjet od vývoje vzájemného nastavení spolupráce mezi ASZ a Libereckým krajem a od možnosti Agentury v období po ukončení projektu *Agentura jako inovační aktér politiky sociálního začleňování* (registrační číslo: CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0006191). Popis jednotlivých oblastí stávající spolupráce je uveden v Memorandum o spolupráci č. OLP/1182/2019 a Deklaraci o spolupráci na projektu č. OLP/4261/2019.

4.1.3 Krajský realizační tým pro implementaci

Hlavním koordinátorem aktivit implementace Strategie do území je koordinátor národnostních menšin a cizinců Libereckého kraje, jeho úkolem je v této oblasti komunikovat a spolupracovat s ostatními věcnými garanty za jednotlivá opatření a cíle Strategie (tj. s dalšími odbory krajského úřadu). Úkolem jednotlivých garantů však není realizace a odpovědnost za všechny aktivity uvedené v daném opatření z pozice krajského úřadu, ale také komunikace s ostatními subjekty v území a spolupráce na realizaci projektů vedoucích k naplňování cílů stanovených strategií.

Obr. č. 10: Implementační schéma

Pro implementaci strategie budou klíčové implementační mikrotýmy složené z odborníků z praxe či z akademického sektoru, aktérů z krajské, obecní i národní úrovně. Struktura vedení a hodnocení naplňování strategie je zobrazena na obrázku výše a popsána zde v kompetencích jednotlivých rolí realizačního týmu. Hlavním garantem realizace strategie je náměstek

hejtmana, pověřený řízením resortu sociálních věcí. Ke spolupráci na plnění uvedených opatření a naplňování cílů k součinnosti s ním jsou jmenovány kontaktní osoby z dotčených resortů krajského úřadu (např. odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu, odbor regionálního rozvoje a evropských projektů, odbor zdravotnictví a oddělení krizového řízení, apod.). Tito mohou vytvořit implementační krajskou koordinační skupinu/řídící výbor. V případě získání finanční podpory na podporu implementace bude pro oponentování odborných témat, rozhodnutí a nastavování politik, včetně analýz ke každému prioritizovanému tématu nominován externí spolupracovník do pozice odborného garanta s dostatečným povědomím o problematice. Pro monitoring plnění indikátorů na věcné úrovni jsou určeni odborní gestoři, insideři z místní úrovně. Činnosti všech těchto aktérů budou směřovat k pravidelnému informování o pokrocích směrem k Pracovní skupině sociální začleňování a zaměstnanost a k Regionální stálé konferenci Libereckého kraje. Paralelně se veškeré informace budou přenášet do úřednických i politických struktur Libereckého kraje.

Dle prioritizovaných oblastí dojde k rozdělení odpovědností za implementaci strategie. Navrženo bylo základní složení mikrotýmů z pozic a) věcný garant z krajského úřadu, který bude koordinovat realizaci aktivit i sběr dat za danou oblast, dohlížet na procesem a mít odpovědnost za navržení indikátorů ve spolupráci se všemi aktéry realizace. Dále b) odborný garant z Libereckého kraje, který by měl koordinovat tvorbu odborných výstupů, spolupracovat při formování platformy a účastnit se jich, včetně odpovědnosti za shromažďování informací od aktérů pracujících s cílovou skupinou v dané oblasti. Poslední klíčová role v mikrotýmu je c) externí odborný garant, který by měl zodpovídat za kvalitu po obsahové stránce, oponovat odborná témata a rozhodnutí v souvislosti s nastavováním politik, včetně analýz, dále by měl poskytovat odborné poradenství v dané problematice. Ke každému tématu je možné vytipovat vybrané aktéry z řad národních institucí, z kraje, z obcí či z neziskových organizací. Velmi zásadní bude nadresortní a efektivní spolupráce všech dotčených odborů krajského úřadu, které v rámci společné práce mohou napomoci očekávaným změnám. Kromě mikrotýmů ke klíčovým prioritám je vhodné zaměřit se na provazbu koncepcí s kapacitami sítě sociálních služeb, jakožto základního nástroje sociálního začleňování. Cílem je efektivita a udržitelnost tohoto systému, pro jednání je již zřízena krajská koordinační skupina ke KPSS. Průřezově do všech mikrotýmů musí člensky patřit také pracovníci přímé práce s osobami z cílových skupin, kteří se budou podílet na tvorbě indikátorů dopadů aplikace opatření, která jsou pro ně relevantní. Tito členové budou také realizovat sběr dat pro dané indikátory, nezbytné pro pravidelné vyhodnocování. Další průřezovou pozicí je hlavní koordinátor implementace, monitoringu, evaluace, PR, komunikace a participace. Jehož odpovědností by kromě PR a komunikace dovnitř a vně úřadu a spolupráce s věcnými guaranty za jednotlivé cíle a opatření mělo být navrhovat design, řídit a koordinovat všechny aktivity v rámci participativního procesu. Posledním jmenovaným je hlavní manažer strategie či garant realizace, který řídí, koordinuje celkovou realizaci strategie, včetně nastavení indikátorů, vytváří implementační krajskou koordinační skupinu či řídící výbor, který se bude pravidelně scházet. Tuto roli v době tvorby a schvalování strategie zastupuje Koordinátor pro záležitosti národnostních menšin a cizinců.

4.2 Finanční krytí

4.2.1 Evropské finanční zdroje

Evropská komise zveřejnila koncem května a začátkem června 2018 balíček nových nařízení, která budou po svém projednání a schválení tvořit legislativní základ pro podporu ze 7 fondů/nástrojů se sdíleným řízením pro oblast politiky soudržnosti v programovém období 2021–2027.

Jedním z těchto fondů je Evropský sociální fond plus (ESF+), který představuje hlavní nástroj EU pro realizaci investic do občanů a provádění evropského pilíře sociálních práv. ESF+ nově spojuje následující fondy a programy:

- Evropský sociální fond (ESF) a Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI),
- Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD),
- program pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI) a
- program činnosti Unie v oblasti zdraví (program Zdraví).¹¹⁰

OPZ+

Na základě usnesení vlády č. 94/2019 je Ministerstvo práce a sociálních věcí subjektem zodpovědným za přípravu operačního programu pro oblast lidských zdrojů v programovém období 2021-2027. Operační program s názvem Zaměstnanost plus (OPZ+), který bude financován z ESF+, je připravován v rámci Platformy pro přípravu OPZ+, kterou tvoří zástupci jednotlivých resortů, regionů, měst a obcí, nestátních neziskových organizací, sociálních a dalších partnerů. Za účelem zapojení co nejširšího spektra partnerů do přípravy OPZ+ a pro umožnění podrobného projednávání věcného zaměření jednotlivých specifických cílů byla využita odborná kapacita tzv. Programových partnerství, tj. platforem zřízených řídicím orgánem za účelem zajištění partnerské spolupráce při implementaci jednotlivých částí stávajícího Operačního programu Zaměstnanost. Celkový počet partnerů zapojených v rámci relevantních Programových partnerství do přípravy OPZ+ přesáhl počet 100.

První pracovní návrh operačního programu byl partnerům představen na druhém zasedání Platformy pro přípravu OPZ+ konaném dne 27. června 2019. Obdržené připomínky byly vypořádány a akceptované připomínky byly zohledněny. Tato verze neobsahuje údaje o finančních alokacích, kategorizaci intervencí a cílových hodnotách indikátorů, protože k jejich zpracování dosud chybí informace o výši alokací pro OPZ+ včetně rozdělení prostředků na kategorie regionů a informace o míře spolufinancování. Zřejmé už je ale věcné zaměření intervencí v rámci jednotlivých specifických cílů a priorit.

Návrh OPZ+, verze září 2019, byl následně zveřejněn s možností připomínkování širokou veřejností, a to od 12. září do 4. října 2019. Akceptované připomínky byly využity jako vstupy do návrhu OPZ+, verze listopad 2019.

¹¹⁰ Viz <https://www.esfr.cz/opz-plus>.

Do následující verze OPZ+ (březen 2020) byly promítnuty úpravy šablony pro tvorbu operačních programů, ke kterým došlo do konce roku 2019 v rámci dialogu s Evropským parlamentem. Rovněž byla zaktualizována informace o plnění základních podmínek a na úvod jednotlivých specifických cílů v prioritách 1 a 2 byla doplněna stručná charakteristika prioritních intervencí. Tato verze byla po vnitřním připomínkovém řízení v rámci MPSV schválena poradou vedení MPSV.

V průběhu 1. čtvrtletí 2021 bude OPZ+ dopracován zejména o údaje o finančních alokacích, kategorizaci intervencí a cílových hodnotách indikátorů a dále budou zohledněny případné vstupy z finální verze Dohody o partnerství, finálních verzí nařízení k fondům EU pro období 2021 až 2027 a také výstupy z neformálního dialogu s Evropskou komisí. Následně bude OPZ+ předložen v polovině roku 2021 vládě ČR ke schválení a poté Evropské komisi k zahájení oficiálního vyjednávání.¹¹¹

OP JAK

Struktura OP JAK reflektuje prioritní témata financovaná ze strukturálních fondů Evropské unie v programovém období 2021 – 2027:

- Priorita 1 - Výzkum a vývoj (zaměřena na cíl politiky 1 – Inteligentnější Evropa díky podpoře inovativní a inteligentní ekonomické transformace);
- Priorita 2 - Vzdělávání (zaměřena na cíl politiky 4 – Sociálnější Evropa díky provádění evropského pilíře sociálních práv);

Hlavním cílem Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK) pro programové období 2021-2027 je podpora rozvoje otevřené a vzdělané společnosti založené na znalostech a dovednostech, rovných příležitostech a rozvíjející potenciál každého jednotlivce.¹¹² Hlavním podkladovým materiálem pro přípravu OP JAK v oblasti vzdělávání je Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+.

IROP

- celková alokace 122,7 mld. Kč na programovém období 2021-2027;
- Priorita 4 – Zlepšení kvality a dostupnosti sociálních a zdravotních služeb, vzdělávací infrastruktury a rozvoj kulturního dědictví;
- posílení sociálně-ekonomické integrace marginalizovaných komunit, migrantů a znevýhodněných skupin pomocí integrovaných opatření včetně bydlení a sociálních služeb. Aktivita směřující k naplnění tohoto specifického cíle:

➤ Infrastruktura sociálních služeb

(sociální služby poskytované podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů („zákon o sociálních službách“).

¹¹¹ Viz <https://www.esfcr.cz/opz-plus>.

¹¹² Viz <https://opvv.msmt.cz/2021-plus>.

- Projekt je v souladu se strategickým plánem sociálního začleňování nebo s komunitním plánem nebo s Krajským střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb.
- Projekt pobytové sociální služby je v souladu s materiálně technickým standardem MPSV.

➤ **Sociální bydlení**

- pořízení a adaptace bytů, bytových domů a nebytových prostor pro potřeby sociálního bydlení a pořízení nezbytného základního vybavení;
- žadatel doloží souhlas obce s realizací projektu sociálního bydlení;
- projekt splňuje parametry sociálního bydlení v IROP – obdobné jako 2014- 2020.

Hlavní cílové skupiny: osoby sociálně vyloučené či ohrožené sociálním vyloučením, osoby se zdravotním a mentálním postižením, osoby s chronickým onemocněním, osoby se specifickými potřebami vyplývající z jejich zdravotního stavu, které potřebují vysokou míru podpory, a jejich osoby blízké rodiny s dětmi v nepříznivé sociální situaci, osoby v bytové nouzi, senioři, ohrožené děti, migranti, národnostní skupiny (zejména Romové).

4.2.2 Finanční zdroje ve vazbě na sociální začleňování ve státním rozpočtu České republiky¹¹³

Tab. č. 30: Dotační tituly a zaměření programů podpory sociálního začleňování přímo ze státního rozpočtu ČR

<p>ÚŘAD VLÁDY webové stránky: www.vlada.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podpora terénní práce - Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce - Protidrogová politika
<p>MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ webové stránky: www.mpsv.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Příspěvek na výkon sociální práce (s výjimkou agendy sociálně-právní ochrany dětí) – § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. - Dotace na výkon činnosti obce s rozšířenou působností v oblasti sociálně-právní ochrany dětí - Neinvestiční nedávkové transfery na podporu rodiny - Dotační program Rodina a ochrana práv dětí

¹¹³ Viz Sdružení měst a obcí a Ministerstvo pro místní rozvoj (2019). *Národní dotační zdroje. Příležitosti a možnosti pro města a obce z národních zdrojů*. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/7466/narodni-dotacni-zdroje-2019-web.pdf>.

<p>MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE, TĚLOVÝCHOVY A SPORTU webové stránky: www.msmt.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Rozvojový program Podpora vzdělávání cizinců ve školách</i> - <i>Dotační program Podpora aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR</i> - <i>Dotační program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin, multikulturní výchovy</i> - <i>Program na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování</i> - <i>Dotační program na podporu integrace romské komunity</i> - <i>Dotační program Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace</i> - <i>Rozvojový program Financování asistentů pedagoga dle § 18 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů</i>
<p>MINISTERSTVO KULTURY webové stránky: www.mkcr.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice</i> - <i>Podpora integrace příslušníků romské menšiny</i>
<p>MINISTERSTVO VNITRA webové stránky: www.mvcr.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Program prevence kriminality na místní úrovni</i> - <i>Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni</i> - <i>Rozvoj dobrovolnické služby</i> - <i>Program prevence sociálně patologických jevů</i>

<p>MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ webové stránky: www.mmr.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Podprogram Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách (DT 2 Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách na území České republiky vyjma krajů uvedených v dotačním titulu 1)</i> - <i>Podprogram Podpora regenerace brownfieldů pro nepodnikatelské využití (DT 1 Revitalizace a výstavba DT 2 Revitalizace a rekonstrukce DT 3 Revitalizace)</i> - <i>Podprogram Tvorba studií a analýz možností využití vybraných brownfieldů</i> - <i>Podprogram Podporované byty (DT 1 Pečovatelský byt)</i> - <i>Program výstavby - Výstavba nájemních bytů pro vymezenou cílovou skupinu</i>
<p>MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU webové stránky: www.mpo.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Program Regenerace a podnikatelské využití brownfieldů</i>
<p>MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI webové stránky: www.justice.cz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé pachatele</i> - <i>Program podpory práce s rodinami odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody</i> - <i>Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti</i> - <i>Rozvoj probačních a resocializačních programů pro mladistvé delikventy</i>
<p>STÁTNÍ FOND PODPORY INVESTIC¹¹⁴ webové stránky: https://sfpi.cz/</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Program výstavby Výstavba nájemních bytů pro vymezenou cílovou skupinu vazba na opatření</i> - <i>Program Výstavba pro obce Program na pořízení sociálních a dostupných bytů</i>

4.2.3 Krajské finanční zdroje

Dne 23. 4. 2019 schválilo Zastupitelstvo Libereckého kraje číslem usnesení 173/19/ZK **Zásady pro poskytování finanční podpory z rozpočtu Libereckého kraje**. Finanční podpora je

¹¹⁴ **Státní fond podpory investic (SFPI)** poskytuje úvěry a dotace na bydlení, regeneraci veřejných prostor a na výstavbu nájemního bydlení (<https://sfpi.cz/>). Dříve **Státní fond rozvoje bydlení** (www.sfrb.cz).

poskytovaná formou dotace, návratné finanční výpomoci, vyrovnávací platby nebo příspěvku. Finanční podporu lze poskytnout i formou finančního daru.

Programové dotace LK

Dotační fond Libereckého kraje

Dotační fond Libereckého kraje byl zřízen usnesením Zastupitelstva Libereckého kraje č. 43/13/ZK ze dne 26. 2. 2013 v souladu s ustanovením § 14 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích a § 5 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů v platném znění. Dotace poskytované z Dotačního fondu Libereckého kraje představují formu finanční podpory kraje projektům věcně, finančně a časově vymezených podmínkami krajem vyhlášených programů. Seznam uvádí oblasti podpory a programy vztahující se k oblasti sociálního začleňování v roce 2021.

Oblast podpory:

1. Požární ochrana

1.4 Prevence kriminality

2. Regionální rozvoj

2.6 Podpora místní agendy 21

2.7 Program na podporu mateřských center

4a. Školství a mládež

4.1 Program volnočasových aktivit

4.3 Specifická primární prevence rizikového chování

4.7 Podpora kompenzačních pomůcek pro žáky s podpůrnými opatřeními

4a. Sport a tělovýchova

4.23 Sportovní akce

4.26 Podpora sportovní činnosti dětí a mládeže ve sportovních organizacích

5. Sociální věci

5.1 Podpora integrace národnostních menšin a cizinců

7. Kultura, památková péče a cestovní ruch

7.1 Kulturní aktivity v Libereckém kraji

9. Zdravotnictví

9.2 Podpora preventivních a léčebných projektů

9.3 Podpora osob se zdravotním postižením

Individuální dotace LK

Pokud žadatel předloží žádost o poskytnutí dotace, jejíž účel, časové nebo finanční zaměření není obsahem žádného z krajem vyhlášených programů, je kraj zastoupený příslušným odborem krajského úřadu povinen takovou žádost přijmout a pokud splňuje veškeré podmínky dané zákony č. 250/2000 Sb., č. 129/2000 Sb. a těmito zásadami, žádost zpracovat a předložit příslušnému orgánu kraje k rozhodnutí. Jedná se například o financování v oblasti sociálních věcí: komunitní plánování obcí, protidrogová politika, rodinná politika, výkon sociálně-právní ochrany dětí, intervence v oblasti šikany.

Záštity s finanční podporou

Finanční podpora je zejména poskytovaná na významnou celospolečenskou, kulturní, sportovní nebo jinou událost, kterou žadatel pořádá, přičemž finančně jsou podpořeny projekty/akce jak místní a celokrajského, tak i nadregionálního, celostátního nebo mezinárodního významu.

Dotace podle zvláštních předpisů

Kraj může poskytovat finanční podporu pomocí finančních prostředků, které obdržel do svého rozpočtu ze státního rozpočtu, z rozpočtu státního fondu, rozpočtu ústředního orgánu státní správy nebo Národního fondu podle zvláštních předpisů. Kraj je vázán účelem a způsobem jejich poskytnutí dalším příjemcům a podmínkami, které jsou uvedeny v rozhodnutích poskytovatelů těchto peněžních prostředků.

Návratná finanční výpomoc

Jedná se o finanční prostředky, bezúročně poskytnuté z rozpočtu kraje žadateli na stanovený účel, které je příjemce, pokud mu je návratná finanční výpomoc poskytnuta, povinen vrátit ve stanovené lhůtě do rozpočtu kraje. Žadatel o poskytnutí návratné finanční výpomoci může být územní samosprávný celek nebo dobrovolný svazek obcí na území kraje, krajem založená obchodní společnost nebo krajem řízená příspěvková organizace a schvaluje ji příslušný orgán kraje.

V rámci pracovních skupin vznikaly i návrhy na udržení stávajících dotačních programů kraje či na vznik nových dalších pro podporu klíčových aktivit v oblasti sociálního začleňování. Viz tabulka níže.

Tab. č. 31: Investice a fondy definované aktéry na PS jako vhodné v systému podpory

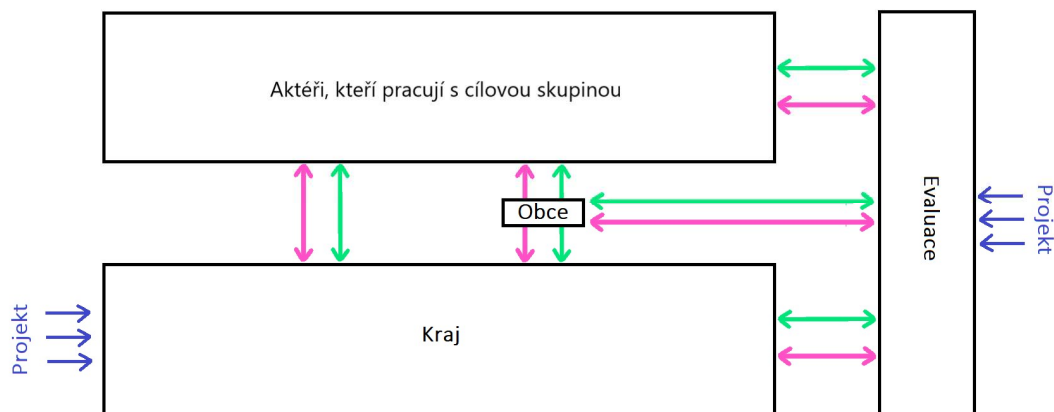
<p>Investice a fondy definované aktéry na PS jako vhodné v systému podpory</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Krajský garanční fond (např. ušlé nájemné, opravy; za účelem zapojení komerčních poskytovatelů bydlení do poskytování bydlení sociálně vyloučeným osobám); - Úvěry – kraj/SFPI/finanční instituce – podpora obcím s managementem; - Možnosti financování/kofinancování koncepcí na bydlení či projektové dokumentace bytů pro ohrožené osoby na trhu s bydlením; - Nový samostatný dotační titul kraje – inovace v sociálních službách/fakultativní služby; - Pobídky/zvýhodnění pro zájemce o absolvování kurzu základního vzdělání; - Dotační program LK na doplňkové vzdělávací aktivity zaměřené na žáky se sociálním znevýhodněním; - ESIF – pomoc obcím s dotačním managementem v oblasti projektů na podporu sociálního začleňování; - Finance na materiálně-technické dovybavování vybraných míst v kraji dle potřeby – parkourová místa, skateparky, hudební zkušebny, workouty, posilovny, volně dostupná sportoviště; - IT/wifi – zajistit zasíťování a podporu digitální gramotnosti i pro osoby sociálně vyloučené, prioritně s ohledem na děti a mládež (spolupráce školy, firmy); - Zajistit fond na skutečně bezplatné vzdělávání jako vyrovnávání příležitostí pro potřebné (bezplatná docházka do MŠ, družiny; hrazené stravování; jízdné; ubytování na domovech mládeže; kroužky; školní výlety/exkurze; učebnice; školní potřeby a další); - Finanční podpora umění ve veřejném prostoru; - Finanční podpora sousedských a spolkových aktivit mezi majoritou a minoritou také na krajské úrovni.
---	---

4.3 Monitoring a evaluace

Monitoring SSZ LK v sobě nese dvě roviny – procesní, tj. sledování indikátorů stavu realizace strategie a výsledkovou/dopadovou, tj. sledování plnění cílů strategie. Sledování procesů probíhá průběžně a přináší informace o tom, co se děje pro naplňování SSZ. Sledování výsledků a dopadů probíhá v delších časových úsecích a nese informace o funkčnosti realizovaných opatření. Tyto informace dohromady jsou potom průběžně hodnoceny a na základě evaluace jsou navrženy aktualizace opatření SSZ LK.

Každý z aktérů realizace strategie má svoje místo také ve sledování procesů a dopadů. Garant realizace SSZ LK koordinuje nastavení indikátorů tak, aby byly jednotné pro všechny oblasti. Jednotliví věcní garanti (odbory KÚ) jsou zodpovědní za navržení indikátorů ve spolupráci se všemi aktéry realizace SSZ LK, koordinaci sběru dat v jednotlivých oblastech - shromažďování relevantních existujících dat a shromažďování informací od aktérů pracujících s cílovou skupinou. Aktéři pracující s cílovou skupinou (města a obce, NNO, školy atd.) se podílejí na tvorbě indikátorů k opatřením, která jsou pro ně relevantní a následně realizují sběr dat pro dané indikátory. Za účelem kvalitního sběru dat je nutné počítat s posilněním kapacit krajského úřadu v oblasti sociálního začleňování a to buď v rámci nového projektu určeného na implementaci SSZ LK, nebo z krajských prostředků. Zjednodušeně by vztah aktérů při procesech monitoringu a evaluace mohl vypadat následovně:

Obr. č. 11: Aktéři monitoringu a evaluace

Indikátory pro jednotlivá opatření jsou stanoveny při vytváření jednotlivých akčních plánů, ve kterých jsou cíle a navrhované aktivity podrobně rozpracovávány do komplexních opatření. Na jejich podobě spolupracují všichni relevantní aktéři.

Akční plány strategie budou zpracovány v intervalech jednoho roku a budou na toto období specifikovat konkrétní opatření a aktivity včetně finančního rámce a souvisejících indikátorů.

Evaluace strategie, založená na sběru dat v rámci monitoringu, bude naplánována při tvorbě jednotlivých akčních plánů. Evaluaci by měl zajišťovat externí subjekt, který bude zapojený již do návrhu indikátorů při tvorbě akčních plánů. Finanční zajištění evaluace bude zohledněno v

projektu připravovaném k implementaci strategie, případně na její realizaci uvolní prostředky krajský úřad. Výsledky průběžné evaluace implementace SSZ LK budou představeny každoročně. V posledním roce platnosti SSZ LK proběhnou závěrečná vyhodnocení celého období SSZ LK. Závěry z vyhodnocení budou sdíleny na plénu PS SZaZ RSK LK, na jednání výborů a komisí kraje, zastupitelstva kraje, vhodným způsobem komunikovány s partnery v regionu a s občany. Závěrečná evaluace bude důležitým podkladem pro rozvoj oblasti sociálního začleňování v Libereckém kraji pro další období.

V rámci monitoringu a evaluace bude kraj **průběžně sledovat situaci v oblasti sociálního vyloučení a používané nástroje sociálního začleňování v území**. Za tímto účelem bude vytvořena databáze, která bude spravována zaměstnanci KÚ. **Databáze rozsahu sociálního vyloučení a opatření směřujících k sociálnímu začleňování** bude sledovat úroveň obcí a bude mít podobu jednoduché tabulky. Databázi připraví ve spolupráci s relevantními aktéry Odbor (Agentura) pro sociální začleňování. Většinou údajů, které bude databáze obsahovat, již krajský úřad v nějaké podobě disponuje, případně jde o dostupná administrativní data. Další data bude KÚ získávat průběžně v rámci monitoringu SSZ LK. Databáze bude zahrnovat:

a) situaci v obci z hlediska bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání, zadluženosti, bezpečnosti, rodiny, zdraví atd.;

b) využívání nástrojů pro zlepšení situace v těchto oblastech, a to zejména v podobě počtu osob těmito nástroji podpořených.

Pro představu níže příklad návrhu ukazatelů pro oblast zaměstnanosti (ukazatele nemají jasně definovanou podobu včetně časového období apod., jelikož slouží jen jako ilustrace směru uvažování, konkrétní podobu mohou získat v rámci pracovních skupin, např. těch tvořících akční plány). Tabulky pomohou kraji systematicky vyhodnocovat míru sociálního vyloučení souběžně se snahami o zlepšení na úrovni obcí, což mu umožní prohloubit svou roli strategického aktéra, koordinátora a metodika pracovníků na obcích. Tabulka sama o sobě pak může být pro představitele obcí zdrojem informací a motivace ke změně.

Tab. č. 32: Návrh ukazatelů zaměstnanosti – monitoring sociálního vyloučení a nástrojů sociálního začleňování v území

Počet dlouhodobě nezaměstnaných v obci
Počet míst VPP obce
Počet někdejších VPP zaměstnaných návazně přímo obcí
Počet SÚPM v obci
Počet obyvatel obce zaměstnaných v sociálních podnicích
Počet někdejších VPP obce zaměstnaných návazně u soukromého zaměstnavatele
Počet klientů v projektech zaměřených na podporu zaměstnanosti v obci
Částka, kterou obec vynakládá na tyto projekty
...

Závěr

Ambicí dokumentu, se kterým jste se právě seznámili, je jak nastavení nových vizí a opatření, tak propojení a rozpracování již existujících dokumentů a koncepcí jednotlivých oblastí kraje souvisejících s tématem sociálního vyloučení.

Na přípravě dokumentu se podílelo široké spektrum odborníků z krajského úřadu, obcí, neziskových organizací a Odboru pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj. K dokumentu přispěli také členové pracovních skupin a orgánů Libereckého kraje svými připomínkami v procesu projednávání a schvalování.

Schválení dokumentu je nejen ukončením procesu důkladné přípravy, analýz a diskuzí mezi všemi výše uvedenými, ale také zahájením implementace cílů a opatření Strategie sociálního začleňování, která bude probíhat až do roku 2025. Z povahy dokumentu a širokého spektra témat, kterých se dotýká, bude do nastávajících aktivit v různé míře zapojen ještě širší okruh osob a institucí, než do samotné přípravy.

Proces implementace bude popsán v pravidelně aktualizovaných prováděcích dokumentech a sledován v rámci průběžného monitoringu. Další podněty na úpravu tohoto dokumentu či návazné aktivity po roce 2025, ke kterému tato strategie směřuje, bude přinášet také evaluace, která je nedílnou součástí Strategie.

Použité zkratky

APZ	- aktivní politika zaměstnanosti
ASZ, Agentura	- Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR
CBL	- Centrum bydlení Liberec
CS	- cílová skupina
ČR	- Česká republika
ČŠI	- Česká školní inspekce
DnB	- doplatek na bydlení
DSO	- dobrovolné sdružení obcí
DT	- dotační titul
ESIF	- Evropské strukturální a investiční fondy
ESF	- Evropský sociální fond
EZ	- evaluační zpráva
EU	- Evropská unie
FRA	- Agentura EU pro základní práva
IOP	- Integrovaný operační program
IROP	- Integrovaný regionální operační program (2021-2027)
ITI	- Integrované územní investice
JIS	- jednotný informační systém
Kancelář	- Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
Komise	- Komise Rady LK pro národnostní menšiny a sociální začleňování
Koordinátor	- koordinátor pro záležitosti národnostních menšin a cizinců
KPSS	- komunitní plánování sociální služeb
KPSV	- koordinovaný přístup k sociálnímu vyloučení
KPSVL	- koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KÚ	- Krajský úřad
LK	- Liberecký kraj
LP	- lokální partnerství
MAS	- místní akční skupina
MěÚ	- Městský úřad
MK	- Ministerstvo kultury
MMR	- Ministerstvo pro místní rozvoj
MOP	- dávka mimořádné okamžité pomoci
MPSV	- Ministerstvo práce a sociální věci
MPI	- Místní plán inkluze
MPO	- Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠ	- mateřská škola
MŠMT	- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	- Ministerstvo vnitra
MZd	- Ministerstvo zdravotnictví
NAKAP	- Naplňování krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání
NDC	- nízkoprahové denní centrum

NEET	- mládež mimo vzdělávání a zaměstnání
NNO	- nevládní neziskové organizace
NRP	- náhradní rodinná péče
NSK	- národní soustava kvalifikací
NZDM	- nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OK	- Odbor kultury
OP JAK	- Operační program Jan Amos Komenský (2021-2027)
OPS PZ	- odborná pracovní skupina sociální oblast Paktu zaměstnanosti
OP VVV	- Operační program Výzkum, věda, vzdělávání (2014-2020)
OP Z	- Operační program zaměstnanost (2021-2027)
ORP	- obec s rozšířenou působností
OSP	- odborné sociální poradenství
OSV	- Odbor sociálních věcí
OŠMTaS	- Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu
OZ	- odbor zdravotnictví
p. b.	- procentní bod
PnB	- příspěvek na bydlení
PnŽ	- příspěvek na živobytí
PS	- pracovní skupina
PS RSK LK	- pracovní skupina Regionální stálé konference Libereckého kraje
PS SZaZ	- pracovní skupina sociální začleňování a zaměstnanost
PVDP	- plán vzdálené dílčí podpory
PZ	- Pakt zaměstnanosti
IROP	- Integrovaný regionální operační program
RSK	- regionální stálá konference
RVKPP	- Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
RVZRM	- Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
RVP ZV	- rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP ZV LMP	- rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání – příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením
SAS	- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
SRM	- strategie rozvoje města
SP	- sociální práce
SPO	- společně posuzované osoby
SPOD	- sociálně právní ochrana dětí
SPSZ	- strategický plán sociálního začleňování
SPRSS LK	- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb
SSZ	- Strategie sociálního začleňování
SŠ	- střední škola
SÚPM	- společensky účelná pracovní místa
SV	- sociální vyloučení
SVL	- sociálně vyloučená lokalita

TAP	- tematický akčný plán
TP	- terénny programy
VPP	- verejné prospěšné práce
VŠ	- vysoká škola
ZDVOP	- zdravotní služba dětský domov pro děti do 3 let věku
ZŠ	- základní škola
ZV	- základní vzdělání

Použité zdroje

Centrum bydlení Liberec.

Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cbl/>

Čada, K. a kol. (2015). *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*. GAC.

Dostupné z: https://www.esfcr.cz/detail-clanku/-/asset_publisher/BBFAoaudKGfE/content/analiza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr

Čada, K., Hůle, D. (2019). *Analýza segregace v základních školách z pohledu sociálního vyloučení*. Agentura pro sociální začleňování.

Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/analiza-segregace-v-zakladnich-skolach-z-pohledu-socialniho-vylouceni-2019/>

Česká asociace streetwork (2019). *Vize NZDM 2030*

Dostupné z: <https://www.streetwork.cz/archiv/clanky/detail/3101/vyvoj-sluzby-nzdm-v-ceske-republice-a-vize-nzdm-2030>

Česká školní inspekce (2020). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020 - Výroční zpráva České školní inspekce*.

Dostupné z:

https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%20zpr%20a1vy/Vyrocní-zprava-Ceske-skolní-inspekce-2019-2020_zm.pdf.

Český statistický úřad (2020). *Příjmy a životní podmínky domácností 2019 – Liberecký kraj*.

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2019-liberecky-kraj>

Česká školní inspekce (2017). *Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017 – závěrečná zpráva*.

Dostupné z: <https://www.csicr.cz/getattachment/17f8e265-b04f-4459-a106-3aecbf735ca0/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-na-urovni-5-a-9-rocniku-ZS-zaverecna-zprava.pdf>

Člověk v tísni (2017). *Dluhové analýzy*.

Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/dluhove-analyzy-4179gp>

Definice sociální práce. Učební materiál Jabok.

Dostupné z:

https://is.jabok.cz/do/JA10/954367/955284/955295/Socialne_pravni_ochrana_deti.pdf

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce (2021). Úřad vlády ČR.

Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dotace/prevence/Seminar-pro-zadatele---Prevence-socialniho-vylouceni-a-komunitni-prace-2021.pdf>

Dufek A., Korecká Z. (2021). *Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci - Aktualizace znalostí o stavu sociálního vyloučení na území města*. Odbor (Agentura) pro sociální začleňování.

Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/final_aktualizace-lokalit-lbc_fin-1406_2021.pdf

Evropa 2020: strategie Evropské unie pro růst a zaměstnanost.

Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:em0028&from=CS>

Evropský pilíř sociálních práv.

Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_cs

Viz Glumbíková, K. (2021). *Responsivní evaluace v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita.

Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/fss/projekty/optimko/responzivni-evaluace.pdf>

HARRISON, R. (1976) The Demoralising Experience of Prolonged Unemployment. Department of Education Gazette, 84,339-348.)

Havlíková, J. a Kubalčíková, K. (2018). *Analýza současného stavu výkonu sociální práce ve školách a školských poradenských zařízeních a současného stavu výkonu sociální práce ve zdravotnictví*. Brno. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/756919/Projekt_VUPSV-S2-4_Hlavni_vystup.pdf/c1ef9807-6359-4840-e247-9e325e1bee99

Individuální projekt OPVVV *Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL*.

Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/individualni-projekt-op-vvv-inkluzivni-a-kvalitni-vzdelavani-v-uzemich-se-svl/>

Institut prevence a řešení předlužení (2020). *Exekuce domácností brzdí společnost i ekonomiku. Pomoci mohou radnice*.

Dostupné z: <https://www.institut-predluzeni.cz/novinky/exekuce-domacnosti-brzdi-spolecnost-i-ekonomiku-pomoci-mohou-radnice-19/>.

Institut prevence a řešení předlužení. *Mapa exekucí*.

Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>

Institut prevence a řešení předlužení. *Mapa osobních bankrotů*.

Dostupné z: www.mapabankrotu.cz

Katalog sociálních služeb Libereckého kraje.

Dostupné z: <https://socialnisluzbylk.cz/sluzby/?situation=253>

Koncepce bydlení České republiky 2021+.

Dostupné z: https://www.mmr.cz/getmedia/3b785f5d-3fef-446a-af5f-29413791982e/Koncepce-bydleni-2021_1.pdf.aspx?ext=.pdf

Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 až 2021.

Dostupné z: <https://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/getFile/id:1009195/lastUpdateDate:2018-01-11%2010%3A55%3A37>

Korbel, V., Kunc, M., Prokop, D. a Dvořák, T. (2020). *Souvislost sociálního znevýhodnění a vzdělávacích problémů*. PAQ Research.

Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/souvislost-soci%C3%A1ln%C3%ADho-znev%C3%BDhodn%C4%9Bn%C3%AD-a-vzd%C4%9BI%C3%A1vac%C3%ADch-probl%C3%A9m%C5%AF>

Klusáček, J., Mertová, J. a Svobodová, A. (2021). *Analýza důvodů vedoucí k umístění ohroženého dítěte do dětského centra Liberec*. Lumos.

Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:1095817/2021-05-31%2014:38:18.000000>

Lokality spolupracující s ASZ

Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokality/>

Lang, P., Matoušek, R. (2020). *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení*. Agentura pro sociální začleňování.

Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vylouceni/

Lumos a Charita ČR (2021). *Podpora ohrožených rodin v ČR, výzkumná zpráva o kapacitách SAS pro rodiny s dětmi*.

Dostupné z: https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/sas_kapacity.pdf

Maslow, A. H. (2014). *O psychologii bytí*. Portál.

Materiály projektu *Dobrá práce v obci: Možnosti pracovní integrace osob ohrožených sociálním vyloučením na úrovni obce*.

Dostupné z: <https://www.pracevobci.cz/> a <https://zamestnavam.pracevobci.cz/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2012). *Dlouhodobá vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování*.

Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Dlouhodobá_vize_MPSV_pro_oblast_socialniho_zaclenovani.pdf/014ca163-11e2-fbd5-5bac-999c937410c4

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2019). *Analýza financování sociálních služeb*.

Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Anal%C3%BDza+financov%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb_2019.pdf/3e8c3bf8-c747-09b0-9308-3838a646c465

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2012). *Plán opatření výkonu rozsudku D.H. proti ČR.*

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-predstavilo-plan-opatreni-k-vykonu-rozsudku-d-h-proti>

Musil L., (1999). *Dovednosti komunitního sociálního pracovníka.* Studijní text. Brno: FSS MU.

Dostupné z:

https://is.muni.cz/el/fss/podzim2009/SPP117/um/dovednosti_komunitniho_socialniho_pracovnika.pdf

Národní plán obnovy.

Dostupné z: <https://www.planobnovy.cz/o-planu>

Odbor (Agentura) pro sociální začleňování. *Evaluační zprávy:*

- Frýdlantsko (Evaluační zpráva z 09/2019)
- Velké Hamry (Evaluační zpráva z 12/2019)
- Ralsko (Evaluační zpráva z 06/2020)
- Liberec (Hodnotící zpráva o dopadu projektu z 05/2021)
- Liberec (Hodnocení kvality spolupráce z 12/2020)

Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokality/>

Odbor (Agentura) pro sociální začleňování (2021). *Metodika koordinovaného přístupu k sociálnímu vyloučení (specifická část).*

Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialnimu-vyloucení-2021-specificka-cast/>

Odbor (Agentura) pro sociální začleňování (2018). *Odhad velikosti cílové skupiny pro věcný záměr zákona o sociálním bydlení.*

Odbor (Agentura) pro sociální začleňování (2018). *Tematický výzkum: Analýza příčin vysoké nezaměstnanosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit a jejich nízké odborné kvalifikace (Ústí nad Labem, Chomutov, Dubí).*

Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/T%C3%A9matick%C3%BD-v%C3%BDzkum-P%C5%99%C3%AD%C4%8Diny-vysok%C3%A9-nezam%C4%9Bstnanosti-obyvatel-SVL-%C3%A9ast%C3%AD-nad-Labem-Chomutov-Dub%C3%AD-2018.pdf>

Operační program JAK

Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/2021-plus>

Operační program Zaměstnanost plus 2021-2027

Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/opz-plus>

PAQ Research (D. Prokop, V. Korbel, T. Dvořák, L. Marková, D. Gardošíková) a think-tank IDEA (J. Grossmann, V. Korbel, J. Krajčová, D. Münich). 2021. *Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity*. Nadace České spořitelny.

Dostupné z: <https://www.nadacecs.cz/data/documents/db/NCS-studie-nerovnosti-fin.pdf>

Platforma pro sociální bydlení. Kampaň *Mít svůj domov*.

Dostupné z: <https://www.mitsvujdomov.cz/>

Platforma pro sociální bydlení. *Slovník pojmů*.

Dostupné z: <https://socialnibydeni.org/slovník-pojmu>

Platforma pro sociální bydlení a Lumos (2019). *Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018*.

Dostupné z: <https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2019/04/Zpr%C3%A1va-o-vylou%C4%8Den%C3%AD-z-bydlen%C3%AD-za-rok-2018.pdf>

Projekt *Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením*.

Dostupné z: <http://www.szu.cz/epoz>

Průcha, L. (2020). *Závěrečná zpráva: Kvantitativní sběr dat v oblasti bydlení na úrovni obcí v Libereckém kraji*. Krajský úřad Libereckého kraje.

Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:1089688/2021-01-15%2014:07:49.000000>.

Regionální zpravodajství NZIS. *Věková struktura obyvatelstva v krajích a okresech*.

Dostupné z: <https://reporting.uzis.cz/cr/index.php?pg=statisticke-vystupy--demograficke-a-socioekonomicke-ukazatele--obyvatelstvo--vekova-struktura-obyvatelstva-v-krajich-a-okresech>

Revidovaná Evropská sociální charta.

Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/5/1684-b9639fb5_72e4_4560_9489_dc6ddba5a898.pdf

Sdružení měst a obcí a Ministerstvo pro místní rozvoj (2019). *Národní dotační zdroje. Příležitosti a možnosti pro města a obce z národních zdrojů*.

Dostupné z: <https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/7466/narodni-dotacni-zdroje-2019-web.pdf>

Schola Empirica. Projekt OPZ *Síťování pracovníků pro výměnu dobré praxe v práci s mládeží ohroženou sociální exkluzí (NEET)*.

Dostupné z: http://socwiki.cz/NEET_ml%C3%A1de%C5%BE

Sociálně odpovědné veřejné zadávání

Dostupné z: <https://www.sovz.cz/>

SocioFactor (2013). *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*.

Dostupné z: <https://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>

Statistické mapování dat Krajské pobočky Úřadu práce Libereckého kraje o evidenci uchazečů o zaměstnání dle věku a vzdělání a dle okresů provedené v červnu 2021.

Staveník, A. a Stejskalová, M. (2019). Faktory podporující návštěvnost zájmových kroužků In *Vstupní analýza v oblasti vzdělávání města Brna*. Odbor (Agentura) pro sociální začleňování. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/vstupni-analyza-v-oblasti-vzdelavani-mesta-brna-volny-cas-socialne-vyloucenych-deti_komprimovan%C3%BD.pdf

Strategický plán rodinné politiky Libereckého kraje 2019 - 2023.

Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/id:1028969/lastUpdateDate:2018-09-10+15:54:48/image.jpg>

Strategie sociálního začleňování 2021-2030.

Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/strategie-socialniho-zaclenovani-2021-2030>

Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021-2027.

Dostupné z: <https://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1874/rozvojove-dokumenty-strategie-rozvoje-lk-a-program-rozvoje-lk/strategie-rozvoje-libereckeho-kraje-2021>

Šimíková, I. (2012). *Analýza databáze příjemců dávek hmotné nouze zhodnocení role nákladů na bydlení a dávek spojených s bydlením ve vztahu k příjemcům dávek hmotné nouze*. Praha: VÚPSV, v.v.i.

Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_350.pdf

Školská inkluzivní koncepce Libereckého kraje. 2020.

Dostupné z:

<http://www.edulk.cz/LinkClick.aspx?fileticket=f7zyAnmoYgo%3D&tabid=160&mid=756>

Úmluva o právech dítěte.

<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/Preklady-dokumentu-OSN.pdf>

Vališová, H. (2017). *Typologie lokalit, ve kterých žijí sociálně vyloučení*. Praha: Agentura pro sociální začleňování.

Zákon č. 561/2004 Sb. v aktuálním znění (školský zákon).

Zákon 108/2006 Sb. v aktuálním znění (zákon o sociálních službách).

Zápis č. 4 ze zasedání pracovní skupiny sociální začleňování Regionální stálé konference Libereckého kraje ze dne 7. 6. 2019.

Dostupné z: https://www.rsk-lk.cz/images/2019_01_PS_z%C3%A1pis.pdf

Zdravotní politika Libereckého kraje.

Dostupné z: <https://zdravotnictvi.kraj-lbc.cz/getFile/id:1041487/lastUpdateDate:2019-08-30+15:34:45/image.jpg>

Přílohy

Seznam příloh:

1. Oblasti a formy spolupráce dle memoranda o spolupráci ASZ a Libereckého kraje
2. KPSVL projekty v Libereckém kraji v programovém období 2014 až 2020
3. Přehled doposud realizovaných aktivit a projektů sociálního začleňování v Libereckém kraji
4. Vazba na cíle Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021 - 2027
5. Vazba na cíle Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje pro období let 2021 – 2023
6. Odkazy na datové a analytické weby dle klíčových oblastí
7. Předmět úpravy, základní zásady a vymezení některých pojmů zákona o sociálních službách 108/2006 Sb.
8. Programové prohlášení krajské koalice (2020-2024)

Oblasti spolupráce

1. Spolupráce se vztahuje na všechny oblasti realizace strategií sociálního začleňování, zejména na oblast zaměstnanosti, bydlení, sociálních služeb, vzdělávání, sociálních dávkových systémů, zdravotní péče, komunitní práce a komunitních služeb, dluhové problematiky, prevence kriminality, zdraví a participativních postupů.
2. Zvláštní pozornost je věnována podpoře subjektů zabývajících se poskytováním služeb v oblasti sociálního začleňování.
3. Obě strany úzce spolupracují při přípravě, provádění a aktualizaci koncepčních dokumentů v oblasti sociálního začleňování a projektů podporujících sociální integraci, plánování a transformaci sociálních služeb.
4. Obě strany se aktivně podílí na plnění dohodnutých opatření v oblasti sociální inkluze a společně hledají zdroje k jejich financování, spolupracují na přípravě projektových žádostí Libereckého kraje pro projekty financované z evropských strukturálních fondů.
5. Obě strany pravidelně vyhodnocují výsledky své spolupráce a navrhují další činnosti, které směřují ke zlepšení realizace opatření směřujících k sociálnímu začleňování.

Formy spolupráce

1. Hlavní formou spolupráce je vzájemná účast na platformách zřizovaných krajem a Agenturou. Jedná se např. o lokální partnerství a jeho pracovní skupiny v lokalitách spolupracujících s Agenturou, kam budou jako členové zváni zástupci kraje. Dalšími relevantními krajskými platformami jsou např. Komise pro národnostní menšiny a sociální začleňování, Regionální stálá konference (RSK) – pracovní skupiny, Pakt zaměstnanosti či další pracovní skupiny Libereckého kraje, založené na plnění vládních strategií, kam budou jako členové zváni zástupci Agentury.
2. Agentura pověřuje odpovědné pracovníky, kteří ji v krajských platformách zastupují.
3. Kraj pověřuje odpovědné pracovníky, kteří jej zastupují na platformách iniciovaných Agenturou (např. lokálních partnerství).
4. Další formou spolupráce je součinnost Agentury s krajským koordinátorem pro záležitosti národnostních menšin a cizinců ve spolupráci s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny a vzájemné sdílení informací relevantních pro naplňování strategie sociálního začleňování v Libereckém kraji, včetně spolupráce na projektu Agentura jako inovační aktér politiky sociálního začleňování v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

6. Agentura iniciuje pravidelná setkání (minimálně dvakrát ročně) s odpovědnými pracovníky kraje za účelem sdílení informací z oblasti sociální inkluze.

Intenzivnější práce na zpracování vlastního dokumentu byly zahájeny v roce 2019, kdy Liberecký kraj schválil číslem usnesení 2061/19/RK s Agenturou pro sociální začleňování deklaraci o spolupráci na projektu „Agentura jako inovační aktér politiky sociálního začleňování“. Pro přípravu SSZ LK byla využita již v té době fungující pracovní skupina Regionální stálé konference Libereckého kraje - sociální začleňování a zaměstnanost. V rámci přípravy strategie se uskutečnilo osm setkání pracovní skupiny a mikrotýmů, z nichž každé bylo zaměřené na konkrétní téma.

Příloha 2 Projekty Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám v Libereckém kraji v programovém období 2014 až 2020

OPZ KPSVL

Číslo výzvy OPZ	Registrační číslo projektu	Název projektu	Název žadatele/ příjemce
03_15_042	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/ 0003283</i>	V pravou chvíli	Člověk v tísni, o.p.s.
03_15_042	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/ 0005708</i>	Asistent prevence kriminality 2017 - 2019 ve Velkých Hamrech	Město Velké Hamry
03_15_042	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/ 0006110</i>	Sociální a komunitní sociální práce ve Velkých Hamrech	Město Velké Hamry
03_15_042	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/ 0006115</i>	Asistent prevence kriminality a komunitní práce ve městě Ralsko	Město Ralsko
03_15_042	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/ 0006116</i>	Sociální terénní práce ve vyloučených lokalitách města Ralsko	Město Ralsko
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/ 0007761</i>	Včas	Člověk v tísni, o.p.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/ 0007783</i>	Společně rosteme	Farní charita Česká Lípa
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/ 0007794</i>	Rozšíření odborného sociálního poradenství v Občanské poradně v lokalitě Nový Bor	Děčko Liberec z.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/ 0007796</i>	Sociální služby Romodrom Liberec	Romodrom o.p.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/ 0007797</i>	Terénní služby Romodrom Liberec	Romodrom o.p.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/ 0007808</i>	S rodinou proti dluhům	Rodina v centru, z.ú.

03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007811</i>	Rozšíření služby odborného sociálního poradenství v občanské poradně Liberec	Děčko Liberec z.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007814</i>	S rodinou proti vyloučení	Rodina v centru, z.ú.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007824</i>	Asistenti prevence kriminality Liberec	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007825</i>	Kontaktní sociální práce Liberec 2018-2020	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0010638</i>	Terénní program Smržovka	Romodrom o.p.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016084</i>	Azylový dům pro ženy a rodiny s dětmi v Liberci	Návrat, o.p.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016488</i>	Liberec bez dluhů	Člověk v tísní, o.p.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016489</i>	S D.R.A.K.em proti chudobě	Občanské sdružení D.R.A.K. z.s.
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016597</i>	Preventivní sociální práce v Ralsku	Město Ralsko
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016599</i>	Komplexní řešení problematiky sociálně patologických jevů v Ralsku	Město Ralsko
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016920</i>	Asistenti prevence kriminality Liberec II.	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC
03_16_052	<i>CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016923</i>	Centrum bydlení Liberec	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC

IROP SVL

Název výzvy ŘO	Registrační číslo projektu	Název projektu	Název žadatele
15. výzva IROP – Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000624</i>	Rekonstrukce Mateřské školy Okna v Podbezdězí	Obec Okna
15. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000567</i>	Vybudování zázemí pro dětskou skupinu	Dětské centrum Delfínek, z.s.
15. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000600</i>	Rekonstrukce MŠ Pohádka	Město Nový Bor
15. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000551</i>	Rekonstrukce a navýšení kapacity mateřské školy v Jestřebí	Obec Jestřebí
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003336</i>	Vybavení pro služby parku Brniště	FT & Catering s.r.o.
39. výzva IROP – Rozvoj infrastruktury komunitních center v SVL - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_05 2/0002362</i>	Komunitní centrum Konopná	Jednota bratrská Liberec - Ruprechtice
15. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000437</i>	Školka Beruška	Martina Kirschová
11. výzva IROP - Sociální podnikání pro SVL - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/15_00 5/0000246</i>	Výroba štěpky	MARCO - PROFIT s.r.o.

30. výzva IROP – Rozvoj sociálních služeb (SVL) - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_04 0/0002359	Domov sociálních služeb Arbo de Vivo - Domov pro osoby se zdravotním postizením	Arbo de Vivo, zapsaný ústav
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003303	Zahradnické a komunální práce	Karel Kohout
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003745	Jazyková učebna ZŠ Stráž pod Ralskem	Město Stráž pod Ralskem
57. výzva IROP – Infrastruktura pro zájmové a neformální celoživotní vzdělávání (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 4/0004900	Neformální vzdělávání prostřednictvím interaktivních expozi	IQLANDIA, o.p.s.
57. výzva IROP - Infrastruktura pro zájmové a neformální celoživotní vzdělávání (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 4/0004939	Technology Center Liberec	IQLANDIA, o.p.s.
30. výzva IROP – Rozvoj sociálních služeb (SVL) - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_04 0/0002309	Rozvoj sociálního centra LAMPA v Mimoni	LAMPA, z. s.
15. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000027	Vybudování zázemí pro dětskou skupinu	Dětské centrum Delfinek, z.s.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009247	Sociální bydlení ve městě Cvikov	Centrum bydlení u sv. ANTONIE , z. s.
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003424	Zřízení Moštárny Brniště	Eva Eichlerová

44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003512	Luxiom - nový sociální podnik	Luxiom, s.r.o.
30. výzva IROP – Rozvoj sociálních služeb (SVL) - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_04 0/0002162	Terénní týmy pro osoby s duševním onemocněním	FOKUS Liberec o.p.s.
33. výzva IROP – Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 0/0001810	Vybudování multimediální jazykové učebny v objektu Euroškola Česká Lípa střední odborná škola s.r.o.	Euroškola Česká Lípa střední odborná škola s.r.o.
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004280	Centrum dílenského a technického vzdělávání	Statutární město Liberec
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004276	Děti ze školy se domluví ve světě	Základní škola a Mateřská škola Janov nad Nisou, příspěvková organizace
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0010120	Vybudování a rozšíření kapacity MŠ Hejnice	Město Hejnice
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003605	Kabinet fyziky- Učebna přírodních věd ZŠ a MŠ Kamenický Šenov	ZŠ a MŠ, Kamenický Šenov, nám. Míru 616, příspěvková organizace
33. výzva IROP - Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 0/0002752	Centrum odborného vzdělávání Libereckého kraje řemesel	Liberecký kraj

57. výzva IROP – Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 4/0004938</i>	Modernizace infrastruktury pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání v ZUŠ Lomnice nad Popelkou	Město Lomnice nad Popelkou
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro sociálně vyloučené lokality II. - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003528</i>	Prodejna nápojů a minipivovar	Novoborský pivovar s.r.o.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009561</i>	Domov Raisova z.ú. - sociální bydlení	Domov Raisova z.ú.
35. výzva IROP - Sociální bydlení pro SVL - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_03 3/0003094</i>	Pomoc na dlani - Dolní Řasnice	„Pomoc na dlani“
47. výzva IROP – Infrastruktura ZŠ (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003882</i>	Vybudování odborné učebny v ZŠ Smržovka	Město Smržovka
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003509</i>	Sociální podnik Družstvo Globalinvest	Družstvo Globalinvest
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003366</i>	Vybavení služeb parku Brniště	FT & Catering s.r.o.
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003567</i>	Rozšíření aktivit prádelny DUHA	Aktivní život o.p.s.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009096</i>	Sociální bydlení v obci Česká Lípa, sv. Anna	Bydlení u sv. ANNY, z. s.

33. výzva IROP- Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 0/0002754</i>	Centrum odborného vzdělávání Libereckého kraje strojírenství a elektrotechniky	Liberecký kraj
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003491</i>	Sociální podnik Tanitech s.r.o.	Tanitech s.r.o.
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004091</i>	Zajištění kapacity odborného vzdělání ZŠ Vratislavice nad Nisou	MĚSTSKÝ OBVOD LIBEREC - VRATISLAVIC E NAD NISOU
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003911</i>	Vybudování přírodovědné učebny na ZŠ Husova ve Frýdlantu	Město Frýdlant
90. výzva IROP - Sociální podnikání pro KPSVL - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/19_11 2/0013411</i>	Servis pro krajinu s.r.o.	Servis pro krajinu, s.r.o.
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003740</i>	ZŠ TGM Hrádek nad Nisou - Jazyková laboratoř, práce se zvukem a sdílením obrazu	ZŠ T. G. Masaryka, Hrádek nad Nisou, Komenského 478, příspěvková organizace
15. výzva IROP – Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000609</i>	Zvýšení kapacity předškolního vzdělávání ve městě Ralsko	Město Ralsko
35. výzva IROP – Sociální bydlení pro SVL - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_03 3/0003064</i>	Sociální byty ve Velkých Hamrech	Město Velké Hamry

80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009650	Pomoc na dlani - sociální bydlení	Pomoc na dlani z.s.
15. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000549	Vybudování dětské skupiny v Hrádku nad Nisou	Město Hrádek nad Nisou
35. výzva IROP – Sociální bydlení pro SVL - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_03 3/0003059	Humanizace objektu č.p. 270, Nové Město pod Smrkem	Město Nové Město pod Smrkem
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009558	Byty Raisova z.ú. - sociální bydlení	Byty Raisova z.ú.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009100	Sociální bydlení pro město Česká Lípa, sv. Tereza	Domov sv. TEREZY, z. s.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009574	Mia's home z. s. - Sociální bydlení	Mia's Home z.s.
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003842	V novém se učí lépe	ZŠ Horní Police, okres Česká Lípa, příspěvková organizace
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003839	Jazyková a přírodovědná učebna ZŠ a MŠ Jestřebí	Základní škola a Mateřská škola Jestřebí, příspěvková organizace
57. výzva IROP – Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 4/0004969	Dílenská akademie	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0008795	Sociální bydlení - Hrádek nad Nisou	Město Hrádek nad Nisou

47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003800	Modernizace budovy Základní školy Chrastava	Město Chrastava
57. výzva IROP - Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 4/0004997	Banka řemesel	TRADICE A INOVACE o.p.s.
15. výzva IROP - Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000660	Mateřské centrum Velký Valtinov	Obec Velký Valtinov
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004230	Stavební úpravy Základní sportovní školy Tanvald ve vazbě na bezbariérový přístup.	Město Tanvald
35. výzva IROP – Sociální bydlení pro SVL - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_03 3/0003093	KOMUNA PLUS - Sociální bydlení Jablonec nad Nisou	KOMUNA PLUS, z.ú.
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004273	Vybudování učebny přírodních věd v objektu ZŠ Liberec, Aloisina výšina 642, příspěvková organizace	Základní škola, Liberec, Aloisina výšina 642, příspěvková organizace
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003623	STAVEBNÍ ÚPRAVY A PŘÍSTAVBA ZŠ HARRACHOV; ZKVALITNĚNÍ VÝUKY	Město Harrachov

47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003682	Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení	Základní škola, Liberec, ul. 5. května 64/49, příspěvková organizace
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003829	Modernizace jazykové učebny	Základní škola a Mateřská škola, Stráž nad Nisou, příspěvková organizace
30. výzva IROP – Rozvoj sociálních služeb (SVL) - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_04 0/0002204	Centrum 1407, Frýdlant - podpora rozvoje sociálních služeb	Město Frýdlant
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009893	Zvýšení kapacity Mateřské školy Smržovka	Město Smržovka
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003670	Rekonstrukce učebny pro výuku přírodních věd ZŠ Zákupy	Základní škola a Mateřská škola Zákupy, příspěvková organizace
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009898	Navýšení kapacit MŠ Pastelka	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004118	Jazyková učebna a učebna přírodních věd pro ZŠ a MŠ Mírová 81, Mimoň	Základní škola a Mateřská škola Mírová 81, Mimoň, příspěvková organizace
33. výzva IROP – Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 0/0002702	Nové vybavení pro Kateřinky	Střední škola Kateřinky - Liberec, s.r.o.
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003544	Jindřichovická lesní s.r.o. - sociální podnik	Jindřichovická lesní s.r.o.

80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10/4/0009205	Sociální bydlení ve Starých Splavech, Sv. Marie	Dům u sv. MARIE, z. s.
33. výzva IROP - Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05/0/0002696	Centrum odborného vzdělávání Libereckého kraje pro zemědělství	Liberecký kraj
33. výzva IROP - Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05/0/0002751	Centrum odborného vzdělávání Libereckého kraje automobilového průmyslu	Liberecký kraj
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10/4/0009449	Rekonstrukce objektu ve Skalici u České Lípy č.p. 266 se sociálním bydlením	Obec Skalice u České Lípy
15. výzva IROP – Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01/4/0000585	Městské zařízení péče o děti do tří let, vznik dvou dětských skupin v MŠ Dolní Libchava	Město Česká Lípa
30. výzva IROP – Rozvoj sociálních služeb (SVL) - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_04/0/0002193	Chráněné bydlení TULIPAN	Sdružení TULIPAN, z.s.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10/4/0009568	Sociální byty ve Velkých Hamrech (2. etapa)	Město Velké Hamry
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06/1/0003370	Sociální podnik Institutu ZZ s.r.o.	Institut ZZ s. r. o.

15. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000592</i>	Navýšení kapacity mateřské školy Lísteček ve Vratislavicích nad Nisou	Městský obvod Liberec - Vratislavice nad Nisou
30. výzva IROP – Rozvoj sociálních služeb (SVL) - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_04 0/0002331</i>	Infrastruktura sociálních služeb - centrum Konopná	Jednota bratrská Liberec - Ruprechtice
35. výzva IROP – Sociální bydlení pro sVL - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_03 3/0002989</i>	Sociální byty_IMMO SP	IMMO SP, z.s.
39. výzva IROP – Rozvoj infrastruktury komunitních center v SVL - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_05 2/0002413</i>	Komunitní centrum Bétel	Sbor Jednoty bratrské v Chrastavě
33. výzva IROP – Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 0/0002777</i>	Centrum odborného vzdělávání Libereckého kraje uměleckoprůmys lové	Liberecký kraj
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003734</i>	Odborné učebny v ZŠ Velké Hamry	Základní škola a Mateřská škola Velké Hamry, příspěvková organizace
15. výzva IROP – Infrastruktura pro předškolní vzdělávání pro SVL - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/15_01 4/0000563</i>	Modernizace a rozšíření MŠ v Žandově	MĚSTO ŽANDOV
47. výzva IROP - Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003704</i>	Moderní učebny	Město Semily

39. výzva IROP – Rozvoj infrastruktury komunitních center v SVL - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_05 2/0002431	Komunitní centrum v Hrádku nad Nisou	Město Hrádek nad Nisou
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009887	Mateřská škola Šimonovice	Obec Šimonovice
82. výzva IROP - Rozvoj sociálních služeb (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 3/0009057	Azylový dům Města Česká Lípa	Město Česká Lípa
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009885	Zvýšení kapacity MŠ Pražská, Doksy	Město Doksy
30. Výzva IROP – Rozvoj sociálních služeb (SVL) - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_04 0/0002374	Zkvalitnění péče o klienty Snílkova domu na půli cesty SNÍLEK o.p.s.	Snílek, o.p.s.
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004007	Modernizace odborných učeben ZŠ Šluknovská	Město Česká Lípa
57. výzva IROP – Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 4/0004974	Technicko- umělecko vzdělávací centrum FABLAB LIBEREC	Centrum odborného rozvoje, z.ú.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009176	Sociální bydlení na Českolipsku, Dolní Libchava	Centrum bydlení u sv. ANTONIE, z. s.
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003728	Moderní inovativní škola	Statutární město Jablonec nad Nisou

33. výzva IROP- Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 0/0002753	Centrum odborného vzdělávání Libereckého kraje služeb	Liberecký kraj
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009901	Novostavba mateřské školy v Semilech	Město Semily
82. výzva IROP - Rozvoj sociálních služeb (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 3/0008943	Domov pro osoby s poruchou autistického spektra	MĚSTO LOMNICE NAD POPELKOU
82. výzva IROP - Rozvoj sociálních služeb (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 3/0010467	Poskytování sociálních služeb v pobytovém zařízení pro osoby se zdravotním postížením napříč věkovým spektrém: SVATÁ KATEŘINA - domov sociální péče Dubá	Silver Age, z.s.
80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0008838	Mia´s home z. s. - Sociální bydlení	Mia´s Home z.s.
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009977	Dostavba mateřské školy Skalice u České Lípy	Obec Skalice u České Lípy
57. výzva IROP – Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 4/0004845	Modernizace infrastruktury pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání v SVČ Sluníčko Lomnice nad Popelkou	MĚSTO LOMNICE NAD POPELKOU

80. výzva IROP - Sociální bydlení (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 4/0009142	Rekonstrukce domu č.p. 14, Masarykovo nám., Dubá	Město Dubá
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0004006	Modernizace odborných učeben ZŠ Antonína Sovy	Město Česká Lípa
33. výzva IROP – Infrastruktura středních a vyšších odborných škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_05 0/0002705	Centrum odborného vzdělávání Libereckého kraje strojírenství a informatiky	Liberecký kraj
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003498	Sociální podnik PLT Liberec s.r.o.	PLT Liberec s.r.o.
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003893	Modernizace infrastruktury ZŠ T. G. Masaryka Lomnice nad Popelkou	MĚSTO LOMNICE NAD POPELKOU
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009912	Výstavba mateřské školy ve Všelibicích	Obec Všelibice
88. výzva IROP - Infrastruktura pro předškolní vzdělávání (SVL) II. - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/18_11 0/0009970	Navýšení kapacity MŠ Montessori v Jablonci nad Nisou	Statutární město Jablonec nad Nisou
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003864	Přístavba a modernizace ZŠ ve Skalici u České Lípy	Obec Skalice u České Lípy
82. výzva IROP - Rozvoj sociálních služeb (SVL) II. - SC 2.1	CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 3/0008992	Jedličkův ústav - rekonstrukce III. NP domu B	Liberecký kraj

47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003660</i>	Nástavba odborných učeben - ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou	Město Hrádek nad Nisou
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0002896</i>	Vestavba výukové kuchyně ZŠ Osečná	Město Osečná
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003751</i>	Rekonstrukce učeben pro výuku jazyků na ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou	ZŠ Lidická, Hrádek nad Nisou, Školní ul. 325, příspěvková organizace
44. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL II. - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_06 1/0003530</i>	Digitalizací proti sociálnímu vyloučení	DigiDoc s.r.o.
82. výzva IROP - Rozvoj sociálních služeb (SVL) II. - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 3/0009130</i>	Domov Raspenava, p.o. - výstavba nových prostor	Liberecký kraj
82. výzva IROP - Rozvoj sociálních služeb (SVL) II. - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 3/0010459</i>	Sociální centrum Dům rodiny v Novém Boru	Rodina v centru, z.ú.
47. výzva IROP – Infrastruktura základních škol (SVL) - SC 2.4	<i>CZ.06.2.67/0.0/0.0/16_06 3/0003749</i>	Modernizace odborné učebny ZŠ Dubá	ZŠ Dubá - příspěvková organizace
82. výzva IROP - Rozvoj sociálních služeb (SVL) II. - SC 2.1	<i>CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_10 3/0008947</i>	Azylový dům Jonáš	Farní charita Česká Lípa
11. výzva IROP – Sociální podnikání pro SVL - SC 2.2	<i>CZ.06.2.58/0.0/0.0/15_00 5/0000190</i>	Personální a produkční rozšíření společnosti Klíčové a trezorové	Klíčové a trezorové centrum Hausner-Plný s.r.o.

		centrum Hausner-Plný s.r.o.	
--	--	-----------------------------------	--

OPVVV - inkluzivní vzdělávání

Název projektu	Příjemce podpory	Celkové způsobilé výdaje projektu (v Kč)	Příspěvek EU (v Kč)
K.O.Z.A. - Kooperace, Otevřenost, Zájem, Adaptace	Člověk v tísní, o.p.s.	59 402 060,48	47 996 864,86
Na jedné lodi	MAS Frýdlantsko, z.s.	8 663 167,50	7 363 692,37
Vzdělávejme společně děti předškolního věku v Liberci	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC	28 822 246,94	24 498 909,89
Společné vzdělávání ve Velkých Hamrech	Město Velké Hamry	6 114 566,25	5 197 381,31
Žijeme tu spolu	Město Frýdlant	6 055 286,00	5 146 993,10
Férové školy v Liberci	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC	27 872 680,37	23 691 778,31
S rodinou k inkluzi	Rodina v centru, z.ú.	11 603 645,00	9 863 098,25
Za úspěchem	Člověk v tísní, o.p.s.	5 461 961,00	4 642 666,85
Férové školy v Liberci II	STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC	76 932 072,66	65 392 261,76
Na jedné lodi II	MAS Frýdlantsko, z.s.	21 583 582,36	18 346 045,00

Společné vzdělávání ve Velkých Hamrech II	Město Velké Hamry	10 377 784,70	8 821 116,99
S rodinou k inkluzi II	Rodina v centru, z.ú.	6 251 676,90	5 313 925,36
<i>Celkem</i>		<i>269 140 730,16</i>	<i>146 415 266,93</i>

Příloha 3 Přehled doposud realizovaných aktivit a projektů sociálního začleňování v Libereckém kraji

Přehled realizovaných aktivit a projektů:

Aktivita	Období	Zdroj	Projekt
Sociální služby	2009 - 2013	ESF, MPSV ČR	IP 1 - Služby sociální prevence v Libereckém kraji
	2009 - 2011	ESF, MPSV ČR	IP 2 - Podpora střednědobého plánování a rozvoje kvality sítě sociálních služeb v Libereckém kraji
	2011 - 2013	ESF, MPSV ČR	IP 3 Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji
	2013 - 2015	ESF, MPSV ČR	IP 5 - Podpora a rozvoj služeb v sociálně vyloučených lokalitách Libereckého kraje reg. č.: CZ.1.04/3.2.00/B4.000 06
	2016 - 2020	ESF, MPSV ČR, Liberecký kraj	Podpora a rozvoj sociálních služeb pro rodiny a děti v Libereckém kraji reg. č. CZ.03.2.60/0.0/0.0/15 _005/0002734

	2017 - 2019	ESF, MPSV ČR, Liberecký kraj	Podpora procesů střednědobého plánování, síťování a financování sociálních služeb v Libereckém kraji reg. č. CZ 03.2.63/0.0/0.0/15- 007/0003861
	2017 - 2020	ESF, MPSV ČR, Liberecký kraj	Podpora a rozvoj služeb v komunitě pro osoby se zdravotním postížením v Libereckém kraji reg. č. CZ 03.2.60/0.0/0.0/15- 005/0003862
Koordinátor pro záležitosti romské menšiny	2010 - 2021	Úřad vlády ČR	Podpora koordinátorů pro romské záležitosti
Rodina	2016 - 2019	ESF, MPSV ČR, Liberecký kraj	Nastavení systémové podpory rodin s dětmi v Libereckém kraji reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15- 007/0002733
	2019 - 2022	ESF, MPSV ČR, Liberecký kraj	Systémová podpora práce s rodinou v Libereckém kraji reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15- 007/0013535

	2014 - 2015	ESF, MPSV ČR	Podpora standardizace orgánu sociálně právní ochrany Krajského úřadu Libereckého kraje reg. č. CZ.1.04/3.1.03/C2.00 010
Vzdělávání	2016 - 2022	ESF, MPSV ČR	Potravinová pomoc dětem v Libereckém kraji

Finanční podpora organizací Dotační fondu Libereckého kraje

Číslo programu	Název programu	Správce programu
1.4 2.7	Program na podporu činností mateřských center	Odbor regionální rozvoje a evropských projektů
2.6	Podpora místní Agendy 21	
1.4	Prevence kriminality	kancelář hejtmána
4.1	Program volnočasových aktivit	Odbor školství, tělovýchovy a sportu
4.26	Podpora sportovních činností dětí a mládeže ve sportovních organizacích	
4.3	Specifická primární prevence rizikového chování	

4.7	Podpora kompenzačních pomůcek pro žáky s podpůrnými opatřeními	Odbor školství, tělovýchovy a sportu
	Podpora dopravy žáků na veletrh EDUCA MYJOB Liberec	
	Sociální služby	Odbor sociálních věcí
5.1	Podpora integrace národnostních menšin a cizinců	
	Individuální žádost - komunitní plánování obcí	
	Individuální žádost o dotaci v oblasti protidrogové politiky	
	Individuální žádost o dotaci v oblasti rodinné politiky	
	Individuální žádost o dotaci v oblasti výkonu sociálně -právní ochrany dětí	
	Individuální žádost o dotaci v oblasti výkonu sociálně -právní ochrany dětí- Státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP dle zákona č. 359/1999 Sb.	
7.1	Kulturní aktivity v Libereckém kraji	Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu
9.1	Podpora ozdravných a rekondičních pobytů pro zdravotně/tělesně postižené občany	Odbor zdravotnictví
9.2	Podpora preventivních a léčebných projektů	
9.3	Podpora osob se zdravotním postižením	

A1.1 ZAMĚSTNANOST	
A1.1b.	Podpora zaměstnatelnosti, rovného přístupu a různých forem zaměstnanosti ohrožených skupin obyvatel a osob vedoucích rizikový způsob života ..., včetně zvyšování informovanosti zaměstnavatelů
A1.1d.	Rozvoj spolupráce mezi školami a zaměstnavateli při zajišťování odborné přípravy žáků, studentů a pedagogů (praxe, stáže ...)
A.1.1g.	Zvyšování informovanosti o nabídce zaměstnání
A1.1h.	Podpora kariérového poradenství na školách a poradenských a podpůrných programů vedoucích k uplatnění na trhu práce
A1.1j.	Rozšíření a udržení nabídky rekvalifikačních programů
A1.1k.	Podpora získávání pracovních zkušeností a návyků u osob nezaměstnatelných a nezaměstnaných (veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, pracovní trénink, stáže ...)
A2.1 PODNIKÁNÍ	
A2.1g.	Podpora podnikání v hospodářsky slabých oblastech kraje
A2.1h.	Podpora rozvoje sociálního podnikání
B3.1 KULTURA	
B3.1l.	Podpora provázanosti kultury s jinými oblastmi
D1.1 ZAMĚSTNANCI VE VZDĚLÁVÁNÍ	
D1.1e.	Pregraduální a další příprava pedagogů na práci s dětmi, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich rodinami
D1.1h.	Podpora zřizování a zachování pozic školních psychologů, speciálních pedagogů a nepedagogických pracovníků na školách v závislosti na situaci na trhu práce a finančních možnostech

D1.2 ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI VE VZDĚLÁVÁNÍ	
D1.2a.	Posílení a udržení personálních kapacit pedagogicko-psychologických poraden a speciálně pedagogických center
D1.2b.	Vytváření podmínek pro integraci dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami do vzdělávacího procesu
D1.2d.	Podpora primární prevence rizikového chování u dětí, žáků a studentů
D1.2e.	Realizace preventivních opatření pro žáky ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávání
D1.2f.	Podpora možnosti dokončení nedokončeného studia a dalšího rozšíření vzdělání, včetně zajištění informovanosti o těchto možnostech
D1.2g.	Poskytování kariérového poradenství na základních a středních školách
D1.3 INFRASTRUKTURA A VYBAVENÍ VZDĚLÁVACÍCH ZAŘÍZENÍ	
D1.3d.	Vytváření podmínek pro činnost neformálních vzdělávacích zařízení a pro provozování mimoškolních zájmových aktivit
D1.3e.	Úpravy vnitřního i vnějšího prostředí formálních i neformálních vzdělávacích zařízení za účelem zapojování a podpory rozvoje potenciálu všech dětí s ohledem na jejich znevýhodnění
D.1.4 KVALITA A EFEKTIVITA VZDĚLÁVÁNÍ	
D1.4f.	Podpora a rozvoj odborného vzdělávání s ohledem na uplatnitelnost absolventů na trhu práce
D1.4j.	Propojení a posílení spolupráce mezi školou a rodinou, případně nevládními organizacemi či orgány sociálně-právní ochrany dětí
D2.1 PREVENCE A PÉČE O ZDRAVÍ	
D2.1a.	Podpora aktivit pro zlepšování zdravotního stylu obyvatel
D2.1b.	Rozvíjení zdravotní gramotnosti a posilování odpovědnosti občanů za vlastní zdraví
D2.1d.	Podpora preventivních a edukačních programů pro všechny věkové skupiny obyvatel
D2.1e.	Sdílení informací, zkušeností a příkladů dobré praxe v oblasti prevence a podpory zdraví

D2.3 SÍŤ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB	
D2.3d.	Budování a rozvíjení sítě terénních práce odborných lékařů, sester a asistentů
D2.3f.	Podpora vzniku potřebných zařízení pro poskytování zdravotně-sociálních služeb a služeb pro extrémně sociálně slabé
D2.3k.	Propojování sítí zdravotních, sociálních a navazujících služeb
D2.4 ŘÍZENÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB	
D2.4j.	Podpora provázanosti zdravotních, sociálních a návazných služeb
D3.1 UŽIVATELÉ SLUŽEB V SOCIÁLNÍ OBLASTI	
D3.1a.	Podpora vzdělávání a preventivních programů v oblasti finanční a právní gramotnosti a dluhového poradenství pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a pro osoby vedoucí rizikový způsob života
D3.2 POSKYTOVATELÉ SLUŽEB V SOCIÁLNÍ OBLASTI	
D3.2a.	Zajištění dostupnosti vzdělávání pro pracovníky zaměstnané ve službách v sociální oblasti, včetně dalšího vzdělávání nad rámec povinného vzdělávání
D3.2d.	Rozvoj informovanosti poskytovatelů služeb v sociální oblasti o správné komunikaci s klienty se speciálními požadavky (osoby s handicapem, osoby
D3.2f.	Podpora rozvoje regionální sítě dobrovolnických center a programů pro dobrovolníky v sociální oblasti
D3.2h.	Podpora spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli služeb v sociální oblasti a jejich setkávání
D3.2i.	Podpora spolupráce poskytovatelů služeb v sociální oblasti se subjekty na trhu práce
D3.3 SÍŤ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	
D3.3a.	Rozvoj sítě sociálních služeb založené na aktuálních potřebách uživatelů a území a ve vztahu k dostupným zdrojům
D3.3e.	Zajištění dostupnosti sociálních služeb pro osoby se specifickými potřebami
D3.3g.	Podpora sociální práce vedoucí k předcházení ztráty bydlení, podpora získání standardního bydlení a udržení získaného nového bydlení
D3.3h.	Podpora činnosti služeb prevence, zejména v přirozeném prostředí klientů

D3.3j.	Vytvoření a rozvoj sítě odborných poraden (dluhové poradenství, poradny pro oběti trestných činů ...)
D3.4 ŘÍZENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	
D3.4b.	Zvyšování povědomí o sociálních službách již od základní školy a podpora mezigeneračního propojování
D3.4c.	Zvyšování kvality sociálních služeb a systému jejich kontroly a evaluace
D3.4d.	Zpracování a aktualizace rozvojových plánů sociálních služeb se zohledněním jejich skutečné potřeby a demografického vývoje
D3.4e.	Podpora procesu komunitního plánování ve městech a obcích
D3.4g.	Zajištění provozu systému pro sběr a analýzu dat v sociální oblasti
D3.4h.	Koordinace činnosti a podpora spolupráce všech subjektů, které působí v oblasti sociálních služeb, sdílení příkladů dobré praxe
D3.4i.	Rozvoj a posilování meziresortní spolupráce mezi sociální a zdravotní oblastí, s přesahem do vzdělávání
D3.5 SYSTÉM SOCIÁLNÍ OCHRANY A PODPORY	
D3.a.	Podpora preventivních aktivit směřujících k vyhledávání a začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením a osob vedoucích rizikový způsob života (vzdělávání, volnočasové aktivity, prevence ztráty bydlení ...)
D3.5b.	Podpora prarodinných vazeb a opatření a souvisejících služeb
D3.5c.	Podpora začleňování národnostních menšiny cizinců do společnosti a rovného přístupu při řešení jejich potřeb
D3.5d.	Přibližování organizace dětských domovů běžnému životu v rodinách a podpora náhradní rodinné péče
D3.5e.	Vytváření osvěty laické i odborné veřejnosti o možnosti podpora rodin prostřednictvím služeb a pověřených osob k výkonu sociálně-právní ochrany dětí
D3.5g.	Podpora vzdělávání a metodické vedení sociálních pracovníků na obcích
D3.5h.	Udržení a rozvoj sítě protidrogových služeb a protidrogové prevence na území kraje
D3.5i.	Předcházení a omezování výskytu rizikového chování v oblasti rizikových návyků a závislostí a minimalizace projevů a rozvoje závislostního chování

D3.5k.	Zajištění dostupných sociálních bytů pro potřebné skupiny obyvatel
D3.5l.	Podpora a nastavení spolupráce aktérů pracujících v sociálně vyloučených lokalitách na eliminaci sociálního vyloučení
D4.1 KRIMINÁLNÍ A PATOLOGICKÉ JEVY	
D4.1e.	Posilování povědomí obyvatel v oblasti prevence sociálně-patologických jevů a primární prevence kriminality
D4.1g.	Začleňování patologicky rizikových skupin obyvatel, národnostních menšin a cizinců do společnosti, včetně jejich ochrany před extremismem a rasově motivovanou trestnou činností
D4.1h.	Podpora aktivit vedoucích k začlenění osob opouštějících ústavní výchovu, výkon trestu a psychiatrická zařízení do společnosti
D4.1i.	Zvyšování bezpečnosti ve veřejných prostorech
D4.1j.	Podpora činností asistentů prevence kriminality v obcích
D4.1k.	Spolupráce a vzájemná koordinace činnosti institucí, nevládních organizací a dalších subjektů v oblasti prevence kriminality
E1.2 VYVÁŽENÝ ROZVOJ ÚZEMÍ	
E1.2a.	Vytváření podmínek pro vyvážený rozvoj všech částí kraje, podpora hospodářsky problémových a sociálně znevýhodněných regionů
E1.2d.	Zajištění provázanosti koncepčních dokumentů na obecní, mikroregionální, regionální, krajské, národní i mezinárodní úrovni
E1.2e.	Využívání nástrojů pro sledování a vyhodnocování naplňování cílů rozvojových dokumentů jako podklad pro rozhodování o budoucím rozvoji území
E1.2f.	Pořizování a uplatňování územně plánovacích dokumentací a územně plánovacích podkladů kraje a obcí
E1.2i.	Zajištění provázanosti strategického a územního plánování
E1.2k.	Zapojování veřejnosti do tvorby a projednávání koncepčních dokumentů, organizování diskuzí a veřejných fór i nad rámec povinností vyplývajících z příslušné legislativy
E1.3 CHYTRÁ SPRÁVA ÚZEMÍ	
E1.3b.	Podpora vydávání místních informačních materiálů (zpravodaje, publikace,

	kroniky ...)
E1.3g.	Zvyšování kvalifikace a kompetence pracovníků ve veřejné správě
E1.3i.	Metodická pomoc obcím a jejich informování v oblasti přenesené působnosti, problematiky dotací a dalších možností rozvoje
E1.4 OBČANSKÁ SPOLEČNOST	
E1.4a.	Podpora spolupráce nestátních neziskových organizací s veřejnou a podnikatelskou sférou a jejich zapojování do rozvoje území
E1.4c.	Poskytování poradenství, konzultace a vzdělávání pro nestátní neziskové organizace na území kraje
E1.4j.	Podpora aktivit v oblasti dobrovolnictví
E2.1 BYDLENÍ	
E2.1a.	Podpora obnovy bydlení a rekonstrukce bytového fondu včetně revitalizace sídlišť
E2.1b.	Podpora dostupnosti kvalitního bydlení pro všechny skupiny obyvatel
E2.1c.	Podpora výstavby a dostupnosti bydlení pro mladé či neúplné rodiny, sociálně slabé skupiny obyvatel a seniory
E2.3 ROZVOJ MĚST A VEŘEJNÉ SLUŽBY	
E2.3a.	Zajištění odpovídající kapacity a kvality veřejných služeb ve městech (školství, zdravotnictví, sociální služby, místní správa ...) s ohledem na přirozenou spádovost jejich uživatelů
E2.3c.	Podpora volnočasových aktivit realizovaných ve veřejném prostoru
E2.3d.	Vytváření podmínek pro aktivní trávení volného času ve městech a jejich zázemí
E2.3e.	Podpora rozvoje občanské společnosti ve městech (spolky, mateřská centra, komunitní centra ...)
E2.3f.	Podpora sociální integrace, prevence sociálního vyloučení, řešení sociálně vyloučených lokalit a skupin osob zde žijících
E2.3g.	Zapojení obyvatel měst do participativního a komunitního plánování rozvoje měst

E3.1 VEŘEJNÁ INFRASTRUKTURA A SLUŽBY NA VENKOVĚ	
E3.1a.	Zajištění kvalitní a dostupné sítě základních veřejných služeb na venkově (vzdělávání, zdravotní péče, sociální služby, místní správa ...)
E3.1c.	Zachování škol ve venkovských obcích a podpora jejich komunitní funkce
E3.1j.	Budování, údržba a rekonstrukce objektů občanské vybavenosti pro trávení volného času obyvatel venkova
E3.1k.	Vytváření příznivých podmínek pro rozvoj bydlení na venkově
E3.2 LIDÉ NA VENKOVĚ	
E3.2a.	Zachování a podpora společenského a spolkového života a tradic na venkově
E3.2d.	Podpora komunitních center a volnočasových aktivit na venkově
E3.2e.	Řešení problémů znevýhodněných skupin obyvatel na venkově a jejich zapojení do života v obci

CÍL 5 Optimalizace nabídky služeb sociální prevence pro rodiny s dětmi, mládež do 26 let včetně nastavení systémové podpory rodin s dětmi	
A05-01	Aktivita sloučena s A05-02
A05-02	Podpora dostupnosti sociálních ambulantních a terénních sociálních služeb zaměřených na sanaci rodiny jako prevence umístění dětí do ústavní péče a systémová podpora rodin s dětmi v Libereckém kraji
A05-03	Optimalizace sociálních služeb zaměřených na zabránění vzniku sociálního vyloučení a podpora návazného bydlení u osob: opouštějících náhradní rodinnou péči, odcházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí, opouštějících ústavní a ochrannou výchovu z důvodu dosažení zletilosti (ve věku 18-26 let)
A05-04	Aktivita sloučena s A06-02
CÍL 6 Optimalizace a využitelnost sítě služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností	
A06-01	Optimalizace a zkvalitňování sítě odborného sociálního poradenství a jejich zaměření (dluhové poradenství, poradny pro oběti trestných činů, dostupného zaměstnávání pro dlouhodobě nezaměstnané apod.)
A06-02	Rozvoj ambulantních a terénních služeb zaměřených na prevenci ztráty bydlení u osob ohrožených bezdomovectvím, včetně zvýšení dostupnosti azylového bydlení a nocleháren pro osoby bez přístřeší dle definované potřeby obcí v návaznosti na dostupné bydlení a sociální bydlení v obci
Cíl 7 Podpora integrace národnostních menšin a cizinců, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit	
A07-01	Podpora a efektivní nastavení terénní práce v ohrožených a v sociálně vyloučených lokalitách (romských a jiných)
A07-02	Optimalizace a zkvalitňování dostupnosti a propojenosti sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách v rámci KPSVL

A07-03	Zpracování a následné plnění Strategie sociálního začleňování LK na období 2019 – 2021, včetně nastavení koordinace systémových aktivit směřujících k sociálnímu začleňování
A07-04	Podpora a zkvalitňování služeb napomáhajících k integraci cizinců
Cíl 8 Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb	
A08-01	Podpora dostupnosti terénních programů pro uživatele návykových látek v Libereckém kraji v návaznosti na Plán protidrogové politiky Libereckého kraje
A08-02	Podpora dostupnosti ambulantní léčby pro uživatele návykových látek a patologické hráče v Libereckém kraji v návaznosti na Plán protidrogové politiky Libereckého kraje
A08-03	Zvýšení spolupráce subjektů zajišťujících služby následné péče
A08-04	Realizace opatření vyplývajících z Plánu protidrogové politiky Libereckého kraje
A08-05	Aktivní zapojení obcí v rámci realizace financování protidrogové politiky
A08-06	Zvýšení dostupnosti kontaktních center pro osoby závislé na návykových látkách v Libereckém kraji v návaznosti na Plán protidrogové politiky Libereckého kraje
Cíl 9 Podpora rozvoje systému sítování a plánování sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce	
A09-02	Podpora vzájemné spolupráce a partnerství v rámci plánování sociálních služeb v LK, metodická podpora procesů plánování a zjišťování potřebnosti na krajské a regionální úrovni, vytváření a řízení sítě sociálních služeb
A09-03	Základní síť sociálních služeb – ověřování nastavených parametrů sítě a případné úpravy na základě praktické aplikace

Cíl 11 Udržitelný systém financování Základní sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí do spolufinancování sociálních služeb	
A11-04	Metodická vedení a podpora sociálních služeb zařazených v síti sociálních služeb
Cíl 12 Dostatečná informovanost o sociálních službách dle sociálních jevů, osvěta veřejnosti	
A12-01	Podpora dostupnosti informací o sociálních službách pro uživatele a širokou laickou i odbornou veřejnost

Příloha 6 Odkazy na datové a analytické weby dle klíčových oblastí

- a) dluhová problematika na webech: <http://mapaexekuci.cz/> a <http://mapabankrotu.cz/>
- b) bytová problematika:
<http://www.socialnibydleni.mpsv.cz/cs/>
<https://socialnibydleni.org/>
<https://www.ukoncovani-bezdomovectvi.cz/>
- c) oblast prevence kriminality a bezpečnosti na webu: <https://www.mapakriminality.cz/>
- d) EU-SILC – příjmy a životní podmínky domácností - např. v LK v 2020 - <https://www.czso.cz/csu/xl/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2020-liberecky-kraj>
- e) zaměstnanost: <https://www.mapanezamestnanosti.cz/> a <https://zamestnavam.pracevobci.cz/>

§ 1

(1) Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci (dále jen "osoba") prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.

(2) Tento zákon dále upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, pokud vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí, ve školách a školských zařízeních, u poskytovatelů zdravotních služeb, ve věznicích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v azylových zařízeních.

§ 2

(1) Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství (§ 37 odst. 2) o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení.

(2) Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležité kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.

§ 3

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) sociální službou činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení,

b) nepříznivou sociální situací oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením,

c) dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá nebo má trvat déle než 1 rok, a který omezuje funkční schopnosti nutné pro zvládnutí základních životních potřeb,

d) přirozeným sociálním prostředím rodina a sociální vazby k osobám blízkým¹), domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoby pracují, vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity,

e) sociálním začleňováním proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný,

f) sociálním vyloučením vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace,

g) zdravotním postižením tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby,

h) střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb strategický dokument obce nebo kraje schválený na dobu 3 let, který je výsledkem aktivního zjišťování potřeb osob na území obce nebo kraje a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů; jeho obsahem je souhrn a výsledky podkladových analýz a dat, popis způsobu zpracování plánu včetně vymezení spolupráce s obcemi, s poskytovateli sociálních služeb a osobami, kterým jsou sociální služby poskytovány, popis a analýza dostupných zdrojů a potřeb osob, kterým jsou sociální služby určeny, včetně ekonomického vyhodnocení, strategie zajišťování a rozvoje sociálních služeb obsahující popis budoucího žádoucího stavu a opatření, jejichž prostřednictvím by mělo být tohoto stavu dosaženo, povinnosti zúčastněných subjektů, postup sledování a vyhodnocování plnění plánu včetně způsobu, jakým lze provést změny v poskytování sociálních služeb a způsob zajištění sítě sociálních služeb na území kraje; střednědobý plán rozvoje sociálních služeb může být doplněn akčními plány zpracovanými na období jednoho roku, které vycházejí ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb,

i) sítí sociálních služeb souhrn sociálních služeb, které v dostatečné kapacitě, náležité kvalitě a s odpovídající místní dostupností napomáhají řešit nepříznivou sociální situaci osob na území kraje a které jsou v souladu se zjištěnými potřebami osob na území kraje a dostupnými finančními a jinými zdroji; síť sociálních služeb je součástí střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.

Citáty z programového prohlášení krajské koalice pro volební období 2020-2024 jsou vybrány na základě souvislosti s tématem sociálního začleňování / sociálního vyloučení. Modré zbarvení textu odkazuje k nepřímé souvislosti s tématem, růžové pak k přímé souvislosti.

Kapitola „Hospodaření, odpovědnost, **regionální rozvoj kraje**“

Budeme nadále hledat možnosti **podpory hospodářsky slabých oblastí**, jako jsou Frýdlantsko, Semilsko, Cvikovsko, Mimoňsko apod.

Kapitola „**Bezpečnost kraje** a integrovaný záchranný systém“

Ve spolupráci s ministerstvem vnitra podpoříme program prevence kriminality, zvláště pak rozšiřování kamerových systémů v **lokality, které jsou z pohledu zvýšené kriminality problémové**.

Budeme vytvářet podmínky pro **komunikaci s národnostními menšinami, včetně jejich sociálního začleňování**. Budeme podporovat organizace, které **řeší problémové lokality**, abychom tím **předcházeli vzniku krizových situací, které by zhoršovaly sociální a bezpečnostní situaci** v Libereckém kraji.

Zkvalitníme spolupráci a koordinaci v oblasti prevence kriminality, národnostních menšin a protidrogové prevence, ve spolupráci s městy a obcemi je třeba hledat další způsoby, jak **v tzv. vyloučených lokalitách předcházet vzniku konfliktů a krizových situací**, které by zhoršovaly sociální a bezpečnostní situaci v Libereckém kraji.

Kapitola „**Doprava a dostupnost kraje**“

Budeme podporovat **dopravní spojení z okrajových částí kraje** do krajského města s cílem zajistit **dostupnost lékařské péče, vzdělávání, úřadů a dalších institucí**.

Kapitola „**Školství, vzdělávání a podpora zaměstnanosti**“

Budeme podporovat smysluplné rozšíření kapacit školských poradenských zařízení a vybudování dostupné sítě jejich pracovišť. Připravíme podmínky pro vznik Jednotného speciálního pedagogického centra, tak aby poskytované služby byly pro klienty uživatelsky příznivější.

Budeme **podporovat znevýhodněné děti v cestě za vzděláním** a neustále vyhodnocovat efektivitu a přidanou hodnotu inkluze, přijatých opatření a realizovaných projektů

Budeme aktivní v sociálním dialogu s cílem zajištění pravidelné komunikace se zaměstnavateli, **při uplatnění absolventů v praxi**. Velmi potřebné a praktické, je to zásadní zpětná vazba a kritérium úspěšnosti škol.

Zlepšíme dostupnost a podmínky pro **další vzdělávání všech věkových vrstev** obyvatel LK, podpoříme flexibilitu studujících zejména **kurzy doplnění základního vzdělávání**, dostupnosti dálkového studia vzdělávání generací...

Podpoříme aktivity zaměřené na **eliminaci předčasných odchodů mladých lidí z formálního vzdělávání.**

Budeme pokračovat ve spolupráci veřejné správy, subjektů na trhu práce a neziskového sektoru v rámci Paktu zaměstnanosti LK, s cílem **aktivní podpory vytváření nových pracovních míst, provázanosti** vzdělávacího systému, včetně celoživotního vzdělávání, a dalšího posílení konkurenceschopnosti regionu.

Budeme nadále rozvíjet pružný systém funkční spolupráce aktérů na trhu práce, podpoříme aktivity zaměřené na **zaměstnatelnost, rovný přístup** a různé formy **uplatnění ohrožených skupin** osob na trhu práce.

Kapitola „Zdravotní péče v kraji“

Ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami budeme usilovat o **dostatečné pokrytí sítí zařízení primární i následné zdravotní péče.** Ve spolupráci s městy a obcemi připravíme program na zajištění potřebného počtu a dostupnosti praktických lékařů pro dospělé, děti a dorost a zubních lékařů na území kraje.

Kapitola „Sociální služby, **solidární kraj**“

Využijeme výzvy z operačního programu Zaměstnanost 2021 - 2017 pro zpracování projektových záměrů jako jsou transformace organizací resortu sociálních věcí, rozvoj sociálních služeb, **komunitní práce v sociálně vyloučených lokalitách, ...**

Podpoříme práci **odborných koordinátorů a práci nízkoprahových center ve vyloučených lokalitách,** a to vždy ve spolupráci s obcemi a městy. Podpoříme **rozvoj terénní práce** jako klíčového nástroje **prevence sociálně patologických jevů.**

Ve spolupráci s městy a obcemi budeme usilovat o **omezování bezdomovectví**